

บทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการขัดเกลาทางศีลธรรม :
ศึกษากรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาวจุฑารัตน์ ไพศาลโรจนรัตน์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามนุษยวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชามนุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1312-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ROLE OF SUNDAY BUDDHISM SCHOOLS IN MORAL SOCIALIZATION :
A CASE STUDY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN BANGKOK METROPOLIS

MISS JUTHARAT PHISANROJJANARAT

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1312-8

จุฬารัตน์ ไพศาลโรจนรัตน์ : บทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการจัดเทศกาลทาง
 ศีลธรรมศึกษากรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร (THE ROLE OF
 SUNDAY BUDDHISM SCHOOLS IN MORAL SOCIALIZATION : A CASE STUDY OF
 SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN BANGKOK METROPOLIS)
 อ.ที่ปรึกษา : รศ.ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ, 169 หน้า. ISBN 974 – 13 – 1312 - 8

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการจัด
 เทศกาลศีลธรรมแก่เยาวชนไทย ศึกษาบทบาทของวัดในด้านการให้บริการสังคมแก่ชุมชนไทย
 สมัยใหม่และในการส่งเสริมเยาวชนไทยในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา และยังศึกษา
 ถึงปัจจัยอื่นที่มีส่วนจูงใจทำให้เยาวชนสนใจโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยในการ
 ศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงมานุษยวิทยา ซึ่งอาศัยการเก็บข้อมูล โดยการสังเกตอย่างไม่มีส่วน
 ร่วมและอย่างมีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ มาเขียนเป็นกรณี
 ศึกษาในครั้งนี้ของเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 – 18 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนพุทธ
 ศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และศูนย์ศึกษาพระพุทธ
 ศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร รวมทั้งผู้ปกครองของ
 เยาวชนเหล่านี้ กลุ่มเพื่อนและพระอาจารย์ของเยาวชนเหล่านี้ รวมจำนวน 24 คน

ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีส่วนสำคัญยิ่งในการจัดเทศกาลศีล
 ธรรมแก่เยาวชน ในด้านบทบาทของวัด เห็นได้ว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นการให้บริการ
 ทางสังคมประการหนึ่งของวัดที่ให้แก่สังคมไทยปัจจุบันและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังได้
 ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา นอกจากนั้นยังพบว่ายังมีปัจจัยและแรง
 จูงใจอื่น เช่น ความต้องการความรู้เพิ่มเติมในวิชาดนตรีไทย ภาษาต่างประเทศและวิชาอื่น ๆ ที่ทำ
 ให้เยาวชนเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นอกจากต้องการความรู้ด้านธรรมะ

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....ลายมือชื่อนิติศ.....
 สาขาวิชา.....มานุษยวิทยา.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2543.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4181114424 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEY WORD : SUNDAY BUDDHISM SCHOOLS / MORAL SOCIALIZATION

JUTHARAT PHISANROJJANARAT THE ROLE OF SUNDAY BUDDHISM SCHOOLS IN
MORAL SOCIALIZATION : A CASE STUDY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN
BANGKOK METROPOLIS.

THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.PRASIT SWASYART, 184 pp. ISBN 974-13-1312-8.

The purpose of this thesis are to study the role of Sunday Buddhist Schools in moral socialization of Thai youths, the public-service role of temples to modern Thai society and especially to Thai youths in Buddhist activities participation. It also tries to inquire supplementary factors which encourage Thai youths to attend the Sunday Buddhist Schools.

This research used anthropological techniques in data accumulation and analysis. Participant observation and non-participant observation and in-depth interviews were executed with a group of 9 male and female students from Mahamongkuta Sunday Buddhist Studies Centre and Mahachula Sunday Buddhist School, age between 12 - 18 years old. In addition to another 15 cases of parents, friends and teachers.

The study revealed that both Sunday schools played essential role in youths moral socialization. The Sunday school project was highly appreciated as another social service of the temples to modern Thai society and as the promoting agent in Buddhist activities to the youths. The study also found that in addition to religious knowledge, the need to gain more skill in Thai music, foreign languages and other subjects, was the motive of the students who attended the Sunday Buddhist Schools.

Department Sociology and Anthropology Student's signature.....

Field of study Anthropology Advisor's signature.....

Academic year 2000 Co – advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา คุวินทร์พันธ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ทุกท่านให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ของการวิจัยด้วยดีอย่างยิ่งตลอดมา พระมหาบุญเพ็ง จิระมโม ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย พระมหาเชาวรา ธรรมบุญโญ รักษาการ หัวหน้าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย ที่เอื้อเฟื้อในด้านข้อมูลและความสะดวกในการเก็บข้อมูล นื่อง ๆ ที่น่ารักในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทุก ๆ คน รวมทั้งท่านผู้ปกครองทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งสองแห่งที่ได้ให้ช่วยให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยด้วย และบุคคลสำคัญคือเพื่อน ๆ ของผู้วิจัยที่เป็นผู้ช่วยเหลือที่ดีอย่างยิ่งทุก ๆ ด้าน จินัย พัช และคัน เพื่อนที่แสนดีซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนที่ช่วยเหลือเกื้อกูลในทุก ๆ ด้านแก่ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ รวมทั้งเพื่อน ๆ และพี่ ๆ ในภาควิชาทุกคนที่เป็นกำลังใจให้ตลอดการเรียน ขอขอบคุณมาก และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดา – มารดาและพี่ทั้งสองคนซึ่งให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านการศึกษาอย่างเต็มที่แก่ผู้วิจัยตลอดมา

จุฑารัตน์ ไพศาลโรจนรัตน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการศึกษา.....	9
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	10
แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
วิธีการรวบรวมข้อมูล.....	21
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป.....	23
ความเป็นมาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....	23
ลักษณะทางกายภาพของวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์.....	40
ลักษณะทางกายภาพของวัดบวรนิเวศวิหาร.....	50

หน้า

บทที่ 3 ผลการศึกษา.....	55
กรณีศึกษาที่ 1.....	61
กรณีศึกษาที่ 2.....	65
กรณีศึกษาที่ 3.....	68
กรณีศึกษาที่ 4.....	71
กรณีศึกษาที่ 5.....	74
กรณีศึกษาที่ 6.....	76
กรณีศึกษาที่ 7.....	80
กรณีศึกษาที่ 8.....	82
กรณีศึกษาที่ 9.....	84
กรณีศึกษาที่ 10.....	86
กรณีศึกษาที่ 11.....	89
กรณีศึกษาที่ 12.....	92
กรณีศึกษาที่ 13.....	95
กรณีศึกษาที่ 14.....	98
กรณีศึกษาที่ 15.....	101
กรณีศึกษาที่ 16.....	104
บทสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อน.....	114
บทสัมภาษณ์พระอาจารย์.....	118
บทที่ 4 บทวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา.....	122
บทวิเคราะห์.....	122
สรุปผลการศึกษา.....	148
ข้อเสนอแนะ.....	153
รายการอ้างอิง.....	154
ภาคผนวก.....	157
ประวัติผู้เขียน.....	169

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	สรุปกรณีศึกษา.....107



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การแบ่งสายงานการบริหารงานในโรงเรียนพุทธศาสนา วันอาทิตย์.....	30
2 แผนที่ตั้งวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์.....	46
3 แผนที่ตั้งวัดบวรนิเวศวิหาร.....	54
4 ด้านของอาคารเรียน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	158
5 พระมหาบุญเพ็ง จิระมโม ผู้อำนวยการ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และพระอาจารย์ธวัชชัย.....	159
6 กิจกรรมที่โรงเรียนเด็กนักเรียน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ร่วมกันในวันปัจฉิมนิเทศ.....	160
7 งานวันกิจกรรมปัจฉิมนิเทศปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	162
8 พิธีมอบประกาศนียบัตร โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	161
9 ภาพการฝึกซ้อมการรำเพื่อร่วมกิจกรรมของเด็กและเยาวชนที่ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	163
10 พระมหาเชวรา ธรรมบุญโญ รักษาการหัวหน้าศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย.....	164
11 งานกิจกรรมวันปัจฉิมนิเทศ ปีการศึกษา 2543 ที่ผู้ปกครอง และเยาวชนเข้าร่วมศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย.....	165
12 พิธีมอบประกาศนียบัตร ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.....	166
13 เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วม โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.....	167
14 ภาพกิจกรรมของเด็กและเยาวชนในงานอนุสรณ์ ศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.....	168

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลักษณะของสังคมไทยที่มีนับเป็นสิ่งสำคัญที่ดำรงคือ การที่สังคมไทยมีชีวิตที่สงบสุข ก็เนื่องมาจากอิทธิพลของปรัชญาแห่งพุทธศาสนาหรือคุณค่าของศาสนาที่ได้รับการถ่ายทอดหลัก การประพฤติปฏิบัติเหล่านั้นมา พุทธศาสนามีความเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของชาวพุทธในฐานะเป็น สถาบันหนึ่งของสังคมไทยเป็นพื้นฐานและเอกลักษณ์ของชาติไทยทั้งด้านสังคม วัฒนธรรมทำให้ คนไทยโดยส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่รักสงบ และการถือหลักแห่งการแสวงหาความสุขโดยใช้วิธี สันโดษและการดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข ซึ่งก็นับว่าเป็นอิทธิพลจากศาสนาพุทธ

แต่ในสภาพวิถีชีวิตในยุคที่มนุษย์พยายามเร่งสร้างสรรควิทยาการและเทคโนโลยีให้ ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยมีการแข่งขันกันอยู่ตลอดเวลาในทุก ๆ ด้านของการพัฒนาทางวัตถุสิ่ง ของต่าง ๆ ค่านิยมในด้านวัตถุมีอิทธิพลต่อสังคมในปัจจุบันอย่างสูง คุณธรรมและจริยธรรมซึ่งใช้ เป็นเครื่องมือคอยควบคุมแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้คน ได้ถูกลดความสำคัญลงไป โดยมีส่วน หนึ่งเห็นว่าคุณธรรมจะไม่เอื้อต่อการส่งเสริมความเจริญทางด้านวัตถุ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะพบได้ ในทุก ๆ สังคมที่มีการเร่งพัฒนาทางด้านวัตถุ ที่ทำให้คนในสังคมนั้น ๆ นิยมความเจริญทางด้าน วัตถุเหนือกว่าความเจริญทางด้านจิตใจของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ลักษณะเช่นนี้ย่อมส่งผลต่อการถ่าย ทอดค่านิยมต่าง ๆ เหล่านี้สู่เด็กและเยาวชน โดยจะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมนั้นนับว่ามีอิทธิ พลอย่างสูงต่อการพัฒนา

สังคมไทยปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุเป็นอย่างมาก แต่การเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวหาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขที่แท้จริงของคนไทยไม่ คนนิยมวัตถุหรือวัตถุนิยมมากขึ้น มี กิเลสมากขึ้น และสิ่งที่ขาดคือศีลธรรม เพราะรับอิทธิพลอารยธรรมตะวันตกที่แพร่หลายเข้ามา มากเกินไป และคนไทยรับเอาโดยไม่มีการพิจารณา (พุทธทาส , 2525 : 90)

โดยสังคมไทยนั้นก็เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ารากฐานสำคัญประการหนึ่งก็คือพระ พุทธศาสนาซึ่งหลักธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในพระธรรมคำสั่งสอน ล้วนแล้วแต่ได้รับการนำไปใช้ ในการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชนไม่ว่าจะเป็นการปลูกฝังจากครอบครัวหรือสถาบันทางการศึกษา

กระบวนการปลูกฝังจริยธรรมนั้นนับเป็นกระบวนการที่ฝึกให้เด็กและเยาวชนรู้จักเลือกที่จะเชื่อ และเป็นจริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมและนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคม

ทัศนคติของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันต่อเรื่องศาสนานั้นมักจะเป็นไปในด้านลบ ศาสนากลายเป็นเรื่องล้าสมัย นำเบื่อน่าย วัดหมคบทบาทไปในด้านการศึกษา วัดและพระสงฆ์ รวมทั้งศาสนาถูกจำกัดบทบาททางการเรียน พุทธศาสนาในโรงเรียนยังคงมีอยู่ แต่ก็เป็นกรเรียนเพื่อใช้สอบเท่านั้น โดยไม่ได้มีผลมากนักต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่ศึกษา พุทธศาสนาตามหลักสูตรของโรงเรียนที่มีอยู่ โดยมีเยาวชนและชาวพุทธทั่วไปมีจำนวนไม่น้อยที่ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและจริยธรรมในพระพุทธศาสนา และมีผู้กล่าวว่าความอ่อนแอของพระพุทธศาสนานั้นอยู่ที่พุทธศาสนิกชนมิได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนเท่าที่ควร และที่สำคัญยิ่งก็คือมิได้นำเอาหลักคำสอนมาประพฤติปฏิบัติให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธอย่างแท้จริง (จำนง ทองประเสริฐ, 2527 : 28) และ (พิชญ์ มลิวัลย์, 2527 : 1 – 2) กล่าวถึงหลักสูตรการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาว่า กำหนดให้เรียนพระพุทธศาสนาน้อยเกินไป ไม่เหมาะสมกับสัดส่วนของชาวไทยส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวพุทธผู้อยู่ในวัยเรียน จึงไม่มีโอกาสศึกษาพระพุทธศาสนาได้เท่าที่ควร คนไทยควรสำนึกอยู่เสมอว่าเราเป็นชาวพุทธ ต้องเรียนรู้เรื่องพระพุทธศาสนาและต้องปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ต้องดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ในด้านการศึกษาหรือเชิงวิชาการแล้วสังคมไทยได้ยึดแนวพัฒนาตามรูปแบบตะวันตก ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับสภาพสังคมเดิมที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่แบบเดิม ซึ่งรวมทั้งพุทธศาสนา แต่รูปแบบของการพัฒนาที่ยึดแนวของตะวันตกมีจุดเน้นทางวัตถุมากกว่าจิตใจ เพราะคนตะวันตกเดิมมีจิตใจที่พร้อมต่อการพัฒนาทางวัตถุมากกว่าคนไทย เมื่อนำแนวทางมาใช้กับสังคมไทยซึ่งจิตใจของคนยังมีความพร้อมน้อยกว่าผลเสียจึงออกมาในรูปของปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม พฤติกรรมของบุคคล โดยปัญหาเหล่านี้นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเกิดกับเยาวชนไทยซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ (พัฒนานวดี สุวรรณพันธ์, 2537 : 21)

สถาบันครอบครัวมีส่วนสำคัญที่จะปลูกฝังลักษณะพื้นฐานทางจิตใจให้แก่เด็ก เป็นสถาบันซึ่งทำหน้าที่วางรากฐานให้แก่สถาบันอื่น ๆ มนุษย์ที่เกิดมาต้องได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว นอกจากนี้ครอบครัวยังมีส่วนในการปลูกฝังเด็กทั้งทางด้านจิตใจและพฤติกรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อเด็กในช่วง 0 – 15 ปีแรก ต่อการวางพื้นฐานทางจิตใจ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538 : 77 – 93)วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาเด็กเป็นสำคัญ โดยครอบครัวเป็นสถาบันที่สามารถส่งเสริมหรือขัดขวางอิทธิพลของสังคมใด ๆ ต่อเด็ก เช่นในเรื่องของศาสนาจะมี

อิทธิพลต่อเด็กได้ก็โดยผ่านครอบครัว ทำให้อิทธิพลของสังคมมีผลต่อเด็กได้แตกต่างกันไปขึ้นกับครอบครัวนั้น ๆ โดยครอบครัวมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก พ่อแม่ นอกจะถ่ายทอดคุณสมบัติต่าง ๆ ให้แก่เด็กโดยตรงทางพันธุกรรมแล้ว ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะกำหนดแนวความเจริญเติบโตของบุคลิกภาพของเด็กโดยการฝึกสอนอบรม

ในอดีตวัดและพระสงฆ์เป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งต่อมารัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในด้านการจัดการศึกษาจึงลดน้อยลง แต่เมื่อมีผู้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้สถาบันสงฆ์ได้พยายามที่จะจัดให้มีกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอบรมประชาชนในรูปแบบของพระธรรมทูต การเข้าไปสอนวิชาจริยศึกษาหรือวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน การจัดตั้งหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะ การตั้งศูนย์สอนเด็กก่อนวัยเรียน โดยรูปแบบที่นับว่ามีบทบาทมากในการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน คือ การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนประเภทนี้เริ่มดำเนินการในประเทศไทยเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2501 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา สามารถนำเอาหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีศีลธรรมจริยธรรมที่งดงาม รู้จักรักษานับธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงามของไทยไว้ เป็นผู้มีความใฝ่ใจกว้าง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม (พระครูวิสุทธิวงศาจารย์ ม.ป.ป. : มานพ พลไพรินทร์, 2531 : 153 – 155)

การพัฒนาเด็กไทยในอนาคตให้มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยหลักการวิธีการหรือรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของคนและสังคมไทย โดยหลักการ วิธีการ หรือรูปแบบต่าง ๆ ที่แสวงหานั้นจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานของความเป็นไทย เช่น พื้นฐานทางด้านพระพุทธศาสนาวัฒนธรรมไทยและคุณธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของจิต การปลูกฝังคุณธรรมศีลธรรมให้แก่เด็กจะช่วยให้เด็กเป็นคนที่มีคุณภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมและคุณธรรมในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งพ่อแม่ต่างก็มีความคาดหวังให้ลูกของตนได้เจริญเติบโต มีความสมบูรณ์แข็งแรงมีคุณธรรม ซึ่งเด็กได้เรียนและรับรู้ค่านิยมจากแบบอย่างการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่

พระพุทธศาสนามองมนุษย์ว่าประกอบไปด้วยรูปและนาม หรือกายและจิต รูปเป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ส่วนจิตนั้นเป็นการรู้ด้วยใจ

ซึ่งประกอบด้วย ความรู้สึกรู้ (เวทนา) การจำได้หมายรู้ (ปัญญา) การนึกคิดปรุงแต่ง (สังขาร) และการรู้ (วิญญาน)

จิตหรือใจเป็นนามซึ่งสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่มีคุณสมบัติที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกของมนุษย์ จิตมีคุณสมบัติในการรู้คิดต่าง ๆ การฝึกฝนอบรมช่วยให้จิตมีความรู้คิดที่ลึกซึ้ง รวมเรียกว่า สติปัญญา ดังนั้นการพัฒนาการทางสติปัญญาจึงเป็นลักษณะของการเจริญเติบโตทางจิตด้านหนึ่ง คุณภาพของจิตขึ้นอยู่กับคุณธรรมต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานของจิต จิตที่ประกอบด้วยคุณธรรมรู้คิดไปในทางกุศลจะแสดงออกทางการกระทำที่ดี แต่หากจิตที่ประกอบด้วยกิเลสตัณหา ก็จะแสดงออกทางการกระทำที่ไม่เหมาะสมเป็นต้น ดังนั้นพัฒนาการและการแสดงออกทางคุณธรรมจึงเป็นส่วนสะท้อนส่วนหนึ่งของจิตเป็นการแสดงออกถึงคุณภาพของจิต คุณภาพของ จิตส่งผลไปถึงท่าทีและการกระทำของบุคคล ท่าทีต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกจะส่งเสริมความเป็นบุคลิกลักษณะของคน ๆ นั้น ดังนั้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพจึงนับว่าเป็นภาพสะท้อนของจิตต่อท่าทีเฉพาะตัวบุคคล โดยหากจะมองมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว การเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของมนุษย์จึงประกอบไปด้วย พัฒนาการทางกาย จิตใจ ทางสติปัญญา ทางคุณธรรม ทางบุคลิกภาพ และทางสังคม (ทีศนา เขมมณี และคณะ, 2536 : 125 - 126)

หลักการในการส่งเสริมพัฒนาการทางคุณธรรมแก่เด็ก

1.มนุษย์ประกอบด้วยรูปและนาม การพัฒนาเด็กจึงต้องพัฒนาทั้งกายและจิตไปพร้อม ๆ กันอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันจึงจะสามารถวางพื้นฐานที่ดีให้แก่เด็กเพื่อนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

2.มนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกันมาแต่กำเนิดโดยผลแห่งกรรม แต่ทุกคนมีศักยภาพที่สามารถสร้างเสริมให้พัฒนาได้โดยอาศัยเหตุปัจจัยที่มีผลต่อกันและกัน การให้ความรักเอาใจใส่แก่เด็ก การอบรมบ่มนิสัยและปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็ก การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็กเป็นการสร้างเหตุปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนไปในทางที่ดีงาม

3.การทำตนเป็นแบบอย่างและนำไปให้เด็กปฏิบัติตามองค์คุณ 3 ประการ ตามคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ เว้นชั่ว ทำดี และฝึกสติภาวนาเพื่อให้ใจบริสุทธิ์ สามารถพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้

4.การเว้นชั่ว ได้แก่ การรักษาศีล 5 คือไม่ฆ่าสัตว์หรือทำร้ายผู้อื่น ไม่ลักทรัพย์ ไม่พูดปด ไม่แย่งชิงของรักของผู้อื่น และไม่ดื่มของมึนเมาจะควบคุมความประพฤติของเด็กให้เป็นไปในทางดีงาม

5.การทำดี ได้แก่ การมีคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานทางจิตใจที่นำไปสู่การกระทำ การปลูกฝังคุณธรรม อบรมบ่มนิสัยให้เด็กมีความคิดความเห็นที่ถูกต้องจะนำเด็กไปสู่การกระทำที่ชอบ

ธรรม คุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กปฐมวัย ได้แก่การมีวินัย มีสติ กตัญญู เมตตาอดทน ซื่อสัตย์ ขยัน และไม่เห็นแก่ตัว

6. การทำจิตให้บริสุทธิ์ ได้แก่ การฝึกสมาธิสติภาวนา จะช่วยให้เด็กมีจิตใจสะอาด สงบอันเป็นปัจจัยก่อให้เกิดพัฒนาการทางคุณธรรมและสติปัญญา

7. ธรรมะคือหน้าที่ ทุกคนต้องทำตามหน้าที่ และรับผิดชอบตามบทบาทของตน หลักธรรมะว่าด้วยทศ 6 ช่วย让孩子เรียนรู้ที่จะสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ในฐานะที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของ สังคม

8. ความพอดีหรือทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) เป็นหลักธรรมที่ควรนำมาปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

9. ความคาดหวังของผู้เลี้ยงดูเด็กที่ต้องการให้เด็กเป็น “คนดี” มีอิทธิพลต่อเด็กและการพัฒนาเด็ก ซึ่งควรดำรงไว้เพื่อคงความสมดุลระหว่างค่านิยมทางจิตใจและค่านิยมทางวัตถุ

10. การให้เห็นแบบอย่างที่ดี การเป็นตัวอย่างที่ดี และการปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรต่อเด็ก เป็นวิธีการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่เด็กได้ดี

11. การจัดสิ่งแวดล้อมทางจิตวิญญาณให้ส่งเสริมค่านิยมและคุณธรรมที่พึงประสงค์ เป็นวิถีทางธรรมชาติในชีวิตไทยที่สามารถปลูกฝังค่านิยม และช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้คุณธรรมต่าง ๆ

12. จริยธรรมของเด็กในช่วงปฐมวัยมีการพัฒนาเริ่มจากขั้นของการกระทำเพื่อหลบหลีกการลงโทษ ไปสู่ขั้นของการกระทำเพื่อให้ได้รับรางวัลการเข้าใจธรรมชาติของเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้เด็กพัฒนาไปสู่ขั้นจริยธรรมที่สูงขึ้นจะสามารถช่วยให้เด็กมีพัฒนาการไปอย่างเหมาะสมกับวัย (ทิสนา แจมมณีและคณะ, 2536 : 140 – 142)

ด้วยเหตุเหล่านี้กรณีของการศึกษาเด็กและเยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างที่น่าศึกษาถึงเหตุหรือแรงจูงใจที่ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ที่มาเข้าร่วมกิจกรรมนี้ และสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมนี้มีผลอย่างไรต่อพฤติกรรมของพวกเขาเหล่านั้นอย่างไร รวมทั้งการศึกษาปัจจัยทางครอบครัวและโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนาของเด็กนักเรียนว่าเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่ส่งเสริมพุทธศาสนาแตกต่างกัน รวมไปถึงการอยู่ในโรงเรียนที่ส่งเสริมพุทธศาสนาต่างกัน เยาวชนเหล่านี้จะมีคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างไร

ลักษณะการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผู้จัดตั้งมีเจตนารมณ์บริสุทธิ์ที่จะทำงานเพื่อพระพุทธศาสนา ผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นนัก

เรียนในโรงเรียนสามัญอยู่แล้ว ต้องเรียนตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์แต่ก็ยังมีศรัทธาที่จะมาศึกษาธรรมะในวันอาทิตย์อีก นับว่ามีความตั้งใจอย่างจริงจังดังนั้นกรมการศาสนาจึงได้เริ่มมีการวางระเบียบไว้เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน จึงได้จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ คือ

1. เพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างอยู่ใกล้วัดพระพุทธรักษา อันจะเป็นการนำไปสู่การอบรมทางจิตใจให้เป็นผู้มีจริยธรรมเพื่อเป็นองค์ประกอบที่ดีของสังคมในปัจจุบันและอนาคต
2. เพื่อปลูกฝังขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของไทยไว้แก่เยาวชนมิให้สูญสิ้นไป
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างวัดกับบ้าน โดยอาศัยเด็กเป็นสื่อ
4. เพื่อเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ดี แทนสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยทางเสื่อมของสังคมปัจจุบัน
5. เพื่อจัดกิจกรรมเสริมย้ำในการเรียนรู้วิชาสามัญที่นักเรียนเรียนอยู่ในโรงเรียน
6. เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีงามในสายตาของประชาชนให้แก่วัด ในแง่ของการทำประโยชน์แก่สังคมให้เด่นชัดขึ้น นอกเหนือไปจากกิจกรรมอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนอันเป็นหน้าที่หลักของของวัด
7. เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีอันดีระหว่างเด็กนักเรียนโรงเรียนพระพุทธรักษาวันอาทิตย์ ซึ่งมาจากต่างโรงเรียนกัน
8. เพื่อส่งเสริมให้สถาบัน หน่วยงาน องค์กรและสมาคมมูลนิธิต่าง ๆ ได้มีทางบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม โดยเฉพาะการสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพให้แก่ชาติบ้านเมืองได้มากขึ้น

ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

กรมการศาสนาได้กำหนดรูปแบบการเรียนการสอน ทั้งหลักสูตรไว้ในลักษณะเดียวกัน โดยใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธรักษา ฉบับกรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย วิชาบังคับ 3 วิชา คือ วิชาธรรม วิชาประวัติพระพุทธรักษา และพุทธศาสนพิธี ซึ่งใช้เวลาเรียนวิชาละประมาณ 50 นาที ต่ออาทิตย์หรือ 40 วันต่อปี ส่วนวิชาเลือกขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของท้องถิ่นและความพร้อมของโรงเรียน เช่น พุทธศาสนาภาษาอังกฤษ วาทศิลป์ ดนตรี ศิลปหัตถกรรม ภาษาอังกฤษ ฯลฯ

เวลาเรียนและทำการสอนปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ต้องมีเวลาไม่น้อยกว่า 160 ชั่วโมงวันละ ไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง ส่วนเวลาในการเริ่มเรียนจะเริ่มภาคเช้าหรือบ่ายแล้วแต่ความสะดวกของแต่ละโรงเรียน

ระดับชั้นของนักเรียน โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ แบ่งเป็น

- ชั้นเตรียมแบ่งเป็น 3 ระดับ เตรียม 1 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1
เตรียม 2 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2
เตรียม 3 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3
- ชั้นต้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ต้น 1 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4
ต้น 2 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5
ต้น 3 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6
- ชั้นกลาง แบ่งเป็น 3 ระดับ กลาง 1 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
กลาง 2 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2
กลาง 3 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3
- ชั้นสูง แบ่งเป็น 3 ระดับ สูง 1 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4
สูง 2 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5
สูง 3 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6

ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนมี 2 ลักษณะ คือ ภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์จะต้องจัดให้นักเรียนมีกิจกรรมนอกเหนือจากภาคทฤษฎีด้วย และปัจจุบันถือว่าการจัดกิจกรรมนอกจากจะเป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เด็กและเยาวชนเข้าไปอยู่ใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัดมากขึ้นด้วย

ด้านกิจกรรม กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดในโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์นั้นมีอยู่หลายลักษณะ ทั้งที่กิจกรรมทางด้านศาสนาโดยตรง และกิจกรรมที่ฝึกหัดให้นักเรียนได้แสดงออกในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำวารสาร การวาดภาพทางศาสนา การส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ การทัศนศึกษา ฯลฯ

การวัดและประเมินผลการเรียน โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ได้จัดให้มีการสอบวัดผลปีละ 2 ครั้ง คือ สอบวัดผลกลางปี ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน และการสอบวัดผลปลายปี การประเมินผลใช้ระบบร้อยละ แต่ละวิชาคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยกรมการศาสนาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลไว้ดังนี้คือ

คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน	ไม่ผ่าน
51 คะแนนขึ้นไป	ผ่าน
70 – 80 คะแนน	ดี
81 – 100 คะแนน	ดีเยี่ยม

เมื่อจบการศึกษาแต่ละระดับ นักเรียนจะได้รับประกาศนียบัตรรับรองจากกรมการศาสนาซึ่งทางโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทุกแห่งได้จัดมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับเป็นประจำทุกปี

โดยสรุปแล้ว โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งจากความศรัทธาของคณะสงฆ์หรือกลุ่มบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแผ่พุทธศาสนา และปลูกฝังศีลธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้ใกล้ชิดพระศาสนาอันจะเป็นการนำไปสู่การอบรมทางจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามตามที่พึงประสงค์ เป็นการศึกษาที่วัดจัดขึ้น แบบให้เปล่าในวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุด โดยมีพระภิกษุเป็นผู้สอน และสอนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ผู้เรียนมาเรียนเองด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ การที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะสามารถเจริญก้าวหน้า และดำเนินต่อไปได้ก็ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างจริงจังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายผู้เรียน ผู้สอน และผู้สนับสนุน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของวัดในการให้บริการสังคมในรูปของการจัดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
2. เพื่อศึกษาบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการจัดเทศกาลทางศีลธรรมเยาวชนไทย
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนไทย
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมให้เยาวชนไทยสนใจพุทธศาสนา

สมมติฐานในการวิจัย

1. วัดมีบทบาทต่อชุมชนไทยสมัยใหม่ในการเข้ามีส่วนร่วมในการบริการสังคม
2. โรงเรียนพุทธศาสนามีส่วนในการจัดเทศกาลทางศีลธรรมเยาวชนไทย

3. โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทำให้เยาวชนไทยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น
4. มีปัจจัยและแรงจูงใจอื่นที่ทำให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ที่มีอายุระหว่าง 12 – 18 ปีในกรุงเทพมหานครและเป็นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ 2 แห่ง คือวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์และวัดบวรนิเวศวิหาร เพราะเป็นโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่มีระยะเวลาในการเปิดสอนมาเป็นเวลานานและยังเป็นโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่เปิดสอนถึงระดับชั้นกลางและชั้นสูง (ชั้นกลางคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 และชั้นสูงคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) โดยจะทำการศึกษาจากนักเรียนจำนวน 9 คนจากระดับชั้นการเรียนและระยะเวลาการเข้าเรียนที่แตกต่างกัน และมาจากภูมิลำเนาแตกต่างกัน ผู้ปกครองของเด็กจำนวน 7 คน โดยทั้งสองกลุ่มใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกประวัติชีวิต(In-dept interview) นอกจากนั้นยังได้ทำการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปกลุ่มเพื่อนที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งสองแห่งของเด็กและเยาวชนอีกจำนวน 5 คน และได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารและพระอาจารย์ของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งสองแห่งจำนวน 4 รูปด้วย

ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในการขัดเกลาศีลธรรมของเยาวชนครั้งนี้นั้น ผู้ศึกษาพบข้อจำกัดในการทำการศึกษาค้างนี้หลายประการด้วยกัน ในขั้นต้นของการศึกษานั้นได้กำหนดว่าผู้ศึกษาจะทำการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ 2 แห่งและพร้อมกันนั้นก็สัมภาษณ์ผู้ปกครองของเยาวชนกลุ่มนี้ด้วย แต่เมื่อผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์แล้วพบว่าไม่สามารถที่จะสัมภาษณ์ผู้ที่เป็พ่อแม่ผู้ปกครองและบุตรที่เป็นคู่กันได้เพราะเนื่องจากสาเหตุความไม่สะดวกของการติดตามข้อมูลจากส่วนนี้ได้จึงทำให้เป็นลักษณะการสัมภาษณ์เยาวชนและผู้ปกครองที่ไม่ได้เป็นคู่กัน และนอกจากนั้นยังมีกรณีของกลุ่มเพื่อน โดยในการศึกษาค้างนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดที่จะทำการสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อนของเยาวชนเหล่านี้โดยเป็นกลุ่มเพื่อนที่ไม่ได้เรียนอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ด้วย เพื่อต้องการให้ได้ข้อมูลจากการมองของบุคคลภายนอกสถาบันแห่งนี้ โดยความตั้งใจเดิมนั้นต้องการที่จะทำการสัมภาษณ์

เพื่อให้ได้ข้อมูลแบบเจาะลึก แต่เนื่องจากสาเหตุของการจะติดตามผลการศึกษาที่กลุ่มเพื่อนเหล่านี้ ไม่ยินดีในการจะให้ผู้ศึกษาสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จึงทำได้เพียงการสัมภาษณ์แบบข้อมูลทั่วไป จึงทำให้ข้อมูลที่ได้รับในส่วนนี้ไม่เพียงพอต่อการศึกษาคำถามครั้งนี้ คือนอกจากว่าลักษณะการดำเนินการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาที่จะเปิดทำการเรียนเพียงวันอาทิตย์วันเดียวเท่านั้นและยังมีการปิดภาคการศึกษาเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป ทำให้การติดตามผลการศึกษาของผู้ศึกษาจะพบข้อจำกัดในความสัมพันธ์เนื่องกับการสัมภาษณ์กรณีศึกษาในครั้งนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หมายถึง โรงเรียนที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครจัดตั้งขึ้น โดยความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์กับกรมการศาสนา เพื่อเผยแพร่ศีลธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและหญิงซึ่งกำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ที่มีอายุระหว่าง 12 – 18 ปีและเข้าศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในระดับชั้นกลางและสูง

วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง วิชาบังคับเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่เปิดสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 3 วิชา ตามหลักสูตรของกรมการศาสนา คือ วิชาธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธี

บทบาท หมายถึง การที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้มีการกระทำตามสิทธิหน้าที่ของสถานภาพของโรงเรียนต่อเด็กและเยาวชนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน

การจัดเกลา หมายถึง การที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้อบรมสั่งสอนและปลูกฝังความรู้ ทัศนคติ ความประพฤติและคุณค่าต่าง ๆ แก่เยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1. เพื่อจะได้ทราบถึงบทบาทของวัดในการให้บริการสังคมในชุมชนไทยสมัยใหม่

2. จะทำให้ทราบถึงบทบาทการฝึกสอนและอบรมในด้านศีลธรรมและจรรยาของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาสนาวันอาทิตย์ที่มีต่อเยาวชนไทยในปัจจุบัน
3. จะได้ทราบถึงปัจจัยสำคัญ ที่มีส่วนส่งเสริมให้เยาวชนไทยสนใจพุทธศาสนา

แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

แนวความคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม (socialization) มีความสำคัญมากสำหรับสังคมมนุษย์ เพราะถ้าไม่มีการขัดเกลาทางสังคมแล้ว บุคคลนั้นจะมีลักษณะท่าทางและแนวทางการดำเนินชีวิตที่แตกต่างหรือแปลกประหลาดต่างออกไปจากมนุษย์คนอื่น ๆ ในสังคม เนื่องจากบุคคลนั้นไม่ได้รับการสั่งสอนขัดเกลาเลี้ยงดู ไม่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติตนให้เข้ากับคนอื่น ๆ ในสังคม จึงส่งผลให้ไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ นอกจากนี้แล้วถ้ามนุษย์ได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างไรก็จะมีลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ เหมือนกับต้นแบบ (model) ดังนั้นการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการปลูกฝังบรรทัดฐานของกลุ่มให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลนั้น ๆ สามารถอยู่ร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยดี (ณรงค์ เสงี่ยมประชา, 2537 : 45)

ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532 : 370 – 371) ได้ให้คำนิยาม “Socialization Process” ว่าเป็นกระบวนการทางสังคมกับจิตวิทยา ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ เด็กที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอน สามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่น กระบวนการขัดเกลาทางสังคมจะเริ่มต้นตั้งแต่บุคคลถือกำเนิดมาในโลก ตัวแทนสำคัญของสังคมที่ทำหน้าที่ในเรื่องนี้ ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน ศาสนา โดยทางตัวแทนเหล่านี้บุคคลจะได้ทราบคุณธรรม คุณค่าและอุดมคติที่มีสังคมยึดมั่น จะได้เรียนรู้บรรทัดฐานและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้อยู่ในสังคม จิตใจของบุคคลจะได้รับการขัดเกลาทางให้ยึดมั่นในหลักศีลธรรมของสังคม และพร้อมที่จะใช้ในแนวทางที่สังคมต้องการ การขัดเกลาทางสังคมเกิดขึ้นทั้งจงใจ เช่น การอบรมสั่งสอนโดยพ่อแม่และครูอาจารย์ และไม่จงใจ เช่น การเลียนแบบการกระทำในกลุ่มเพื่อน หรือสื่อมวลชนต่าง ๆ

พิทยา สายหู (2524 : 1) กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่สังคมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยตรงหรือทางอ้อม ให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธีกฎเกณฑ์

ความประพฤติและคุณค่าต่าง ๆ ที่กลุ่มนั้นได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมนั้น

สุขุม ศรีบูรินทร์ (2525 : 55) กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคม คือ กระบวนการหล่อหลอมทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจเจกชนเรียนรู้ความชำนาญพื้นฐาน ค่านิยม ความเชื่อ และแบบแผนพฤติกรรมของสังคม

ณรงค์ เต็งประชา (2537 : 45) การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการปลูกฝังบรรทัดฐานของกลุ่มให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้เขาสามารถอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2532 : 51) การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคมกับจิตวิทยา ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ

งามพิศ สัตย์สงวน (2538 : 70) การขัดเกลาทางสังคมเป็นผลของการกระทำที่ซับซ้อนระหว่างศักยภาพที่จะเรียนรู้ของมนุษย์ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น ๆ และปรับตัวเข้ากับกฎข้อบังคับของระบบวัฒนธรรมที่เฉพาะ

สุพัตรา สุภาพ (2540 : 48) การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่มนุษย์เรียนรู้ ยอมรับ ค่านิยม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อจะได้มีสถานภาพและปฏิบัติตามบทบาทต่าง ๆ ที่สังคมต้องการ

บรูม และ เซลนิก (Broom and Selnick 1977 : 86) การขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องประสบตั้งแต่วัยเด็กจนถึงเป็นผู้ใหญ่ โดยการเรียนรู้ถึงค่านิยม กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนที่สมาชิกในสังคมนั้น ๆ กำหนดไว้ เพื่อให้ความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันสามารถดำเนินต่อไปได้ด้วยดี ดังนั้นการขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิต ระเบียบ บรรทัดฐาน ที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

จอร์จ เอ ลันเบอร์ก (George A. Lundberg, 1963) การอบรมให้มีการเรียนรู้ของสังคมเป็นกระบวนการของการปะทะสังสรรค์ซึ่งปัจเจกชนได้เรียนรู้นิสัย ทักษะ ความเชื่อ และมาตรฐานของการตัดสินใจ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการมีชีวิตร่วมกันในกลุ่มของสังคม

กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization process)

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์ของสังคม หรือถือเป็นแนวทางปฏิบัติรวม ถึงการเรียนรู้ระเบียบสังคม คือกระบวนการขัดเกลาทางสังคม การได้รับการขัดเกลาจะมีวิถีชีวิตอยู่ในวัฒนธรรมอย่างมีระเบียบแบบแผน

Broom และ Selznick (1973:29) ได้ให้คำนิยามของการขัดเกลาทางสังคมไว้ 2 ประการ คือในแง่ของสังคม การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลกลายเป็นสมาชิกของสังคม โดยการเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้คนได้มีการพัฒนาตัวตน (self) โดยมีการกระทำระหว่างกันทางสังคม (Social Interaction) กับคนอื่น ๆ รวมทั้งบุคคลจะพัฒนาเอกลักษณ์ อุดมคติ ค่านิยม และความมุ่งหวังของตนเองที่แตกต่างไปจากคนอื่น ซึ่งความมุ่งหมายของการขัดเกลาทางสังคมคือ

1.การปลูกฝังระเบียบวินัย (Discipline) การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินกิจกรรมในสังคมและการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม การปลูกฝังระเบียบวินัยจะทำให้บุคคลยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด ถึงแม้ว่าจะมีความยากลำบากหรือต้องฝืนระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับตั้งแต่วัยต้นของชีวิตในการดำรงชีวิตประจำวัน

2.การปลูกฝังความมุ่งหวัง (Aspiration) ความมุ่งหวังนี้จะช่วยให้ระเบียบวินัยมีคุณค่าและง่ายต่อการปฏิบัติเพื่อที่จะให้ได้สิ่งที่ต้องการ

3.การกำหนดบทบาทในสังคม (Social Role) รวมทั้งทัศนคติต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทนั้น ๆ ซึ่งชีวิตในกลุ่มสังคมจะดำรงไปได้ด้วยดี ถ้าบุคคลรู้จักบทบาทของตน ซึ่งต้องอาศัยการแสดงบทบาทที่เหมาะสมในการสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ถูกต้องตามกาลเทศะและโอกาสต่าง ๆ กัน

4.การให้เกิดทักษะหรือความชำนาญเฉพาะอย่าง ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นในสังคม โดยพื้นฐานสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ นั้นมีการถ่ายทอดการปฏิบัติตามประเพณี

โดยมีวิธีการขัดเกลาทางสังคม 2 วิธีดังนี้

1.การขัดเกลาโดยตรง เป็นการขัดเกลาที่ต้องการให้บุคคลปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่กลุ่มสังคมกำหนดไว้ เป็นการบอกว่าสิ่งควรหรือไม่ควรกระทำ อะไรผิด อะไรถูก เป็นต้น ซึ่งนับว่ามีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นการชี้ทางและแนะแนวทางในการปฏิบัติต่อบุคคลอย่างเข้าใจและเจตนา เพื่อให้บุคคลสามารถวางตัวได้ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์หนึ่ง ๆ

2.การขัดเกลาโดยอ้อม เป็นการอบรมที่ไม่ได้บอกกันโดยตรง บุคคลได้รับประสบการณ์หรือประโยชน์จากการสังเกต หรือเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่น

ตัวแทนของการจัดกลาทางสังคม

พทยา สายหู (2529 : 120 –124) ได้กล่าวถึงบุคคลหรือกลุ่มตัวแทนที่ให้การอบรมให้รู้ระเบียบสังคม (Agents of Socialization) ไว้ 4 กลุ่มดังนี้

1. พ่อแม่ผู้ปกครอง อบรมเด็ก 2 วิธี
 - การอบรมอย่างจริงจัง ได้แก่ การสั่งสอนอบรมด้วยวาจา หรือการกระทำที่เด็กได้รู้ว่าการกระทำสิ่งใดถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของสังคม
 - ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว เป็นแบบอย่างของระเบียบสังคมให้แก่เด็กได้โดยผู้ใหญ่ไม่รู้ตัว และมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กได้ไม่แพ้การสั่งสอนอบรมโดยตั้งใจ
2. กลุ่มเพื่อน (Peer Group) ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุสถานะทางสังคมทัดเทียมกัน เมื่อเด็กได้แก่กลุ่มเพื่อนเล่น ต่อมาได้แก่กลุ่มเพื่อนผู้ร่วมสังคมประเภทเดียวกัน
3. โรงเรียน นอกจากจะเป็นกลุ่มตัวแทนในการอบรมให้รู้ระเบียบสังคมที่สำคัญแทนพ่อแม่ ในแบบสังคมปัจจุบันที่เด็กทุกคนต้องเข้าโรงเรียนแล้ว โรงเรียนยังมีความสำคัญอีกด้านหนึ่ง คือเป็นสถานที่ให้เด็กได้มีโอกาสคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูง นับได้ว่าตั้งแต่วันแรกที่เด็กเข้าโรงเรียน เด็กได้ผ่านกลุ่มตัวแทนใหม่ในการอบรมระเบียบสังคมพร้อม ๆ กันอีก 2 กลุ่ม

ความสำคัญโดยเฉพาะของโรงเรียนในเรื่องการอบรมระเบียบสังคม คือ การเอาเด็กมาอยู่ในสภาพแวดล้อมพิเศษแยกจากโลกภายนอกเพื่อหดยับยั้งคุณค่าวิเศษบางอย่างให้เด็กเอาไปใช้ยึดถือเป็นหลักชีวิต

 - สอนสิ่งที่ไม่ตรงกับการอบรมของพ่อแม่ผู้ปกครอง กลายเป็นการแก่งแย่งกันอบรมคนละแนว
 - สอนสิ่งที่เป็นทฤษฎีและอุดมคติที่ไม่ตรงกับการปฏิบัติของคนทั่วไปในชีวิตจริง ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งในตัวบุคคล

ในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากเด็กแต่ละคนต้องใช้เวลาไม่น้อยของชีวิตเล่าเรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียน เพราะฉะนั้น โรงเรียนจึงได้กลายเป็นกลุ่มตัวแทนของการ อบรมให้รู้ระเบียบสังคมที่สำคัญมากกว่ากลุ่มหนึ่ง อันสามารถจะยังผลดีหรือร้ายทางใดทางหนึ่งแก่ตัวบุคคลได้อย่างมาก เพราะนอกจากโรงเรียนจะได้มีโอกาสเข้าถึงตัวบุคคลได้อย่างใกล้ชิดเป็นเวลานานแล้ว วัยเด็กที่ต้องผ่านโรงเรียนก็ยังเขว่มากพร้อมที่จะถูกปั้นแต่งบุคลิกภาพได้อย่างดี

4. กลุ่มอาชีพ เมื่อเด็กได้รับการเตรียมตัวมาพร้อมที่จะเริ่มประกอบอาชีพของตัวเองแล้ว พอเริ่มจับอาชีพหนึ่งอาชีพใดจะพบว่าแต่ละกลุ่มอาชีพนั้นมีระเบียบวิธีการ

โดยเฉพาะของตน ซึ่งอาจไม่ซ้ำกันกับกลุ่มอาชีพอื่น ซึ่งตนเองจะต้องเรียนรู้และรับไว้หากประสงค์จะยึดอาชีพนั้น

นอกจากนั้นยังมีสถาบันทางศาสนาที่นับว่าเป็นอีกสถาบันหนึ่งในการเป็นตัวแทนในการขัดเกลาทางสังคมด้วย องค์กรศาสนา นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยายังอธิบายถึงหน้าที่หลักของศาสนากว้าง ๆ ไว้สองประการคือ หน้าที่ต่อบุคคล และหน้าที่ต่อสังคม ซึ่งหน้าที่ต่อบุคคลคือ ศาสนาสนองความต้องการส่วนตัวของบุคคลในด้านการอยากรู้ อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ หน้าที่ต่อสังคมในส่วนของงานขัดเกลาทางสังคม สถาบันทางศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน และค่านิยมในสังคมและช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิต การขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านองค์กรทางศาสนาในสังคมไทยมีมานานแล้ว โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะมีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ทั้งในลักษณะเป็นครั้งคราวหรืออาศัยอยู่ในวัด โดยคอยปรนนิบัติพระและศึกษาเล่าเรียน อ่าน เขียน ทั้งภาษาบาลี ภาษาไทย ตามสติปัญญาและความสามารถของแต่ละคน อีกทั้งยังฝึกฝนวิชาชีพที่สามารถเป็นความรู้ติดตัวต่อไป ขณะที่ใช้ชีวิตในวัดก็จะได้รับการขัดเกลาทางสังคมทั้งวิชาความรู้ ศิลธรรม จรรยา มารยาท ควบคุมกันไป (ปฟาณี จิตวิวัฒนา 77 : 2542) สถาบันการศาสนา ในความหมายทางสังคมวิทยา หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มองค์กรที่มีระเบียบวิธีการตามจุดประสงค์เฉพาะในเรื่องนี้เช่น คณะสงฆ์ และพิธีกรรมทางศาสนาทั้งหลายที่ใช้ในหมู่ผู้บวชเอง และที่เกี่ยวข้องกับฆราวาสผู้ต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในฐานะอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายอันได้แก่บุคคลทั่วไป เนื่องจากไม่ปรากฏว่าในสังคมใดที่สมาชิกในกลุ่มไม่เคยคิดหรือไม่เคยมีศาสนา ถ้าเรากำหนดความหมายว่า “ศาสนา” คือความเชื่อในพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ลึกลับที่อยู่เหนือมนุษย์และธรรมชาติที่รู้เห็นจับต้องได้ในชีวิตประจำวัน ไม่จำกัดแต่เพียงศาสนาที่เป็นคำสั่งสอนของศาสดาใหญ่ ๆ ของโลกซึ่งมีอยู่ไม่กี่คนและไม่กี่ศาสนา ในความหมายอย่างกว้าง การนับถือผีสางเทวดา มีการบนบานศาลกล่าว ทรงเจ้าเข้าผี ทำพิธีไสยศาสตร์ ต่าง ๆ ทั้งหลายก็นับให้เป็น “ศาสนา” ได้ทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงพบว่าในสังคมมนุษย์ทุกแห่งหน คนทั้งหลายมีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจลึกลับศักดิ์สิทธิ์บางอย่างที่อยู่เหนือมนุษย์ แต่ไม่ใช่ทุกคนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ได้ลึกซึ้งเท่ากัน มีบางคนเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงอำนาจลึกลับศักดิ์สิทธิ์นั้นได้ จึงมีบุคคลประเภทพระและคนทรง หมอผี ขึ้นได้ในสังคม สุดแต่แต่ว่าบุคคลประเภทไหนจะติดต่อกับอำนาจเหนือมนุษย์ระดับใด องค์กรและระเบียบวิธีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ คือสถาบันการศาสนา (พิทยา สายหู 155 : 2532)

หน้าที่ของศาสนา โดยความเชื่อและศาสนามีขึ้นด้วยความมุ่งหวังที่มนุษย์จะนำมาเป็นเครื่องช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ และเพื่อสนองความต้องการในการดำเนินชีวิต ทั้งชีวิตส่วนตัว และเพื่อสังคมส่วนรวม หน้าที่ของศาสนาอาจแยกออกเป็นหน้าที่ของศาสนาต่อบุคคล และหน้าที่ของ

ศาสนาต่อสังคม ดังนี้ หน้าที่ของศาสนาต่อบุคคล เน้นที่การให้ความมั่นคงในชีวิต และมีความหมายเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้ เป็นปัจจัยช่วยให้เกิดความสงบทางใจและนำไปสู่สภาพจิตใจที่ดี อันจะมีผลต่อสุขภาพร่างกาย ให้ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยจากความกลัว และปลอดภัยจากความวิตกกังวล ให้พลังใจ เพราะเชื่อว่าสิ่งที่จะให้ความช่วยเหลือ เป็นปัจจัยเสริมในการกระทำกิจกรรมทั้งปวง ทำให้มีโอกาสเอาชนะความยากลำบาก อุปสรรคต่าง ๆ ได้ เป็นปัจจัยช่วยให้คนจัดระเบียบชีวิตและมีโอกาสประสบความสำเร็จได้

ในระดับสังคม ศาสนามีหน้าที่สำคัญในการควบคุมสังคมและกำหนดศีลธรรมของสังคม เช่น เป็นแรงเสริมในการจัดระเบียบของสังคมจากการที่ผู้คนปฏิบัติไปตามหลักคำสอนปฏิบัติไปตามทางที่ถูกที่ควร เป็นสถาบันที่ช่วยสร้างค่านิยม บรรทัดฐานของสังคม และช่วยเสริมให้สถาบันครอบครัว และสถาบันการปกครองทำหน้าที่ได้เข้มแข็งยิ่งขึ้น หน้าที่ในการยึดเหนี่ยวสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จากการที่ได้ยึดมั่นในหลักคำสอนเดียวกัน ประกอบพิธีกรรมร่วมกัน ทำให้ผู้คนในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและจากการที่ทุกศาสนามุ่งสันติสุขเพื่อความสุข ขจัดทุกข์ของปวงชน จะช่วยให้นุชนอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุข

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับสังคม มนุษย์มีความสัมพันธ์กับศาสนาในรูปแบบของการปฏิบัติตามหลักคำสอน การปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา การปฏิบัติตามความเชื่อถือ สิ่งเหล่านี้ก็คือ พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลต่าง ๆ เช่น ช่วยวางรากฐานความเจริญให้แก่สังคมในด้านการศึกษาภาคชีวิต การอาชีพ การแพทย์ การปกครอง เป็นต้น ช่วยส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่สังคม ช่วยลดและขจัดปัญหาสังคม ช่วยเสริมประสิทธิภาพการควบคุมทางสังคม เนื่องจากผู้คนปฏิบัติในสิ่งที่ถูกที่ควรตามหลักคำสอนของศาสนา โดยสรุปศาสนาเป็นวัฒนธรรมที่ผู้คนใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต สังคมใดถ้าผู้คนนับถือศาสนาใด พฤติกรรมของผู้คนก็จะแสดงออกให้ปรากฏตามหลักคำสอน ตามพิธีกรรมที่เขาปฏิบัติ จนเป็นเอกลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ (ณรงค์ เส็งประชา 97 : 2538)

แนวคิดการขัดเกลาทางสังคมกับเด็ก

พระปัญญานันทภิกขุ (พระเทพวิสุทธิเมธี) (อ้างใน จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์, 2532 : 61) ได้เสนอแนวทางการขัดเกลาทางสังคมดังนี้

1. พ่อแม่เป็นครูคนแรกของลูก พ่อแม่จึงต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการแนะนำสั่งสอนลูก การพูดอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีการกระทำให้เป็นตัวอย่างที่ดีควบคู่กันไปด้วย ลูกทุกคนในครอบครัวมักถ่ายแบบอย่างจากพ่อแม่ไว้เสมอ การถ่ายทอดบ่อย ๆ คือการสร้างนิสัยขึ้นในใจของเขาเสมอ และเป็นอย่างที่ว่าพ่อแม่เป็นอยู่ ฉะนั้นพ่อแม่จึงต้อง

ระมัดระวังให้มากเป็นพิเศษ อย่าได้พูด กระทำสิ่งใดในทางเสียให้ลูกเห็นเป็นอันขาด ให้ลูกได้เห็น ได้ยินและได้ฟังเฉพาะสิ่งที่ดี ๆ งาม ๆ และโดยทั่ว ๆ ไปลูก ๆ เป็นเสมือนกระจกเงา ส่องให้รู้จักพ่อแม่ พ่อแม่เป็นอย่างไร มีพฤติกรรมเป็นอย่างไร ส่วนหนึ่งสามารถสังเกตได้จากกระจกเงาคือพฤติกรรมของลูกนั่นเอง

2. เด็กเป็นผู้บริสุทธิ์ เปรียบเหมือนสำลี และอ่อนเหมือนกับดินเหนียวอ่อน ผู้ใหญ่จะปั้นให้เป็นอะไรก็ได้ จะวาดหรือระบายสีอะไรลงไปก็ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องระมัดระวังในการปั้นและประทับภาพต่าง ๆ ลงไปในจิตใจของเด็ก
3. การอบรมเด็ก การดำเนินไปในทางส่งเสริมให้เด็กมีความคิดทางสร้างสรรค์ให้มีความเจริญเติบโตทางสมอง และให้เสรีภาพทางความคิดภายในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ควรปล่อยให้เด็กทำอะไรตามใจชอบโดยไม่มีหลักและขอบเขตจำกัด ปกติจิตใจมีสภาพว่างตลอดเวลา หากไม่มีการบังคับกักไว้ในกรอบเสียบ้าง มิฉะนั้นจะลำบากใจเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัย และขนบธรรมเนียมประเพณี

ชีวิตที่ไม่มีระเบียบคือชีวิตอันป่าเถื่อนเยี่ยงสัตว์ดิรัจฉานเท่านั้น มนุษย์คือผู้มีใจสูงเพราะมีระเบียบวินัยรักษาไว้ คนคิดทั้งหลายจึงมีระเบียบสำหรับตน สำหรับครอบครัว สำหรับงานจะต้องเป็นคนมีระเบียบวินัยตลอดเวลา

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมกับพัฒนาการทางศีลธรรม

การพัฒนาศีลธรรมในตัวเด็กมีความสำคัญต่อความสงบสุขของสังคมอย่างยิ่ง ส่วนประกอบของศีลธรรมมีส่วนที่เป็นความรู้สึก (Affective) ความคิด (Cognitive) และส่วนที่เป็นพฤติกรรม (Behavioral)

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของบุคคลนั้น เพียเจต์ (Piaget) (อ้างในทิสนา แจมมณี, 2542 : 5) อธิบายว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้นและขึ้นกับวัย โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นใหญ่ ๆ คือ

ขั้นแรก อายุระหว่าง 5 – 8 ปี เป็นขั้นยอมรับกฎเกณฑ์จากผู้มีอำนาจของตัวเองที่หลากหลาย (Heteronomous) เช่น บิดามารดา ครู และเด็กที่โตกว่า เด็กจะปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและเชื่อว่ากฎเกณฑ์เปลี่ยนแปลงไม่ได้

ขั้นที่สอง เป็นขั้นการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของกฎเกณฑ์ (Autonomous) อายุตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป เด็กจะเริ่มมีความคิดมีอิสระพอที่คิดได้ด้วยตนเองบ้าง และทราบว่ากฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคลและผู้ที่ใช้กฎเกณฑ์จะต้องร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และกฎเกณฑ์อาจเปลี่ยนแปลงได้ ต่อมาโคลเบอร์ก (Kolhberg) ได้พัฒนาแนวคิดต่อเนื่องจากเพียเจต์ โดยแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับแต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นการหลบหลีกการถูกลงโทษ (อายุ 2 – 7ปี) คือการตัดสินใจโดยมุ่งที่จะหลบหลีกไม่ให้ตนเองถูกลงโทษ

ขั้นที่ 2 ขั้นการแสวงหารางวัล (7 – 10 ปี) คือการตัดสินใจโดยมีความมุ่งหมายที่จะได้ผลตอบแทนที่ตนพอใจหรือต้องการที่อยากจะได้

ขั้นที่ 3 ขั้นการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10 – 13 ปี) คือการตัดสินใจโดยการคล้อยตามความเห็นชอบหรือการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน

ขั้นที่ 4 ขั้นการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 – 16 ปี) คือการตัดสินใจโดยถือว่าตนมีหน้าที่ที่จะต้องทำสิ่งนั้น ในฐานะที่ตนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น และสังคมนั้นคาดหวังที่จะให้ตนทำหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป) คือการตัดสินใจโดยเห็นแก่ประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น บุคคลที่มีจริยธรรมในขั้นนี้สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่) คือการตัดสินใจเพื่ออุดมคติอันยิ่งใหญ่ที่เป็นหลักประจำใจของตน บุคคลที่มีจริยธรรมในขั้นนี้ นับว่าเป็นผู้มีจริยธรรมในขั้นสูงสุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ.2508 พัฒนา ชูเชื้อ ได้ศึกษาการอบรมพุทธศาสนาและความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ที่มีต่อพุทธศาสนา ในโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์จังหวัดพระนคร เพื่อศึกษาวิธีการอบรมพระพุทธรูปของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์และสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มพระอาจารย์ที่ทำการสอนกับกลุ่มนักเรียน กลุ่มพระอาจารย์ประกอบด้วยพระอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ 3 โรง คือ โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์วัดมหาธาตุ โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์วัดบวรนิเวศ และโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์วัดเบญจมบพิตร กลุ่มนักเรียนคือ นักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ชั้นปลายและชั้นสูงในโรงเรียนดังกล่าว รวมทั้งสิ้น 500 คน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าวิธีสอนและกิจกรรมที่ผู้สอนใช้ คือ การบรรยายและยกตัวอย่างในนิทานชาดก เนื้อหาที่ใช้สอนมีทั้งหลักธรรมและคติธรรม ประวัติพระพุทธรเจ้าและพระสาวก วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีและมารยาทไทย ผู้สอนไม่ค่อยใช้อุปกรณ์การสอน แต่ใช้ประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมมาเป็นอุปกรณ์การวัดผลส่วนใหญ่วัดผลด้วยแบบทดสอบข้อเขียน และดูความประพฤติและทัศนคติของนักเรียนประกอบด้วย อุปสรรคสำคัญของโรงเรียนคือ ปัญหาการปกครองนักเรียน นักเรียนมาเรียนไม่สม่ำเสมอ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือตลอดจนไม่เอาใจใส่ว่าบุตรหลานของตนจะมาเรียนหรือไม่ ด้านการเข้าเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มาเรียนเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม

ครูอาจารย์ที่โรงเรียนหรือผู้ปกครองให้มาเรียน และบางส่วนมาเรียนตามเพื่อน ผลการวิจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียนพบว่า นักเรียนมากกว่าครึ่งเห็นว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนตามหลักเหตุผลไม่ลำเอียงและเป็นประชาธิปไตย นักเรียนมากกว่าครึ่งเห็นว่าพระพุทธศาสนามีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน เพราะสอนให้เป็นคนมีศีลธรรม นักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่วนมากมีบุคลิกลักษณะด้านนิสัย อารมณ์ และความประพฤติ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก เป็นคนเรียบร้อย มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว สุขุมซื่อสัตย์ มีเหตุผล ไม่โกรธง่ายแถมใสสว่าง รู้จักให้อภัย

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ (2509) ได้ศึกษาถึงบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีต่อเยาวชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ สังเกต ศึกษาเอกสารและใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างเป็นพระอาจารย์และครูอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 203 คน ผู้ปกครอง 268 คน และนักเรียน 1,260 คน จากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 27 แห่งทั่วประเทศ ผลการวิจัยพบว่า พระอาจารย์ ครูอาจารย์ที่สอนมีความรู้ทางธรรมสูง มาทำการสอนด้วยความสมัครใจ ไม่ได้รับสิ่งตอบแทน วิธีสอนส่วนใหญ่ใช้การอธิบาย เล่านิทานชาดกประกอบอภิปราย และวิธีการที่ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจได้ลึกซึ้งคือการเขียนเรียงความ การส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตัวเองมีไม่มากนัก ไม่ค่อยใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน การวัดผลส่วนใหญ่ใช้ทดสอบข้อเขียน และสังเกตความประพฤติ เนื้อหาที่ใช้สอนเป็นหลักธรรมและคตินิยมต่าง ๆ พุทธประวัติ ศาสนพิธี วัฒนธรรมและประเพณีไทย วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มารยาทไทย วรรณคดีพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศาสนาเปรียบเทียบ ประวัติศาสตร์ศาสนา นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา กิจกรรมที่ชอบมากที่สุด คือ ศาสนพิธี วัฒนธรรมและประเพณีไทย ได้วาทีและวาทศิลป์ วิชาที่ไม่ชอบ ได้แก่ พุทธธรรม และธรรมะภาคภาษาอังกฤษ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ ขาดครูอาจารย์และพระอาจารย์ที่มีศรัทธาและเสียสละเพื่ออบรมสั่งสอนเยาวชน ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ขาดแคลนทุนทรัพย์ดำเนินการ หลักสูตรยังไม่เหมาะสม การจัดกิจกรรมและวิธีการสอนยังไม่น่าสนใจ ประชาชนส่วนมากยังไม่รู้เรื่องโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เท่าที่ควร ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ การขาดเรียนบ่อย

กรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่องอัตมโนทัศน์ของเยาวชนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตมโนทัศน์หรือความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เปรียบเทียบกับอัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เปรียบเทียบระหว่าง เพศ สภาพเศรษฐกิจ – สังคม ตัวอย่างประชากรคือนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์คือนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลสหศึกษาในเขต

กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 13 - 18 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองจากแบบวัดของ The Pierris – Harris Children’s Self Concept Scale ซึ่งแสดงลักษณะต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเองไว้ 7 ลักษณะคือ ลักษณะที่เป็นส่วนรวม ความวิตกกังวล ความเป็นคนน่านิยมนิสัย ความสุข และความพอใจ ด้านพฤติกรรมด้านรูปร่างภายนอก และบุคลิกลักษณะ ด้านสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน โดยผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีอัตมโนทัศน์ต่ำกว่าและแตกต่างจากอัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เยาวชนที่เป็นเพศหญิงมีอัตมโนทัศน์ค่อนข้างสูงกว่าเพศชายเกือบทุกด้าน แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเยาวชนที่มาจากสภาพเศรษฐกิจ – สังคมระดับกลางมีอัตมโนทัศน์ค่อนข้างสูงกว่าเยาวชนที่มาจากสภาพเศรษฐกิจ – สังคมระดับต่ำ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในองค์ประกอบด้านส่วนรวม ด้านสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน ด้านรูปร่างภายนอกและบุคลิกลักษณะ และด้านความเป็นคนน่านิยมนิสัย ส่วนด้านพฤติกรรม ด้านความวิตกกังวล และด้านความสุขและความพอใจเท่านั้นที่ไม่พบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จิรพันธ์ พิทักษ์ (2524) ได้ศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับจำนวนปีที่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 100 คน และไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 300 คน โดยใช้แบบสอบถามวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบเลือกตอบ 6 ตัวเลือกเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีจริยธรรมระดับตามเกณฑ์ (Conventional Level) ซึ่งอยู่ในขั้นที่ 3 และ 4 ของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก นักเรียนที่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับจำนวนปีที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

สุพัตรา ศักรภรณ์ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย โดยศึกษาพัฒนาการการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย พ.ศ.1781 จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2531 ในด้านหลักสูตร ความมุ่งหมายของการเรียนการสอน เนื้อหาวิชาการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระยะก่อนมีการประกาศใช้หลักสูตรฉบับแรก ใน พ.ศ. 2438 นั้นประเพณีไทยบนพื้นฐาน

ศาสนาพุทธ แต่เมื่อประกาศใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาใน พ.ศ. 2438 ได้มีการสอนธรรมจริยา เป็นหัวข้อในวิชาภาษาไทยต่อมาในหลักสูตรพ.ศ. 2448 ได้ปรากฏชื่อวิชาจรยาเป็นครั้งแรก และในหลักสูตร พ.ศ.2480 ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ในหลักสูตร พ.ศ. 2493 ได้แยกวิชาศีลธรรมออกจากวิชาหน้าที่พลเมือง หลักสูตร พ.ศ. 2498 ได้รวมวิชาศีลธรรมเข้า อยู่ในหมวดสังคมศึกษา หลักสูตร พ.ศ. 2521 วิชาศีลธรรมได้เรียกชื่อใหม่เป็นวิชาพระพุทธศาสนา ความมุ่งหมายของการเรียนการสอนนั้นมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีศีลธรรมจริยธรรม สามารถ นำพุทธธรรมไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ เนื้อหาวิชาได้เน้นเรื่องหลักธรรมะ ศีลธรรม จรรยา มารยาท ศาสนพิธี พระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ และการประยุกต์ ใช้ธรรมะในชีวิตประจำวัน การเรียนการสอนซึ่งแต่เดิมเน้นให้จำเนื้อหาเป็นสำคัญ ได้เพิ่มการส่งเสริมให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามหลักธรรมะด้วย ส่วนสื่อการเรียนการสอน ได้พัฒนาจากการใช้ หนังสือเรียนเพียงเล่มเดียว มาเป็นการใช้หนังสือหลายประเภท มีการใช้โสตทัศนูปกรณ์หลายรูปแบบ ด้านการวัดและประเมินผลได้เปลี่ยนจากระบบเปอร์เซ็นต์ หรือร้อยละมาเป็นระบบเกรด และวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยของนักเรียน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลกับนักเรียนผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสถาบันศาสนางาน
2. การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) รายละเอียดการวิจัยภาคสนามในครั้งนี้ ได้แก่
 - การสังเกตพฤติกรรมของเด็กที่กำลังศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร
 - การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยเป็นส่วนสำคัญของระเบียบวิธีวิจัยในครั้งนี้
 - การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยการใช้คู่มือสัมภาษณ์ (Interview Guide) ในการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เพื่อเก็บประวัติชีวิต นอกจากนี้แล้วผู้ศึกษายังได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กเป็นกรณีศึกษาอีกด้วยซึ่งประกอบด้วยครอบครัว กลุ่มเพื่อน ครู ของผู้ที่เรียนอยู่ในโรงเรียน

พุทธศาสนวันอาทิตย์เพื่อจะดูลักษณะการพัฒนาทางศีลธรรมของผู้เป็นกรณีศึกษา โดยจะใช้ตัววัด โดยดูจากช่วงก่อนเข้าเรียนและหลังเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมีเกณฑ์ตัววัดดังนี้

- ความประพฤติ
- การแต่งกาย
- วุฒิภาวะ
- สมาธิ (ความตั้งใจในการทำงาน)
- ความมั่นคงทางอารมณ์และสังคม
- ความสำรวม
- เพศ (ความยับยั้งชั่งใจ)

ซึ่งการเก็บข้อมูลทั้ง 2 แบบนี้จะช่วยทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ เพื่อจะได้ นำมาวิเคราะห์รวบรวมผลในการวิจัยในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของการเขียนพรรณนาเชิงบรรยายซึ่งเป็นลักษณะของการวิจัยทางมานุษยวิทยา ซึ่งข้อมูลจะอยู่ในรูปของการเขียนกรณีศึกษาเฉพาะราย (Individual case study) โดยผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การวิเคราะห์เนื้อหาประวัติชีวิตกรณีศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ความเป็นมาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การอบรมศีลธรรมจรรยา และความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา ตลอดจนการปฏิบัติตามวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิมแก่เด็ก และเยาวชน นอกเหนือจากที่นักเรียนได้รับจากโรงเรียนตามปกติ การสอนศาสนาให้แก่เด็กในรูปแบบของโรงเรียนสอนศาสนานั้นมีมานานแล้ว ทั้งในยุโรปที่นับถือศาสนาคริสต์และกลุ่มชาวมุสลิมซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม (พระปัญญานันทมุนี 2519 : 25) ส่วนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นั้นเกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษ มีจุดประสงค์เพื่อให้การศึกษาแก่เด็กยากจนในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งไม่มีโอกาสได้เรียน โดยเปิดสอนในวันอาทิตย์ตั้งแต่เวลา 10.00 – 12.00 น. และเวลา 13.00 – 17.00 น. สอนวิชาคณิตศาสตร์ อ่านเขียน และเรียนคัมภีร์เป็นการเรียนโดยวิธีถาม – ตอบ ซึ่งต่อมาได้แพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว

สำหรับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กำเนิดครั้งแรกในประเทศศรีลังกา โดยชาวอเมริกัน ผู้หนึ่งซึ่งสนใจพุทธศาสนา และต้องการช่วยพุทธศาสนิกชนชาวลังกาคือผู้กับนักเผยแผ่ศาสนาคริสต์และนโยบายเกี่ยวกับศาสนาของรัฐบาลอาณานิคมอังกฤษ มีลักษณะเป็นสถาบัน อาสาคือทั้งพระภิกษุและฆราวาสที่ทำหน้าที่เป็นครู ไม่รับค่าตอบแทนใด ๆ โรงเรียนจะจัดตั้งอยู่ในวัดทั่ว ๆ ไป โดยมีเจ้าอาวาสของวัดนั้นเป็นผู้ดำเนินการ เปิดสอนทุกวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 8.00 – 12.00 น. หลักสูตรมี 4 ระดับ คือ ระดับชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นปลาย และชั้นสูง ใช้เวลาเรียน 7 ปี วิชาที่เรียนคือ พุทธประวัติ ธรรมะ ประวัติพุทธสาวก และประวัติพุทธศาสนา (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์)

ปัจจุบันโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศศรีลังกามีอยู่เกือบทุกวัด ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นฆราวาส มีพระภิกษุเพียงแห่งละ 2 – 3 รูปเท่านั้น นับว่าประสบความสำเร็จมากในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และอบรมศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน

การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย

หลังสงครามโลกประมาณปี พ.ศ.2488 เป็นต้นมาสภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านศีลธรรมทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมเสื่อมลง เนื่องจากการรับเอาวัฒนธรรมบางอย่างที่ขัดกับสังคมไทยมาใช้กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดโครงการต่าง ๆ เพื่อปรับปรุง

สภาพศีลธรรมของเด็กและเยาวชน โดยให้กรมสามัญจัดทำแบบให้พระสวดมนต์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นแบบเดียวกันทุกโรงเรียน และให้นิมนต์พระมาเทศน์ให้นักเรียนฟังเดือนละ 1 ครั้ง ตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละระดับ ส่วนการอบรมประจำสัปดาห์นั้น ให้มีเรื่องเกี่ยวกับศาสนาเดือนละครั้งและในภาคเรียนหนึ่ง ๆ ให้โรงเรียนจัดทัศนศึกษาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับศาสนาด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2498 กระทรวงวัฒนธรรมได้จัดประชุมเรื่องการแก้ไขปัญหาสังคมและเด็กวัยรุ่น โดยได้นิมนต์พระเลขาธิการจากมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยเข้าร่วมด้วย และสรุปว่าการแก้ปัญหาความประพฤติเด็กจะต้องเริ่มที่ผู้ใหญ่ก่อน เพราะตราบใดที่ผู้ใหญ่ยังเป็นแบบฉบับที่ไม่ดี การแก้ปัญหาของเด็กก็ทำได้ยาก และผลจากการประชุมทำให้พระสงฆ์กลุ่มหนึ่งสนใจจะร่วมกันหาสาเหตุที่เด็กและเยาวชนไม่สนใจศาสนา มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยจึงจัดส่งพระนิสิตไปทดลองสอนวิชาศีลธรรมตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในโรงเรียนต่าง ๆ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สนใจพุทธศาสนา แต่ครูขาดความรู้ในวิชาที่สอน การเรียนการสอนจึงไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อวิชานี้ (จันง ทองประเสริฐ 2527 : 99)

จากความสำเร็จดังกล่าว มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยจึงได้จัดให้มีการบรรยายธรรมในวันอาทิตย์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้ในเรื่องศาสนาและศีลธรรมแก่คนทั่วไป เพื่อสามารถนำไปถ่ายทอดแก่เด็กต่อไปได้ และเมื่อผู้ใหญ่มาฟังบรรยายธรรมะที่วัดก็มักจะพาลูกหลานมาด้วย เด็ก ๆ ก็อาศัยลานวัดเป็นที่วิ่งเล่น ส่งเสียงรบกวนผู้มาฟังธรรมะ คณะกรรมการเห็นว่าวัดน่าจะทำประโยชน์ให้แก่เด็กบ้าง ประกอบกับเวลานั้นมีพระผู้ใหญ่ได้มีโอกาสไปศึกษาและดูงานทางศาสนาในต่างประเทศได้เห็นพระสงฆ์ในประเทศศรีลังกาและพม่าจัดสอนศีลธรรมให้แก่เด็กในวันอาทิตย์ จึงได้นำความคิดนี้มาดำเนินการในประเทศไทยบ้าง

โดยในระยะแรกที่จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไม่ได้รับเงินทุนอุดหนุนจากแหล่งใด แต่ต่อมาในระยะหลังได้รับความอุปถัมภ์จากศูนย์กลางผู้ปกครองนักเรียน ทั้งในด้านการเงินและอุปกรณ์การสอน นอกจากนั้นยังได้รับการอุดหนุนจากข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ผู้มีจิตศรัทธา นับว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ในการสร้างพุทธเยาวชนที่ดีเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 40 ปี

เนื่องจากผู้ปกครองให้ความสนใจส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุเป็นจำนวนมาก ทำให้สถานที่เรียนไม่เพียงพอ ทำให้ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 มหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศ จึงเปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเป็นแห่งที่สอง ใช้ชื่อว่า “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์”

ระยะเวลาการวางรากฐานของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ในระยะแรกของการก่อตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นบรรดาพระอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องต่างวิตกอยู่บ้าง คือ กลัวเด็กและเยาวชนไม่สนใจเข้ามาเรียน ทั้งนี้เพราะสังคมไทยกำลังมีการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน วัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามา สิ่งบันเทิงสิ่งเข้าชวนล่อใจเด็กให้หันไปทางอื่นมีมาก ทำให้เยาวชนมีความรู้สึกนึกคิดสับสน และมักจะถูกอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมชักนำไป ฆราวาสย่อมถือว่าวิชาการทางโลกสำคัญกว่าทางธรรม ตลอดถึงผู้ปกครองและทางราชการบ้านเมืองก็ไม่ให้ความสนใจฐานะของวัดเท่าที่ควร และกลัวเกิดข้อครหาหนีนาจากบุคคลภายนอก ตามการศึกษาแผนใหม่เห็นว่าพระสงฆ์มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมที่จะสอนหนังสือเด็กซึ่งมีทั้งหญิงและชาย การปฏิบัติการสอนย่อมไม่เหมาะสมกับสมณเพศทั้งปวง อีกทั้งพระสงฆ์ไม่มีความรู้ทางวิชาการศึกษาแผนใหม่ไม่รู้หลักจิตวิทยาการศึกษา ไม่รู้จักบรรยากาศของครุฑีพอ เพราะไม่ได้ศึกษามาโดยตรง

แต่เมื่อทางมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้พิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบแล้วว่ามีวิธีการและจะใช้อย่างไร จึงจะทำให้เยาวชนเข้าใจว่า การเข้าวัด การศึกษาพระพุทธศาสนาไม่ใช่เป็นเรื่องน่าเบื่อ แต่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง สังคม ประเทศชาติ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ทางดีมีมากกว่าทางเสียจึงได้เริ่มดำเนินการเปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น หลังจากทำการสอนมาได้ 1 ปี ก็ปรากฏว่าการปฏิบัติงานการอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่เยาวชนได้ผลดี มีนักเรียนมาสมัครเข้ารับการศึกษามากขึ้นอย่างคาดไม่ถึง โดยในปีแรกมีนักเรียนเพียง 72 คน ใช้พระอาจารย์สอนเพียง 10 รูป แต่ในปีที่ 2 มีนักเรียนเพิ่มเป็น 450 คน พระอาจารย์ต้องเพิ่มเป็น 16 รูป ทางคณะกรรมการบริหารก็เห็นเป็นความจำเป็นที่จะต้องขยายงานการบริหาร และการเรียนการสอนให้กว้างขวางและเป็นผลดียิ่งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของเยาวชน

เมื่อมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างได้ผลดีให้เป็นที่ประจักษ์แล้ว ทางฝ่ายสภาการศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์เช่นเดียวกัน มีพระอาจารย์ อาคารสถานที่ และทุนทรัพย์พอที่จะดำเนินการได้ เมื่อศึกษาวิธีการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยดีแล้ว จึงตกลงใจจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นบ้าง เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2504 โดยหวังไว้ในขั้นแรกว่าจะดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป หากมีผู้สนใจมาเรียนเพียง 50 ก็นับว่าประสบผลสำเร็จแล้ว เพราะเรื่องของศีลธรรมและศาสนาคงไม่ค่อยมีเยาวชนสนใจมากเท่าไร (สุชีพ ปุญญานุภาพ 2508 : 30) และได้วางวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่ออบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสมกับเป็นพุทธศาสนิกชน
2. เพื่อฝึกฝนเยาวชนให้เป็นคนดี มีนิสัยขยันขันแข็งในการเรียนและการทำงานมีความเคารพ รักและเชื่อฟังบิดามารดา ครูอาจารย์ มีไมตรีจิตต่อเพื่อนฝูง มีความสงสารเห็นใจต่อผู้ตกทุกข์ได้ลำบาก มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความยุติธรรมประจำใจ
3. เพื่อหาโอกาสและวิธีการนำเยาวชนทำสาธารณประโยชน์ เป็นการอบรมเยาวชนให้มีใจกว้างขวาง เห็นแก่ส่วนรวมและเป็นการช่วยจรรโลงประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตามภาวะและความสามารถของตน
4. เพื่อให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษแก่เยาวชน ซึ่งจะทำให้เยาวชนคุ้นกับศัพท์ธรรมะ สามารถชี้แจงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ชาวต่างประเทศผู้สนใจเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องในโอกาสต่อไป

ระยะขยายงาน (พ.ศ. 2505 – 2509)

ภายหลังที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง และยุวพุทธิกสมาคมได้จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างได้ผลดีและมีระเบียบแบบแผนมั่นคงแล้ว ก็ได้กลายเป็นศูนย์กลางนำความคิดเรื่องโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไปเผยแพร่ และช่วยจัดตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาคมากขึ้นเป็นลำดับ มาจนเป็นที่แพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ อาจสรุปได้ว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดตั้งขึ้นแพร่หลายนั้นมี 3 ประเภท

1. โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง เป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้จัดตั้งขึ้น โดยส่งพระภิกษุสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีไปช่วยปฏิบัติงานของพระศาสนาตามวัดต่างจังหวัด เช่น สอนธรรมะ สอนบาลี เป็นต้น ในบางแห่งพระนิสิตได้รับอนุญาตจากเจ้าคณะจังหวัดให้พัฒนาปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้งานของสงฆ์เป็นระเบียบเรียบร้อย และถูกต้องตามกาลสมัยยิ่งขึ้น อาทิ การจัดการศึกษา การเผยแพร่ธรรมะ ระเบียบการปกครองภิกษุสามเณร และศิษย์วัด ส่วนในด้านการเผยแพร่ธรรมะและความรู้ทางศาสนาแก่เยาวชนนั้น พระนิสิตได้มีบทบาทในการริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นในต่างจังหวัดเป็นอันมาก เพราะมีประสบการณ์ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในพระนคร คือ ได้รู้เห็นหรือเคยปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มาก่อน เมื่อออกไปปฏิบัติงานพระศาสนาในหัวเมือง ตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย จะเป็นหัวแรงสำคัญในการริเริ่มให้มีขึ้น โดยที่พระนิสิตที่สำเร็จไปจากมหาวิทยาลัยใด ก็มักใช้หลักสูตร ระเบียบการ ประมวลการสอน ตำราเรียนจากสำนักนั้น ๆ เป็นมาตรฐาน หรืออาจจะใช้เป็นอย่างอื่นก็ได้ แต่ถือว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนั้นเป็นสาขาหรือข่ายงานของตน ทางมหาวิทยาลัยจะจัดส่งพระนิสิตไปสับเปลี่ยน และช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ด้วยเสมอ

ด้านการจัดการ โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ในปัจจุบันต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการจัดตั้ง หรือคู่มือในการจัดตั้ง ซึ่งกรมการศาสนากำหนดไว้

ด้านบุคลากร โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ที่กรมการศาสนาให้การอุปถัมภ์นั้นจะดำเนินการโดยพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งทำหน้าที่ทั้งด้านบริหารและการให้การอบรมสั่งสอนวิชาหลักทางพุทธศาสนา ส่วนวิชาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากความรู้และความเหมาะสมแก่สมณเพศนั้นให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายฆราวาส

ด้านงบประมาณ ส่วนใหญ่ได้เงินทุนจากผู้มีจิตศรัทธาบริจาค และได้รับเงินอุดหนุนบางส่วนจากกรมการศาสนา ซึ่งเป็นเงินจำนวนน้อยไม่พอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละปี เพราะปัจจุบันโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ในประเทศไทยมีจำนวนมาก แต่งบประมาณที่รัฐจ่ายสนับสนุนมีไม่เพียงพอ

2. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

ปัจจุบันกรมการศาสนาได้กำหนดรูปแบบกระบวนการเรียนการสอน ทั้งหลักสูตรไว้ในลักษณะเดียวกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 โดยให้ใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ฉบับกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย วิชาบังคับ 3 วิชา คือ วิชาธรรม วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และพุทธศาสนพิธี ซึ่งใช้เวลาเรียนวิชาละประมาณ 50 นาที ต่ออาทิตย์หรือ 40 วันต่อปี ส่วนวิชาเลือกขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของท้องถิ่นและความพร้อมของโรงเรียน เช่น พุทธศาสนาภาษาอังกฤษ วาทีศิลป์ ดนตรี ศิลปหัตถกรรม ภาษาอังกฤษ ฯลฯ

ระดับชั้นของนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ แบ่งเป็น

- ชั้นเตรียมแบ่งเป็น 3 ระดับ
 - เตรียม 1 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1
 - เตรียม 2 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2
 - เตรียม 3 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3
- ชั้นต้นแบ่งเป็น 3 ระดับ
 - ต้น 1 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4
 - ต้น 2 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5
 - ต้น 3 รับจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6
- ชั้นกลางหรือชั้นปลาย แบ่งเป็น 3 ระดับ
 - กลาง 1 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - กลาง 2 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2
 - กลาง 3 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3
- ชั้นสูง แบ่งเป็น 3 ระดับ
 - สูง 1 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4
 - สูง 2 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5
 - สูง 3 รับจากนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6

3. โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่สภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้จัดตั้งขึ้น ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ โดยได้วางนโยบายในการส่งเสริมให้ยุวพุทธิกสมาคมจังหวัดต่าง ๆ จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ขึ้น ดังนั้นโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในประเภทที่สภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติสนับสนุน จึงเป็นโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในประเภทที่สภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติสนับสนุน จึงเป็นโรงเรียนที่คณะกรรมการบริหารยุวพุทธิกสมาคมเป็นผู้ดำเนินงาน และได้มีมติพระภิกษุสงฆ์ในท้องถิ่นมาเป็นกรรมการที่ปรึกษา หรือช่วยอบรมสั่งสอนเด็กนักเรียนด้วย โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่ยุวพุทธิกสมาคมจัดตั้งส่วนมาจะใช้หลักสูตรของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ซึ่งคิดจัดตั้งขึ้นเอง เพื่อให้ได้ผลกว้างขวางยิ่งขึ้น

4. โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่คิดจัดตั้งขึ้นเอง โดยได้แนวความคิดหรือแบบอย่างไปจากโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์แห่งอื่น โดยเฉพาะจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในแบบนี้ส่วนมากอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งมักเป็นวัดใหญ่มีพระอาจารย์ที่มีความรู้สูงและมีจำนวนพระอาจารย์เพียงพอ มีทุนทรัพย์ และสถานที่พอที่จะดำเนินงานเป็นอิสระได้

ในปัจจุบันโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งที่วัดเป็นผู้ดำเนินการและที่ยุวพุทธิกสมาคมเป็นผู้ดำเนินการเอง ได้เพิ่มจำนวนและเพิ่มบทบาทความสำคัญยิ่งขึ้นเป็นลำดับ มีกิจกรรม วิชาการเรียนการสอนที่คล้ายกันและน่าสนใจหลายอย่าง ครูผู้สอนส่วนมากเป็นพระภิกษุ แต่ถ้าแห่งใดพระอาจารย์ไม่พอหรือความรู้ไม่ถึงก็ให้ฆราวาสมาช่วยสอนบ้างตามสมควร โดยปกติโรงเรียนส่วนมากเปิดสอนในวันอาทิตย์ แต่ก็มีบางแห่งที่จำเป็นต้องสอนในวันเสาร์แทนวันอาทิตย์ เวลาเรียนมีทั้งที่สอนเฉพาะในตอนเช้าและเฉพาะในตอนบ่าย หรือบางที่ทั้งช่วงเช้าและบ่าย หรือในที่บางแห่งซึ่งนักเรียนมากจนถึงกับเปิดสอนทั้งรอบเช้าและรอบบ่ายก็มี จำนวนชั่วโมงที่สอน ถ้าสอนเฉพาะในตอนเช้าหรือบ่ายมี 2 – 3 ชั่วโมง ถ้าสอนตลอดวันก็วันละ 5 ชั่วโมง แต่ทั้งนี้ไม่รวมชั้นเด็กเล็ก ซึ่งจัดชั่วโมงสอนไม่เท่ากัน คือมีตั้งแต่ 1 – 3 ชั่วโมง ระยะเวลาเปิดปิดปีการศึกษาของแต่ละโรงเรียนไม่พร้อมกันและไม่เท่ากัน ในปีหนึ่งโรงเรียนส่วนมากจัดสอน 60 , 80 และ 120 ชั่วโมง

หลักสูตรของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์

หลักสูตรของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์อาจแบ่งได้ 3 อย่างคือ

1. หลักสูตรที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์จัดขึ้นเองโดยเฉพาะ แต่ละโรงเรียนแต่ละท้องถิ่นอาจไม่เหมือนกัน แล้วแต่ความสะดวก ความต้องการ และความจำเป็นของแห่ง

นั้น ๆ โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแบบนี้มักจะมีใบประกาศนียบัตรของตนออกให้นักเรียนที่จบหลักสูตรเป็นเอกเทศ

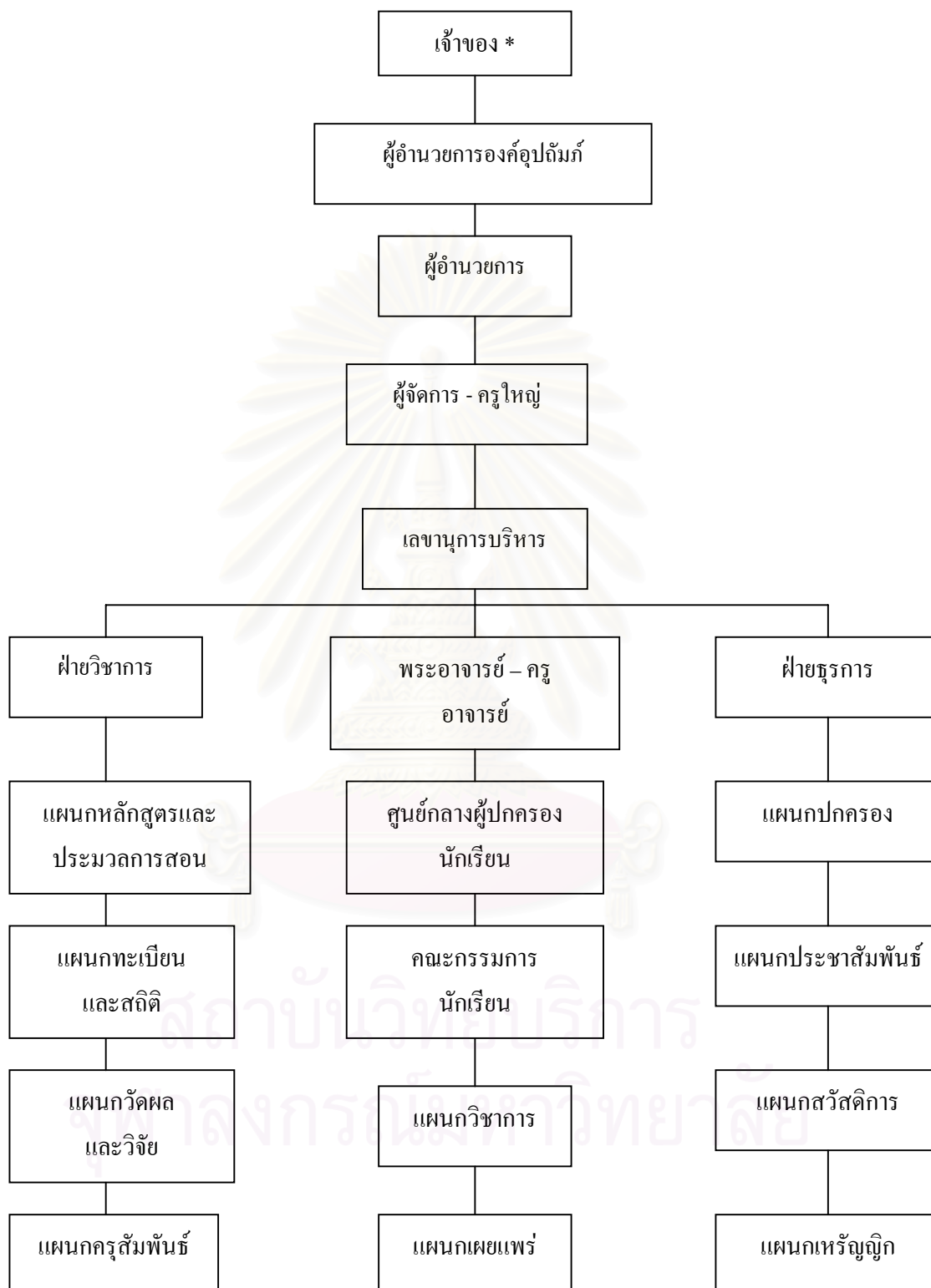
2. ใช้หลักสูตรธรรมศึกษา (ตรี – เอก) โรงเรียนที่จัดสอนในแบบนี้จะส่งนักเรียนเข้าสอบธรรมศึกษาสนามหลวง เพื่อรับประกาศนียบัตรของกรมการศาสนา และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นจำนวนมากที่จัดสอนตามหลักสูตรของตนเอง แล้วเปิดสอนพิเศษธรรมศึกษาคัดเลือกนักเรียนส่งเข้าสอบรับประกาศนียบัตรธรรมศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย
3. ประเภทไม่มีหลักสูตรวางไว้แน่นอนทีเดียว แต่วางไว้กว้าง ๆ สอนวิชาทั่วไปและขึ้นอยู่กับคณะผู้ดำเนินงานที่จะพิจารณาตามความเหมาะสม การเรียนการสอนมุ่งให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธี วัฒนธรรมประเพณีไทย สันตนาการ วิชาชีพเบื้องต้น และให้สามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ตามสภาพของสังคม ฐานะครอบครัว สิ่งแวดล้อม ได้อย่างเหมาะสม เป็นประการสำคัญ โรงเรียนที่จัดหลักสูตรแบบนี้มักไม่มีวุฒิบัตรออกให้ และไม่ได้ส่งสอบธรรมศึกษาแต่อย่างใด

กิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำและเนื่องในโอกาสพิเศษ คือ

- กรรมการนักเรียน การออกหนังสือพิมพ์
- การประกอบศาสนกิจ วางพวงมาลาถวายพระบรมรูป การสงเคราะห์บำเพ็ญประโยชน์เนื่องในโอกาสต่าง ๆ
- การสวดมนต์ไหว้พระ ฟังโอวาท แม่เมตตา
- จัดส่งนักเรียน เจ้าหน้าที่ พระอาจารย์ ไปร่วมอภิปราย ปาฐกถา ได้วาที สาธิต ศาสนพิธี การแสดงและการประกวดต่าง ๆ ร่วมกับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อื่น ๆ ในโอกาสมีงานแจกประกาศนียบัตร เปิดสถานศึกษา และโอกาสอื่น ๆ
- การศึกษานอกสถานที่ การบรรยายธรรมะทางวิทยุกระจายเสียง การแสดงทางโทรทัศน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 1 การแบ่งสายงานการบริหารงานในโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์



* เจ้าของ ได้แก่ เจ้าสำนัก ชูวพุทธิกสมาคม พุทธสมาคมผู้ริเริ่มจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ขึ้น

ผู้อำนวยการองค์อุปถัมภ์ ส่วนมากเป็นเจ้าของอาวาส หรือพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่นายข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เชิญมา

ผู้อำนวยการ ส่วนมากเป็นเจ้าของอาวาสของเจ้าสำนักนั้น ๆ เลขธิการมหาวิทยาลัยสงฆ์หรือพระสงฆ์ผู้ใหญ่ที่มีความรู้และได้รับความไว้วางใจให้ดำเนินงานแทนเจ้าอาวาส บางแห่งอาจมีผู้ช่วยหรือรองผู้อำนวยการด้วย ซึ่งผู้รับตำแหน่งนี้ก็มักเป็นรองเจ้าอาวาส

ผู้จัดการ ครูใหญ่ และเลขานุการ เป็นตำแหน่งที่ตั้งขึ้นโดยคัดเลือกพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ และสนใจในงานด้านนี้

หน่วยงานหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีทุกตำแหน่ง และบางแห่งก็ไม่เหมือนกันทีเดียว ส่วนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เป็นของยุวพุทธิกสมาคม พุทธสมาคมและโรงเรียน แม้จะเป็นของฆราวาสแต่โดยปกติก็ดำเนินงานร่วมกับพระสงฆ์ การแบ่งสายบริหารงานก็อาจแตกต่างกันไปบ้างตามรูปแบบของสมาคม

การดำเนินงานของโรงเรียนได้รับความสนับสนุนและความร่วมมือจากมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย และผู้มีจิตศรัทธาทั่วไป และดำเนินงานร่วมกับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมาจนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในปัจจุบัน

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ คือ โรงเรียนที่คณะสงฆ์ หรือคณะบุคคล จัดตั้งขึ้นเพื่อเปิดสอนวิชาพุทธศาสนา ภาควิชาศึกษา และวัฒนธรรมแก่เยาวชนในวันอาทิตย์ มีลักษณะสำคัญ คือ

1. ต้องเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งโดยการดำเนินการของพระสงฆ์ และ/หรือ คณะบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแผ่พุทธศาสนา และปลูกฝังศีลธรรมแก่เยาวชนตั้งแต่เยาว์วัย
2. ต้องเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นภายในวัดหรือโรงเรียนของวัด
3. ต้องเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนวิชาพุทธศาสนา และหลักจริยศึกษาเป็นสำคัญ
4. ต้องเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนโดยไม่เก็บค่าบำรุงการศึกษาใด ๆ เปิดทำการสอนเป็นวิทยาทาน
5. มุ่งการสอนหนักไปทางด้านปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี (กรมการศาสนา 2524 : 88)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้แก่

- โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์สังกัด พุทธิกสมาคม
- โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์สังกัด พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
- โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์สังกัด กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

ด้านการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น ในอดีตไม่มีระเบียบในการจัดตั้งแต่อย่างใด ปัจจุบันกรมการศาสนา (ม.ป.ป.) ได้กำหนดระเบียบและแนวทางการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สังกัดกรมการศาสนา เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานสำหรับวัดที่จะจัดตั้งโรงเรียนประเภทนี้ ดังนี้

คู่มือการจัดตั้งและลักษณะการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผู้จัดตั้งมีเจตนารมณ์บริสุทธิ์ที่จะทำงานเพื่อพระพุทธศาสนา ผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในโรงเรียนสามัญอยู่แล้ว ต้องเรียนตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์แต่ก็ยังมีศรัทธาที่จะมาศึกษาธรรมในวันอาทิตย์อีก นับว่ามีวิริยะอุตสาหะอย่างแรงกล้า ฉะนั้นเพื่อสนองศรัทธาทั้งสองฝ่าย กรมการศาสนาจึงได้วางระเบียบไว้เพื่อความสะดวกแก่การปฏิบัติงาน จึงได้จัดทำคู่มือการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

1. เพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างอยู่ใกล้วัดพระพุทธศาสนา อันจะเป็นการนำไปสู่การอบรมทางจิตใจให้เป็นผู้มีจริยธรรมเพื่อเป็นองค์ประกอบที่ดีของสังคมในปัจจุบันและอนาคต
2. เพื่อปลูกฝังขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของไทยไว้แก่เยาวชนมิให้สูญสิ้นไป
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างวัดกับบ้าน โดยอาศัยเด็กเป็นสื่อกลาง
4. เพื่อจัดกิจกรรมเสริมช่วยในการเรียนรู้วิชาสามัญที่นักเรียนเรียนอยู่ในโรงเรียนสามัญ
5. เพื่อเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ดี แทนสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเสื่อมทราม
6. เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีงามในสายตาของประชาชนให้แก่วัด ในแง่ของการทำประโยชน์แก่สังคมให้เด่นชัดยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากกิจกรรมอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนอันเป็นหน้าที่ดั้งเดิมของวัด
7. เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีอันดีระหว่างเด็กนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ซึ่งมาจากต่างโรงเรียนสามัญ ทำให้ลดปัญหาความไม่สงบจากการทะเลาะวิวาทเนื่องจากการถือพวกพ้อง
8. เพื่อเป็นการลดภาวะของผู้ปกครองนักเรียนในการที่จะต้องเป็นห่วงกับการที่เยาวชน
9. เพื่อส่งเสริมสถาบัน หน่วยงาน องค์กรและสมาคมมูลนิธิต่าง ๆ ได้มีทางบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม โดยเฉพาะการสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพให้แก่ชาติบ้านเมืองได้มาก

การดำเนินงานของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอหิตย์แต่เดิมนั้นมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กับมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอหิตย์อื่น ๆ ได้นำมาปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของวัดต่าง ๆ สำหรับปัจจุบันการดำเนินงานของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอหิตย์มีลักษณะและแนวทางในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันมากนัก คือ

1. ด้านการบริหารและการดำเนินงาน

การบริหารของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอหิตย์ในปัจจุบัน ประกอบด้วยหลักใหญ่ ๆ 3 ประการคือ การจัดการ บุคลากร และงบประมาณ

2. ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนมี 2 ลักษณะ คือ ภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอหิตย์ต้องจัดให้นักเรียนมีกิจกรรมนอกเหนือจากภาคทฤษฎีด้วย และปัจจุบันถือว่าการจัดกิจกรรมนอกจากจะเป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เด็กและเยาวชนเข้าไปอยู่ใกล้ชิดกับพระสงฆ์และวัดมากขึ้นด้วย เวลาเรียนและทำการสอนปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ต้องมีเวลาไม่น้อยกว่า 160 ชั่วโมง วันละไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง ส่วนเวลาในการเริ่มเรียนจะเริ่มภาคเช้าหรือบ่ายแล้วแต่ความสะดวกของแต่ละโรงเรียน

3. ด้านกิจกรรม กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดในโรงเรียนศาสนาวัดอหิตย์นั้นมีอยู่หลายลักษณะ ทั้งที่กิจกรรมทางด้านศาสนาโดยตรง และกิจกรรมที่ฝึกหัดให้นักเรียนได้แสดงออกในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำวารสาร การวาดภาพทางศาสนา การส่งเสริมศิลปอาชีพพิเศษ การทัศนศึกษา

4. การวัดและประเมิน โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอหิตย์ได้จัดให้มีการสอบวัดผลปีละ 2 ครั้ง คือ สอบวัดผลกลางปี ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียนและการสอบวัดผลปลายปี ภายในสัปดาห์ที่ 4 ของเดือนมกราคม การประเมินผลใช้ระบบร้อยละ แต่ละวิชาคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยกรมการศาสนาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลไว้ ดังนี้คือ คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน ไม่ผ่าน 51 คะแนนขึ้นไปถือว่า ผ่าน 70 – 80 คะแนน ดี 80 – 100 ดีเยี่ยม

เมื่อจบการศึกษาแต่ละระดับ นักเรียนจะได้รับประกาศนียบัตรรับรองจากกรมการศาสนา ซึ่งทางโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอหิตย์ทุกแห่งได้จัดมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับเป็นประจำทุกปี

โดยสรุปแล้ว โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอหิตย์ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นจากความศรัทธาของคณะสงฆ์หรือกลุ่มบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแผ่พุทธศาสนา และปลูกฝังศีลธรรมจริย

ธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้ใกล้ชิดพระศาสนาอันจะเป็นการนำไปสู่การอบรมทางจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่พึงประสงค์ เป็นการศึกษาที่วัดจัดขึ้น แบบให้เปล่าในวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุด โดยมีพระภิกษุเป็นผู้สอน และสอนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ผู้เรียนมาเรียนเองด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ การที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะสามารถเจริญก้าวหน้า และดำเนินการต่อไปได้ก็ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างจริงจังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายผู้เรียน ผู้สอน และผู้สนับสนุน

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

ประวัติความเป็นมา

เมื่อประมาณปี พ.ศ.2496 – 2500 พระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง (สมัย พ.ร.บ. การปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484) อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ องค์กฤษฎีกาสมทบมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธศาสนาที่ประเทศพม่าและประเทศศรีลังกาเห็นพระสงฆ์ในประเทศนั้น ๆ จัดระบบการสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนได้ผลดีมาก และจัดการสอนเฉพาะวันอาทิตย์ เมื่อท่านเดินทางกลับมา จึงได้ปรารภถึงการสอนศีลธรรมของพระสงฆ์ในประเทศพม่าและประเทศศรีลังกาแก่เจ้าหน้าที่บริหารและพระนิสิตมหาวิทยาลัยและดำริว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์สมควรจะจัดให้มีขึ้นในประเทศไทยบ้าง เพราะว่าเด็กและเยาวชนมีความสนใจในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อไป และยังเป็นส่งเสริมในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกประการหนึ่ง อีกทั้งเป็นการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนได้ศึกษาและรู้จักหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้ถูกต้องตามสมควรแก่วัยของตน

สาเหตุการจัดตั้งโรงเรียน

สมัยนั้นแผนกธรรมวิจัย (ปัจจุบันเป็นสำนักธรรมวิจัย) มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ได้มีการบรรยายธรรม ฟีกสมาธิให้แก่บุคคลทั่วไปในวันอาทิตย์และวันธรรมสวนะเป็นประจำ ปรากฏว่ามีข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนทั่วไปได้มาสนใจฟังและฝึกสมาธิเป็นจำนวนมาก บรรดาบุคคลเหล่านั้นซึ่งพากันวิ่งเล่นบริเวณลานอโศก วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ มาเล่นนันทนาการให้ฟังบ้าง สอนธรรมะบ้าง เด็กเหล่านั้นมีความสนใจมาก ประกอบกับขณะนั้นโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ได้อาราธนาพระเจ้าหน้าที่และพระนิสิตของมหาวิทยาลัย ไปสอนธรรมะอบรมศีลธรรมแก่นักเรียนและนักศึกษาเป็นประจำจนกระทั่งปัจจุบัน ทำให้เด็กและ

เยาวชนมีความสนใจในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น พระเจ้าหน้าทีและพระนิสิตของมหาวิทยาลัยจึงได้เสนอขออนุมัติต่อทางมหาวิทยาลัย เพื่อเปิดสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น

เมื่อทางมหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้เปิดสอนได้ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้เปิดทำการสอนขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 ซึ่งเป็นโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อแผนกธรรมวิทย์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษาอบรมศีลธรรมแก่กุลบุตร กุลธิดาให้มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และเมื่อปี พ.ศ. 2505 ได้ประกาศตั้งเป็นแผนกหนึ่งแยกออกมา ต่อมาในปีประกาศมหาวิทยาลัย กำหนดฐานะให้เป็นโรงเรียน มีระบบการบริหารงานเป็นของตนเอง ปัจจุบันสังกัดสำนักงานอธิการบดีทุกปีการศึกษาจำนวนนักเรียนนักศึกษาเพิ่มขึ้นตามลำดับ

นโยบายของโรงเรียน

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนโดยไม่เก็บค่าบำรุงการศึกษาใด ๆ โดยสอนเป็นวิทยาทาน ด้านการเรียนการสอนเน้นหนักไปทางภาคปฏิบัติ ยึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาเป็นแกน

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษามีดังนี้

- เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ศาสนธรรมและรู้จักพระพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัยของตน
- เพื่อเสริมความรู้ และปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทยแก่เด็กและเยาวชน
- เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนา
- เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักบำเพ็ญสาธารณประโยชน์รู้จักรับผิดชอบตนเองและส่วนรวม
- เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษ
- เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา

หลักสูตรการเรียนการสอน

วิชาที่สอนเป็นหลักมี 3 วิชาคือ

1. วิชาธรรมะรวมทั้งวิชาศีลธรรมตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ศาสนาต่าง ๆ และปรัชญาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
2. วิชาประวัติพระพุทธศาสนา

3. วิชาธรรมะภาคภาษาอังกฤษ

ทางโรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรประมวลการสอน คู่มือสำหรับวิชาเหล่านี้และมีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศนำไปใช้ ถือเป็นแบบอย่างอันเดียวกันนอกเหนือจากวิชาที่สอนเป็นหลักเหล่านี้แล้ว ยังมีวิชาที่สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติด้วย คือ

- วิชาธรรมะภาคปฏิบัติ วิปัสสนากัมมัฏฐาน
- วิชาศาสนพิธี
- วิชามารยาทไทย
- วิชานาฏศิลป์
- วิชาวาทศิลป์
- วิชาวรรณศิลป์
- วิชาดนตรีไทย
- วิชาสามัญ เช่น ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษา

การจัดชั้นเรียน

แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ๆ ละ 3 ชั้น

1. ชั้นต้น 1 – 2 – 3 (ป.1 – 3)
2. ชั้นกลาง 1 – 2 – 3 (ป.4 – 6)
3. ชั้นปลาย 1 – 2 – 3 (ม.1 – 3)
4. ชั้นสูง 1 – 2 – 3 (ม.4 – 6)

นอกจากนี้ยังได้เปิดการศึกษาชั้นสูงพิเศษ คือ ชั้นสูงพิเศษ 1 และชั้นสูงพิเศษ 2 สำหรับผู้มีความประสงค์จะศึกษาหาความรู้ด้านศาสนาปรัชญาเพิ่มเติมอีก โดยรับนักศึกษาที่จบชั้นสูงสุดตามหลักสูตรแล้ว หรือผู้จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป

ในทุกปีการศึกษา ยังได้เปิดอบรมวิชาธรรมศึกษาแก่นักเรียนและประชาชนทั่วไป ปรากฏว่ามีผู้ศึกษาได้สำเร็จการศึกษาระดับตรี โท เอก

ระเบียบการแต่งกายของนักเรียน

- นักเรียนชาย ชั้นต้น – กลาง เสื้อเชิ้ตขาวแขนสั้นแบบนักเรียนติดโบว์หูกระต่ายสีชมพู กางเกงขาวขาสั้น นุ่งสวมทับชายเสื้อ เข็มขัดและรองเท้าสีดำหรือสีน้ำตาลแบบนักเรียน ถุงเท้าสีขาวหรือน้ำตาล

- นักเรียนหญิง ชั้นต้น – กลาง เสื้อเชิ้ตขาวแขนสั้น พับแขนเย็บติดในตัว ติดโบว์หูกระต่ายสีชมพู กระโปรงสีชมพูยาวเสมอเข่า นุ่งสวมทับชายเสื้อ รองเท้าสีดำ ถุงเท้าสีขาวแบบนักเรียน
- นักเรียนชาย – หญิง ชั้นปลาย แต่งกายเหมือนนักเรียนชาย – หญิงชั้นต้น – กลาง ไม่ต้องติดโบว์หูกระต่าย แต่ต้องติดเข็มที่หน้าอกเสื้อด้านขวา
- นักเรียนชายชั้นสูง เสื้อเชิ้ตแขนสั้น ไม่พับแขนกางเกงขายาว เข็มขัดและรองเท้าสีดำ หรือสีน้ำตาลแบบสุภาพ ถุงเท้าสีน้ำตาลขาวหรือดำ
- นักเรียนหญิงชั้นสูง เสื้อขาวแขนสั้น พับแขนเย็บติดในตัว กระโปรงสีชมพู ยาวคลุมเข่านุ่งสวมทับชายเสื้อทับชายเสื้อให้เรียบร้อย รองเท้าสีดำหุ้มส้นแบบสุภาพ
- นักเรียนชาย – หญิง ตั้งแต่ชั้นปลายขึ้นไป ติดเข็มเครื่องหมายของโรงเรียนที่หน้าอกเสื้อด้านขวา ทั้งนี้เฉพาะนักเรียนที่แต่งกายถูกต้องตามระเบียบเท่านั้น
- นักศึกษาชั้นสูงพิเศษ 1 - 2 แต่งตัวแบบสุภาพเรียบร้อย ผู้ชายนุ่งกางเกงขายาว ผู้หญิงนุ่งกระโปรงคลุมเข่า ตามแบบนิสิตหรือนักศึกษาและสุภาพชนทั่วไป ติดเข็มเครื่องหมายโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ทั้งนี้เฉพาะนักศึกษาที่แต่งกายถูกต้องตามระเบียบเท่านั้น

งบประมาณของโรงเรียน

โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นสถาบันที่เปิดให้การศึกษาอบรมศีลธรรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แก่เด็กและเยาวชนเป็นวิद्याทานและธรรมทาน

รายรับของโรงเรียนได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ
 - เงินอุดหนุนจากมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
 - ผู้ปกครองนักเรียน และผู้มีจิตศรัทธาทัวไปบริจาค เพื่อบำรุงกิจกรรมของโรงเรียนตามแต่กำลังศรัทธา
 - จากการให้อุปถัมภ์หนังสือ แบบเรียน เอกสารการเรียนการสอน และอุปกรณ์อื่น ๆ
- ด้านรายจ่ายมีดังนี้

- ใช้จ่ายเพื่อจัดพิมพ์แบบเรียนและเอกสารอื่น ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน
- ใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ประจำเดือนและประจำปีการศึกษา นั้น ๆ
- ใช้จ่ายภัตตาหารเช้า – เพล แต่พระอาจารย์สอน
- ใช้จ่ายค่าจัดทำอุปกรณ์การเรียนการสอน

- ใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดทั่วไป

ในส่วน of โรงเรียน พุทธศาสนาวินอาทิตย มหาวิทาลัยมหามกุฏราชวิทาลัย ก็จะมีแนวคิดและหลักการดำเนินงาน of โรงเรียนเช่นเดียวกับโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทาลัย แต่ก็จะแตกต่างกันในด้านรายละเอียดการแต่งกาย โดยที่สีน้ำเงิน โดยนักเรียนชั้นหญิงชั้นต้น - กลาง จะผูกหูกระต่ายสีน้ำเงิน และติดเข็มของสัญลักษณ์ของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย มหาวิทาลัยมหามกุฏราชวิทาลัย ส่วนเด็กชายชั้นต้น - สูง ก็แต่งชุดนักเรียนปกติ แต่ติดเข็มของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย แต่นักเรียนหญิง ชั้น ปลาย - สูง แต่งชุดนักเรียนปกติ ไม่ต้องผูกหูกระต่าย แต่ต้องติดเข็ม

โดยสรุปแล้ว โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งจากความศรัทธาของคณะสงฆ์หรือกลุ่มบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแผ่พุทธศาสนา และปลูกฝังศีลธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้ใกล้ชิดพระศาสนา อันจะเป็นการนำไปสู่การอบรมทางจิตใจให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามตามที่พึงประสงค์ เป็นการศึกษาที่วัดจัดขึ้น แบบให้เปล่าในวันอาทิตยซึ่งเป็นวันหยุด โดยมีพระภิกษุเป็นผู้สอน และสอนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ผู้เรียนมาเรียนเองด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ การที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตยจะสามารถเจริญก้าวหน้า และดำเนินการต่อไปได้ก็ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างจริงจังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายผู้เรียน ผู้สอน และผู้สนับสนุน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปงบประมาณและค่าใช้จ่ายประจำปีงบประมาณ 2543
โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายรับ

เงินงบประมาณจากรัฐ	795,440	บาท
เงินอุดหนุนจากรัฐ	255,000	บาท
เงินฝากจากการบริจาค	50,000	บาท
เงินบำรุงการศึกษา	40,000	บาท
รวม	1,140,440	บาท

รายจ่าย

เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	512,040	บาท
ค่าตอบแทน	283,400	บาท
รวม	795,440	บาท

คงเหลือ **1,140,440 – 795,440** = **435,453** บาท

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะทางกายภาพของวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ในปัจจุบัน

เขตที่ตั้ง

วัดมหาธาตุฯ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรรมหาวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ 3 ถนนหน้าพระธาตุ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะทางกายภาพพื้นที่ตั้ง

วัดมหาธาตุฯ เป็นวัดใหญ่และสร้างมาตั้งแต่รัชสมัยรัชกาลที่ 1 ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งอยู่ใจกลางเมืองซึ่งเป็นฝั่งในของพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ลักษณะทั่วไปแล้วตั้งอยู่ในศูนย์กลางของสภาพของความเป็นพระนคร ที่เกี่ยวเนื่องถึงพระอัครสถานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัดบรมสถาน พระบรมมหาราชวังก็ตาม อันบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของยุคนั้นของการสถาปนาราชธานี เป็นกรุงเทพมหานคร ในยุครัตนโกสินทร์และวัดที่อยู่ในชุมชนการศึกษาอย่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลักษณะภาพรอบบริเวณวัดมหาธาตุฯ ในปัจจุบัน

วัดมหาธาตุมีโครงสร้างทางกายภาพด้านศาสนสถาน คือ

- ศาสนสถาน ประกอบด้วยที่พักอาศัยของพระภิกษุ สามเณร ชี ศิษย์วัด จำนวนทั้งสิ้น 2 คณะ แต่ละคณะจะมีกุฏิจำนวน 2 – 4 กุฏิโดยประมาณ สภาพของกุฏิจะอยู่รอบนอกเขตพุทธาวาส ทั้ง 2 ฝั่ง คือฝั่งทิศใต้มากที่สุด ทิศตะวันตกรองลงมาคือทิศเหนือ แต่ละคณะก็จะเรียก คณะ 1 คณะ 2 เป็นต้น ยกเว้น 4 คณะที่เรียกว่าคณะสลัก 1 – 4 (เป็นกุฏิอนุรัักษ์สร้างสมัยเดิม)

- เขตพุทธาวาสชั้นใน ประกอบด้วยพระอุโบสถ พระวิหาร บริเวณพระอุโบสถก็จะมีพระธาตุเจดีย์ล้อมรอบเรียงรายอยู่ ที่ปรากฏมี 4 พระเจดีย์อันเป็นที่บรรจุอัฐิของพระบรมวงศานุวงศ์ในสมัยก่อน บริเวณรอบพระอุโบสถก็จะมีระเบียบเรียกว่าศาลารายล้อมรอบ มีพระพุทธรูปประดิษฐานเรียงรายกันอยู่เต็มไปหมด

- ดึกหรืออาคารที่ตั้งอยู่รอบเขตชั้นนอกประกอบด้วย อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ห้องสมุด กุฏิชี โรงเรียนวัดมหาธาตุ หอปริยัติธรรม ตำหนักสมเด็จพระโตโร สำนักธรรมวิจัย ดึกอภิธรรมโชติกะ อาคารมหาธาตุวิทยาลัย ศาลาการเปรียญ

สิ่งสำคัญภายในวัดด้านศาสนวัตถุ

- พระมณฑป อยู่ภายในวงพระระเบียบ ตั้งอยู่ทางด้านหน้าพระอุโบสถและพระวิหาร สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ทรงสร้างเมื่อสถาปนาพระอาราม พ.ศ. 2326 เดิมมียอดเป็นปราสาทเนื่องจากนำตัวไม้เครื่องบนปราสาท ซึ่งมีพระราชดำริจะสร้างในพระราชวังบวรฯ มาสร้าง

ถวายเป็นพุทธบูชา ต่อมาเกิดเพลิงไหม้ยอดมณฑปเมื่อ พ.ศ. 2344 โปรดให้บูรณะใหม่โดยแก้หลังคาเป็นทรงโรงแล้วสร้างพระมณฑปทองสูง 10 วา ไว้ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระเจดีย์ทองบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระมณฑปนี้ได้รับการบูรณะเป็นครั้งแรกในรัชกาลที่ 3 และบูรณะในรัชกาลต่อ ๆ มา

ภายในพระมณฑป เป็นที่ประดิษฐานมณฑปยอดปราสาท ซึ่งมีพระเจดีย์ทองศรีรัตนมหาธาตุ ประดิษฐานอยู่ภายในอีกองค์หนึ่ง พร้อมด้วยโต๊ะหมู่เครื่องบูชา ซึ่งสมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) สร้างในปี พ.ศ. 2485 และที่ผนังทั้ง 4 ด้าน มีพระพุทธรูปตำริดสมัยสุโขทัยและอยุธยาซึ่งอัญเชิญมาจากหัวเมืองเหนือในรัชกาลที่ 1 ตั้งอยู่รวมทั้งสิ้น 28 องค์ เป็นพระพุทธรูปยืน 12 องค์ พระพุทธรูปนั่ง 16 องค์

ปัจจุบันลักษณะพระมณฑปเป็นสถาปัตยกรรมทรงไทย หลังคาลด 2 ชั้น ประดับช่อฟ้าใบระกา หน้าบันเป็นไม้แกะสลักปิดทองประดับกระจก ตรงกลางเป็นรูปพระลักษณะทรงหนุมานยื่นแท่น ล้อมด้วยลายกระหนกใบเทศและเทวดาหေး ชุ่มประคบน้ำต่างเป็นรูปปั้นทรงมณฑปปลายใบเทศ

พระวิหาร อยู่ด้านหลังพระมณฑปด้านขวาของพระอุโบสถ สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงสร้าง เดิมยาว 12 ห้องไม่มีมุข ต่อมาได้รับการบูรณะซ่อมแซมแปลงขยายให้มีมุขหน้าหลังในรัชกาลที่ 3 และได้รับการบูรณะในรัชกาลต่อมาลักษณะพระวิหารในปัจจุบันเป็นอาคารทรงไทยฐานสูง มีมุขโถงด้านหน้าและด้านหลังชายคามุขรองรับด้วยเสาสี่เหลี่ยม 6 ต้น ระหว่างเสากันเป็นกำแพงกั้นระเบียงปฐ มีบันไดขึ้นสู่มุขด้านหน้าและด้านหลังด้านละ 2 บันได ผนังด้านเหนือและใต้มีหน้าต่างด้านละ 12 ช่อง ด้านตะวันออกและตะวันตกมีหน้าต่างด้านละ 4 ช่อง มีประตูอยู่กลางด้าน 1 ประตู หน้าบันด้านหน้าและหลังเป็นรูปตราพระราชลัญจกรในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร มีภาพเทพหေးด้านข้างด้านละ 3 องค์ พื้นลายทั่วไปเป็นลายดอกกลอยใบเทศ ภายในพระวิหาร ประดิษฐานพระพุทธรูปขนาดใหญ่ 5 องค์ ได้แก่พระประธานซึ่งเป็นพระพุทธรูปก่ออิฐ ปางมารวิชัย สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท โปรดให้พระยาเทวราชรังสรรค์ปั้น องค์หนึ่งเป็นพระพุทธรูปศิลาแดงปางมารวิชัย ย้ายมาจากพระวิหารเก่า วัดสลักอีก 3 องค์ย้ายมาจากวัดพระเชตุพนฯ ในรัชกาลที่ 1 นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปยืนขนาดย่อมบนฐานชุกชีอีก 2 องค์

พระอุโบสถ ตั้งอยู่หลังพระมณฑปคู่กับพระวิหาร สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ทรงสร้าง ได้รับการบูรณะในรัชกาลที่ 3 และรัชกาลต่อ ๆ มา ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นฝีมือช่างครั้ง รัชกาลที่ 4 ปัจจุบันเดือนหมดแล้ว ผนังทาสีพื้นเหลือง

ลักษณะพระอุโบสถในปัจจุบัน เป็นอาคารทรงไทยฐานสูง หลังคามุงกระเบื้องเคลือบสีมี ช่อฟ้า ใบระกา หน้าบันเป็นไม้แกะสลักปิดทองประดับกระจก กลางเป็นภาพนารายณ์ทรงครุฑจับ นาค แวดล้อมด้วยภาพเทวดาหะด้นละ 3 องค์ เหนือขึ้นไปเป็นเทพนม พื้นลายทั่วไปเป็นลายใบเทศก้านต่อดอก รอบพระอุโบสถมีเสมาตั้งประจำทิศ 4 ทิศ ใบเสมาสลักเป็นภาพครุฑขุดนาค

ภายในพระอุโบสถมีสิ่งสำคัญคือ พระพุทธรูปประธานปางมารวิชัย สมเด็จพระบรมราชเจ้า มหาสุรสิงหนาท โปรดให้พระยาเทพรังสรรค์ปั้น ในรัชกาลที่ 3 โปรดให้พระยาชำนาญรณรงค์และ ได้รับการบูรณะปิดทองทั้งองค์เนื่องจากถูกอุสนิบาดใน พ.ศ. 2445 ครั้งหนึ่งบูรณะปิดทองใหม่ใน พ.ศ. 2467 อีกครั้งหนึ่ง รอบพระประธานมีรูปพระอรหันต์ 8 องค์ประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชี สมเด็จพระ บรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงสร้าง มีนามจารึกที่ฐานทุกองค์ ได้รับการบูรณะปิดทองใหม่ พร้อมกับพระประธาน ทางด้านหน้ารูปหล่อของสมเด็จพระสังฆราช (สุข ญาณสังวร) ซึ่งสร้าง พ.ศ. 2387 และรูปสมเด็จพระวันรัต (ทิต) ซึ่งหล่อใน พ.ศ. 2481 นอกจากนี้มีเครื่องราชูปโภคบางชิ้นที่ สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงอุทิศถวายพระอารามได้แก่ รูปช้าง 1 ตัว รูปม้า 1 ตัว กล่าวกันว่าเดิมตั้งอยู่ทรงทรงบาตร 2 ข้างที่ประทับ และมีพระแท่นบรรทมอีก 1

พระระเบียง ตั้งล้อมรอบพระอุโบสถ พระวิหาร และพระมณฑป สมเด็จพระบรมเจ้ามหา สุรสิงหนาททรงสร้าง เดิมเสารายเป็นเสาเหลี่ยมไม้สิบสอง ในรัชกาลที่ 3 โปรดให้ซ่อมแปลง และได้รับการบูรณะในรัชกาลต่อ ๆ มาอีกหลายครั้ง มีประตูออกด้านละ 1 ประตูภายในพระระเบียง มีพระพุทธรูปซึ่งอัญเชิญมาจากที่ต่าง ๆ รวม 112 องค์ เดิมมีขนาดและฐานสูงต่ำไม่เท่ากัน ทางวัด มหาธาตุได้บอกบุญแก่ผู้มีจิตศรัทธา บูรณะทำบัลลังก์และปิดทองพระพุทธรูปใหม่เมื่อ พ.ศ. 2467

พระปรารักษ์และเจดีย์ราย อยู่ภายในวงพระระเบียงด้านเหนือพระวิหารและด้านใต้ของพระ อุโบสถ มีพระเจดีย์ด้านละ 2 องค์ พระปรารักษ์ด้านละ 2 องค์ พระปรารักษ์ใหญ่ 2 องค์ด้านหน้าพระ มณฑป สันนิษฐานว่าสร้างในรัชกาลที่ 2 เป็นที่บรรจุอัฐิของสมเด็จพระสังฆราช (สุข) และสมเด็จพระ สังฆราช (มี) นอกนั้นเป็นของเดิมที่สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงสร้าง เดิมมี พระปรารักษ์อยู่หลังพระวิหารอีก 2 องค์ ในรัชกาลที่ 3 ให้ย้ายไปตั้งที่นอกพระระเบียงด้านเหนือ ทาง วัดรื้อลงเมื่อประมาณ พ.ศ. 2469 พร้อมกับโรงพระเบญจา นำยอดนภศูลประดับบนยอดปรารักษ์ที่ ด้านข้างพระวิหารและอุโบสถ

หอรพณ์ อยู่นอกกำแพงระเบียงด้านใต้ ติดกับอาคารอภิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย มีลักษณะเป็นมณฑปแปดเหลี่ยมยอดปราสาท ฐานสูง มีบันไดทางขึ้นสู่ฐานมีแนวกำแพงโปร่งเตี้ย ๆ ล้อมรอบเดิมสร้างคู่กับหอไตร อยู่นอกพระระเบียงหลังพระอุโบสถ หอไตรอยู่ทางเหนือ หอรพณ์อยู่ทางใต้ ก่ออิฐถือปูนทั้ง 2 หลัง ในรัชกาลที่ 3 รื้อหอไตรไปสร้างที่มุมตำหนักสมเด็จพระสังฆราช หอรพณ์สร้างใกล้ที่เดิม แต่เลื่อนมาทางเหนือให้ตรงกลางลาน หอรพณ์ปัจจุบันสร้างใน พ.ศ. 2500

ศาลาการเปรียญ ตั้งอยู่ด้านหลังพระอาราม ทางใต้ของคณะสลัก สร้างในรัชกาลที่ 3 แทนหลังที่สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงสร้าง เดิมเป็นศาลาขนาด 10 ห้อง มีฝาครอบ หลังคา 2 ชั้น ในพ.ศ. 2465 ทางวัดซ่อมแซมแปลงใหม่ให้มีช่อฟ้า ใบระกา ฟูพื้นและอาสนะด้วยกระเบื้องซีเมนต์ และใน พ.ศ. 2469 ได้ต่อมุขทางด้านหน้าออกไปอีก

วิหารโพธิลังกา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วิหารน้อย” สร้างในรัชกาลที่ 4 ณ สถานที่ซึ่งเคยเป็นตำหนักที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงผนวช ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของต้นพระศรีมหาโพธิ ต่อมาเมื่อสภาพชำรุดทรุดโทรมลง สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) เมื่อยังดำรงสมณศักดิ์เป็นพระพิมลธรรม ได้บูรณะซ่อมแซมทั้งหลังเมื่อ พ.ศ. 2475 ในรัชกาลที่ 7 และปูพื้นภายในพระวิหารด้วยหินอ่อน ทั้งได้ปรับปรุงบริเวณนอกวิหารด้วย คือ ตกแต่งเรือนโพธิลังกา และสร้างฐานโคกดิน ช่อมกำแพงแก้วและทำประตูประกอบด้วยบานเหล็ก ปูกระเบื้องซีเมนต์ที่ลานภายในกำแพง นอกกำแพงทำสนามหญ้า ปลุกต้นไม้ตัดถนนออกสู่สนามหลวงและทำประตูเหล็กกั้นด้านนี้

เมื่อซ่อมแซมวิหารโพธิลังกาเสร็จแล้ว สมเด็จพระวันรัตได้ปรารภเรื่องที่ยังไม่มีพระพุทธรูปประดิษฐานในวิหารกับสมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงได้พระนาคซึ่งเคยเป็นพระพุทธรูปสำคัญในรัชกาลที่ 4 จากพระราชวังจันทรถม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักประมาณ 1 ศอกเศษ มาประดิษฐานเป็นพระประธาน แต่ที่ประดิษฐานอยู่ปัจจุบันเป็นองค์จำลอง

พระบรมราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท สมาคมศิษย์เก่าวัดมหาธาตุฯ เป็นผู้ดำเนินการสร้าง เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ผู้ทรงสถาปนาฯ วัดมหาธาตุฯ ขึ้น โดยสร้างที่บริเวณด้านหน้าพระวิหารโพธิลังกาซึ่งจะเป็นทางออกสู่สนามหลวง พระบรมรูปนี้มีขนาดเท่าครึ่งอยู่ในท่าจบเป็นพุทธรูชา มีจารึกพระราชประวัติบนแผ่นหินอ่อนติดอยู่ที่ผนังกำแพงด้านขวาของพระบรมรูป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันได้เสด็จพระราชดำเนิน ทรงประกอบพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2522

ณ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถานศึกษาชั้นอุดมศึกษาของพระสงฆ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนา ครั้งแรกพระราชทานนามว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” เปิดการศึกษาตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2432 ภายหลังมีพระบรมราชโองการให้เปลี่ยนนามใหม่เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2439 เป็น “มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” มีพระราชประสงค์จะให้เป็นที่ศึกษาของพระภิกษุสามเณร ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงฆ์ สังกัดมหานิกายนั่นเอง

อาคารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปัจจุบัน สร้างใน พ.ศ.2498 วางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 20 กันยายน เป็นอาคารแบบไทยประยุกต์สูง 3 ชั้น บริเวณที่ตั้งอาคารเดิมเป็นสระน้ำซึ่งมีมาพร้อมกับวัดชื่อว่า สระทิพนนิภา ซึ่งถูกถมเพื่อใช้พื้นที่ในการก่อสร้างมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดมหาธาตุ เป็นพระอารามหลวงที่มีความสำคัญอย่างยิ่งมาตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ เป็นที่สถิตของสมเด็จพระสังฆราช และสถานที่ประทับของเจ้านายเมื่อทรงผนวชในรัชกาลต้น ๆ เคยเป็นสถานที่กระทำสังคายนาพระไตรปิฎก สถานที่ตั้งพระเมรุพระราชทานเพลิงพระศพและพระนพโพพระราชวงศ์ชั้นสูง เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ พระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีทุกรัชกาลพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ตลอดมาจนปัจจุบัน ด้วยเหตุที่เป็นพระอารามหลวงที่อยู่ระหว่างพระบรมมหาราชวังบวรสถานมงคล ทรงความสำคัญทั้งด้านประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม และการศึกษา ทรงราชการได้พิจารณาเห็นความสำคัญจึงประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ตามประกาศของกรมศิลปากรใน พ.ศ.2494 เพื่ออนุรักษ์ไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและให้มีการบูรณะซ่อมแซมอย่างถูกวิธี

โดยโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะใช้สถานที่บริเวณอาคารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยแบ่งส่วนเป็นสถานที่สำหรับใช้เป็นสถานที่ติดต่อ รวมทั้งเป็นที่พักของพระอาจารย์ด้วย ที่บริเวณชั้น 1 โดยอาคารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะเป็นอาคาร 3 ชั้น ใช้เป็นสถานที่เรียน ของทั้งพระสงฆ์และฆราวาส รวมทั้งเด็กนักเรียน โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้วย

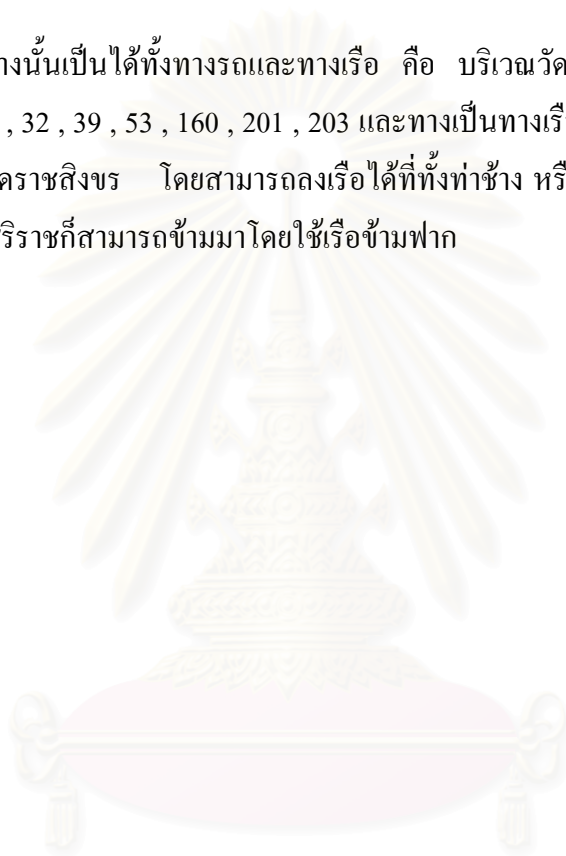
เส้นทางคมนาคม

วัดมหาธาตุตั้งอยู่ในเขตชั้นในรอบฝั่งพระนคร ประกอบด้วยเส้นทางเข้าออกเมืองอย่างหนาแน่น สังเกตได้จากถนนทุกสายที่ตัดผ่านรอบวัดมหาธาตุ วัดกลายเป็นทางคมนาคมก็ว่าได้ เส้นทางสัญจรนอกจากจะเป็นทางบก มีถนนล้อมรอบแล้ว ยังมีกำแพงแม่น้ำอย่างเจ้าพระยาอีกด้วยซึ่งข้ามไปฝั่งธนบุรี บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ บางพลัด ด้านตะวันตกของท่าพระจันทร์ ท่าศิริราช อันเป็น

ที่ข้ามระหว่างฝั่งทั้งสอง ดังนั้นจึงมีผู้คนพลุกพล่านในย่านดังกล่าวคือฝั่งข้ามท่าพระจันทร์กับฝั่งท่าช้าง

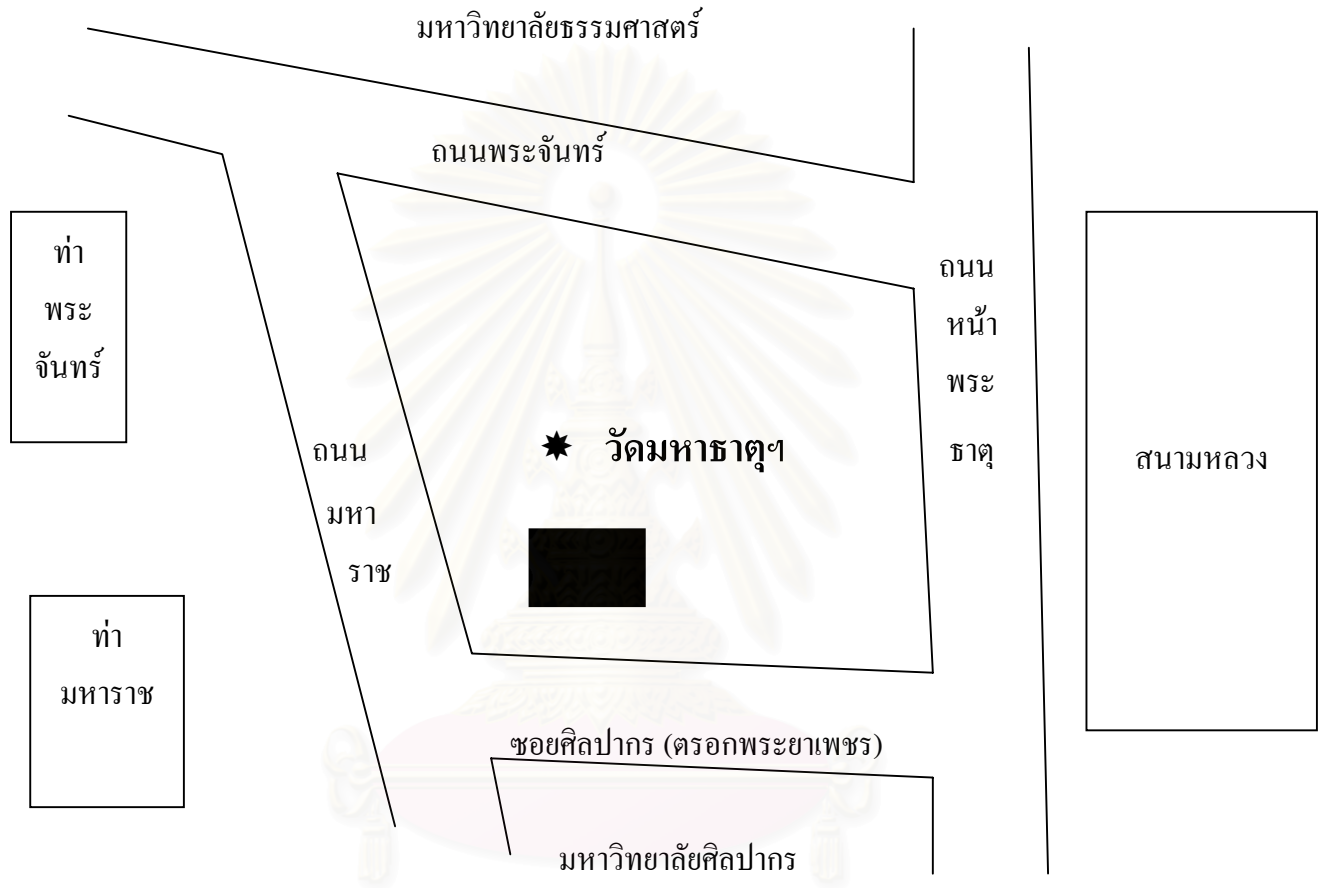
เส้นทางคมนาคมล้อมรอบวัดมหาธาตุฯ ได้แก่ด้านหน้าวัดติดถนน (ทิศตะวันตก) มหาราชด้านหลัง (ทิศตะวันออก) ติดถนนหน้าพระธาตุ ด้านทิศใต้ติดซอยศิลปากร (ตรอกพระยาเพชร) ด้านเหนือติดถนนพระจันทร์ (ฝั่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

การเดินทางนั้นเป็นได้ทั้งทางรถและทางเรือ คือ บริเวณวัดมหาธาตุมีรถประจำทางที่วิ่งผ่าน คือ สาย 6 , 8 , 32 , 39 , 53 , 160 , 201 , 203 และทางเป็นทางเรือก็ได้เป็นเรือข้ามที่วิ่งระหว่างท่าบ้านนทบุรี – วัดราชสิงขร โดยสามารถลงเรือได้ที่ทั้งท่าช้าง หรือ ท่าพระจันทร์ก็ได้ ถ้ามาจากฝั่งวังหลังหรือฝั่งศิริราชก็สามารถข้ามมาโดยใช้เรือข้ามฟาก

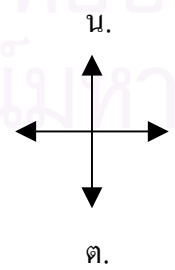


สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ตั้งวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
 สถานที่ตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
 มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เกิดขึ้นจากการที่พระราชสุนต์มุนี (ประยูร สนตงกูโร) เลขาธิการสภาการศึกษาฯ ได้เดินทางไปทัศนศึกษาที่ประเทศอินเดีย ได้เห็นกิจกรรมของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของสมาคมมหาโพธิ์ ที่สารนาถ เมืองพาราณสี จึงดำริที่จะจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ขึ้นที่สภาการศึกษาฯ หลังจากที่ท่านกลับจากต่างประเทศแล้ว จึงได้จัดตั้งศูนย์ฯ สำเร็จและได้ทำพิธีเปิดเรียนเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2506 โดยสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) วัดมกุฏกษัตริยาราม นายกสภาการศึกษาฯ เป็นประธานใช้ชื่อว่า “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย” ณ วัดบวรนิเวศวิหาร โดยมีพระศาสนโสภณ (เจริญ สุวฑฒโน) เป็นผู้อำนวยการ พระเทพกวี (ประยูร สนตงกูโร) เป็นผู้จัดการ อาจารย์แสง จันทรงาม เป็นเลขานุการ อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ เป็นที่ปรึกษา

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

1. เพื่ออบรมสั่งสอนให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม วัฒนธรรม ให้เกิดมีในจิตใจของเยาวชนและเห็นคุณค่า ความสำคัญของพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของชาติ
3. เพื่อฝึกเยาวชนให้เป็นคนดี มีนิสัยขยันขันแข็งในการศึกษา มีความเคารพ มีความกตัญญูรู้คุณค่าของมารดาบิดา ครูอาจารย์ และผู้เจริญด้วยคุณธรรมทั่วไป
4. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักรับผิดชอบต่อตัวเอง ต่อสาธารณสมบัติ ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
5. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้หลักการดำเนินชีวิตตามแนวหลักธรรมในพระพุทธศาสนา
6. เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีใจกว้างขวาง รู้จักการเสียสละบำเพ็ญประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์
7. เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งภาคภาษาไทยและภาษาต่างประเทศแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป
8. เพื่อปลูกฝังและอบรมจิตใจของเยาวชนให้เป็นคนรักชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์

วิธีการจัดการสอน

สอนตามหลักสูตรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฉบับกรมการศาสนา และสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ตามระดับชั้นของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดของรายวิชาที่ทำการสอนดังต่อไปนี้

1. วิชาพระพุทธศาสนาทั่วไป ทั้งภาคธรรมะ และภาคพุทธประวัติ
 2. วิชาสังคมศึกษาอันเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยและมารยาทไทย
 3. วิชาศาสนพิธีภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
 4. วิชาภาษาอังกฤษทั่วไป
 5. วิชาพระพุทธศาสนา ภาคภาษาอังกฤษ
 6. วิชาคณิตศาสตร์
 7. ความรู้เกี่ยวกับเรื่องพระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎก
- กิจกรรม
1. มารยาทไทย
 2. นาฏศิลป์ไทย
 3. วาดเขียน
 4. พิมพ์ดีดไทย – อังกฤษ
 5. ผลิตภัณฑ์เครื่องอุปโภคที่จำเป็นบางชนิด
 6. ส่งนักเรียนไปร่วมกิจกรรมตามศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่าง ๆ ที่ได้เชิญมา

งานด้านบริการสังคม

ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองนักเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตลอดจนให้ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนที่มาเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ช่วยดูแลเกี่ยวกับการแต่งกายของนักเรียนให้เรียบร้อยตามระเบียบของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย และให้ความร่วมมือเกี่ยวกับกิจกรรมอื่น ๆ

งานด้านการเผยแพร่

ออกเผยแพร่ธรรมะทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ในรายการ “พระพุทธศาสนากับเยาวชน” ทุกเดือน ๆ ละ 2 ครั้ง เวลา 09.10 – 09.30 น. เป็นการบรรยายธรรมะทั่วไป เช่น มีการถาม – ตอบปัญหาธรรมะในชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน

สรุปงบประมาณและค่าใช้จ่ายประจำปีงบประมาณ 2543
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายรับ

เงินสนับสนุนจากรัฐ	682,600	บาท
เงินบริจาคจากกรมการศาสนา	28,000	บาท
เงินบริจาคอื่น ๆ	20,000	บาท
รวม	730,600	บาท

รายจ่าย

ค่าตอบแทนครู และ ค่าพนักงานทำความสะอาด	306,000	บาท
ค่าอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน	120,000	บาท
ค่าใช้จ่ายสอยและวัสดุ	30,692	บาท
ค่าจัดงานวันอนุสรณ์ประจำปี	149,070	บาท
รวม	605,762	บาท

คงเหลือ **730,600 – 605,762 =** **124,838** **บาท**

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะทางกายภาพของวัดบวรนิเวศวิหาร

วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร ตั้งอยู่ต้นถนนตะนาว ในกำแพงพระนครใกล้วัดรังษีสุทธาวาส ซึ่งบัดนี้รวมเข้ากับวัดบวรนิเวศ ฯ แล้ว กรมพระราชวังบวรมหาศักดิ์พลเสพย์ในรัชกาลที่ 3 ทรงสร้างใหม่ในรัชกาลนั้น ระหว่าง พ.ศ. 2367 และ พ.ศ. 2375

โดยเดิมมีชื่อเรียกว่า “วัดใหม่” ได้รับพระราชทานชื่อวัดบวรนิเวศ เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอาราธนาสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้ามงกุฎฯ ซึ่งทรงผนวชเป็นพระภิกษุประทับอยู่วัดราชาธิวาสเสด็จมาอยู่ครองเมื่อ พ.ศ. 2379 สมเด็จพระบวรราชพระองค์นั้นเสด็จสวรรคตเมื่อต้น พ.ศ. 2375 เมื่อเสด็จสวรรคตแล้วพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า ฯ ไม่ได้ทรงแต่งตั้งเจ้านายพระองค์ใดพระองค์หนึ่งขึ้นเป็นกรมพระราชวังบวร และเมื่อทรงอาราธนาสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้ามงกุฎ ฯ เสด็จมาอยู่ครองวัดใหม่ ก็ได้โปรดให้เสด็จเข้าไปเลือกของในพระบวรราชวังก่อน มีพระประสงค์สิ่งใด พระราชทานให้นำมาได้ การที่โปรดให้เข้าไปทรงเลือกของในพระราชวังบวรและพระราชทานชื่อวัดที่เสด็จประทับอยู่ว่า “วัดบวรนิเวศวิหาร”

สิ่งสำคัญด้านศาสนวัตถุ

วัดบวรนิเวศ ฯ ได้แบ่งปูชนียสถานไว้ส่วนหนึ่ง หมู่กุฎีไว้ส่วนหนึ่ง เหมือนอย่างวัดเก่าใหญ่ที่สำคัญโดยมาก ปูชนียสถานอยู่ทางด้านทิศตะวันตกตั้งเรียงจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ คือ พระอุโบสถ พระเจดีย์ วิหารเก๋ง วิหารพระศาสดา หอพระไตรปิฎกอยู่ทางทิศตะวันออกของพระเจดีย์ การเปรียญอยู่ทางทิศตะวันตกของพระเจดีย์ เมื่อมองดูไกล ๆ หรือเมื่อย่างเข้าไปในบริเวณจะเห็นส่วนหลังคาพระอุโบสถเป็นทำเป็นลูกฟูกแบบของจีน

พระอุโบสถ

เป็นสิ่งก่อสร้างหลังใหญ่ 3 มุข มุขหน้าหันไปทางทิศเหนือ อีก 2 มุข หันหน้าไปทางทิศตะวันออกมุข 1 ทิศตะวันตกมุข 1 หลังคามุงกระเบื้องเคลือบ เป็นอย่างหลังคาลูกฟูกแบบจีน ภายในมีพระพุทธรูป “พระพุทธรชินสีห์” ประดิษฐานอยู่บนฐานทองบนชุกชีภายในซุ้มสาหร่าย อันมีตราพระมหามงกุฎอยู่ตรงกลางซุ้มเบื้องบน

พระประธานองค์ใหญ่

สมเด็จพระบวรราชเจ้าผู้ทรงสร้างวัดบวรนิเวศวิหาร ได้ทรงอัญเชิญพระพุทธรูปพระองค์ใหญ่มาจากวัดสระตะพาน เมืองเพชรบุรี มาประดิษฐานเป็นพระประธาน หันพระพักตร์ออกมาทาง

ด้านหน้าของพระอุโบสถ พระพุทธรูปวัดสระตะพานองค์นี้ เป็นพระพุทธรูปโบราณเรียกกันว่า “พระโต” หรือ “พระสุวรรณเขต”

พลับพลา

ถัดซุ้มประตูเสี้ยวทางไปทางด้านทิศตะวันตก มีศาลาเล็กหลังหนึ่ง คือ “พลับพลาเปลื้องเครื่อง” สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติยศว่า เป็นวัดรับพระภิกษุ โดยขบวนพยุหยาตรา ในสมัยปัจจุบัน เมื่อครั้งที่มีพระราชพิธีเสด็จ ฯ เียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตรา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันได้เสด็จมาประทับเปลื้องเครื่องทรงที่ศาลานี้

ประตูเสี้ยวกลาง

เป็นประตูใหญ่ อยู่ตรงหน้าพระอุโบสถ ตามปกติไม่ได้เปิด จะเปิดก็เฉพาะคราวเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระภิกษุ หรืองานพระราชพิธี หรือโอกาสสำคัญต่าง ๆ และวันพระเท่านั้น มักมีประชาชนนำดอกไม้ธูปเทียนหรือพวงมาลัยมาบูชากันเสมอ

พระเจดีย์วัดบวรนิเวศวิหาร

พระเจดีย์ใหญ่วัดบวรนิเวศวิหาร ภายในมีคูหาประดิษฐานพระเจดีย์ก้ำไหล่ทองบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ภายในซุ้มข้างหน้า คือ พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ตำหนักเดิม

พระตำหนักเดิม สร้างเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ทรงครองวัดนี้ เป็นตึกพื้น 2 ชั้น 5 ห้อง มีฟาโหลรอบ

วิสุคามสีมา

สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระองค์นั้น ทรงถือการทำอุโบสถอย่างเคร่งครัด แม้ประจวบก็ไม่มีทรงยอมขาด เมื่อประจวบครั้งสุดท้าย พ.ศ. 2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ฯ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเยี่ยม ทรงปรารถนาจะถวายความสำราญความสะดวก จึงมีพระราชดำรัสถวายที่เขตตำหนักเป็นวิสุคามสีมในเวลานั้น ภายหลังจึงมีประกาศพระราชทานอีกครั้งหนึ่ง

ตำหนักจันทร์

ตำหนักจันทร์อยู่หน้าตำหนักเดิม ที่เห็นก่อนเมื่อเวลาเข้าไป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ฯ ทรงพระราชอุทิศให้สร้างด้วยทรัพย์ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจันทราสรัทวาร กรมขุนพิจิตเจษฎาจันทร์ถวายเป็นที่ประทับของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า พระยาวชิร

ญาณวโรรส พระราชทานนามว่า “ตำหนักจันทร์” เนื่องในการสร้างพระตำหนักนี้ ทรงซ่อมแซมแก้ไขพระตำหนักเดิมพร้อมบริเวณ และพระตำหนักซ้าย ตำหนักเดิมยกเป็น 2 ชั้น ตลอดจนถึงกำแพงรั้วเหล็ก เป็นต้น

ตำหนักเพชร

พ.ศ. 2457 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงสร้างตำหนักเพชรถวายเป็นที่ประทับของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ณ ที่ตั้งตำหนักนี้ เดิมเป็นโรงพิมพ์ 2 ชั้น (โรงพิมพ์แห่งแรกของประเทศไทย) มี 5 ห้อง ไม่มีพาไลแต่มีเฉลียงหน้าสร้างสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงครองวัดนี้ เคยเป็นที่เสด็จประทับและเสด็จออกในเวลาสร้างตำหนักเดิม และยังใช้เป็นท้องพระโรงที่เสด็จออก เป็นที่ตั้งพระศพเมื่อสิ้นพระชนม์ เป็นที่ประชุมบำเพ็ญกุศลถวายมาทุกปี

พลับพลาสมเด็จพระศรีสุริเยนทร์ฯ

ในบริเวณตำหนักจันทร์ด้านทิศตะวันออกติดกับรั้วเหล็ก จะเห็นพลับพลาเล็ก 2 ห้อง มีพาไล 2 ด้าน ฝาห้องอุณก้ออิฐถือปูนข้างบนโถงเครื่องไม้ หลังคามุงกระเบื้องสี จั่วและช่อใบระกาประดับกระจกเดิมเป็นพลับพลาเล็กที่ประทับของสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี พระบรมราชชนนี ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ปูลูกอยู่ในสวนพระราชวังเดิม เมื่อสวรรคตแล้วทรงรื้อมาปลูกที่วัดนี้ เป็นอาสนศาลาอยู่ริมคูด้านหน้าถนนพระสุเมรุ (หน้าตำหนัก) ต่อมาจึงย้ายมาปลูกใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2455

ตำหนักล่าง

เป็นตึกพื้นสองชั้น สัน 3 मुख ยาว 1 मुख พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดฯ ให้สร้างขึ้นถวายเป็นที่ประทับของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสเรียกว่า “ตำหนักล่าง” ต่อมา เมื่อสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้นเสด็จไปประทับที่ตำหนักจันทร์แล้ว ทรงอุทิศตำหนักล่างให้เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในปัจจุบันใช้เป็นสำนักงานคณะกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นที่รวมแผนกตำรา แผนกเผยแพร่อันมีการออกหนังสือพิมพ์ธรรมจักรมูรรมอยู่ด้วย สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ และเคยใช้เป็นห้องสมุดวัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งปัจจุบันย้ายไปอยู่ที่ตึก ภ.ป.ร.

ตึก ภ.ป.ร.

ตึก ภ.ป.ร. มีผู้ทูลเกล้าถวายสร้างแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสองคราว เดิมทีเดียวที่บริเวณนี้เป็นหมู่กุฏิโบราณ เรียกว่าคณะแดงเป็นคณะที่โอ้อ่างในสมัยนั้น ทางวัดได้รื้อออก 3 หลัง

ซ่อมตามแบบเดิมอยู่ตรงหน้าตึก ภ.ป.ร. 2 หลัง และย้ายไปสร้างที่ข้างตึกออกคณะกฏ 1 หลัง เรียกว่า “หอแดง” การสร้างตึกนี้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์ ทางวัดได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต อัญเชิญพระบรมโกศไชยย่อ ภ.ป.ร. ขึ้นประดิษฐาน ณ มุขหน้าของตึกทรงไทย สร้างเป็นอาคารจตุรมุข มี 3 ชั้น ชั้นบนจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ของวัด ชั้นกลางเป็นพิพิธภัณฑ์ทางกัมมัฏฐาน ชั้นล่างเป็นห้องสมุดวัดบวรนิเวศวิหาร และห้องสมุดหนังสืออนุสรณ์งานศพ

ตึกสภาการศึกษาหมามกุฏราชวิทยาลัย

เป็นอาคาร 3 ชั้น ใช้เป็นตึกอำนวยการของ มหาวิทยาลัยสงฆ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย รวมทั้งเป็นสถานที่อำนวยการของโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย โดยจะอยู่บริเวณชั้น 2 ของอาคาร ที่จะเป็นลักษณะของอาคารชั้นเรียนทั่วไป โดยใช้เป็นสถานที่เรียนของทั้งพระสงฆ์และเด็กนักเรียน

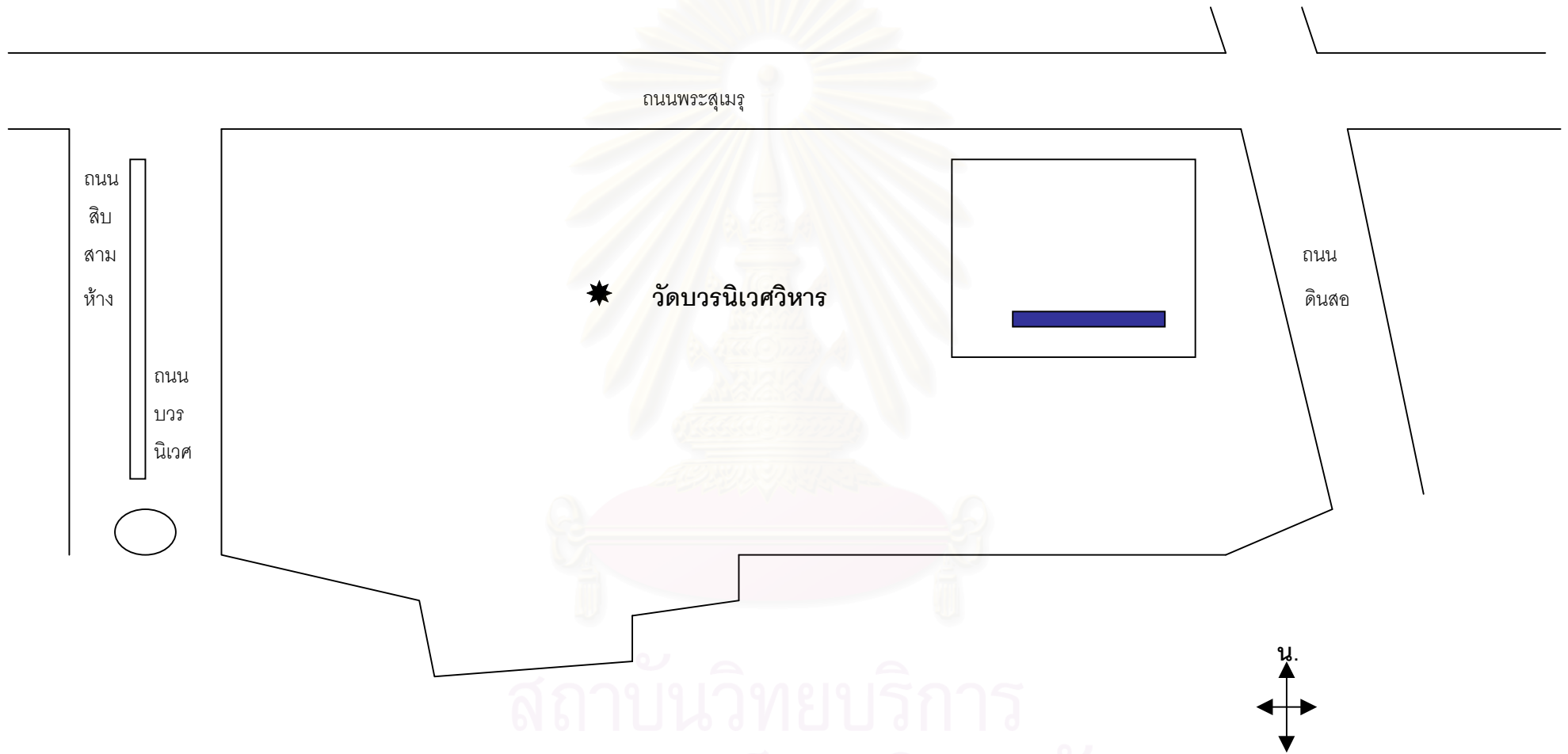
เส้นทางคมนาคม

วัดบวรนิเวศวิหาร ด้านหน้า (ทิศเหนือ)เป็นถนนพระสุเมรุ ด้านซ้าย (ทิศตะวันตก) เป็นถนนบวรนิเวศ และถนนสิบสามห้าง (บริเวณบางลำพู) และด้านขวา (ทิศตะวันออก) เป็นถนนดินสอ ส่วนด้านหลังเป็นถนนตะนาว

การเดินทางบริเวณนี้รถเมล์ที่วิ่งผ่าน คือ สาย 45 , 56 , 68 , ปอ.4 , ปอ.11

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ตั้งวัดบวรนิเวศวิหาร



ตึกสภาการศึกษาามหามกุฏราชวิทยาลัย สถานที่ตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ 2 แห่ง คือ โรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวินวาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นทั้งเด็กชายและหญิง ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเรียน ที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้ได้ทราบถึงบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ในการขัดเกลาทางศีลธรรม รวมทั้งการที่ผู้ศึกษาได้เลือกที่จะสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองและกลุ่มเพื่อน และพระอาจารย์ของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ด้วย เพื่อให้ได้ทราบถึงทัศนคติของครอบครัวต่อผลของความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องใช้การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตนี้ โดยที่การศึกษาคณะแต่ละคนจะมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาอาศัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ทั้งจากข้อมูลเอกสาร (Documentary research) และการศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field research) ซึ่งนอกจากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกรณีศึกษาค้นคว้าแล้ว ผู้ศึกษายังใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปของการสังเกต (Observation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) อีกด้วย คือ ในการศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ในการขัดเกลาทางศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ผู้ศึกษาจะต้องอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแล้ว ยังต้องรวมถึงการสังเกตอีกด้วย โดยผู้ศึกษาต้องสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ทั้งสองแห่ง การดำเนินงาน และผลการดำเนินการของโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ทั้งสองแห่งนี้ ซึ่งการศึกษาค้นคว้านี้เริ่มต้นจากการที่ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารถึงรูปแบบของการดำเนินงานของโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์แล้ว ก็ทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้น เช่น รูปแบบของการดำเนินงานของโรงเรียน ขั้นตอนและระยะเวลาในการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ทั้งสองแห่งนี้ว่าจะเป็นลักษณะการเรียนการสอนเช่นเดียวกับโรงเรียนสามัญทั่วไป คือ มีการแบ่งภาคการศึกษาออกเป็น 2 ภาค โดยภาคแรกจะเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายนและภาคสองจะเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยในช่วงระยะเวลาการเปิดรับสมัครเด็กและเยาวชนที่ต้องการจะศึกษาจะอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม

ผู้ศึกษาจึงเริ่มที่จะได้เข้าไปทำการสังเกตแบบทั่วไปรวมทั้งการสัมภาษณ์สอบถามพระอาจารย์ผู้สอนในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นต่าง ๆ ทำให้พบว่ามีความหมายที่เข้ามาสมัครเรียน โดยจะเป็นกรณีที่สมัครเรียนเป็นครั้งแรกและเยาวชนที่เป็นนักเรียนเก่าของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์มาแสดงความจำนงเพื่อจะสมัครเรียนต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาการสมัครเรียนนี้ด้วยจำนวนหนึ่ง ซึ่งจะมีทั้งที่ผู้ปกครองนำมาสมัครเรียนและมาด้วยตนเอง ซึ่งหากเป็นเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นต้นก็สามารถจะมาสมัครเรียนด้วยตนเองได้เลย ซึ่งหากเป็นเยาวชนที่อยู่ในระดับการศึกษาชั้นประถมนั้นก็จะต้องมีผู้ปกครองมาด้วยในวันสมัครเรียน โดยขั้นตอนการสมัครก็เพียงกรอกใบสมัครพร้อมรูปถ่าย 2 ใบซึ่งเป็นเฉพาะกรณีเยาวชนที่มาสมัครเรียนเป็นครั้งแรก โดยเด็กและเยาวชนทุกคนที่มาสมัครเรียนนั้นไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ นอกจากนั้นผู้ศึกษาได้เข้าไปทำการศึกษาสังเกตแบบทั่วไปที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้ง 2 แห่งนี้ในภาคแรกของการศึกษา 2543 โดยยังไม่ได้เริ่มทำการศึกษาร่วมกัน รวมทั้งยังไม่ได้เริ่มทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกรณีศึกษาในภาคแรกของการศึกษา เพราะเนื่องจากการศึกษารุ่นนี้มีการกำหนดกรณีศึกษาในเบื้องต้นว่าจะมีการคัดเลือกกลุ่มกรณีศึกษาที่จะมีระยะเวลาในการเข้าศึกษาที่แตกต่างกันออกไป เพื่อจะศึกษาถึงผลจากระยะเวลาการเรียนที่จะทำให้การขัดกลางของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ต่อเด็กและเยาวชนด้วย ดังนั้นในภาคแรกของการศึกษานี้ผู้ศึกษาจึงยังไม่ได้เริ่มทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพราะต้องการให้มีระยะเวลาการเรียน การปรับตัวของเด็กและเยาวชนกับโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่เพิ่งเริ่มเข้ามารับการศึกษาเสียก่อนเป็นระยะเวลาหนึ่งภาคการศึกษา ก่อน โดยในภาคการศึกษาแรกนั้นผู้ศึกษาก็ได้เข้าไปศึกษาโดยใช้การสังเกตแบบทั่วไปเสียก่อน ซึ่งก็พบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งสองแห่งจะไม่แตกต่างกันก็จะมีลักษณะของการที่จะทำให้เป็นการช่วยในการอบรมขัดกลางทางศีลธรรมเด็กและเยาวชน โดยมีการกำหนดการเรียนการสอนดังนี้ นักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์จะเริ่มเวลาการเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ประมาณเวลา 8.30 นาฬิกา โดยก่อนหน้าที่จะเข้าเรียนจะเริ่มจากการเข้าแถวเพื่อทำการสวดมนต์ แผ่เมตตา นั่งสมาธิ ก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอนประมาณเวลา 9 นาฬิกา ซึ่งรวมทั้งการที่พระอาจารย์จะมีการให้โอวาทและการอบรมส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งการให้โอวาทในช่วงนี้ก็จะเป็นการให้โอวาทและหลักธรรมะสั้น ๆ แก่เยาวชน หลังจากนั้นก็จะเป็นการแยกย้ายกันไปตามชั้นเรียน ซึ่งลักษณะการเรียนการสอนก็จะแบ่งเป็นเวลาวิชาละ 50 นาทีโดยวิชาในช่วงเช้าจะเป็นวิชาเกี่ยวกับเรื่องพุทธศาสนาและธรรมะ ซึ่งจากการสังเกตเยาวชนเหล่านี้ก็จะเอาใจใส่ตั้งใจเรียนเป็นอย่างดี

หลังจากจบช่วงการศึกษาภาคเช้าแล้ว จากนั้นก็มีการพักช่วงอาหารกลางวันโดยจะมีอาหารกลางวันทางโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์จัดไว้ให้รับประทานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยในการดำเนินการในส่วนนี้ทางโรงเรียนจะได้งบประมาณจากทางมหาวิทยาลัยที่จะจัดสรรมาให้ และอีก

ส่วนก็จะได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากประชาชนทั่วไป รวมทั้งผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่จะช่วยทั้งทางด้านทุนทรัพย์และแรงงานในการช่วยกันจัดเตรียมอาหารให้กับ พระอาจารย์ ครู และเด็กนักเรียนทุกคน ซึ่งจากการเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้ศึกษานั้นจะพบว่าช่วงของการรับประทานอาหารกลางวันนั้นจะมีลักษณะดังนี้ การรับประทานอาหารจะเริ่มตั้งแต่เวลา 11.10 นาฬิกา เมื่อมีการจัดเตรียมอาหารไว้เรียบร้อยแล้วก็มีการรวมตัวกันของนักเรียนรวมทั้งผู้ปกครองของนักเรียนที่มาร่วมทำกิจกรรมในวันนั้น ๆ ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าจะมีลักษณะเช่นนี้เหมือนกันในทั้งสองโรงเรียนแต่โดยรายละเอียดจะเป็นดังนี้ ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตยมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยนั้นจะมีด้านหน้าของอาคารเรียนที่จะเป็นบริเวณลาน โดยทางโรงเรียนจัดให้มีการนำเสื่อมาปูเพื่อใช้เป็นที่ให้เด็กนักเรียนและผู้ปกครองใช้รับประทานอาหารร่วมกัน โดยจากการสังเกตและการสัมภาษณ์พบว่าที่โรงเรียนจัดให้มีการปฏิบัติเช่นนี้เพื่อเป็นการละลายพฤติกรรมสมาชิกของกลุ่มสังคมนี้ เพราะไม่ว่าเยาวชนรวมทั้งผู้ปกครองทุกคนจะมีพื้นฐานทางฐานะ ความรู้ที่แตกต่างกันเพียงใดก็ต้องมาร่วมทำกิจกรรมเช่นนี้เหมือนกัน พระอาจารย์จะอบรมให้เยาวชนทุกคนเรียกผู้ปกครองของทุก ๆ คนว่า “พ่อและแม่” เหมือนกันหมดทุกคนเพื่อไม่ให้มีการแบ่งชนชั้น และเพื่อส่งเสริมในด้านความกตัญญูทศเวทต่อผู้มีพระคุณ และการตอบแทนบุญคุณบิดามารดาและผู้ปกครองทุกคนของผู้ร่วมโครงการ และยังมีกำหนดให้การรับประทานอาหารร่วมกันนั้นเยาวชนจะต้องเป็นผู้ไปตักอาหารและเครื่องดื่มให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองทุกคน ซึ่งในช่วงการรับประทานอาหารนั้นจะมีการพูดคุยกันระหว่างผู้ปกครองด้วยกันและกับเด็กนักเรียนด้วย ส่วนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย มหาภูฏาฐาวิทยาลัยนั้นจะมีการจัดให้มีการรับประทานอาหารร่วมกันแบบนี้เช่นเดียวกัน โดยจะจัดให้มีการรับประทานอาหารบริเวณหน้าอาคารเรียน โดยจะจัดบริเวณไว้ให้เด็กนักเรียนและผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมที่จัดให้มีการรับประทานอาหารกลางวันด้วยกัน และมีการปฏิบัติคล้าย ๆ กัน จากการสังเกตนั้นจะพบว่าหลังจากที่เด็กนักเรียนที่รับประทานอาหารกลางวันแล้วก็จะใช้เวลาในการจับกลุ่มพูดคุยกันเป็นส่วนใหญ่ มีการพักผ่อนอิริยาบถบริเวณรอบ ๆ อาคารเรียน

ต่อจากช่วงพักรับประทานอาหารกลางวันแล้ว หลังจากนั้นจะเป็นเวลาในช่วงบ่ายก็จะเป็นช่วงการเรียนวิชาเรียนพิเศษ ซึ่งก็จะเป็นลักษณะของการที่เด็กและเยาวชนแต่ละคนที่จะเลือกเรียนหรือไม่ก็ได้ถือเป็นช่วงเวลาที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตยไม่ได้บังคับ จะเป็นลักษณะของความประสงค์ของเยาวชนแต่ละคนที่จะเรียนเสริมเพิ่มเติมในกิจกรรมพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดไว้ให้ เช่น ดนตรีไทย นาฏศิลป์ ภาษาฝรั่งเศส มารยาทไทย แต่โดยส่วนใหญ่แล้วเยาวชนเหล่านี้ก็เลือกที่จะเรียนพิเศษในภาคบ่ายมากกว่าการกลับบ้าน นอกจากว่าวันนั้นเด็กและเยาวชนคนนั้นจะมีธุระหรือจำเป็นจะต้องไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ในวันอาทิตย์ก็จะขาดเรียน โดยจากการสัมภาษณ์นั้นเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่กล่าวว่าการที่เลือกจะอยู่เรียนในภาคบ่ายนั้นก็มาจากหลาย ๆ สาเหตุเช่น ถ้าเมื่อออกจากบ้านมาแล้วก็ต้องให้เกิดความคึดคั่งในวันนั้น โดยการเรียนพิเศษเพิ่มเติม และเห็นว่าช่วงการ

เรียนภาคบ่ายจะเป็นช่วงเวลาที่ค่อนข้างผ่อนคลายมากกว่าในช่วงเช้า ได้เลือกเรียนในสิ่งที่ต้องการเรียนได้ความรู้เสริมเพิ่มเติม ซึ่งจากการสอบถามเห็นว่า เช่นการเรียนดนตรีไทยนั้นถึงแม้ว่าผู้เรียนจะไม่ได้นำความรู้ที่เรียนในส่วนนี้ไปแสดงที่ไหน แต่ก็เชื่อว่าเป็นความสามารถเพิ่มเติมที่จะเป็นความรู้ส่วนหนึ่งที่จะนำไปใช้ในวันข้างหน้าได้ เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนภาคบ่ายเมื่อเวลาประมาณ 16 นาฬิกา แล้วเด็กและเยาวชนก็จะแยกย้ายกันกลับบ้านไป โดยพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนโดยรวมเมื่ออยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ก็จะเป็นลักษณะที่มีความประพฤติเรียบร้อยดี เมื่อพบเจอหรือต้องเดินผ่านพระสงฆ์ก็จะหยุดยืนและไหว้อย่างนอบน้อม อีกทั้งเรื่องความสำรวมกิริยามารยาท จะไม่มีการส่งเสียงดัง ตะโกนเหมือนกับเด็กนักเรียนสามัญทั่วไปเมื่อเวลาพูดคุยกับเพื่อน ๆ จะมีความสำรวมมากกว่า ซึ่งส่วนหนึ่งคงจะมาจากการศึกษาที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์อยู่ในเขตวัดอีกทั้งการเรียนการสอนนั้นจะเป็นลักษณะการใช้อาคารเรียนร่วมกับพระสงฆ์ที่เรียนอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยด้วย ดังนั้นการปฏิบัติตนของเด็กและเยาวชนทั่วไปก็จะเรียบร้อยมีสัมมาคารวะมากกว่าเด็กนักเรียนโรงเรียนทั่วไปที่อาจจะมีการวิ่งเล่น หยอกล้อส่งเสียงดังเวลาเล่นกันบ้าง ในระหว่างช่วงที่เด็กและเยาวชนเหล่านี้อยู่ในช่วงของการพักจากการเรียนแล้วนั้น ผู้ศึกษาก็ได้มีการเข้าไปพูดคุยแบบทั่วไประหว่างเด็กนักเรียนเหล่านี้บ้างเพื่อต้องการทราบถึงทัศนคติ ความคิดเห็นโดยส่วนรวมของเยาวชนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งสองแห่งก็จะพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีกับโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ รู้สึกชอบและพอใจที่ได้มาเรียน ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าจากการพูดคุย สอบถามเด็กนักเรียนเหล่านี้ก็ให้ความร่วมมือในการพูดคุยลักษณะนี้ตอบคำถามทั่วไปของผู้ศึกษาเป็นอย่างดี ซึ่งการสังเกตแบบทั่วไปของผู้ศึกษาก็จะรวมถึงการสังเกตสภาพแวดล้อมของวัดและโรงเรียนด้วย พบว่าโดยสภาพทั่วไปของโรงเรียนที่เห็นว่ามีสภาพแวดล้อมสวยงามทั้งสองแห่ง อาคารที่ใช้เรียนก็จะสะอาดเรียบร้อย จะมีการจัดการทำความสะอาดนั้นจะเป็นดังนี้ ลักษณะการเรียนการสอนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์นั้นเมื่อแบ่งชั้นเรียนแล้วนักเรียนชั้นไหนก็จะเรียนห้องนั้นประจำโดยที่ให้พระอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ผลักดันเปลี่ยนมาสอนแต่ละชั้นไป ซึ่งก็ง่ายต่อการแบ่งการดูแลทำความสะอาด โดยห้องเรียนของชั้นเรียนไหนก็รับผิดชอบดูแลทำความสะอาด โดยเยาวชนส่วนใหญ่จะต้องมาช่วยกันทำความสะอาดในช่วงเช้าวันอาทิตย์ก่อนที่จะเข้าแถว โดยก่อนทำการเรียนการสอนพระอาจารย์ผู้สอนวิชาแรกก็จะเป็นผู้ตรวจตราเรื่องความสะอาดที่นักเรียนช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนและบริเวณรอบ ๆ ห้องเรียน และโดยรวมแล้วพระอาจารย์ก็ได้บอกกล่าวว่าเด็กนักเรียนทุกคนก็จะมีคามรับผิดชอบเอาใจใส่ช่วยกันดูแลห้องเรียนของตนเป็นอย่างดี แต่ปัญหาที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งสองสถาบันนี้พบเหมือนกันก็คือ เรื่องของสถานที่เรียนไม่เพียงพอ ห้องเรียนที่เด็กและเยาวชนจะสามารถใช้เรียนได้มีจำนวนจำกัด ในกรณีนี้ผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งสองแห่งได้กล่าวถึงว่านับเป็นปัญหาหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในเรื่องของห้องเรียนหรือสถานที่ทำการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ เนื่องจากว่าการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่จะเรียน

ภาคทฤษฎีแล้วก็ยังมีการเรียนภาคปฏิบัติอีกด้วย เช่น วิชามารยาทไทย ที่นักเรียนจะต้องมีสถานที่ในการเรียนภาคปฏิบัติด้วย นอกจากปัญหาของเรื่องสถานที่เรียนไม่ค่อยเพียงพอแล้ว สภาพแวดล้อมโดยรวมของสถานที่เรียนก็สวยงามดี โดยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์นั้น เนื่องจากมีสถานที่ตั้งวัดอยู่ติดกับถนนที่นับเป็นศูนย์กลางของเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำทำให้มีผู้คนสัญจรผ่านไปมาค่อนข้างพลุกพล่าน นอกจากนี้ยังอยู่ใกล้บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกด้วย และอีกส่วนหนึ่งของบริเวณวัดที่จัดให้มีเป็นสถานที่ที่มีบริการรับฝากรถซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกด้วย จึงทำให้บริเวณวัดจะมีทั้งผู้คนรวมทั้งรถเข้าออกค่อนข้างจะมาก ส่วนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหารนั้น สภาพแวดล้อมจะมีความสงบแต่โดยรวมแล้วทั้งสองวัดก็มีผู้ศรัทธาและพุทธศาสนิกชนเข้ามาร่วมกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำทุกวัน ไม่ค่อยขาดผู้คนที่มีความศรัทธาในพุทธศาสนาเพราะทั้งสองวัดนั้นเป็นวัดที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีเด็กและเยาวชนที่มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งสองแห่งนี้จำนวนมาก

เมื่อผู้ศึกษาได้เข้าไปทำการศึกษาโดยการสังเกตแบบทั่วไปในภาคแรกของการศึกษาแล้วนั้น เมื่อเริ่มเปิดภาคการศึกษาที่สองคือเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมโดยในครั้งนั้นผู้ศึกษาเริ่มเข้าไปทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น หลังจากเมื่อได้เข้าร่วมทำความคุ้นเคยบางส่วนกับเยาวชนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งสองแห่งแล้วผู้ศึกษาก็ได้เริ่มเข้าไปขออนุญาตจากพระอาจารย์ผู้สอนให้ผู้ศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน คือ ผู้ศึกษาจะเข้าไปในห้องเรียน โดยผู้ศึกษาจะเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมในห้องเรียนโดยจะนั่งอยู่หลังห้องเรียน ซึ่งผลที่ได้ก็จะเห็นว่าในชั้นเรียนก็จะมีลักษณะของชั้นเรียนทั่วไป มีผู้สอนคือพระอาจารย์และมีเด็กนักเรียน วิชาที่สอนก็จะเป็นวิชาธรรมะ พุทธประวัติ ธรรมะภาคภาษาอังกฤษ ซึ่งเยาวชนเหล่านี้จากการสังเกตของผู้ศึกษาก็เห็นว่าก็จะมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนผู้สอน มีการพูดคุยกันถามตอบคำถามซึ่งกันและกันและบรรยากาศในห้องเรียนก็ดูไม่น่าเบื่ออย่างที่เคยคิดไว้ เพราะบางช่วงก็มีการพูดคุย การยกตัวอย่างประกอบ การอ้างอิงสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนได้มีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น เห็นภาพชัดเจนในการเรียนเรื่องเกี่ยวกับธรรมะมากขึ้น ซึ่งในบางช่วงก็มีการแทรกคำพูดที่สนุกสนานทำให้เยาวชนหัวเราะตลกขบขัน สังเกตว่าจะทำให้เยาวชนที่เรียนไม่รู้สึกลำบาก และตั้งใจเรียนดี ซึ่งเมื่ออยู่ในห้องเรียน นักเรียนก็จะมีพูดคุยระหว่างเพื่อน ๆ บ้าง ไม่ถึงกับเคร่งเครียดกับการเรียนมากเกินไป

ในกรณีของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้น ผู้ศึกษาได้พยายามทำการคัดเลือกกรณีศึกษาที่จะสัมภาษณ์โดยการเลือกที่ให้ได้กรณีศึกษาที่มีทั้งเพศหญิงและเพศชาย ช่วงระยะเวลาการเรียนที่แตกต่างกัน รวมทั้งระดับชั้นการเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอ โดยในคัดเลือกกรณีศึกษาในขั้นต้นดังนี้แล้วผู้ศึกษาก็เริ่มทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกรณีศึกษาแต่ละคน

โดยการใช้คู่มือในการสัมภาษณ์ (Interview guide) ซึ่งในช่วงของการสัมภาษณ์กรณีศึกษาบางคนนั้นทำให้ผู้ศึกษาพบว่าบางคนจากการสัมภาษณ์นั้นได้ข้อมูลในบางเรื่องที่ผู้ศึกษาเห็นว่าไม่เพียงพอต่อการศึกษาจึงทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลจากกรณีศึกษาที่เป็นเด็กนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งสองแห่งจำนวน 9 คน และส่วนที่เป็นผู้ปกครองเด็กนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งสองแห่งจำนวน 7 ราย ซึ่งในทั้งสองกรณีกลุ่มกรณีศึกษานี้จะได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ส่วนในกรณีศึกษาถึงกลุ่มเพื่อนของเด็กและเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์นั้น ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์อีกจำนวน 5 คน โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบทั่วไปไม่ได้เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เนื่องจากมีข้อจำกัดในการศึกษาที่พบในการสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อนครั้งนี้ เนื่องจากผู้ศึกษาได้เลือกที่จะสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อนของเด็กและเยาวชนที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ โดยที่กลุ่มเพื่อนเหล่านี้จะเป็นกลุ่มที่ไม่ได้มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ด้วย เพื่อให้ได้กลุ่มเพื่อนเหล่านี้ซึ่งถือเป็นกลุ่มบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ด้วยนั้นได้มองหรือมีทัศนคติความคิดเห็นอย่างไรกับเพื่อน ๆ ของเขาเหล่านั้นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเยาวชนที่ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ซึ่งกรณีนี้ทำให้มีความยากลำบากแก่ผู้ศึกษาในการที่จะติดตามกลุ่มเพื่อนเหล่านี้ ซึ่งนอกจากเรื่องของการให้ความร่วมมือในการตอบคำถามแล้วก็ยังมีกรณีของความสะดวกในการที่ได้รับอนุญาตให้ไปสัมภาษณ์ ซึ่งในกรณีนี้ผู้ศึกษาจึงทำการสัมภาษณ์ได้จากการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับก็จะเป็นข้อมูลแบบทั่ว ๆ ไปถึงทัศนคติของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อเด็กและเยาวชนที่ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์และรวมทั้งการสัมภาษณ์พระอาจารย์อีกจำนวน 4 รูปในด้านของข้อมูลทั่วไปและผลของการดำเนินการของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์นี้ด้วย ซึ่งก็ทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 1

เด็กหญิงขวัญตา (นามสมมติ) อายุ 15 ปี ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม ย่านฝั่งธนบุรี อาศัยอยู่กับผู้ปกครองคือบิดาและมารดาซึ่งมีอาชีพค้าขายอยู่ที่บ้าน มีน้องชายอีก 1 คน อายุ 12 ปี โดยขวัญตาเรียนอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์) ชั้นปลาญ 3 ขวัญตาเริ่มเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยที่ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียนเพราะเห็นว่าเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในช่วงวันหยุด โดยที่ผู้ปกครองเป็นผู้ทราบถึงโครงการนี้ก่อนแล้วคิดว่าน่าจะเป็นสิ่งที่ดีสำหรับบุตรของตนจึงเริ่มเข้าไปติดต่อสอบถามรายละเอียดต่าง ๆ ในการจะเข้าเรียน โดยเมื่อเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ คือมีทั้งการสอนวิชาสามัญเพิ่มเติมเพราะในบางวิชาที่ขวัญตาารู้สึกว่าต้องการเรียนเสริม เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งทำให้ขวัญตาสนใจที่จะเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ด้วย รวมทั้งวิชาทางด้านธรรมะและศีลธรรม การทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้านศาสนา ที่จะเป็ผลดีต่อเด็กและเยาวชน อีกทั้งไม่มีการเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ในการเข้าเรียน ดังนั้นผู้ปกครองจึงเริ่มให้ขวัญตาเข้ามาเรียนตั้งแต่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็ตั้งแต่ประมาณอายุ 10 ปี โดยก่อนหน้านี้จะเริ่มมาเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ ในวันอาทิตย์ขวัญตาก็ไม่ได้ทำอะไรก็จะเล่นสนุกสนานกับเพื่อนบ้านและน้องหรือไม่กี่ดูโทรทัศน์ เล่นเกมส์ ซึ่งผลการเรียนของขวัญตาก็นับว่าอยู่ในขั้นพอใช้ ตอนเด็ก ๆ ขวัญตาก็เป็นเด็กที่ไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ปกครอง เป็นเด็กที่ซุกซนและค่อนข้างคือร้อน ซึ่งผู้ปกครองก็พยายามจะดัดเตือนเพราะเห็นว่าเป็นเด็กผู้หญิง โดยที่บ้านของขวัญตาผู้ปกครองซึ่งมีอาชีพค้าขายก็ไม่ค่อยมีเวลาในการดูแลบุตรมากนักในการที่จะให้ความเอาใจใส่ในเรื่องการฝึกฝนให้มีกิจริยาที่เรียบร้อยขึ้นจากเดิม อีกทั้งขวัญตามีน้องและเพื่อนบ้านที่เป็นเด็กผู้ชายเสียส่วนมาก จึงทำให้การเล่นเป็นในลักษณะ โลก โผน ซึ่งก็ถือว่าเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองของขวัญตาอยากให้มาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์แห่งนี้ เพราะนอกจากจะทำให้เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แล้ว การที่โรงเรียนมีหลักสูตรในการจัดให้มีการเรียนการสอนมารยาทด้วยก็นับเป็นสิ่งที่ดีต่อบุตรหลานของตน

โดยในปกติครอบครัวของขวัญตาก็จะเป็นเหมือนครอบครัวคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธทั่วไป คือเป็นในลักษณะนับถือศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเวลามีเรื่องเดือดร้อนก็จะกราบไหว้บูชาพระ ทำบุญตักบาตรบ้าง เข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญบ้างเป็นบางครั้ง เช่น การพาลูก ๆ ไปเวียนเทียนในวันวิสาขบูชา ที่วัดในย่านเขตที่อยู่อาศัย ได้ไปกราบไหว้พระพุทธรูปที่มีชื่อเสียงบ้างเพื่อขอพรในโอกาสต่าง ๆ ก็ไม่นับว่าเป็นครอบครัวที่เรียกว่าเคร่งศาสนามากนัก ผู้ปกครองไม่ได้บังคับให้ขวัญตาต้องทำกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้แต่ก็ถือเป็นความสมัครใจเพราะเห็นว่าได้ยากลำบากมากนัก เช่น การสวดมนต์ก่อนเข้านอนเช่นนี้ ก่อนที่จะมาเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์นั้น ถึงแม้ว่าที่โรงเรียนสามัญที่ขวัญตาเรียนอยู่จะมีการสอนวิชาจริยศึกษา มีการ

สอนให้สวดมนต์บทต่าง ๆ แต่ขวัญตาก็ไม่ได้ทำเป็นกิจวัตรประจำวันแต่อย่างใด ก็จะทำเมื่อนึกขึ้นได้ โดยขวัญตาคิดว่ากิจกรรมทางศาสนาที่ทำบ่อยที่สุดก่อนเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาคือการทำบุญตักบาตร

ในตอนที่ถูกปกครองนำมาฝากเรียนนั้น แรก ๆ ขวัญตาก็ไม่ยอมมาเรียนเพราะเป็นวันหยุด ต้องการที่จะอยู่บ้านเล่นกับน้องและเพื่อน ๆ มากกว่าแต่ภายหลังก็เต็มใจมาเพราะถือว่าเป็นการเรียนพิเศษและคิดว่าเป็นการดีที่จะได้เจอเพื่อนใหม่ ๆ และพระอาจารย์และครูก็ใจดี สอนไม่น่าเบื่อ บางครั้งก็พูดตลกดีด้วย เพื่อน ๆ รวมทั้งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ก็ดี โดยไม่เหมือนกับที่ขวัญตาคิดไว้ในตอนแรกว่าจะต้องน่าเบื่อ เพราะคิดว่าจะมีแต่การสอนเรื่องศาสนาหรือธรรมะเพียงอย่างเดียว โดยในช่วงแรก ๆ ที่มาเรียนนั้นผู้ปกครองก็จะมาส่งเพราะช่วงที่มาเรียนแรก ๆ นั้นขวัญตายังเด็กอยู่ โดยส่วนมากผู้ปกครองมาส่งโดยใช้รถจักรยานยนต์มาส่ง ก็ใช้เวลาไม่นานประมาณ 30 นาที แต่เมื่อขวัญตาโตขึ้นหรือเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ผู้ปกครองก็ให้ขวัญตาขึ้นรถโดยสารประจำทางมาเรียนเองมาใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง โดยขวัญตามาเรียนโดยขึ้นรถโดยสารประจำทางสายเดียวจากบ้านก็มาถึงที่โรงเรียนได้เลยไม่ยากลำบากในการเดินทางแต่อย่างใด ขวัญตาไม่ค่อยขาดเรียนที่โรงเรียนบ่อยนัก เพราะผู้ปกครองไม่ยอมให้ขาดเรียน แต่ถ้าหากขาดเรียนก็จะเป็นเหตุผลเช่น หากไม่สบาย หรือ ถ้าตอนเช้าที่จะไปเรียนนั้นฝนตกหนักก็จะขาดเรียนบ้าง หรือหากครอบครัวจะไปเที่ยวกันก็จะหยุดเรียนบ้างแต่ไม่บ่อยนัก ก็มีหลายครั้งที่ขวัญตารู้สึกไม่ค่อยอยากจะไปเรียนในเช้าวันอาทิตย์เพราะบางทีก็มีการบ้านจากโรงเรียนสามัญมาก ขวัญตาก็ไม่ค่อยอยากจะไปเรียนเพราะกลัวว่าจะทำการบ้านไม่ทัน หรือบางทีก็เกิดอาการเกียจคร้านไม่อยากไปเรียนบ้างเป็นบางที

เมื่อไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้วตารางเรียนก็จะเป็น เมื่อไปถึงตอนเช้าก็จะเป็นการสวดมนต์ และพระอาจารย์ให้อวาทหรือการอบรมต่าง ๆ ก่อนเข้าเรียน แล้วต่อมา เวลาประมาณ 9.30 นาฬิกา ก็จะแยกย้ายกันไปเรียนวิชาในแต่ละชั้นเรียน ซึ่งวิชาในภาคเช้า ก็จะเป็น วิชาในภาคปกติ คือ วิชาธรรม , ประวัติพระพุทธรศาสนา , ธรรมภาคภาษาอังกฤษ และพระไตรปิฎก ต่อจากนั้นก็เป็นเวลาพักเที่ยง เมื่อเข้าเรียนในภาคบ่าย วิชาที่เปิดสอนจะเป็นวิชาภาคพิเศษ จะเป็น นาฏศิลป์ , ดนตรีไทย , ฝรั่งเศส , ธรรมศึกษา , ดิวปัญญา , สวดมนต์หมู่ , ภาษาอังกฤษ , มารยาทไทย เป็นต้น ซึ่งในส่วนของวิชาภาคพิเศษนั้นจะเป็นในลักษณะการที่นักเรียนสามารถเลือกได้เองว่าจะเรียนวิชาอะไรก็ได้ตามแต่ที่ตนถนัด โดยขวัญตาเลือกที่จะเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพราะเป็นวิชาที่คิดว่าตนเองเรียนอ่อนและต้องการเรียนเพิ่มเติมจากโรงเรียนแห่งนี้ โดยวิชาที่ไม่ค่อยชอบในการเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้คือวิชา ธรรมภาคภาษาอังกฤษ และพระไตรปิฎก เพราะว่ายาก

การเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยของขวัญตานี้ทำให้เยาวชนอย่างขวัญดา มีทัศนคติที่ดีกับเรื่องพระพุทธศาสนาเพราะคิดว่าการเรียนธรรมะให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ทำให้สามารถนำความรู้ในด้านคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ก็ทำให้มีความรอบคอบมากขึ้น รวมทั้งความตั้งใจในการทำงานใด ๆ เช่น เมื่อก่อนขวัญดาอาจจะอ่านหนังสือเป็นเวลานาน ๆ ไม่ได้มักจะต้องนอนหลับหรือไม่ก็ดูโทรทัศน์ แต่เมื่อเริ่มฝึกหัดให้ตนเองมีสมาธิมากขึ้นก็ทำให้ความตั้งใจที่จะอ่านหนังสือได้นาน ๆ ก็สามารถทำได้ดีขึ้น อย่างเรื่องการฝึกหัดให้เป็นผู้ที่มีสมาธิในการประกอบกิจกรรมใด ๆ ทำให้มีสติในการคิดไตร่ตรองก่อนจะทำการใด ๆ และยังทำให้เกิดความคุ้นเคยกับศาสนสถาน การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอย่างถูกต้อง รวมทั้งการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องกับพระสงฆ์อีกด้วย โดยเห็นว่าการได้ศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตทุก ๆ ด้านอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามากขึ้น เพราะคิดว่าเป็นศาสนาที่สอนให้ผู้ที่นับถือให้ผ่านการไตร่ตรองก่อนที่จะเชื่อและปฏิบัติตาม และในกรณีที่โรงเรียนมีการอบรมสั่งสอนให้เด็กนักเรียนได้ปฏิบัติ เช่น การให้นักเรียนทุกคนแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ สามารถสวมตนได้ มีการเข้าร่วมในพิธีแห่เทียนพรรษา เวียนเทียน เป็นต้น ซึ่งหากขวัญดาไม่ได้มาเรียนที่โรงเรียนนี้ก็จะไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเช่นนี้

ในปัจจุบันที่กระแสในด้านลบต่อสถาบันศาสนานั้นขวัญดาเห็นว่าเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องของการที่ตัวบุคคลคือพระสงฆ์บางรูปเท่านั้นที่ทำให้เกิดความเลื่อมใส แต่จากการเรียนพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องนั้นจะเห็นได้ว่าศาสนาพุทธไม่ได้สอนให้ยึดติดกับตัวบุคคลแต่ให้ยึดหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและเห็นว่าศาสนาพุทธไม่ได้เสื่อมลง และยังคงเห็นว่าวัดและพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทในการเผยแผ่และดำรงศาสนาพุทธให้คงอยู่ต่อไป จากสภาพการดำเนินชีวิตในประจำวันที่ย่างวุ่นวายและมีความกดดันจากการแข่งขันในเรื่องต่าง ๆ ทำให้พุทธศาสนิกชนที่ไม่ได้เรียนรู้ถึงศาสนาพุทธอย่างถูกต้องก็就会有ความเชื่อในการนับถือศาสนาอย่างผิด ๆ เช่นการยึดติดในตัวบุคคล(พระสงฆ์) การกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เป็นต้น โดยที่ไม่ได้นำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปศึกษาและปฏิบัติตาม ทำให้เห็นได้ว่าความเชื่อของคนไทยเป็นไปแบบงมงายและไร้เหตุผล ซึ่งเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงได้ยากเพราะเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล โดยคนไทยที่เข้าวัดในปัจจุบันก็มีหลายรูปแบบ เพื่อขอโชคลาภ การที่เห็นว่าการทำบุญด้วยสิ่งของหรือปัจจัยมาก ๆ จะทำให้ได้ผลบุญมาก โดยไม่ได้ปฏิบัติกิจทางศาสนาใด ๆ ที่จะทำให้เกิดผลดีจริงต่อตนเอง และการยึดติดกับความเจริญของตัววัตถุสิ่งก่อสร้างมากกว่าการที่จะช่วยกันดำรงไว้และถ่ายทอดซึ่งคำสั่งสอนที่ถูกต้องของศาสนาพุทธ ให้เห็นว่าเกิดการแข่งขันกันในด้านความเจริญของศาสนวัตถุมากกว่า โดยคิดว่าวัดและพระสงฆ์ควรเพิ่มบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมใน

การเผยแพร่คำสอนให้แก่ศาสนิกชนทั่วไปให้มากขึ้น ไม่ใช่แค่การจัดกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการสร้างความเจริญในศาสนวัตถุเพียงเท่านั้น

ถึงแม้ว่าขวัญตาจะไม่ได้เข้าใจลึกซึ้งในตัวบทเรียนทางธรรมะทั้งหมดเพราะการเรียนบางอย่างก็ยากเกินไปและค่อนข้างน่าเบื่อแต่ก็ทำให้ได้ประโยชน์ในการเข้าใจในพุทธศาสนามากขึ้นจากการที่เรียนแต่ในโรงเรียนสามัญ ซึ่งมีวิชาเรียนจริยศึกษาหรือจริยธรรมเพียงคาบการศึกษาเดียวต่อสัปดาห์และยังได้เรียนวิชาเพิ่มเติมอีกด้วย โดยขวัญตาเลือกเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และดนตรีไทยอีกด้วยทำให้ได้ความรู้เพิ่มเติมในด้านนี้อีกด้วย และเป็นวิชาที่ชอบเรียนมากเพราะสนุกดีไม่น่าเบื่อเพื่อน ๆ ของขวัญตาที่โรงเรียนสามัญก็ทราบว่าคุณตาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ แต่ก็ไม่ได้มีใครมาเรียนด้วยกัน โดยบางคนก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่ที่น่าสนใจแต่ก็ไม่ได้มาเรียน และอีกหลายคนก็เห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ และดูเซซ ไม่น่าสนใจ ซึ่งขวัญตาที่มีความคิดเห็นว่าถ้าวัยรุ่นในปัจจุบันได้รับความรู้เรื่องศาสนาพุทธอย่างถูกต้องมากกว่านี้ ก็อาจจะทำให้พฤติกรรมของวัยรุ่นไทยจะต้องดีกว่านี้ ซึ่งขวัญตาก็เห็นว่าความทันสมัยเป็นเรื่องที่ดีแต่ก็ต้องมีการใช้อย่างถูกต้องด้วย บางอย่างก็มากเกินไป เช่นการแต่งกายของวัยรุ่นไทย ก็เห็นว่าดูไม่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งในกรณีขวัญตาเองถึงแม้จะเป็นวัยรุ่นอีกทั้งเป็นเด็กผู้หญิงที่มักจะสนใจในด้านของแฟชั่นการแต่งกายความสวยงาม ซึ่งขวัญตาก็กล่าวว่าตนก็ไม่ได้ปฏิเสธการรับเอาเรื่องความนิยม ความทันสมัยในแต่ละช่วงระยะ เพราะเห็นว่าบางสิ่งก็ดูสวยงาม และในบางครั้งขวัญตาก็ไปซื้อหามาใช้เพื่อให้ทันสมัยเหมือนกับกลุ่มเพื่อน ๆ แต่จากการที่ตนเองได้รับการอบรมและการขัดเกลาในด้านการพัฒนาศีลธรรมจากพระอาจารย์ที่ให้มีการแต่งกายที่เหมาะสม ไม่เป็นการขี้ขลาด และการรู้จักความพอดีทั้งในเรื่องอายุฐานะ และด้านการแต่งกายให้ถูกกาลเทศะ ทำให้ขวัญตาเห็นว่าตนเองก็จะแต่งกายตามสมัยนิยมบ้างแต่โดยรวมจะต้องเหมาะสมและดูเรียบร้อย

ทุกวันนี้ขวัญตาคิดว่าตนเองก็นับว่าเป็นเยาวชนไทยที่ดีของสังคมในระดับหนึ่ง ไม่ได้ทำให้บิดามารดาต้องเป็นกังวลกับตนมากนัก เพราะผลการเรียนก็นับว่าพอใช้ และหลังจากเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์แล้วก็ทำให้ผลการเรียนที่โรงเรียนสามัญดีขึ้นในวิชาที่เรียนอ่อน เช่น ภาษาอังกฤษ และหากมีปัญหาไม่เข้าใจในเรื่องใด ๆ ในด้านการเรียนก็สามารถนำมาขอคำปรึกษา กับครูที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ได้ อีกทั้งการเรียนในวิชาธรรม คำสอนศาสนาพุทธ ทำให้เกิดผลดีในการนำมาประกอบการใช้ชีวิตประจำวันรวมทั้งการเรียน คือ การทำตนให้สมาธิในการประกอบกิจกรรมใด ๆ ทำให้ได้ผลดีในกิจกรรมนั้น ๆ และเห็นว่าการเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์นั้นไม่ได้นับเป็นอุปสรรคต่อการเรียนในโรงเรียนสามัญแต่อย่างใด รวมทั้งได้รับความสนับสนุนอย่างเต็มที่จากผู้ปกครอง ทำให้ไม่มีอุปสรรคใด ๆ ทำให้ขวัญตาพอใจในการดำเนินชีวิตเช่นนี้ของตนอย่างมาก

กรณีศึกษาที่ 2

เด็กชายกัมพล (นามสมมติ) อายุ 13 ปี กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนวัดราชาธิวาสชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กัมพลเป็นบุตรคนเดียวของบิดามารดาที่มีอาชีพรับราชการทั้ง 2 คน โดยที่พื้นฐานนั้น กัมพลนั้น ผู้ปกครองของเป็นผู้ที่สนใจในการทำให้ครอบครัวของตนปฏิบัติตามหลักศาสนาพุทธที่ดี ครอบครัวจึงมีการปลูกฝังในคุณลักษณะของพุทธศาสนิกชนที่ดี จะเห็นได้จากบุคลิกลักษณะของกัมพลนับว่าเป็นเด็กชายที่มีกิริยาที่สุภาพเรียบร้อย เป็นผลจากการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กแล้วทำให้มีความประพฤติที่เรียบร้อย และยังปลูกฝังเรื่องของการดำเนินกิจวัตรประจำวันที่พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติ อย่างเช่น การที่กัมพลเห็นว่าแม่ตักบาตรทุกวัน และสวดมนต์ก่อนเข้านอนทุกคืน ทำให้กัมพลรับเอากิจวัตรที่ผู้ปกครองทำอยู่ทุกวันตั้งแต่จำความได้และก็นำมาปฏิบัติตามมาโดยตลอด โดยผู้ปกครองของกัมพลก็ได้นำกัมพลมาฝากเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อหวังให้ได้อยู่ใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์ตั้งแต่เด็ก ๆ โดยนำมาฝากเรียนตั้งแต่กัมพลเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แล้ว เพราะผู้ปกครองของกัมพลมักจะมาปฏิบัติศาสนกิจในวันสำคัญทางศาสนาที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์อยู่เป็นประจำ และทุกครั้งที่มากัมพลก็ต้องติดตามผู้ปกครองทุกครั้ง ช่วงแรก ๆ นั้นกัมพลก็มาวิ่งเล่นเหมือนเด็กทั่ว ๆ ไป และมีความคุ้นเคยกับวัดนี้เป็นอย่างดี และเมื่อผู้ปกครองของกัมพลทราบถึงโครงการของโรงเรียนแห่งนี้ก็ได้มีความคิดเห็นว่าเป็นโครงการที่ดีเหมาะสมกับเยาวชนและบุตรของตน จึงเห็นเป็นการดีที่จะนำบุตรของตนมาฝากเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ และกัมพลก็ไม่ได้รู้สึกใด ๆ ในตอนที่จะต้องเข้ามาเรียนในชั้นเรียนใหม่ ๆ หรือการได้เจอเพื่อนใหม่ โดยไม่กลัวที่จะต้องปรับตัวพบกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เพราะกัมพลรู้สึกคุ้นเคยกับพระสงฆ์อยู่ก่อนหน้านั้นแล้ว ทำให้กัมพลได้เข้าเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

กัมพลเป็นเด็กที่มีผลการเรียนดี เรียนเก่ง และกิริยามารยาทเรียบร้อย ทำให้เคยเป็นตัวแทนของโรงเรียนสามัญที่เรียนอยู่ ไปแข่งขันทั้งทางด้านวิชาการและในด้านความประพฤติ ด้านมารยาทไทยอีกด้วย ก็เคยได้รับรางวัลมาบ้าง ในช่วงที่กัมพลยังเป็นเด็กนั้นเคยคิดอยากที่จะประกอบอาชีพเป็นนายแพทย์ เพราะกัมพลมักจะได้ยินผู้ใหญ่ที่รู้จักกันพูดเสมอว่าถ้าเรียนเก่งก็ต้องเป็นหมอ แต่ตอนนี้เมื่อกัมพลโตขึ้นมาอีกระดับหนึ่งนั้น กัมพลก็ไม่อยากเป็นแล้ว แต่ตอนนี้ก็ยังไม่แน่ใจว่าอยากประกอบอาชีพอะไรในอนาคตต่ออย่างแน่นอน เพราะตอนนี้ก็คิดไว้หลายอย่าง อาจจะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ แต่ก็ยังคงตั้งใจเรียน เพราะอยากให้พ่อแม่ดีใจ ด้วยตนเป็นบุตรเพียงคนเดียวของพ่อแม่ ไม่อยากทำให้พ่อแม่เสียใจ และครอบครัวตนก็เป็นครอบครัวที่อบอุ่น พร้อมทั้งจะให้ความสนับสนุนในกิจกรรมทุก ๆ ด้านที่เป็นสิ่งที่ดีและบุตรของตนต้องการจะทำ ส่งผลให้กัมพลเป็นเด็กที่พร้อมที่จะเรียน เป็นเด็กดี ตั้งใจเรียนและมีความสุขกับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

เกี่ยวกับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กัมพลเห็นว่าเป็นประโยชน์ดีกับตน เพราะนอกจากจะสอนวิชาธรรมศึกษาต่าง ๆ แล้ว ก็ยังมีการสอนพิเศษวิชาสามัญด้วย ก็ทำให้ตนไม่ต้องไปเสียค่าใช้จ่ายในการต้องไปเรียนพิเศษเพิ่มเติมที่ใด และการมีการสอนวิชาสามัญ เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่โรงเรียนพุทธศาสนาฯ แห่งนี้ ก็นับว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กัมพลรู้สึกว่าเป็นประโยชน์แก่ตนและต้องการที่จะมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ นอกจากจะได้เรียนพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียวก็ยังได้เรียนวิชาสามัญเหล่านี้เพิ่มเติมด้วย เพราะครูอาจารย์ที่นี่ก็มีความรู้มากเช่นเดียวกับที่โรงเรียนสามัญสามารถสอนเพิ่มเติมในส่วนที่ตนไม่เข้าใจได้ และยังสามารถเรียนรู้เพิ่มเติม ในเรื่องศาสนาอย่างถูกต้องอีกด้วย ในห้องเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่วนมากก็จะมีแต่เพื่อนที่เป็นผู้หญิง มีเพื่อนผู้ชายอยู่ไม่กี่คน แต่ก็ไม่ได้ถือเป็นปัญหาแต่อย่างใด กัมพลก็สามารถพูดคุยคบหากันได้ เพราะส่วนมากก็จะเป็นเพื่อนที่เรียนในโรงเรียนแห่งนี้กันมาตั้งแต่ชั้นประถม ก็จะมีการเพื่อนเข้ามาใหม่ในตอนที่ย้ายชั้นปลาย 1 (ม.1) ที่เข้ามาเรียนใหม่บ้างบางคน

การดำเนินชีวิตประจำวัน ถึงแม้ว่าจะเป็นเด็กที่เรียนเก่ง มีความประพฤติที่เรียบร้อย แต่กัมพลก็มีการดำเนินชีวิตเหมือนเด็กชายในยุคปัจจุบันที่สนใจในเรื่องที่เด็กยุคใหม่นิยม เช่น เรื่องการเล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ที่กัมพลก็นิยมและชื่นชอบที่จะไปเล่นกับเพื่อน ๆ ตามร้านที่มีเปิดอยู่ทั่วไปมากมาย ซึ่งกัมพลเห็นว่าสนุกสนานและทำให้มีเรื่องพูดคุยกับเพื่อนในวัยเดียวกันได้จะไม่ตกยุค แต่กัมพลก็มีผู้ปกครองที่ช่วยดูแลในเรื่องการแบ่งเวลาอย่างถูกต้องเหมาะสมการที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น กัมพลก็พอใจในด้านการเรียนการสอนของพระอาจารย์และครูอาจารย์ที่โรงเรียนนี้เพราะไม่ได้ทำให้เรื่องการเรียนศาสนาเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ บางทีก็มีเรื่องสนุกสนานเหมือนในชั้นเรียนทั่วไป นอกจากนั้นในคราวที่เป็นวันสำคัญทางศาสนา หรือวันสำคัญต่าง ๆ ที่มีการจัดกิจกรรมนอกสถานที่เรียนก็ทำให้กัมพลรู้สึกสนุกสนานและดีใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้น เช่น การแห่เทียนพรรษา การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา การไปร่วมพิธีวันสำคัญในสถานที่ต่าง ๆ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งการเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ทำให้เด็กนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้การวางตน การปฏิบัติตนต่อ พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ หรือการวางตนในสังคม มารยาทสิ่งที่ดีหรือไม่ควรปฏิบัติตนอย่างไรเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ผู้ปกครองของกัมพลให้การอบรม และยังส่วนสิ่งที่สำคัญคือ แนวคิดในการดำเนินชีวิตประจำวันต่าง ๆ ให้รู้จักเป็นผู้ที่รู้จักทางสายกลางในการดำเนินชีวิต คือไม่ดึงหรือหย่อนเกินไปในทุกด้าน และกัมพลคิดว่าเป็นคำสอนที่เหมาะสมกับชีวิตประจำวันทีตนนำไปปฏิบัติมากที่สุด

การเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นตอนนี้กัมพลก็คิดว่าจะเรียนไปเรื่อย ๆ ก่อน แต่ถ้าหากตนเรียนอยู่ในชั้นมัธยมปลายแล้ว หากตนต้องการที่จะสอบเข้ามหาวิทยาลัย ก็อาจจะต้อง

มีการเรียนพิเศษเพิ่มเติมในวันหยุด หากต้องการสอบเข้าในคณะที่มีคะแนนสูง ๆ ตนก็อาจจะหยุดเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาลัยก็ได้ แต่ตอนนี้รู้สึกชอบที่จะมาเรียน ไม่ได้ชอบหรือไม่ชอบวิชาใดเป็นพิเศษ เพราะเรียนได้ทุกวิชา แต่ก็อาจจะมีบางวิชาที่น่าเบื่อบ้างในบางครั้ง

ในด้านความคิดเห็นต่อโรงเรียนพุทธศาสนาวินาลัยนั้นก็พลก็เห็นว่าเป็นโครงการที่ดี และน่าจะต้องเป็นโครงการที่ทำสืบต่อเนื่องไปและถือเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนอย่างมากซึ่งตนก็เห็นว่าไม่ได้เป็นการยากลำบาก ต่อตนอย่างไรเพราะตนได้รับการปลูกฝังให้มีการดำเนินชีวิตเช่นนี้ มาตั้งแต่เป็นเด็ก และคิดว่าจะเป็นพื้นฐานที่ดีต่อการดำรงชีวิตต่อไปได้



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 3

นายวรพล (นามสมมติ) อายุ 16 ปี กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนวัดราชาธิวาส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ชั้นสูง 1) โดยวรพลเริ่มเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์มหามกุฏราชวิทยาลัย โดยการที่เพื่อนที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนเดียวกันเป็นผู้ชักชวนมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเหตุจูงใจที่ทำให้วรพลตัดสินใจมาเรียนเพราะโดยปกติวรพลชอบที่จะใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการเรียนดนตรีไทย และเพื่อนที่คบกันอยู่นั้นก็เล่นดนตรีไทยอยู่ด้วย และทราบว่าที่โรงเรียนแห่งนี้มีการสอนภาคพิเศษ มีวิชาดนตรีไทยเป็นวิชาเลือกด้วย และการที่วรพลอยากได้รับความรู้เพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ จากโรงเรียนแห่งนี้จึงได้ขออนุญาตผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองของวรพลก็อนุญาต เพราะโดยปกติผู้ปกครองของวรพลคือมารดานั้นนับเป็นผู้ที่มีความสนใจและเลื่อมศรัทธาในศาสนาพุทธเป็นอย่างมาก โดยวรพลอาศัยอยู่กับมารดาซึ่งประกอบอาชีพรับจ้างเย็บผ้า มีรายได้ไม่มากนัก และบิดาซึ่งมีอาชีพรับจ้างเช่นกัน แต่ก็เป็นครอบครัวที่เห็นความสำคัญของการศึกษา หากบุตรของตนต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่ถูกต้องและไม่เกินกำลังของผู้ปกครองก็จะให้การสนับสนุน ซึ่งการเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ก็ไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด และยังทำให้วรพลสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย โดยกิจกรรมทางศาสนาที่ครอบครัวนี้จะกระทำ คือ การสวดมนต์ก่อนเข้านอน การไปทำบุญที่วัดในวันพระ การไปฟังเทศน์ เวียนเทียน เป็นต้น

ความรู้สึกครั้งแรกที่วรพลได้มาเรียนที่โรงเรียนนี้คือ รู้สึกดีมากต่อสถานที่เรียน พระอาจารย์ ครูผู้สอน เพื่อน ๆ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพราะไม่คิดจากที่วรพลคิดไว้ ซึ่งจะดีกว่าในกรณีของพระอาจารย์ที่ดูใจดีมีเมตตา โดยวรพลเดินทางมาเรียนโดยรถประจำทางใช้เวลาประมาณ 15 นาที เพราะโรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน และก็นับเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้วรพลตัดสินใจมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ด้วย ก่อนที่จะมาเรียนที่โรงเรียนนี้วรพลได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาจากพระสงฆ์ เพราะบ้านของวรพลอยู่ติดกับวัด และวรพลก็มักจะไปวิ่งเล่นที่วัดมีความคุ้นเคยกับวัดอย่างมาก และประกอบกับการที่ผู้ปกครองมีความเลื่อมใสในศาสนาพุทธมาก ก็จะทำครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาโดยตลอด

การมาเรียนของวรพลก็นับว่ามาเรียนสม่ำเสมอแต่จะมีขาดเรียนบ้างบางครั้ง เพราะต้องใช้เวลาในการซ้อมดนตรีไทยที่โรงเรียนสามัญบัว และในบางครั้งก็รู้สึกในการที่จะต้องไปเรียนเกี่ยวกับวิชาต่าง ๆ ที่พระอาจารย์สอนอยู่ที่โรงเรียนแห่งนี้วรพลบอกว่าง่ายมากไม่ได้เป็นสิ่งที่ยากลำบากต่อวรพลแต่อย่างใด โดยวรพลคิดว่าการเรียนวิชาพุทธศาสนานั้นมีความจำเป็นต่อเยาวชนเป็นอย่างมาก แต่ก็เห็นว่าไม่จำเป็นต้องไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ เพียงแต่ที่โรงเรียนสามัญควรมีการเสริมทักษะให้ครูผู้สอนทุกคนได้มีความเข้าใจในหลักศาสนาพุทธอย่างแท้จริง

และมีวิธีการถ่ายทอดที่ดี ทำให้สามารถเข้าใจได้ง่ายก็ถือว่าเพียงพอที่จะทำให้เยาวชนไทยได้รับความรู้เรื่องศาสนาพุทธได้

วรพลชอบกิจกรรมทุก ๆ อย่างที่ทางโรงเรียนพุทธศาสนาฯ จัดให้ทำ และมีความเต็มใจที่จะทำเป็นอย่างยิ่ง แต่ที่จะชอบมากเป็นพิเศษคือ การนั่งสมาธิ ทำให้วรพลเห็นว่าได้ประโยชน์กับผู้ปฏิบัติอย่างมาก ทัศนคติของตนเองนั้นทำให้เป็นคนใจเย็นขึ้น มีสติรอบคอบมากขึ้น โดยจะทำให้กระทำสิ่งใด ๆ ในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น และยังทำให้วรพลเป็นส่วนหนึ่งในการเข้าเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีพึงกระทำ เช่น การเข้าไปร่วมเวียนเทียน แห่เทียนพรรษา ทำบุญ ทำทานมากขึ้น การสวดมนต์ ปฏิบัติตนอยู่ในศีล 5 เพราะหากไม่ได้มาเรียนที่โรงเรียนนี้วรพลก็คงไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ วิชาที่วรพลชอบมากที่สุดคือ วิชาธรรมภาคภาษาอังกฤษ เพราะเห็นว่าย่เรียนแล้วได้ทั้งความรู้ในด้านธรรมและทางด้านภาษาด้วยในเวลาเดียวกัน สิ่งที่วรพลบอกว่าได้รับมากที่สุดและเห็นเป็นรูปธรรมจากการมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้คือ การได้พบเพื่อนใหม่ ๆ และสิ่งที่ได้ในทางทัศนคติ ด้านพฤติกรรมคือ การมีความคิดกว้างไกลมากขึ้นจากการได้รับความรู้เพิ่มเติมและส่งผลให้มีสภาพจิตใจดีขึ้นมากเพราะได้รับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและนำมาปรับใช้กับชีวิตของตนเอง ไม่ฟุ้งซ่านสับสน และไม่หมกมุ่นในเรื่องเพศ มีความยับยั้งชั่งใจเพิ่มมากขึ้น โดยวรพลเห็นว่าเพื่อน ๆ ของตนที่อยู่ในวัยเดียวกันที่เป็นเด็กผู้ชายมักจะชอบพูดคุยเรื่องลามกและจะชอบพูดคุยกันเรื่องสื่อลามกต่าง ๆ ซึ่งเพื่อน ๆ ส่วนมากจะหมกมุ่นอยู่กับเรื่องเหล่านี้ ซึ่งตัววรพลเองก็พยายามหลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยเรื่องนี้ เพราะเห็นว่าจะทำให้เป็นการยั่วยุ ก่อให้เกิดอารมณ์ทางเพศได้และถ้าไปหมกมุ่นในเรื่องนี้มาก ๆ อาจทำให้การเรียนเสียได้ และจากเดิมจากเมื่อก่อนที่จะมาเรียนตนเองมีอารมณ์ร้อน และคิดว่าตนเองค่อนข้างก้าวร้าวกับบิดามารดา โดยในบางครั้งก็มีการโต้เถียงกับผู้ปกครองโดยใช้กิริยาจากที่ไม่เหมาะสม โดยจะคิดว่าตนเองนั้นโตพอแล้วและบางทีก็มีเรื่องทะเลาะกับเพื่อน ๆ อยู่บ่อยครั้งรุนแรงบ้างไม่รุนแรงบ้าง แต่เมื่อได้มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาฯ แล้วได้รับการอบรมให้มีความกตัญญูต่อบิดามารดา และการมีพฤติกรรมก้าวร้าวกับบิดามารดาถือเป็นบาปมาก ก็ทำให้ตนไม่กิริยาอย่างนั้นอีก และมีความใจเย็นมากขึ้นใช้เหตุผลมากขึ้น รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น รู้ว่าเวลาใดที่ตนเองจะต้องปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ ทัศนคติของการโต้เถียงกับผู้ปกครองเมื่อขัดแย้งกันนั้น วรพลเห็นว่าแม้ในบางเรื่องจะเห็นว่าสิ่งที่ผู้ปกครองบอกกล่าวบางครั้งนั้นอาจไม่ตรงกับความคิดของตนในขณะที่นั้นก็จะพยายามไม่ได้เถียงพ่อแม่ก็พยายามระงับอารมณ์ไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพราะผู้เป็นพ่อแม่ย่อมจะหวังดีกับลูกทุกคน รวมถึงกรณีกับบุคคลอื่น ๆ ด้วย เช่น กลุ่มเพื่อนก็เช่นเดียวกันก็จะรู้จักควบคุมอารมณ์ของตน เพื่อจะได้ไม่โกรธเคืองกันจะพยายามหลีกเลี่ยงถ้าเกิดข้อขัดแย้งกันขึ้น ไม่ใช้อารมณ์ ทำให้ไม่ทะเลาะกับเพื่อน ๆ โดยพยายามรู้จักให้อภัย และรู้จักการปฏิบัติตนที่ถูกต้องกับพระสงฆ์มากยิ่งขึ้นจากเมื่อก่อน เช่น ถ้าเดินผ่านกับพระสงฆ์ตนเองไม่เคยหยุดยืนและไหว้อย่าง

ตอนนี้ เมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนจากโรงเรียนพุทธศาสนาฯ แล้วก็ทำให้วรพลปฏิบัติเช่นนี้ทุกครั้งที่พบพระสงฆ์ นอกจากนั้นยังทำให้วรพลมีการคิดเป็นระบบมากขึ้น และยังสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนนี้ไปถ่ายทอดต่อคนอื่นอีกด้วย คือถ้าในช่วงที่โรงเรียนสามัญมีการสอบวิชาธรรมนั้นวรพลสามารถที่จะช่วยเพื่อนในการให้ความรู้เพิ่มเติมจากการที่ตนเรียนมาได้และทำให้เพื่อนสอบได้คะแนนดีขึ้นด้วย ผู้ปกครองของวรพลให้ความสนับสนุนอย่างเต็มที่ ซึ่งความร่วมมือของผู้ปกครองต่อโรงเรียนก็เป็นไปด้วยดี และสิ่งที่วรพลบอกว่าการสนับสนุนของผู้ปกครองที่ให้แก่ตนคือการให้เงินค่าขนมมาโรงเรียน เพราะถือว่าครอบครัวตนนั้นต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดในทุก ๆ เรื่อง เพราะมีรายได้น้อย ความคิดเห็นของวรพลต่อวัยรุ่นสมัยใหม่นั้นเห็นว่ามีหลายอย่างที่วัยรุ่นแสดงออกไม่เหมาะสม ที่เห็นได้ชัดคือ การแต่งกายที่ไม่เหมาะสม ทำให้อาจเกิดอันตรายได้ ซึ่งบางอย่างวรพลก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดูทันสมัยดี การรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติมานั้นก็ควรจะเลือกรับเอาแต่สิ่งที่ดีมา เพราะบางอย่างไม่เหมาะสมกับสังคมไทยเป็นอย่างมาก ส่วนตัวเองนั้นนิยมที่จะแต่งกายตามสมัยนิยมตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนและตอนนี้ก็ยังชอบอยู่ แต่ต้องเหมาะสมกับตนเองและสังคมไทยด้วย และคู่มือในสายตาของผู้ใหญ่ด้วย

สรุปแล้วถึงแม้ว่าวรพลจะไม่ใช่วิวาชนที่มีกิจกรรมยามว่างเรียบร้อยมากนัก หรืออาจมีความเป็นตัวของตัวเองในเรื่องความคิดแต่วรพลก็ยังเห็นความสำคัญของเรื่องธรรมและศาสนา เพราะยังเห็นเป็นสิ่งที่ดีมากต่อการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมากถ้ามีการศึกษาอย่างลึกซึ้งจะเห็นได้ว่าจะได้ประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติอย่างแท้จริง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 4

นายอิทธิ (นามสมมติ) อายุ 16 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ชั้นสูง 1) มีที่พักอาศัยอยู่ในเขตพระนคร เริ่มเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีเพื่อนที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนเดียวกันและกำลังเรียนอยู่ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์เป็นผู้ชักชวนให้อิทธิมาเรียน โดยบอกว่าไม่เพียงแต่เรียนเรื่องธรรมและศาสนาเท่านั้น แต่มีการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์ด้วย ทำให้อิทธิสนใจที่จะมาเรียน เพราะอิทธิต้องการที่จะเรียนวิชาเหล่านี้เพิ่มเติมเพราะมีผลการเรียนวิชาอื่นไม่ค่อยดีนัก โดยตอนนั้นอิทธิได้ไปขออนุญาตผู้ปกครองของตน โดยที่อิทธิเป็นผู้ไปสมัครเรียนด้วยตนเอง เพราะถ้าเป็นเด็กที่เรียนชั้นมัธยมแล้วสามารถไปสมัครเรียนด้วยตนเอง เพียงแต่ให้ผู้ปกครองเป็นผู้ลงชื่อรับรองในใบสมัครเท่านั้น โดยอิทธิไปกับเพื่อนที่เป็นผู้ชักชวนนั้น แล้วก็เริ่มเรียนตั้งแต่ปีนั้นมาจนถึงปัจจุบัน

ด้านความประพฤติของอิทธิเห็นว่าก่อนหน้านี้ที่จะเรียนเป็นเหมือนเด็กผู้ชายทั่วไป แต่ก่อนข้างจะซุกซนมาก ถ้าได้เข้ากลุ่มกับเพื่อน ๆ ก็จะซนมาก จะมีรูปแบบการเล่นค่อนข้างโลดโผนและก้าวร้าว เช่น การยิงนกตกปลา ขอบแก๊งเพื่อนซึ่งบางครั้งเพื่อนก็โกรธ รวมทั้งการแก๊งสัตว์ต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเมื่ออิทธิโตขึ้นมาแล้วก็ยังมีอุปนิสัยเหล่านี้อยู่บ้าง แต่อิทธิก็เห็นว่าตอนนั้นสิ่งที่ทำไปเป็นเพียงการเล่นสนุกสนานและคึกคะนองไปตามวัยที่ยังเป็นเด็กอยู่เห็นว่าตนเองมีความประพฤติไปในทางที่ดีขึ้นมีความนอบน้อมกับพระสงฆ์และผู้ใหญ่มากขึ้น และยังมีสัมมาคารวะ ระมัดระวังในพฤติกรรมของตนมากขึ้น การวางแผนและการปฏิบัติต่อเพื่อนทั้งที่เป็นผู้หญิงและผู้ชาย และผู้มีอาวุโสกว่า เพื่อจะได้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมและยังนำหลักทางพุทธศาสนาที่ได้เรียนในห้องเรียนไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เช่น การลดการเบียดเบียน ไม่ว่าจะเป็นการรังแกผู้อื่น จากการเรียนรู้เรื่องกรรมคือผลของการกระทำ ทำดีก็จะได้ดี ทำชั่วก็ได้ชั่ว รู้จักเรื่องบาปบุญคุณโทษ จึงทำให้อิทธิลดพฤติกรรมส่วนที่ไม่ดีของตนไปได้

โดยอิทธิเห็นว่า การเรียนการสอนที่โรงเรียนนี้ก็ไม่ได้แตกต่างจากโรงเรียนสามัญมากมายนัก อิทธิเรียนอยู่ที่โรงเรียนที่มีแต่นักเรียนชาย เรื่องกฎระเบียบ ความเคร่งครัดที่โรงเรียนก็จะไปในลักษณะที่จะออกมาควบคุมพฤติกรรมทั่ว ๆ ไป เช่น การแต่งกาย การห้ามสูบบุหรี่ หรือการทะเลาะวิวาทกัน เป็นต้น แต่จะเห็นว่าที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มีกฎระเบียบการปฏิบัติตนที่ละเอียดอ่อนและเคร่งครัดด้านมารยาทมากกว่า ตั้งแต่เรื่องการปฏิบัติตนต่อเพื่อน ต่อครู อาจารย์และพระอาจารย์ การแต่งกายและอื่น ๆ อีก คือ เริ่มจากการแต่งกายมีกฎระเบียบของโรงเรียน กำหนดไว้ว่าถ้านักเรียนหรือผู้มาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้คนใดแต่งกายไม่สุภาพเรียบร้อย

ถูกต้องตามระเบียบ ก็จะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าชั้นเรียน ซึ่งอิทธิยังไม่เคยเห็นใครถูกลงโทษเช่นนั้น จะมีก็เป็นกรณีที่พระอาจารย์จะว่ากล่าวตักเตือนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบให้ถูกต้อง โดยการเรียนการสอนนั้นจะเริ่มเวลาประมาณก่อน 8 นาฬิกา เมื่อมีสัญญาณเรียกนักเรียนทุกคนแล้ว นักเรียนจะต้องรีบเข้าห้องประชุมและนั่งเข้าแถวตามระดับชั้นในห้องประชุมเพื่อรับฟังพระโอวาทจากนั้นก็ประธานนักเรียนบูชาพระรัตนตรัย เสร็จแล้วให้นักเรียนเดินแถวเข้าห้องเรียนด้วยความสุภาพเรียบร้อย โดยก่อนขึ้นบันไดให้นักเรียนทุกคนถอดรองเท้าและถือขึ้นไปวางหน้าห้องเรียน แล้วจึงเริ่มการเรียนการสอนในภาคเช้าที่จะเริ่มเรียนประมาณเวลา 9 นาฬิกา

ซึ่งการปฏิบัติตนระหว่างอยู่ใน โรงเรียนและห้องเรียนก็จะมีกฎระเบียบที่นักเรียนต้องปฏิบัติตาม อย่างเช่น ถ้านักเรียนจะต้องเดินผ่านบริเวณเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสจะต้องสำรวมกิริยามารยาท เช่น ห้ามส่งเสียงดัง หยอกล้อ หรือวิ่งไล่กันหากเดินสวนกับพระสงฆ์หรือสามเณร ต้องหลีกทางและยกมือไหว้ให้ท่านเดินผ่านไปก่อน ขณะอยู่ในอาคารเรียนห้ามวิ่งเล่นหรือเดินเสียงดัง หรือหยอกล้อกันขณะขึ้นลงบันได (เพราะอาคารเรียนนั้นมีพื้นเป็นไม้เวลาเดินจะมีเสียงดัง) อีกทั้งข้อห้ามที่เคร่งครัดอีกข้อหนึ่งคือ ห้ามนักเรียนชายและหญิงอยู่ในสถานที่ลับตาสองต่อสองเป็นอันขาด เรื่องความยับยั้งชั่งใจทางเพศ จากการที่อิทธิได้ศึกษาถึงเรื่องธรรมและพุทธศาสนาก็ทำให้อิทธิเห็นว่าก่อนหน้าที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อน ๆ ของตนก็จะพูดคุยเรื่องเพศกันเป็นปกติ หรือบางคนก็นำหนังสือลามกมาโรงเรียนมาให้เพื่อน ๆ ดู ซึ่งทุก ๆ คนก็สนใจที่จะดูรวมทั้งอิทธิด้วย และอิทธิก็บอกว่าทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศเหมือนกัน รวมทั้งในบางครั้งที่เป็นไปตามสภาพวัยและร่างกายที่อิทธิก็จะรู้สึกเกิดความต้องการบ้างบางครั้ง แต่ก็ต้องพยายามยับยั้งชั่งใจ เพราะหากไปหมกมุ่นในเรื่องนี้มากก็อาจจะก่อให้เกิดผลไม่ดีต่อตนเองได้

การที่จะต้องแสดงออกถึงการเคารพนอบน้อมต่อพระอาจารย์และอาจารย์ทุกท่าน เช่น การห้ามวิ่งผ่านพระอาจารย์หรือเดินตัดหน้าพระอาจารย์ในขณะที่พระอาจารย์กำลังเดิน ทุกครั้งที่ต้องพูดคุยกับพระอาจารย์จะต้องพนมมือ ห้ามมิให้นักเรียนพูดล้อเลียน หยอกล้อ หรือลบหลู่พระอาจารย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยเฉพาะนักเรียนหญิงห้ามถูกเนื้อต้องตัวพระอาจารย์ และห้ามอยู่ในที่ลับสองต่อสองกับพระอาจารย์เมื่อหมดเวลาเรียนประจำวันแล้ว นักเรียนทุกชั้นจะต้องประนมมือ ให้หัวหน้าชั้นนำกล่าวบูชาพระรัตนตรัยและแม่เมตตา จากนั้นนักเรียนทุกคนจะต้องช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียน ดูแลความเรียบร้อย หลังจากนั้นให้นักเรียนทุกคนรีบกลับบ้าน ห้ามไปเที่ยวเตร็ดเตร่ในที่ต่าง ๆ ก่อนที่จะกลับบ้าน ซึ่งหลักการปฏิบัติตนเหล่านี้ทำให้อิทธิเห็นว่าตนเองมีความประพฤติไปในทางที่ดีขึ้น มีความนอบน้อมกับพระสงฆ์และผู้ใหญ่มากขึ้น และยังมีสัมมาคารวะระมัดระวังในพฤติกรรมของตนมากขึ้น การวางตนและการปฏิบัติต่อเพื่อนทั้งที่เป็นเพื่อนผู้ชายและ

ผู้หญิง และผู้มีอาวุโสกว่า เพื่อจะได้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมและยังนำหลักที่เรียนในห้องเรียนไปปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมออีกด้วย

ซึ่งระเบียบการปฏิบัติตนเหล่านี้ที่อิทธิเห็นว่าเป็นข้อแตกต่างไปจากโรงเรียนสามัญ ซึ่งโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยที่不僅เพียงแต่จะสอนวิชาธรรมที่เป็นรูปแบบคำสั่งสอนที่เป็นนามธรรมแล้วก็ยังสั่งสอนอบรมในด้านความประพฤติที่เหมาะสมกับสังคมไทยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้พระอาจารย์ยังได้จัดให้นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำอีกด้วย เช่น การทำบุญตักบาตร การเวียนเทียน การแห่เทียนพรรษา หากมีกิจกรรมใดๆ ที่จัดขึ้นที่ต้องการความช่วยเหลือจากนักเรียน อิทธิก็จะมีส่วนเข้าไปช่วยเหลือพระอาจารย์ในการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในพิธีต่าง ๆ เหล่านั้น และยังสามารถรับแนวคิดและเหตุผลต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมนั้นอย่างถูกต้องด้วย เช่นการเวียนเทียนก็เพื่อจุดประสงค์ให้ชาวพุทธที่ปฏิบัติรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัย การทำบุญตักบาตรเพื่อให้รู้จักการให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการชำระใจซึ่งพระพุทธศาสนาด้วย ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์ต่อสังคมด้วย



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 5

เด็กหญิง ธิดา (นามสมมติ) อายุ 13 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ชั้นกลาง 2) ผู้ปกครองของธิดาประกอบอาชีพค้าขายทั้งสองคน ธิดามีพี่น้องทั้งหมด 3 คน ฐานะทางครอบครัวค่อนข้างยากจน โดยธิดาเริ่มมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์มาตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยธิดาทราบว่ามีการเรียนการสอนที่วัดบวรนิเวศฯ โดยมีการสอนวิชาธรรมะและยังมีการสอนพิเศษ นอกเหนือจากวิชาพระพุทธศาสนาและธรรมะด้วย ซึ่งธิดาก็ต้องการที่จะมีกิจกรรมเพิ่มเติม เช่น การเรียนพิเศษเสริมจากการเรียนที่โรงเรียนสามัญ อย่างเช่นเพื่อน ๆ หลายคนของธิดาที่ชั้นเรียนปฏิบัติกัน ประกอบกับเป็นการเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และการเดินทางก็สะดวกและเห็นว่าบรรยากาศภายในวัดสวยงามน่าเรียน ซึ่งผู้ปกครองของธิดาก็เห็นดีด้วย จึงพาธิดามาสมัครเรียน โดยธิดามาเรียนอย่างสม่ำเสมอไม่ค่อยขาดเรียนเพราะชอบที่จะศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนาเพราะพระอาจารย์มีวิธีการสอนที่ทำให้สนุกสนานเหมาะสมกับวัยเด็ก อีกทั้งยังได้เรียนวิชาสามัญเพิ่มเติมด้วย หากธิดาไม่เข้าใจในบทเรียนใด ๆ ที่โรงเรียนสามัญก็สามารถนำมาสอบถามครูอาจารย์ที่สอนที่โรงเรียนนี้ได้ โดยที่ธิดาบอกว่าการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่โรงเรียนแห่งนี้ไม่ได้ยากหรือน่าเบื่ออย่างที่คิด เพราะว่าพระอาจารย์ผู้สอนพยายามที่จะปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัย คือ ถ้าเมื่อสอนเด็กชั้นประถม ก็จะใช้ลักษณะการสอนแบบยกตัวอย่างเปรียบเทียบ การเล่าเรื่อง นิทาน ประกอบคำสอนทางด้านพระพุทธศาสนา ซึ่งทำให้เด็ก ๆ เข้าใจได้ง่าย แล้วก็สามารถนำมาคิดหรือประยุกต์ใช้กับตนเองได้ โดยการอบรมสั่งสอนจะเน้นให้เป็นเยาวชนที่ดี ขยันขันแข็งในการเรียน พระอาจารย์จะใช้วิธีการเรียนการสอนแบบที่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้ ทำให้ธิดาและเพื่อนที่เรียนในโรงเรียนแห่งนี้มีเจตคติที่ดีต่อพระสงฆ์ วัดและพระพุทธศาสนา โดยที่พระอาจารย์มักจะพยายามสอดแทรกการเสริมสร้างค่านิยมเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และในหลาย ๆ ครั้งที่ธิดาได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับโรงเรียนพุทธศาสนาฯ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาหรือไม่ธิดาก็จะรู้สึกเต็มใจที่จะช่วยเหลือ ในด้านกิจกรรมทางศาสนาที่ธิดาเคยปฏิบัติ อย่างเช่น การสวดมนต์ที่ท้องสนามหลวงในวันวิสาขบูชา การเวียนเทียนซึ่งจะปฏิบัติเป็นประจำ การแห่เทียนพรรษาซึ่งทางวัดจัดขึ้นโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ก็จะให้เด็กนักเรียนเข้าไปร่วมเดินขบวน เพื่อให้ประชาชนได้ให้ความร่วมมือในกิจกรรมทางศาสนา การรักษาดนอยู่ในศีล 5 และการทำความดีตลอด เพราะการกระทำดีย่อมได้ผลดีตอบแทน ซึ่งถือเป็นหลักที่ธิดายึดถือตามคำสั่งสอนของพระอาจารย์

ในด้านความประพฤติ ที่ธิดามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนา ฯ ตั้งแต่ยังอายุน้อยคืออายุประมาณ 9 ปี ด้วยเหตุที่ครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน ในความคิดของธิดาคอนเด็ก ๆ ก็จะมีบางเวลาที่ต้องการได้สิ่งของสวยงามเหมือนเพื่อน ๆ เพราะเวลาที่เพื่อน ๆ นำสิ่งของสวยงามจำพวกเครื่องเขียนต่าง โดยที่ธิดาไม่สามารถมีได้เพราะครอบครัวมีพี่น้องหลายคนผู้ปกครองไม่

สามารถจัดหาสิ่งเหล่านี้ให้ได้ เพราะเห็นว่าสิ้นเปลือง ครอบครัวต้องช่วยกันประหยัด ทำให้บางครั้งธิดาที่ประกอบกับช่วงนั้นยังเป็นเด็กทำให้บางครั้งก็มีการนำเอาสิ่งของของเพื่อนไปบางครั้งโดยไม่มีใครรู้ว่าธิดาเป็นผู้นำไป ซึ่งธิดาเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและหลังจากที่ได้มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์แห่งนี้ก็ได้ทำให้ธิดารู้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ก็ทำให้ธิดาไม่คิดที่จะทำอย่างนั้นอีก รู้สึกสำนึกผิดในสิ่งที่ตนเองทำไป ผิดศีลธรรม แต่ก็เห็นว่าส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะความเป็นเด็กที่ทำไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การที่ธิดาและเพื่อนในชั้นเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์นั้นมาจากต่างโรงเรียนกัน ทำให้ธิดาจะมีกลุ่มเพื่อนที่กว้างขึ้น สามารถก่อให้เกิดการรู้จักความสามัคคีในการร่วมกันทำงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ กับผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสมด้วย และยังใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมด้วย และยังทำให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ เข้าใจในวัฒนธรรมอันดีงาม ของขนบธรรมเนียมประเพณีไทย รวมทั้งมารยาทไทยที่ดีงาม ทำให้ธิดาเป็นเด็กที่มีกิจกรรมรยาทเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ คือจากการที่ครูอาจารย์ที่สอนธิดาที่โรงเรียนสามัญได้ทราบถึงการที่ธิดามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ มักจะกล่าวชมธิดาให้เพื่อน ๆ ในชั้นเรียนฟังและยังได้กล่าวแนะนำให้เพื่อนของธิดา ว่าเป็นโครงการที่ดีน่าสนใจถ้าหากทุกคนได้ไปเรียนบ้างก็จะเป็นโอกาสที่ดีได้ประโยชน์กับเยาวชนมาก

สิ่งที่พระอาจารย์พยายามที่จะเน้นปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องาน ต่อหน้าที่ และมีความมานะอดทนต่อในเรื่องการศึกษาเล่าเรียน เพราะการศึกษามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตมาก ส่วนเรื่องการประเมินผลการเรียนนั้นจะมีการสอบปลายภาคการศึกษา โดยใช้วิธีการวัดผลซึ่งคิดเป็นแบบร้อยละ ต้องสอบได้ผลการศึกษากว่าครึ่งหนึ่งจึงจะถือว่าสอบผ่าน โดยในระหว่างการเรียนก็จะมีการประเมินผลการเรียนของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของตนอีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 6

เด็กหญิง อัมพา อายุ 14 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ชั้นปลาย 2) ที่พักอาศัยอยู่ในเขตบางซื่อ ครอบครัวมีสมาชิกทั้งหมด 5 คน ประกอบด้วย พ่อ แม่ อัมพา และน้องชาย บิดาของอัมพาประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ส่วนมารดารับราชการ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 18,000 บาท ส่วนสมาชิกอีกคนหนึ่งของครอบครัว คือ ยายของอัมพาซึ่งมาอยู่กับครอบครัวนานแล้วเพราะตาของอัมพาเสียชีวิตแล้ว ยายจึงมาอยู่กับพ่อและแม่ โดยให้ยายช่วยดูแลอัมพาและน้องชายตั้งแต่เด็ก ๆ เพราะทั้งพ่อและแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ซึ่งยายของอัมพาเป็นคนใจดีมาก อัมพาและน้องชายรักยายมากเพราะยายตามใจและไม่เคยตีทั้งสองคนเลย โดยอัมพาเริ่มไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ ที่วัดมหาธาตุฯ ตั้งแต่อัมพาเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ชั้นกลาง 1) โดยบิดามารดาเป็นผู้มาฝากเรียน เพราะช่วงนั้นอยากให้ลดภาระการเลี้ยงดูหลานของยายลง เพราะถ้าทั้งสองคนอยู่ด้วยกันแล้วจะชนมาก ยายดูแลไม่ไหว พ่อและแม่ของอัมพาจึงพยายามหากิจกรรมให้ลูก ๆ ทำ โดยเมื่อทราบถึงโครงการนี้โดยการเห็นป้ายประชาสัมพันธ์ที่ติดอยู่บริเวณวัดแล้วเห็นว่าน่าสนใจ และยายก็สนับสนุนด้วย จึงนำอัมพามาฝากเรียน ซึ่งตอนนั้นอัมพาที่ไม่ได้คิดอะไรเพราะยังเด็กอยู่ และคิดว่าเป็นการเรียนพิเศษทั่วไปไม่แตกต่างจากการเรียนปกติอะไร โดยที่ตอนนั้นไม่ทราบว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์เป็นอย่างไร แต่ในตอนแรกที่ผู้ปกครองบอกว่าเป็นโรงเรียนพุทธศาสนาฯ ก็คิดว่าจะเป็นโรงเรียนที่สอนแต่วิชาที่เกี่ยวกับศาสนาเพียงอย่างเดียว และคงมีแต่พระสงฆ์เป็นผู้สอนเท่านั้น เพราะโรงเรียนอยู่ในเขตวัด แต่ก็รู้สึกดีเพราะจะได้พบเจอเพื่อนใหม่ ๆ ก่อนหน้านั้นที่บ้านจะมียายเป็นผู้อบรมสั่งสอนตั้งแต่เด็กให้ไหว้พระสวดมนต์รวมทั้งการสอนเรื่องกิริยามารยาทแบบไทย ๆ การนั่ง การนอน เป็นต้น เพราะยายบอกว่าอัมพาเป็นเด็กผู้หญิงทำอะไรต้องระมัดระวังมากกว่าเด็กผู้ชาย

เมื่อครั้งแรกที่เริ่มมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์นั้น อัมพามีความรู้สึกอบอุ่นและดีใจที่ได้เจอเพื่อน ๆ จากต่างโรงเรียน รวมทั้งพระอาจารย์ที่ดูใจดี มีเมตตาต่อเด็ก ๆ ที่มาเรียนทุกคน โดยเวลาเรียนแรก ๆ ยายของอัมพาจะเป็นผู้มาส่งและรับกลับ ซึ่งบางทีถ้าหากเป็นวันที่ทางวัดมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่นเป็นวันพระ ยายของอัมพาก็จะอยู่ร่วมกิจกรรมนั้นด้วย ส่วนน้องชายของอัมพานั้นไม่ชอบที่จะมาเรียน เพราะอยากเล่นสนุกสนานอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่บริเวณบ้านมากกว่า และก็ไม่มีใครบังคับ อัมพาก็มาเรียนคนเดียวก็ไม่ได้รู้สึกเหงาเลยเพราะมีเพื่อน ๆ ร่วมชั้นหลายคน มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เบื่อ โดยวิชาที่อัมพาชอบมากเป็นพิเศษ คือ วิชาประวัติพุทธศาสนา เพราะได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนาพุทธ ซึ่งมักจะมีเกร็ดต่าง ๆ ที่ทำให้การเรียนสนุกสนาน โดยอัมพาไม่เคยขาดเรียนเลย และยังมีความรู้สึกอยากไปเรียนทุกครั้ง

ที่ถึงวันอาทิตย์ เพราะสาเหตุหลักคือได้เจอเพื่อน ๆ โดยอัมพาคิดว่าวิชาที่เรียนอยู่ตอนนี้ไม่ยากหรือ
 ง่ายเกินไปสำหรับเด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ดี และการเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ไม่มีความกด
 คั้นผู้เรียนด้วยผลการเรียนมากมาย ทำให้การเรียนสนุกสนานมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งที่อัมพาคิดว่าได้จาก
 การมาเรียนวิชาพุทธศาสนาคือได้ความรู้เกี่ยวกับประวัติพุทธศาสนาที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ความคิดเห็น
 ของอัมพาเกี่ยวกับพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงไปจากก่อนที่จะมาเรียน คือ ก่อนหน้านั้นอัมพาคิดว่า
 พระพุทธศาสนาคือเพียงแค่เป็นชีวิตประวัติของพระพุทธเจ้าเท่านั้น แต่ความจริงไม่ใช่เท่านั้น แต่ยังมี
 เรื่องของหลักธรรมคำสอนที่เป็นส่วนสำคัญของศาสนาพุทธอีกด้วย เมื่อมีความเข้าใจในศาสนา
 พุทธมากขึ้นทำให้ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามีมากขึ้น เพราะทำให้รู้และเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง
 และเห็นว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เหมือนหลักวิทยาศาสตร์ มีความทันสมัยอยู่ทุกยุคทุกสมัย
 สามารถนำมาปรับใช้ได้ตลอดไป แต่ความเลื่อมใสของอัมพาที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก เพราะแต่
 เดิมที่ที่บ้านผู้ปกครองก็สอนให้เลื่อมใสในพุทธศาสนาอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ความคิดเห็นของอัมพาเกี่ยวกับบทบาทหรือหน้าที่ของวัดและพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบันว่า
 วัดควรเป็นสถานที่ที่ชาวพุทธเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากขึ้น ไม่เป็นเพียงแค่ใช้เป็นที่ประกอบ
 พิธีกรรมต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังคงควรเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนได้รับความรู้อย่างแท้จริงในหลักคำ
 สอนของพุทธศาสนา โดยคิดว่าพระสงฆ์ควรจะปฏิบัติในสิ่งที่เป็ภารกิจของสงฆ์ ไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับ
 เรื่องทางโลกที่ไม่เหมาะสม โดยควรเพิ่มบทบาทในด้านการให้การศึกษาแก่คนทั่วไปให้มากขึ้น แต่
 การเรียนที่โรงเรียนแห่งที่มีสถานที่เรียนอยู่ในบริเวณเขตวัด ก็ทำให้อัมพามีเจตคติที่ดีต่อวัดและพระ
 สงฆ์

จุดประสงค์หลักในการสอนของโรงเรียนแห่งนี้ที่อัมพาเข้าใจคือ การสอนให้นักเรียน
 ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ และทำในสิ่งที่ดี โดยพระอาจารย์มีวิธีการสอนที่ทำให้วิชาพุทธศาสนา
 สามารถเข้าใจได้ง่าย มีอุปกรณ์ประกอบการสอนมาก มีการเล่านิทานและการยกตัวอย่างประกอบ
 ให้นักเรียนได้เข้าใจ และการที่ให้เด็กนักเรียนเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอน ให้นักเรียนมีส่วน
 ร่วมในการออกความคิดเห็น และยังมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้เข้าร่วมที่โรงเรียน เช่น ก่อนที่จะให้นัก
 เรียนเข้าชั้นเรียนจะให้มีการสวดมนต์ การนั่งสมาธิให้เกิดความสงบและการแผ่เมตตา ซึ่งอัมพาเห็น
 ว่าการที่พระอาจารย์ให้นักเรียนปฏิบัติเช่นนี้ก็เพื่อทำให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนในวันนั้น
 อย่างเต็มที่ เพราะเห็นว่าการฝึกสมาธิจะทำให้ผู้ฝึกหรือผู้กระทำได้เกิดความสงบทางด้านจิตใจ เพื่อ
 ให้คิดไตร่ตรองถึงสิ่งที่ควรจะคิดหรือกระทำต่อไปอย่างมีความตั้งใจ ซึ่งอัมพาเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีและ
 เหมาะสม อย่างกรณีของตนเองนั้นถ้าเมื่อใดมีความคิดสับสน ก็จะทำจิตใจให้สงบมีสมาธิก็จะช่วย
 ให้สถานการณ์ดีขึ้นบ้าง อัมพาทบอกว่าการทำสมาธิจะช่วยได้มากและก็ทำให้ความตั้งใจในการทำสิ่ง
 ใดก็จะดีขึ้นเพราะรู้จักคิดไตร่ตรองก่อนทำสิ่งใด ๆ นอกจากนั้นก็เป็นกิจกรรมในวันสำคัญทาง

ศาสนา เช่นการนำนักเรียนไปเวียนเทียน การเข้าไปมีส่วนในการช่วยเหลือทางโรงเรียนและพระอาจารย์ในการจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการซึ่งอัมพาก็ให้ความร่วมมือเพื่อที่จะให้บุคคลทั่วไปได้รับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอัมพาเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่ดีและได้บำเพ็ญประโยชน์และอัมพาก็ชอบมากด้วย โดยกิจกรรมที่อัมพาชอบและรู้สึกประทับใจมากคือ การไปที่บ้านพักคนชรา การเอาสิ่งของไปให้ ซึ่งไปในวันแม่แห่งชาติทำให้อัมพาซาบซึ้งใจและดีใจมาก และไม่ว่ากิจกรรมใด ๆ ที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้นนั้นอัมพาก็ทำด้วยความเต็มใจอย่างยิ่ง เพราะเป็นกิจกรรมที่ดี

จากการเรียนการสอนที่โรงเรียนแห่งนี้แล้วอัมพาได้นำคำสอนของพระอาจารย์มาปรับใช้มากที่สุดคือ สิด 5 ซึ่งอัมพาทบอกว่าถ้าหากทุกคนยึดหลักสิด 5 ได้แล้วสังคมก็จะดีกว่านี้แน่นอน และประโยชน์ที่คิดว่าได้รับสูงสุดคือ การสอนให้เป็นคนดี มีมารยาท และอีกข้อหนึ่งที่อัมพาคิดถือเป็นข้อปฏิบัติคือ พระอาจารย์จะสอนให้เป็นผู้ให้ก่อนที่จะเป็นผู้รับ ซึ่งอัมพาเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีมาก และยังได้รับการปลูกฝังถึงการรู้จักให้อภัย เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ไม่คิดริษยา พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ อัมพาเห็นว่าตนเองมีปัญหาในชีวิตไม่ว่าเรื่องใด ๆ ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเองแล้ว ก็จะปรึกษาบิดาและมารดา ก่อนทุกครั้ง รวมทั้งการมีสัมมาคารวะ การวางตน การตัดสินใจกระทำการต่าง ๆ ก็ต้องใช้สติคิดให้รอบคอบ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์นั้น อัมพาเห็นว่าตนเองก็เป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเอง และมีความมั่นคงทางอารมณ์ในขั้นปกติ คือจากการได้รับการเรียนรู้ถึงหลักธรรมคำสอนทางศาสนาพุทธ เห็นว่า อารมณ์โกรธ ความอิจฉาริษยา ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะหากเราไม่รู้จักรควบคุมอารมณ์ตนเอง จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขไม่ได้ เพราะทุก ๆ คนต่างก็มามีอารมณ์ความนึกคิดแตกต่างกันไป ถ้าแสดงออกมาไม่เหมาะสม ไม่มีการควบคุมก็จะส่งผลเสียได้ เช่น ถ้าหากโกรธกับเพื่อนแล้วไม่รู้จักรควบคุมอารมณ์ตนเอง ก็อาจจะทำให้ทะเลาะกันและโกรธเคืองกันไปเลยก็ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่อัมพาไม่ต้องการให้เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นจึงพยายามที่จะควบคุมอารมณ์ ระวังความโกรธและอารมณ์ต่าง ๆ ที่เห็นว่าไม่ดีนั้นเพื่อจะได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี ซึ่งผู้ปกครองก็มีพอใจในลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเหล่านี้ของอัมพาและเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาฯ มีส่วนในการทำให้อัมพาเป็นเด็กเรียบร้อย มีมารยาท โดยเห็นว่าอัมพาได้รับประโยชน์อย่างยิ่งจากการที่มาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ และต้องการให้น้องชายของอัมพาไปเรียนด้วยเมื่อมีอายุมากขึ้นกว่า เพราะตอนนี้ยังเด็กมาก ซึ่งโดยทุกครั้งนั้นอัมพาจะใช้เหตุผลในการคิดตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ก่อน ซึ่งการเรียนที่นี้ทำให้จิตใจของอัมพาไม่ฟุ้งซ่าน มีสติมากขึ้น และยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับนี้ไปใช้กับผู้อื่นด้วยคือ อัมพาเคยได้ถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องที่เพื่อนไม่เข้าใจได้อีกด้วย โดยการมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ของอัมพาไม่มีอุปสรรคใด ๆ ที่ทำให้อัมพาไม่ยอมมาเรียน เพราะไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน และการที่ผู้ปกครองยังให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ โดยที่

อาจารย์ที่โรงเรียนสามัญของอัมพาทิทราบและยังให้การสนับสนุนอีกด้วย เพราะถือเป็นโครงการที่ดีมาก

ด้านความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นในปัจจุบันนั้น อัมพาบอกว่าก็มีทั้งส่วนที่ดีและไม่ดี เช่นการแสดงออก ที่วัยรุ่นไทยสมัยใหม่กล้าแสดงออกมากขึ้น แต่ก็เห็นว่าน่าจะเป็นการแสดงออกที่ถูกต้องและเหมาะสม และการแต่งกายที่เห็นว่ามีทั้งส่วนที่ดีและไม่ดีเช่นกัน แต่บางอย่างที่มากเกินไปไม่เหมาะก็ไม่ควรแต่ง และถ้าเป็นอัมพาก็จะไม่ปฏิบัติตนเช่นนั้นแน่นอน และยังมีความเห็นว่าถ้าวัยรุ่นทุกคนได้มีโอกาสได้เข้ามาเรียนรู้ในหลักสูตรคำสอน หรือมีโอกาสได้มาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนา ฯ เช่นเดียวกับอัมพาก็จะทำให้สังคมไทยมีปัญหาวัยรุ่นลดน้อยลงอย่างแน่นอน



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 7

นางสาวสุภาวดี (นามสมมติ) อายุ 17 ปี ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ชั้นสูง 2) เริ่มเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งแต่อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือประมาณปี พ.ศ. 2541 โดยญาติเป็นผู้แนะนำให้มาเรียน โดยปกติวันอาทิตย์สุภาวดีจะใช้เวลาว่างหลังจากการทำ การบ้านเสร็จแล้ว กิจกรรมที่จะทำก็จะเป็น กิจกรรมที่ทำกับครอบครัว เช่น ไปเที่ยว ชื่อของ ทำงาน บ้าน หรือไม่ทำอะไรก็ดูโทรทัศน์ ซึ่งตนเองรู้สึกเบื่อบ้างในบางครั้ง โดยพื้นฐานครอบครัวของสุภาวดีเป็นครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง บิดาทำอาชีพค้าขาย โดยมารดาเป็นแม่บ้าน มีพี่ชายอีกหนึ่งคน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งครอบครัวจัดว่ามีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาพอสมควร โดยครอบครัวจะต้องตักบาตรทุกวัน และมักพาบุตรไปฟังเทศน์ สอนให้สวดมนต์ก่อนนอน โดยเหตุผลที่สุภาวดีตัดสินใจเลือกที่จะเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาแห่งนี้คือการที่ผู้ปกครองให้ความเห็นชอบว่าเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และยังได้เรียนวิชาสามัญเพิ่มเติม คือ สุภาวดีต้องการที่จะเรียนภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส ซึ่งก็เรียนอยู่ที่โรงเรียนสามัญอยู่ โดยเฉพาะวิชาภาษาฝรั่งเศส เพราะหากไปเรียนวิชาเหล่านี้ที่โรงเรียนสอนพิเศษทั่วไปจะมีค่าใช้จ่ายมาก หากมาเรียนที่นี้ก็ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน และยังได้เรียนวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอีกด้วย ซึ่งในความรู้สึกแรกของสุภาวดีตอนที่รับรู้ถึงโครงการที่ทางวัดจัดให้มีขึ้นก็คือ รู้สึกดีใจที่ประชาชนให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนาและเป็นสิ่งที่ดีกับเด็ก เยาวชนและบุคคลทั่วไปที่จะได้ส่งลูกหลานไปเรียน โดยความรู้สึกเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนในครั้งแรกที่มาเรียนนั้นสุภาวดีกล่าวว่า ตนต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ ซึ่งบางครั้งก็รู้สึกอึดอัดบ้างเล็กน้อย เพราะสุภาวดีเริ่มเข้ามาเรียนเมื่อตอนที่ค่อนข้างโตแล้ว แต่ก็ยังเป็นเพียงช่วงแรก ๆ เท่านั้น ซึ่งในความคิดในช่วงแรกต่อโรงเรียนพุทธศาสนาฯ แห่งนี้สุภาวดีจะคิดว่าคงจะสอนเหมือนกับครูที่โรงเรียนสามัญ แต่คิดว่าคงไม่มีการบ้านและคงจะไม่ยาก และผู้สอนอาจจะเป็นกันเองกับนักเรียน ไม่สอนเคร่งเครียดจนทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อ สุภาวดีเดินทางมาเรียนโดยวิธีทางรถโดยสารประจำทาง หรือไม่ก็เป็นทางเรือ ซึ่งต้องใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งบ้านพักของสุภาวดีอยู่ในเขตถนนทบุรี สุภาวดีชอบที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์และไม่ค่อยขาดเรียน เพราะที่โรงเรียนให้ความรู้กับทุกคนที่ต้องการศึกษาโดยเป็นองค์กรสถานศึกษาที่ไม่หวังเงินค่าตอบแทน ที่จัดทำโครงการขึ้นก็เพื่ออยากให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้สุภาวดีรู้สึกประทับใจในอุดมการณ์ของโรงเรียนตั้งแต่ต้น

ความรู้สึกของสุภาวดีเมื่อถึงเช้าวันอาทิตย์นั้นบางครั้งก็มีความรู้สึกเบื่อ แต่ในบางครั้งก็อยากไปหาความรู้ที่ควรจะต้องศึกษาทำให้อยากไป ซึ่งจะเป็นการดีกว่าการอยู่บ้านเฉย ๆ เพราะก็เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ส่วนในกรณีความยากง่ายของวิชาที่เรียนในความเห็นของสุภาวดีนั้นเห็นว่าไม่ยากจนเกินไป พอคืออยู่แล้ว เรียนแล้วรู้สึกสบาย สุภาวดีคิดว่านับวิชาที่เกี่ยวกับศาสนานั้นยังเป็น

สิ่งจำเป็นที่ต้องเรียนเพราะจะได้เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่เยาวชน ในด้านการสอนของทั้งพระอาจารย์และครูนั้นสุภาวดีมีความเข้าใจในสิ่งที่พระอาจารย์และครูสอนพอสมควร และถ้าหากเกิดไม่เข้าใจในส่วนใดก็จะไม่ปล่อยให้สงสัยอยู่ จะรีบซักถามในชั้นเรียนเลยจึงทำให้สามารถเข้าใจในบทเรียนและสิ่งที่พระอาจารย์สอน โดยวิชาที่สุภาวดีชอบมากที่สุดคือ วิชา พระพุทธศาสนาเพราะทำให้จิตใจสงบเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญา

ความคิดเห็นต่อโรงเรียนพุทธศาสนาฯ แห่งนี้หลังจากที่ได้มาเรียนแล้วนั้นสุภาวดีกล่าวว่า เปลี่ยนไป คือก่อนที่จะมาเรียนจะมีความรู้สึก ว่าโรงเรียนพุทธศาสนาฯจะน่าเบื่อมาก แต่ในความเป็นจริงเมื่อได้มาเรียนนั้นโรงเรียนได้ความรู้ในทุกด้านไม่ใช่สอนให้นักเรียนเป็นคนที่ยึดเก่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่จะต้องเป็นเด็กหรือเยาวชนที่ตั้งใจเรียนดีและมีคุณธรรมควบคู่ด้วย จึงจะถือเป็นเด็กหรือเยาวชนที่ดีโดยสมบูรณ์ เพราะโรงเรียนนี้มีจุดประสงค์ให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างความสงบสุขให้แก่ตนเองและสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นจะต้องรู้จักที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเอง ถ้าไม่ปฏิบัติเช่นนี้ก็จะไม่มีใครต้องการที่จะอยู่ใกล้หรือคบหา เพราะหากเป็นตนเองก็คงไม่ต้องการมีคนรู้จักที่ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และสังคม โดยคิดว่าคงจะไม่ดีและทำให้สังคมนั้น ๆ ไม่สงบสุขได้ ต้องทะเลาะวิวาทกัน ซึ่งตามปกติที่สุภาวดีบอกว่าจะตนเองนั้นไม่ค่อยโกรธใครง่าย ๆ พยายามปฏิบัติตนให้เป็นคนร่าเริง สนุกสนาน ทำให้มีเพื่อนมากมาย ซึ่งสุภาวดีบอกว่าพยายามปฏิบัติตนเช่นนี้กับทุก ๆ คน เพราะเป็นสิ่งดีกับตนเอง ซึ่งโรงเรียนมีวิธีการสอนที่เน้นให้นักเรียนสามารถเข้าใจในสิ่งที่สอนได้ง่าย การยกตัวอย่างความดีของพุทธสาวกมาเปรียบเทียบกับสังคมปัจจุบัน มีการใช้อุปกรณ์การสอน มีการวางแผนการสอนที่ดี ทำให้หลังจากได้มาเรียนแล้วสุภาวดีมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามากขึ้นเมื่อได้รู้ถึงประวัติของพุทธสาวกละเอียดขึ้น และรู้เรื่องธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนไว้อย่างลึกซึ้ง และยังได้รับประโยชน์ที่เป็นการพัฒนาจิตใจให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว ความรู้ที่เกิดจากการสงบจิตใจ ในด้านการทำกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้มีขึ้นนั้นสุภาวดีมักจะทำด้วยความเต็มใจ เช่นการเดินขบวนแห่เทียนพรรษา การตักบาตรเทโว นั่งสมาธิเป็นต้น ซึ่งก็ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่เป็นสิ่งที่ดี และรวมถึงการบำเพ็ญประโยชน์ เช่น การเก็บขยะ เป็นกิจกรรมที่สุภาวดีรู้สึกดีที่ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบไม่ทิ้งขยะลงบนถนน ในเรื่องความคิดเห็นของสุภาวดีต่อบทบาทหรือหน้าที่ของวัดและพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบันนั้น เห็นว่าวัดควรมีบทบาทในการให้ความเคร่งครัดในเรื่องหลักธรรมคำสอนทางศาสนาพุทธอย่างแท้จริงไม่ใช่ทำตามความต้องการของคนที่ย้ายมาโดยมีวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ตรงกับหลักศาสนาพุทธอย่างแท้จริง ส่วนในกรณีของพระสงฆ์นั้นเห็นว่าควรจะรักษาวินัยของสงฆ์ให้ครบไม่ควรละเลย เพราะในปัจจุบันมีข่าวจากวงการสงฆ์ที่ทำให้มีความกระทบกระเทือนต่อสถาบันศาสนาเป็นอย่างมาก จึงเห็นว่าควรเพิ่มความเคร่งครัดในการรักษาพระธรรมวินัย และเพิ่มบทบาทที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้น

กรณีศึกษาที่ 8

เด็กชาย ชีระ (นามสมมติ) อายุ 14 ปี กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ปลาย 2) โดยชีระเข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เริ่มเรียนตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีญาติคือคุณน้าของชีระเป็นผู้แนะนำให้มาเรียน เพราะน้าของชีระมีบุตรที่เรียนที่โรงเรียนนี้อยู่ก่อนและเห็นว่าเมื่อไปเรียนแล้วบุตรชายของตนมีความประพฤติเรียบร้อยขึ้น มารดาของชีระเองก็ได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของหลานชายจึงต้องการให้ชีระไปเรียนบ้าง โดยก่อนหน้านั้นในเวลาวางชีระก็ใช้ไปกับการ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือการ์ตูนช่วยงานบ้านในบางครั้ง และบางครั้งก็รู้สึกว่างเกินไปและเห็นว่าเป็นการปล่อยเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ ทำให้อยากหากิจกรรมเพิ่มเติมในช่วงวันหยุด ซึ่งครอบครัวของชีระนั้นปกติก็จะเป็นครอบครัวที่นับเป็นพุทธศาสนิกชนทั่วไป คือ ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาตามปกติ คือ ตักบาตร ไปวัด ทำบุญ เป็นต้น โดยจะมีมารดาของชีระเป็นผู้ที่เอาใจใส่ดูแลบุตรในทุก ๆ เรื่องรวมทั้งการอบรมศีลธรรมให้แก่ลูก ซึ่งก่อนที่จะเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ กิจกรรมทางศาสนาที่ชีระปฏิบัติ ก็จะเป็นลักษณะของการทำบุญตักบาตรบ้าง สวดมนต์ก่อนนอนแต่ไม่สม่ำเสมอ

เหตุผลหรือแรงจูงใจที่ทำให้ชีระมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์นอกจากต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แล้วยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาและอยากเป็นเยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาด้วย โดยโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ในความคิดของชีระก่อนเข้ามาเรียนนั้นคือเห็นว่าจะจะเป็นโรงเรียนที่สอนแต่เรื่องพุทธศาสนาและการสวดมนต์ไหว้พระ ซึ่งความรู้สึกแรกของชีระที่ได้เข้ามาเรียน คือ รู้สึกดี อบอุ่น มีเพื่อน ๆ วัยเดียวกันมาเรียนจำนวนมากเหมือนกัน รวมทั้งสภาพแวดล้อมก็สวยงามดี และเมื่อได้มาเรียนก็ยังเพิ่มความรู้สึกชอบเพราะทำให้ได้ความรู้ด้านศาสนา ความรู้วิชาสามัญเพิ่มเติม และยังได้เข้าร่วมกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทุก ๆ ครั้งที่ในวันสำคัญทางศาสนา การมาเรียนของชีระจะใช้เวลาเดินทางประมาณ 20 นาทีโดยรถสามล้อรับจ้าง และชีระไม่ค่อยขาดเรียนถ้าไม่มีธุระจำเป็นจริง ๆ เพราะไม่อยากจะเรียนรู้สึกเสียโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะการได้เจอเพื่อน และการได้ความรู้ใหม่ๆ ที่พระอาจารย์และครูจะสอนให้

โรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์ทำให้ความคิดเห็นของชีระเกี่ยวกับพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น คือ ทำให้ชีระนำเอาคำสั่งสอนของพระพุทธรเจ้าในหลาย ๆ เรื่องไปปฏิบัติ มีการสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนทุกวัน มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น การทำสมาธินั้นเห็นว่าเป็นสิ่งที่เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วผลที่ได้รับกับตนเองนั้นจะชัดเจนมากกว่าเรื่องอื่น ๆ เพราะเมื่อถ้ามีสมาธิทำจิตใจให้สงบแล้วจะทำให้เมื่อทำสิ่งใด ๆ ก็จะได้รับผลดีมากกว่า เช่นทำให้ตนเองมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น มีสมาธิในการอ่านหนังสือ ตั้งใจเรียนมากขึ้นไม่คุยในห้องเรียน ตั้งใจฟังครูหรืออาจารย์

สอนมากขึ้นกว่าเดิม มีความขยันขังใจคิดก่อนทุกครั้งที่จะตัดสินใจทำอะไร ชีระจะยึดถือในศีล 5 อย่างเคร่งครัดเสมอ และการเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ยังทำให้ชีระมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น เพราะเมื่อชีระได้เรียนรู้ถึงพุทธศาสนาอย่างเข้าใจถึงหลักธรรม คำสอน ในส่วนที่ชีระสามารถทำความเข้าใจได้นั้น ก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง และการอบรมสั่งสอนในเรื่องต่าง ๆ ของพระอาจารย์ยังได้ปลูกจิตสำนึกที่ดีให้ด้วย ทำให้มีแนวคิดทัศนคติที่ดี พระพุทธศาสนาไม่น่าเบื่อและล้าสมัยอย่างที่วัยรุ่นทั่วไปคิดกัน

ในด้านความคิดเห็นของชีระบทบาทของวัดในสังคมปัจจุบันนั้นคิดว่าประชาชนที่เข้าวัดก็เพื่อการทำบุญ ฟังเทศน์ ชีระเห็นว่าวัดและพระสงฆ์ควรเพิ่มบทบาทในด้านที่พระสงฆ์ควรจะเป็นผู้ที่ดำรงตนอยู่ในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและควรมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนหันมาสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาให้มากขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นห่างไกลยาเสพติด และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม อีกทั้งวัดต่าง ๆ ควรจะให้มีการจัดกิจกรรมใด ๆ ก็ได้ที่ออกมาในรูปแบบการส่งเสริม ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น ทั้งทางด้านการศึกษา การจัดโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนเองและสังคมส่วนรวมด้วย ก็จะเป็นสิ่งที่ดีมากหากทุก ๆ วัดสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นนี้ได้

โดยสรุปแล้วชีระได้รับสิ่งต่าง ๆ จากการมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๆ หลายด้าน คือได้ทั้งความรู้ในด้านศาสนาพุทธ วิชาสามัญต่าง ๆ การเล่นดนตรีไทย นับเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มาก อีกทั้งชีระยังได้รับการอบรมสั่งสอนในด้านศีลธรรมและจริยธรรมเพิ่มมากขึ้นจากการที่ได้รับจากครอบครัวและโรงเรียนสามัญ ให้มีการยึดถือปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีหลักยึดการใช้ชีวิต เช่น การใช้หลักสมาธิ สติ ปัญญา ในการดำเนินชีวิตอยู่ตลอด รวมทั้งการปฏิบัติตนอยู่ในศีล 5 อย่างเคร่งครัด ทำให้ชีระเป็นเยาวชนที่ดีของสังคมผู้หนึ่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 9

เด็กหญิงนุศรา (นามสมมติ) อายุ 12 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ชั้นปลาย 2) นุศราเริ่มมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2359 ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีมารดาซึ่งมีอาชีพรับราชการ รายได้เฉลี่ยประมาณ 20,000 บาท ต่อเดือน ครอบครัวของนุศรา ปัจจุบันมีสมาชิก 3 คนคือ ยาย มารดา และนุศรา โดยมารดาของนุศราเป็นผู้แนะนำให้มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาแห่งนี้โดยก่อนที่จะมาเรียนนั้นผู้ปกครองเห็นว่านุศราเป็นเด็กที่ชอบไปโรงเรียนเพราะถ้าเมื่ออยู่บ้านจะรู้สึกเบื่อ เพราะไม่มีเพื่อนในวัยเดียวกัน ประกอบกับการที่ยายของนุศราซึ่งเป็นผู้ที่ดูแลเลี้ยงดูนุศรามาตั้งแต่เด็กนั้น มักจะพานุศราไปที่วัดเพื่อทำบุญ ฟังเทศน์ และยังสอนให้สวดมนต์ก่อนเข้านอนแล้วสามารถปฏิบัติได้โดยไม่รู้สึกรู้สึเหมือนเด็กทั่วไป โดยผู้ปกครองที่เห็นว่านุศราเป็นเด็กที่ค่อนข้างจะสนใจที่เรียนรู้เรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ของทางศาสนาพุทธ ผู้ปกครองซึ่งเคยผ่านบริเวณวัดและโรงเรียนพุทธศาสนา ๆ แห่งนี้บ่อย ๆ และได้ทราบถึงช่วงเปิดรับสมัครโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ จึงพานุศราสมัครเรียน และเมื่อนุศราจะมาเรียนครั้งแรกก็รู้สึกสนุกและชอบที่จะมาเรียน เพราะเห็นว่าจะได้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องพุทธศาสนา โดยสาเหตุหลักที่นุศราตัดสินใจมาเรียน เพราะต้องการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาโดยที่มีพระอาจารย์เป็นผู้สอน พระอาจารย์ ครูผู้สอนให้ความรู้ดี และมีความตั้งใจจริงในการสอน สภาพแวดล้อมโดยรวมก็สวยงาม และการเดินทางก็สะดวก โดยนุศราจะมาเรียนพร้อมกับน้องซึ่งเป็นญาติกันด้วยอีกคนหนึ่ง ซึ่งผู้ปกครองของนุศราก็เป็นผู้แนะนำให้มาเรียนด้วยกัน นุศราใช้เวลาเดินทางในการมาเรียนประมาณ 30 นาที โดยรถโดยสารประจำทาง นุศราชอบที่จะได้มาเรียนมาก เพราะเห็นว่าพระอาจารย์และครูสอนสนุกในทุกวิชา ไม่เครียด โดยบางครั้งเมื่อนุศราต้องตื่นเข้าไปเรียนในวันอาทิตยนั้นบางทีก็จะรู้สึกเบื่อบ้างเพราะไม่อยากจะตื่น แต่เมื่อไปเรียนรู้สึกไม่เสียดายที่ต้องตื่นเข้าไปเรียนแล้วสนุกมาก โดยนุศราเห็นว่าวิชาต่าง ๆ ที่เรียนนั้นก็ไม่น่าเบื่อเพราะหากผู้เรียนรู้สึกสนใจที่จะเรียนก็จะทำให้การเรียนสนุกทำให้ไม่คิดว่ามีวิชาไหนที่น่าเบื่อเลย โดยนุศราเห็นว่าการมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนา ๆ ทำให้ได้รับความรู้ด้านวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาพุทธศาสนาและวิชาสามัญแล้ว ก็ยังได้รับการอบรมสั่งสอนในด้านการประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้นุศราเห็นว่าตนเองมีความประพฤติเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นจากการได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระอาจารย์ ทำให้นุศรา มีความประพฤติดี มีศีลธรรม ปฏิบัติตนต่อผู้ใหญ่ด้วยความอ่อนน้อม ปฏิบัติตนต่อเพื่อนด้วยความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักปฏิบัติต่อสังคมด้วยความเสียสละต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และการได้รับการอบรมจากพระอาจารย์ถึงการเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักการให้ รวมทั้งเรื่องของการควบคุมตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพราะเห็นว่าคงไม่มีใครอยากจะทำคนที่ไม่มีควมมั่นคงทางอารมณ์เดี๋ยวดีเดี๋ยวร้าย หากไม่รู้จักรักษาควบคุมอารมณ์ของตนเองการอยู่ร่วมกันบางครั้งก็จะต้องมีความคิดเห็นที่ตรงและไม่ตรงกันบ้าง ซึ่งบางครั้งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งได้ เพราะฉะนั้นเราต้องรู้จักใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ โดยนุศราเห็นว่าตนเองมีระดับความมั่นคงทางอารมณ์

และสังคมอยู่ในระดับปกติ คือสามารถควบคุมอารมณ์ได้ และมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม โดยเมื่อมาศึกษาที่โรงเรียนแห่งนี้แล้วทำให้นุศรา รู้สึกว่ามีความเลื่อมใสในพุทธศาสนา มากขึ้น และได้นำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันทำให้เกิดความสุขได้ และการทำดีละเว้นความชั่วเป็นหลักที่ยึดถือปฏิบัติ

ในด้านความคิดเห็นของนุศราถึงบทบาทของพระสงฆ์และวัดในสังคมปัจจุบันนั้น เห็นว่า บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ควรจะเป็นผู้ที่อยู่ในศีลธรรม ประพฤติตนให้อยู่ในกรอบ ตั้งใจศึกษาพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตนให้อยู่ในความสงบสำรวมและเผยแผ่พุทธศาสนาที่ถูกต้องให้แก่คนทั่วไป และวัดควรมีเน้นบทบาทในการจัดกิจกรรมใด ๆ ขึ้นเพื่อประโยชน์ในด้านใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม โดยกิจกรรมที่วัดจัดขึ้นแล้วนุศราคิดว่าเป็นประโยชน์และรู้สึกดีที่ได้เข้าร่วมคือ กิจกรรมของพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้เพราะเห็นว่ามีประโยชน์และรู้สึกภูมิใจรวมความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และวัดควรมีบทบาทเพิ่มเติมในการให้คนทั่วไปได้พยายามที่จะมาวัดเพื่อจะได้ให้มีการศึกษา หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา อย่างแท้จริงเพื่อจะได้มีจิตใจที่สงบ เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างถูกต้อง

การมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาทำให้นุศราได้เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น คือนุศราได้เข้าร่วมพิธีทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์จากพระภิกษุ การรักษาศีล 5 การใช้สมาธิ สติ ในการกระทำใด ๆ รวมทั้งเรื่องการเรียนรู้ ซึ่งจะแตกต่างจากโรงเรียนสามัญที่จะไม่มีการทำกิจกรรมเช่นนี้เลย อีกทั้งการที่โรงเรียนพุทธศาสนาฯ ได้จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ทุกครั้ง เช่น การแห่เทียน การเวียนเทียน การสวดมนต์ที่ท้องสนามหลวง รวมทั้งยังได้เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ การช่วยกันจัดสถานที่ดูแลความสะอาด ช่วยกันจัดนิทรรศการต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป โดยการจัดหาหลักธรรมและรูปภาพที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และทุกครั้งที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนุศราก็จะรู้สึกดีใจและภูมิใจที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้

โดยรวมแล้วการเรียนการสอนที่โรงเรียนแห่งนี้ทำให้นุศราได้รับการอบรมด้านศีลธรรม และความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา รวมทั้งความรู้ด้านวิชาสามัญ ได้รับการปลูกฝังทัศนคติที่ดี คือ ทำให้รู้จักทำบุญ ให้ทาน รักษาศีล 5 สวดมนต์ การเสียสละ ปฏิบัติตนที่ดีต่อเพื่อนและครอบครัว มีน้ำใจช่วยเหลือพระอาจารย์ทำงาน อีกทั้งยังได้รับผลดีคือทำให้ผลการเรียนที่โรงเรียนสามัญดีขึ้น และยังทำให้มีความสามารถเพิ่มเติมในด้านดนตรีไทยอีกด้วย ซึ่งนับเป็นประโยชน์ในทุก ๆ ด้านจากการที่ได้มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้

กรณีศึกษาที่ 10

นางจันทร์ อายุ 38 ปี ประกอบอาชีพค้าขาย มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 20,000 บาทต่อเดือน มีบุตรสองคนเป็นผู้หญิงทั้งคู่ อายุ 15 และ 13 ปี ตามลำดับ โดยบุตรทั้งสองขณะนี้เรียนอยู่ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ 1 หรือ ปวช. 1 (ชั้นสูง 1) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ชั้นปลาย 1) ตามลำดับ โดยบุตรสาวคนโตเรียนอยู่ที่สถานศึกษาที่มีศาสนาประจำโรงเรียนเป็นศาสนาคริสต์ แต่ครอบครัวนี้ทั้งครอบครัวเป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ โดยครอบครัวมีผู้ปกครองคือมารดาเป็นผู้แนะนำให้บุตรสาวของตนเป็นผู้มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัยแห่งนี้ เพราะได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของโรงเรียนตามที่นางจันทร์คิดไว้คือต้องการให้เยาวชนของชาติได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักของพระพุทธศาสนา และให้ปฏิบัติตนเป็นคนดี และยังต้องการให้บุตรของตนได้พบปะกับเพื่อน ๆ จากต่างโรงเรียนได้มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยเริ่มให้บุตรสาวคนโต คือ เด็กหญิงกัญญาซึ่งขณะนั้นอายุประมาณ 9 ปี ไปเรียนก่อน โดยไม่ได้บังคับแต่อย่างใด ก็ตามความสมัครใจและพาบุตรสาวไปดูสถานที่เรียนและได้พบเจอกับพระอาจารย์ในวันทีไปสมัครเรียนก็ทำให้เด็กหญิงกัญญารู้สึกกระตือรือร้นที่จะได้ไปเรียน ซึ่งนางจันทร์ที่เป็นผู้ปกครองก็รู้สึกดีใจที่บุตรสาวอยากไปเรียน โดยไม่ได้มีการบังคับ หลังจากนั้น เมื่อเด็กหญิงกัญญาไปเรียนและผู้ปกครองก็ต้องนำบุตรอีกคนไปด้วยคือเด็กหญิงนิศา ซึ่งขณะนั้นอายุประมาณ 7 ปี เลยต้องเป็นผู้ติดตามมาเรียนกับพี่สาวด้วย โดยที่ตอนนั้นนางสาวกัญญาก็เริ่มเข้าเรียนในชั้นต้น 1 และเด็กหญิงนิศาเริ่มเรียนในชั้นเตรียม 1

ก่อนที่บุตรทั้งสองจะเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์นั้นผู้ปกครองมักจะต้องการอบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นคนที่มีจักให้อภัยและไม่เอาเปรียบผู้อื่น เพราะพ่อแม่มีอาชีพค้าขายมักจะพบเจอเรื่องการถูกเอาเปรียบทางการค้ากันและไม่ต้องการให้ลูกหลานกระทำการสิ่งเหล่านั้นก็จะเน้นสั่งสอนเรื่องนี้มากเป็นพิเศษ โดยหน้าที่ในการถ่ายทอดด้านจริยธรรมให้กับผู้ปกครองก็เห็นว่าก็ควรจะเริ่มจากภายในครอบครัวก่อนและถือเป็นหลักสำคัญมากกว่าที่จะให้เพียงแต่ทางโรงเรียนเป็นผู้สั่งสอนเท่านั้น โดยต้องกระทำควบคู่กันไปและต้องเริ่มตั้งแต่อายุน้อย ๆ จะได้ผลมากกว่า ผู้ปกครองของเยาวชนทั้งสองเห็นว่าหลังจากได้เริ่มพาบุตรทั้งสองไปสมัครเรียนแล้ว บุตรทั้งสองคนก็รู้สึกชอบที่จะไปเรียนเอง โดยไม่ต้องคอยไปบังคับให้ตื่นตอนเช้าในวันอาทิตย์เพื่อไปเรียนและบุตรทั้งสองคนไม่เคยขาดเรียนเลย โดยบอกว่าบุตรทั้งสองคนของตนจะไม่ยอมขาดเรียนเลยถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ซึ่งบุตรสองคนบอกว่าไม่เคยขาดเรียนเลย โดยผู้ปกครองคิดว่าเหตุที่บุตรทั้งสองคนชอบที่จะไปเรียนหรือเป็นแรงจูงใจที่อยากจะไปเรียนคือ การได้พบเจอกับเพื่อนจากต่างโรงเรียนโดยการเดินทางไปเรียนนั้นแรก ๆ ที่ผู้ปกครองยังเห็นว่าบุตรทั้งสองยังเด็กมากนั้น ผู้ปกครองจะเป็นผู้พาบุตรทั้งสองไป โดยการโดยสารรถประจำทางใช้เวลาประมาณ 40 นาที หรือถ้าหากรีบมากเพราะบางคราวก็ตื่นสายไปบ้างก็จะโดยสารรถรับจ้างไปบ้าง แต่เมื่อบุตรสาวคนโตเรียนชั้นมัธยม

แล้วและบุตรสาวคนเล็กเริ่มดูแลตัวเองได้ก็ปล่อยให้พากันเองโดยให้พี่คอยดูแลนอ้อย่างดี โดยให้ค่าอาหารกลางวันและค่ารถไปคนละประมาณ 50 บาท ซึ่งผู้ปกครองก็คิดว่าคุ้มค่าเพราะไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนแต่อย่างใด บุตรทั้งสองสามารถได้รับความรู้เพิ่มเติมและยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วย เพราะปกติบุตรทั้งสองคนถ้าหากไม่ได้เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในวันหยุดก็จะไม่ทำอะไร โดยบุตรคนโตส่วนมากจะเล่นกับน้องถ้าผู้ปกครองไม่ได้พาไปเที่ยวข้างนอก และบุตรคนเล็กชอบที่จะดูโทรทัศน์ โดยก่อนหน้านั้นบุตรทั้งสองไม่ค่อยสนใจเรียน เวลาไปโรงเรียนตอนเด็ก ๆ ก็ต้องใช้วิธีบังคับ ดังนั้นผู้ปกครองจึงเห็นว่าไม่ได้เป็นการสิ้นเปลืองใด ๆ ในการทำงานที่ต้องใช้เงินในส่วนนี้เพราะผลที่ลูก ๆ ได้รับนั้นคุ้มค่า

กิจกรรมทางศาสนาที่ผู้ปกครองได้ถ่ายทอดก่อนที่บุตรจะไปเริ่มเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ที่เห็นได้ชัด ก็จะเป็นเพียงแค่การสอนให้สวดมนต์ก่อนนอน หรือไม่ก็ทำบุญตักบาตรตามปกติ แต่หลังจากที่บุตรได้ไปเรียนแล้วก็เห็นว่าบุตรทั้งสองของตนก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางกิจกรรมพุทธศาสนามากขึ้น เช่น การที่โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ทุกวันสำคัญทางศาสนา ได้ไปเวียนเทียน การสวดมนต์ ซึ่งตามความคิดเห็นของผู้ปกครองบุตรทั้งสองคนหลังจากเข้าเรียนในโรงเรียนแล้วมีความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางด้านที่ดีมากขึ้นจากเดิมที่ไม่ค่อยมีสัมมาคารวะ กล้าคิดกล้าพูดมากขึ้นไปจนดูเหมือนก้าวร้าว รู้จักการวางตัวว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรกระทำในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งผู้ปกครองเห็นว่าเป็นส่วนที่เห็นได้ชัดเจนเมื่อเทียบกับเด็กในวัยเดียวกันที่พบเจอ อีกทั้งการรู้จักแบ่งปันเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจ และทำให้เป็นคนรู้จักคิดเปรียบเทียบการเอาใจเขามาใส่ใจเรา คิดว่าถ้าเราเป็นเขา เราจะรู้สึกและกระทำตนอย่างไรเป็นต้น และสิ่งที่ผู้ปกครองบอกว่าเห็นได้ชัดอีกอย่างหนึ่งคือ การที่ผู้ปกครองกล่าวว่าไม่น่าเชื่อว่าเด็กในยุคปัจจุบันนี้จะรู้และสามารถปฏิบัติได้ เช่นการอาราธนาศีล และการปฏิบัติได้ในอันที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางพุทธศาสนาว่าเด็กหรือเยาวชนจะทำได้ ท่องได้ เป็นต้น ทำให้นางจันทราเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อพฤติกรรมของบุตร เพราะหากเป็นเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ได้ผ่านการเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้ว ก็ไม่น่าจะมีคนที่จะสามารถปฏิบัติได้ โดยสิ่งที่ผู้ปกครองเห็นถึงความแตกต่างที่เป็นสิ่งที่ดีที่บุตรแสดงออกทางพฤติกรรมคือ บุตรจะมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น คือการรู้จักให้อภัยกันในพี่น้อง ไม่ค่อยทะเลาะกันมากเหมือนเก่าที่บางครั้งทะเลาะกันรุนแรง ตีกัน ทะเลาะกันบ่อยครั้ง ไม่มีใครยอมใคร และยังคงใจเย็นขึ้น มีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การอ่านหนังสือได้นานมากขึ้น หรือตั้งใจจะทำสิ่งใด ๆ ก็มีความตั้งใจมากขึ้น และทำได้นานขึ้นไม่เพียงแต่สนใจเป็นช่วง ๆ เท่านั้น และการนำเอาคำสอนของพระอาจารย์มาใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย ทำให้ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมาก และเห็นว่าบุตรทั้งสองของตนนั้นถือว่าเป็นเด็กที่มีวุฒิภาวะเหมาะสมกับวัย สามารถตัดสินใจเองได้ในเรื่องที่ควรจะต้องตัดสินใจเองได้แล้วด้วยวัยและเรื่องนั้น ๆ และยังเห็นว่าหลังจากที่บุตรทั้งสองได้

ไปเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้แล้วทำให้ผลการเรียนที่โรงเรียนสามัญของบุตรดีขึ้น เพราะที่โรงเรียนสามัญก็มีการสอนวิชาพุทธศาสนาด้วยก็อาจทำให้บุตรของตนสามารถเข้าใจลึกซึ้งกว่าทำให้ทำคะแนนได้ดี และการเรียนเสริมในวิชาสามัญก็มีผลทำให้ผลการเรียนโดยรวมดีขึ้นด้วย

ในด้านการสนับสนุนนั้นนางจันทราให้ความสนับสนุนทั้งแก่บุตรทั้งสองคนรวมถึงให้ความสนับสนุนแก่โรงเรียนด้วย คือถ้าหากทางโรงเรียนขอความร่วมมือใด ๆ ต่อผู้ปกครองนางจันทราก็ให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการทำกิจกรรมนั้นอย่างเต็มที่ ทั้งในการที่ไปร่วมกิจกรรมนั้นด้วยตนเองหรือการร่วมมือในรูปแบบอื่น ๆ เช่นหากมีการทำกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องมีผู้ปกครองไปเข้าร่วม นางจันทราก็ไปร่วมกิจกรรมด้วยทุกครั้ง ซึ่งความคิดเห็นของนางจันทรายุ่ในยุคนั้นมีความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเองสูงเกินไปจนบางครั้งไม่ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ส่วนบุตรของนางจันทรานั้นตั้งแต่ได้เรียนพุทธศาสนาแล้วพฤติกรรมต่าง ๆ ก็ดีขึ้น ถ้ามีปัญหาอะไรส่วนมากก็จะปรึกษาส่วนใหญ่อะไรจะปรึกษาพ่อแม่ และสามารถนำสิ่งที่พระอาจารย์สอนในหรือเรื่องหลักศาสนาพุทธมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยที่นางจันทราเห็นว่าจะเป็นการดีอย่างยิ่งถ้าหากเด็กและเยาวชนได้มีโอกาสได้เรียนรู้และทำความเข้าใจในเรื่องของคำสอนของศาสนาพุทธอย่างแท้จริงก็จะทำให้เด็กและเยาวชนไทยจะมีคุณภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยที่ผู้ปกครองเห็นว่าหากว่าวัดและพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันมีการจัดทำโครงการที่ดี ๆ เช่นนี้ออกมาให้มากและแพร่หลายกว่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมาก และพุทธศาสนิกชนทุกคนที่ไปวัดก็เพื่อต้องการไปศึกษาธรรมะอย่างจริงจัง ไม่เพียงการไปเพื่อต้องการผลประโยชน์ต่าง ๆ ก็จะทำให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้นับถือและปฏิบัติตามคำสอนได้ประโยชน์อย่างแท้จริง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 11

นางชู่ใจ (นามสมมติ) อายุ 43 ปี อาชีพรับราชการ มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัว 20,000 บาท ต่อเดือน มีบุตรสาว 1 คน กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ชั้นปลาย 3) โดยก่อนที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย มีคุณยายและนางชู่ใจที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดอบรมบุตรด้านศีลธรรมและพุทธศาสนา ซึ่งการอบรมนั้นก็จะเป็นเรื่องทั่วไปที่เด็กสามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น การไหว้พระ ทำบุญตักบาตร โดยที่ผู้ปกครองต้องการให้บุตรสาวได้รับความรู้ด้านพุทธศาสนาเพิ่มเติม และให้ได้รับการอบรมด้านศีลธรรมและจริยธรรมเพิ่มเติมจากพระสงฆ์และวัด จึงมีความสนใจที่นำบุตรมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ซึ่งในความเข้าใจของผู้ปกครองนั้นเห็นว่าเป็นโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้เรื่องธรรมะและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการชีวิตประจำวันได้ โดยปัจจัยหรือแรงจูงใจหลักที่ทำให้บุตรของตนมาเรียนที่โรงเรียนนี้ส่วนหนึ่งก็มาจากการที่ผู้ปกครองต้องการให้บุตรมาเรียนและอีกส่วนที่สำคัญคือความสนใจของตัวผู้เรียนเองด้วย โดยทั้งผู้ปกครองและบุตรต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี มีศีลธรรมและได้รับการปลูกฝังให้มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาตั้งแต่ยังเป็นเด็กเพื่อจะได้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีและเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต โดยผู้ปกครองต้องการให้บุตรไปเรียนทุกครั้งไม่อยากจะให้ขาดเรียนเพราะจะทำให้เรียนไม่ทันเพื่อนและไม่ได้รับความรู้

ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์มีส่วนในการขัดเกลาทางศีลธรรมให้บุตรคนนั้น คือ ทำให้บุตรเป็นเด็กที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่พุดปด เพราะบุตรสาวได้รับการอบรมจากพระอาจารย์ให้เป็นผู้ที่พยายามรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด และเป็นเด็กที่มีจิตใจอ่อนโยน ชอบทำบุญให้ทาน และมีความเปลี่ยนแปลงด้านความประพฤติดีขึ้น เชื้อฟุ้งผู้ใหญ่เมื่อตักเตือนมากขึ้น ไม่ค่อยโต้เถียงเหมือนก่อน ไม่ก้าวร้าว มีน้ำใจกับเพื่อน ๆ รู้จักการควบคุมอารมณ์มากขึ้น เพราะหากเป็นก่อนนี้หากบุตรสาวกับผู้ปกครองเกิดข้อโต้แย้งกัน บุตรสาวก็จะแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น การโต้เถียงเสียงดัง การเดินหรือทำเสียงดังใส่พ่อแม่ ซึ่งก็จะทำให้เพิ่มความไม่พอใจของผู้ปกครองมากขึ้น เพราะเห็นว่าเป็นเด็กไม่สมควรจะทำกิริยาอย่างนั้นกับผู้ใหญ่ และกลัวว่าจะติดเป็นนิสัยไปกระทำกับผู้อื่นด้วย ซึ่งไม่น่ารักและไม่เหมาะสมจะดูเป็นเด็กก้าวร้าว ซึ่งในบางครั้งผู้ปกครองก็จะเข้าใจว่าเป็นช่วงวัยของบุตรที่อาจจะมีช่วงเวลาที่มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งผู้ปกครองก็พยายามที่จะตักเตือน และภายหลังที่บุตรได้รับการอบรมขัดเกลาเพิ่มเติมจากโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์แล้ว ก็คงได้รับการอบรมว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำกับผู้ปกครองและผู้อื่นด้วย ทำให้บุตรสาวก็มีการเปลี่ยนแปลงมีการแสดงออกทางอารมณ์ดีขึ้น

ในด้านของวุฒิภาวะของบุตรสาวของนางซูใจเห็นว่า ก่อนหน้าที่บุตรจะเข้าไปรับการอบรมจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นการตัดสินใจต่าง ๆ ของบุตรค่อนข้างจะใช้อารมณ์ของเด็กมากกว่าถ้าต้องการสิ่งใดก็มักจะแสดงความต้องการนั้นออกมาทันที โดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณประโยชน์ว่าสิ่งนั้นจะคุ้มค่าหรือไม่อย่างไร เช่น ถ้าต้องการสิ่งของเช่น ปากกาหรือดินสอที่เป็นลักษณะของที่เด็ก ๆ นิยมกันประเภทสวยงาม มาจากต่างประเทศ เช่น อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่นำเข้ามาจากประเทศญี่ปุ่นตามแฟชั่นของเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ถ้าเจอที่ไหนก็ต้องซื้อทันที โดยไม่คำนึงถึงราคาและความคุ้มค่าหรือประโยชน์ของสิ่งนั้น ๆ ว่าจะคุ้มค่าหรือไม่ระหว่างราคากับการใช้งาน แต่หลังจากเข้าเรียนในโรงเรียนแห่งนี้แล้วก็มีการเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อย ว่าความต้องการสิ่งของนั้นกับราคาและความคุ้มค่าในการใช้งานเหมาะสมกันหรือไม่ และบุตรสาวก็จะรู้จักช่วยผู้ปกครองประหยัดอีกด้วย รู้จักค่าของสิ่งของมากขึ้น โดยจะใช้ความคิดในการคำนวณว่ามีประโยชน์คุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งผู้ปกครองก็คิดว่าคงมาจากการได้รับการขัดเกลาบางส่วนมาจากพระอาจารย์ที่สั่งสอนให้เยาวชนรู้จักคิดให้รอบคอบก่อนทำสิ่งใด ๆ

จากการไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาฯ ทำให้บุตรได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น ได้ทำบุญตักบาตร รักษาศีล ปฏิบัติตามหน้าที่ ช่วยเหลืองานพระอาจารย์ และพิธีต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนา เพราะโดยปกติโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะนำนักเรียนเข้าไปร่วมกิจกรรมเหล่านี้เป็นประจำ ซึ่งผู้ปกครองเห็นว่าหากบุตรของตนไม่ได้เข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ก็คงไม่มากเช่นนี้ เพราะที่โรงเรียนสามัญไม่มีการจัดกิจกรรมเหล่านี้ รวมทั้งผู้ปกครองหรือครอบครัวคงไม่ได้ทำให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาได้เป็นประจำเหมือนกับทางโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดให้มี โดยนางซูใจเห็นว่าความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ที่เห็นได้หลังจากบุตรได้เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาฯ คือจะมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ ช่วยเหลืองานผู้ปกครองมากขึ้น รักสัตว์ไม่รังแกสัตว์เหมือนก่อน มีความสำรวมในการแสดงออก ไม่ทำให้ผู้ปกครองต้องหนักใจในเรื่องการเรียน มีความตั้งใจเรียนมากขึ้น ผลการเรียนที่โรงเรียนสามัญดีขึ้น รู้จักที่จะประหยัดอดออมเมื่อต้องการสิ่งของใดเป็นพิเศษก็จะอดออมเพื่อไปซื้อเอง เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีส่วนสำคัญมากต่อการขัดเกลาทางศีลธรรมทำให้รู้จักทำบุญ รักษาศีล เป็นเด็กดี ไม่คือร้อน รู้จักบาปบุญคุณโทษ ไม่ทำตัวเหลวไหลฟุ้งเฟ้อ ส่วนในด้านพฤติกรรมโดยรวมด้านการแต่งกาย ความสำรวมเรื่องกิริยามารยาทนั้นก็เห็นว่าบุตรของตนนั้นก็ปฏิบัติตามได้ดี โดยเห็นว่ามี ความสำรวมมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ก่อนหน้านั้นหากถ้าผู้ใหญ่พูดคุยกันแล้วบุตรสาวก็ชอบที่จะฟังและมักจะพูดสอดแทรกขึ้นมา ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ปกครองก็จะเน้นตักเตือนบ่อยครั้งเพราะเห็นว่าเป็นกิริยาที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก ไม่น่ารัก จะคว่าผู้ปกครองไม่ได้อบรมสั่งสอน เป็นมารยาทที่ไม่ดี โดยที่หลังจากบุตรสาวได้ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และเห็นว่ามี การเรียนการสอนเรื่อง

มารยาทไทยแล้วก็คงได้รับการอบรมในเรื่องนี้ด้วย ซึ่งเห็นว่าบุตรของตนก็ไม่ปฏิบัติเช่นนั้นอีก ก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีกับบุตรของตน รวมทั้งความสำรวมในการปฏิบัติตนโดยทั่วไปก็ดีขึ้นใน เรื่องเพศก็เห็นว่าบุตรมีการปฏิบัติตนเหมาะสมกับวัยดี คือการคบเพื่อนคือมีทั้งเพื่อนผู้หญิงและผู้ชายก็ เห็นว่าสามารถปฏิบัติตนได้เป็นอย่างดี มีวุฒิภาวะสมวัยสามารถตัดสินใจในเรื่องของตนได้เป็น อย่างดี มีสมาธิในการทำสิ่งต่าง ๆ ดี โดยผู้ปกครองเห็นว่าจากการเรียนที่โรงเรียนนี้ทำให้บุตรของ ตนได้รับสิ่งดี ๆ มากมาย จึงเห็นว่าจะจะเป็นสิ่งที่ดีมากหากเด็กและเยาวชนทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมเช่นเดียวกับบุตรสาวของตน โดยเห็นว่าวัดในสังคมปัจจุบันควรเพิ่มบทบาทในด้านการ บริการสังคมสมัยใหม่ โดยเน้นการเพิ่มการจัดโครงการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนไม่ว่าจะเป็น การให้ศึกษาในด้านใด ๆ ก็ตามเพิ่มมากขึ้นจะได้มีผู้ได้รับการศึกษาทั่วถึงด้วยความสะดวก และให้ พระสงฆ์ควรจะปฏิบัติตนอยู่ให้เหมาะสมนำเอาหลักธรรมคำสอนมาเผยแผ่อย่างถูกต้องและมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองเห็นว่า เด็กวัยรุ่นสมัยนี้มักจะมีภาพคติที่ชอบเลียนแบบ กันในสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับวัย ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ความเคารพอ่อนนุ่มต่อผู้ใหญ่น้อยลง พุดจาหยาบ คาย คบเพื่อนและพากันเที่ยวเตร่ไปในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม มีการเสพยาเสพติด ฉะนั้นจึงควรที่จะ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาหรือโครงการต่าง ๆ ที่วัดจัดขึ้น เช่น การเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้น เพื่อให้พระอาจารย์ได้อบรมสั่งสอนและได้ ปลุกฝังให้มีความรู้ด้านพุทธศาสนาและมีศรัทธาความเลื่อมใสในศาสนามากขึ้น โดยควรเริ่มปลุกฝังตั้ง แต่อายุน้อย ๆ เด็กและเยาวชนจะได้มีศีลธรรมไม่ประพฤติตัวไปในทางที่ผิด และทำให้เด็กและ เยาวชนมีความคุ้นเคยกับวัดและพระสงฆ์ จะได้มีนิสัยอ่อนน้อมรู้จักแยกแยะว่าสิ่งใดควรจะทำปฏิบัติ ให้เป็นเด็กและเยาวชนที่ดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 12

นายพัฒนา (นามสมมติ) อายุ 46 ปี อาชีพค้าขาย มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 15,000 บาท ครอบครัวมีสมาชิก 4 คน มีบุตรชาย 2 คน โดยได้เข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยทั้งสองคน มีบ้านอาศัยอยู่ในเขตบางลำภู ทำให้สามารถเดินทางมาเรียนได้โดยสะดวกและเห็นว่าเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเป็นโรงเรียนที่น่าจะให้การอบรมสั่งสอนบุตรของตนได้มากกว่าเพราะเป็นการเรียนการสอนโดยพระสงฆ์และมีการสอนวิชาที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาและมารยาทการอบรมความประพฤติด้วย ในขณะที่ผู้ปกครองทั้งสองคนต้องค้าขายทุกวันไม่ค่อยมีวันหยุดต้องการให้โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์เป็นที่สั่งสอนบุตรของตนทั้งด้านความรู้วิชาสามัญที่ตนเองและภรรยาสอนให้บุตรไม่ได้เพราะมีความรู้แน่นแค่อ่านออกเขียนได้ และให้การอบรมขัดเกลาบุตรทั้งสองให้เป็นเด็กดี โดยบุตรคนโตกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ชั้นปลาย 3) และบุตรคนที่สองเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ชั้นปลาย 1) โดยเริ่มให้บุตรเข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ทั้งสองคน โดยต้องการให้บุตรได้รับความรู้เพิ่มเติมในวันหยุดเพราะทราบว่ามีการเรียนการสอนทั้งเรื่องการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนและการสอนภาคปฏิบัติในวิชาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการปฏิบัติตนและมารยาทต่าง ๆ โดยครอบครัวของนายพัฒนาก็เป็นครอบครัวพุทธศาสนิกชนที่ไม่ได้ต่างจากชาวพุทธทั่วไปโดยต้องการให้บุตรได้มีศาสนาพุทธเป็นเครื่องขัดเกลาตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเด็ก โดยการพยายามที่จะช่วยกันอบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นผู้มีความรู้จักบาปบุญคุณโทษ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนต่อครอบครัวและผู้อื่น และสิ่งที่มักจะสอนอยู่เป็นประจำคือ จะให้สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน พาไปทำบุญ ฟังเทศน์บ้างบางครั้ง

นายพัฒนาคิดว่าจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ตรงกับความต้องการของตนจึงให้บุตรของตนมาเข้าเรียน โดยนายพัฒนาเป็นผู้ที่นำบุตรมาเรียนที่โรงเรียนนี้ด้วยตนเองโดยรับทราบถึงโครงการจากป้ายประชาสัมพันธ์ของทางโรงเรียนจึงเข้าไปสอบถามรายละเอียดและเห็นว่าเป็นโครงการที่ดีมาก นอกจากนี้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในค่าเล่าเรียนและยังมีอาหารกลางวันที่จัดไว้ให้เด็กที่มาเรียนรับประทานโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายอีกด้วย ซึ่งบุตรทั้งสองคนก็เต็มใจที่จะมาเรียน ซึ่งหลังจากบุตรทั้งสองได้เข้าเรียนที่โรงเรียนนี้แล้วก็ได้มาบอกเล่าถึงวิธีการเรียนการสอนกับผู้ปกครองบ้างในบางครั้ง คือจะมีการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติและมีการให้เด็กได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่แตกต่างไปจากโรงเรียนสามัญที่เรียนอยู่ เริ่มจากการให้นักเรียนได้ไปทำกิจกรรมเพื่อแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนาโดยให้เด็กนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าไปช่วยจัดนิทรรศการให้ความรู้ต่าง ๆ แก่บุคคลทั่วไป โดยเป็นในรูปแบบของการจัดโดยเด็กและเยาวชนทำให้สามารถเข้าใจได้ง่าย การสอนให้เด็กนักเรียนนั่งสมาธิ สวดมนต์ เวียนเทียน เป็นต้น ซึ่งผู้ปกครองเห็นว่าหากว่าบุตรของตนไม่ได้เข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์แห่งนี้ก็จะไม่ได้รับความรู้ด้านพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนต่าง ๆ

มากเท่านี้ เพราะเวลาเรียนที่โรงเรียนสามัญเกี่ยวกับพุทธศาสนาเท่าที่ทราบจากบุตรนั้นน้อยมาก และตนเห็นว่าครูผู้สอนก็ไม่ได้มีวิธีการสอนอย่างพระอาจารย์ที่มีความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน และการที่จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจได้ง่ายเหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละชั้นเรียน

หลังจากบุตรทั้งสองคนได้เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ผู้ปกครองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับบุตรทั้งสองคือ ถึงแม้ว่าบุตรชายทั้งสองจะอยู่ในวัยรุ่นที่เป็นวัยที่จะสร้างความลำบากใจให้กับผู้ปกครองหลายคนแต่บุตรชายทั้งสองคนของตน เมื่อได้รับการสั่งสอนจากพระอาจารย์แล้วก็มีความประพฤติเรียบร้อยดี ช่วยเหลืองานพ่อแม่ได้เป็นอย่างดี มีความตั้งใจเรียนดี เพราะบุตรของต้องการที่จะเรียนให้ดีให้เก่งจะมีวิชาชีพที่ดีจะได้ให้บิดามารดาเลิกอาชีพค้าขาย เพราะเหนื่อยมาก ในด้านวุฒิภาวะเห็นว่าหลังจากบุตรทั้งสองคนที่ได้ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ ผู้ปกครองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับบุตรทั้งสองคือ ถึงแม้ว่าบุตรชายทั้งสองจะอยู่ในวัยรุ่น เมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระอาจารย์แล้วก็มีความประพฤติเรียบร้อยดี ช่วยเหลืองานพ่อแม่ได้เป็นอย่างดี มีความตั้งใจเรียนดี โดยเห็นว่าบุตรทั้งสองคนมีวุฒิภาวะเหมาะสมกับวัยและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ โดยบุตรคนโตจะคอยดูแลน้องในเรื่องการเรียน เป็นผู้มีความรับผิดชอบดูแลน้องแทนพ่อแม่ได้ ส่วนน้องคนเล็กก็จะร่าเริงสนุกสนานมีความรับผิดชอบพอสมควร แต่ก็เชื่อฟังพ่อแม่และพี่ชาย มีเพียงบางครั้งที่เขาแต่ใจตนเองบ้าง เพราะเป็นบุตรคนเล็ก แต่โดยรวมแล้วผู้ปกครองก็เห็นว่าบุตรมีความรับผิดชอบในด้านการเรียนและเรื่องต่าง ๆ พอสมควร ซึ่งบุตรชายคนโตจะคอยดูแลน้องในเรื่องการเรียน ช่วยสอนและดักเตือนน้องในทุก ๆ เรื่อง พี่น้องมีความรักกันดี และไม่ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางเสียหาย มีสัมมาคารวะ ในด้านความสำรวม เนื่องจากบุตรชายทั้งสองของนายพัฒน์นั้น ได้รับการอบรมจากผู้ปกครองอยู่เสมอว่าต้องการให้บุตรทั้งสองคนมีความประพฤติเรียบร้อย รู้จักการแสดงออกให้เหมาะสมกับสถานการณ์ให้มีความนอบน้อมกับผู้ใหญ่และประพฤตินิดนัยให้เหมาะสม อีกทั้งยังได้รับการขัดเกลาเพิ่มเติมจากโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ที่มีการสอนมารยาทต่าง ๆ ด้วยแล้วก็ทำให้บุตรทั้งสองมีความสำรวมที่ผู้ปกครองพอใจมาก อีกทั้งการอยู่ในศีล 5 ตามคำสอนของพระอาจารย์ รู้จักมัธยัสถ์ถ่อค่อม ไม่ฟุ้งเฟ้อในวัตถุนิยม เพราะรู้ว่าครอบครัวจะต้องช่วยกันประหยัดเพราะมีรายได้น้อย และบุตรทั้งสองอยู่ในวัยกำลังศึกษาทั้งสองคน การที่บุตรไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ทำให้ผู้ปกครองสบายใจไม่กังวลต่อเรื่องความประพฤติของบุตรทั้งสองคน โดยเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนา ๆ มีส่วนมากในการอบรมให้บุตรทั้งสองคนมีความอุปนิสัยและความประพฤติดีได้รับการขัดเกลาทั้งด้านศีลธรรมและจริยธรรม เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

ผู้ปกครองเห็นว่าบทบาทของวัดในสังคมปัจจุบันควรจะมีมากขึ้นในการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น โดยการให้ทุก ๆ วัดมีการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์

เช่นนี้ขึ้น เพราะจะทำให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนจะทำให้ได้ช่วยในด้านการลดความรู้สึทที่ไม่ดีต่อพระสงฆ์ลงไป และจะทำให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปมีทัศนคติที่ดีกับวัดและพระสงฆ์มากยิ่งขึ้น และมีส่วนเข้ามาช่วยให้สังคมในปัจจุบันดีขึ้นโดยเริ่มจากการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนก่อนจะทำให้ปัญหาด้านต่าง ๆ ลดลงไปเช่น เรื่องยาเสพติด พฤติกรรมโดยรวมของวัยรุ่นและจะได้ดีขึ้น



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 13

นางวราภรณ์ (นามสมมติ) อายุ 42 อาชีพค้าขายมีรายได้ประมาณเดือนละ 10,000 – 15,000 บาท มีบุตรชาย 1 คน เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ชั้นสูง2) บุตรชายเริ่มเข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยบุตรชายเป็นผู้มาขออนุญาตผู้ปกครองที่จะเรียน โดยได้บอกรายละเอียดกับผู้ปกครองเรื่องการเรียนการสอนว่า จะมีทั้งวิชาธรรมะ วิชาสามัญ และวิชาพิเศษ เช่น คนตรีไทย ซึ่งบุตรชายสนใจจะต้องการเรียนเป็นพิเศษ ภาษาอังกฤษ และยังสอนเรื่องมารยาทการปฏิบัติตนต่าง ๆ อีกด้วย โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย อีกด้วย โดยที่นางวราภรณ์ก็เห็นว่าไม่มีเหตุใด ๆ ที่จะปฏิเสธไม่ให้บุตรไปเรียนเพราะบุตรมาขออนุญาตมาทำในสิ่งที่ดีก็ไม่คัดค้าน และให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยปกติความประพฤติของบุตรชายก็จะมีบุคลิกเช่นเด็กผู้ชายทั่วไป มีการเล่นชนบ้างเมื่อตอนเด็ก ๆ แต่ก็มีความรับผิดชอบในการช่วยเหลือทางบ้าน คือ ทำงานบ้านเตรียมของสำหรับให้มารดาไปขาย แต่ว่าถ้ามีเวลาว่างก็จะไปเล่นชกกับเพื่อน ๆ ก็จะมีการว่ากล่าวหรือตีในบางครั้งเรื่องการกลับบ้านไม่ตรงเวลาเมื่อไปเล่นกับเพื่อนไกล ๆ แต่ก็ก็เป็นเด็กที่มีผลการเรียนพอใช้ คือผู้ปกครองเห็นว่าถ้าบุตรชายขยันเอาใจใส่มากขึ้นก็จะทำให้ผลการเรียนดีกว่านี้ ซึ่งนางวราภรณ์เห็นว่าการที่บุตรของตนมาขออนุญาตเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพราะต้องการเรียนคนตรีไทยเพราะต้องการมีความสามารถพิเศษ และต้องการไปเรียนพร้อมเพื่อนที่เรียนอยู่ก่อนแล้ว และได้เพื่อนกลุ่มใหม่ ๆ ด้วย โดยนางวราภรณ์เห็นว่าแม้จะด้วยเหตุผลใดก็ตามที่ทำให้บุตรชายของตนไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แต่ถึงอย่างไรบุตรชายของตนก็จะต้องได้รับการอบรมหรือถ่ายทอดในด้านพุทธศาสนาและศีลธรรมมาบ้างไม่มากก็น้อย ก็จะถือว่าได้รับประโยชน์แล้ว โดยเห็นว่าเมื่อได้ไปเรียนแล้วบุตรชายของตนก็มีความขยันเอาใจใส่การเรียนมากขึ้น มีความประพฤติดีขึ้น ด้านของความขยันขังใจทางเพศนั้น ผู้ปกครองก็เห็นว่าบุตรชายของตนมีความประพฤตินด้านนี้ดี ไม่เคยเห็นว่าทำในเรื่องที่ไม่เหมาะสม เพราะผู้ปกครองจะคอยเอาใจใส่ อบรมว่าไม่ให้หมกมุ่นในเรื่องเพศมากนัก ซึ่งโดยถ้าเป็นที่บ้านก็เห็นว่าบุตรชายประพฤติตนดีไม่กระทำสิ่งใดที่ทำให้ผู้ปกครองหนักใจ แต่ถ้าไปอยู่กับกลุ่มเพื่อน ๆ ผู้ปกครองก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าบุตรชายจะมีความประพฤติในเรื่องนี้อย่างใด เพราะเด็กในวัยนี้ก็ต้องมีเรื่องแบบนี้ด้วยเหมือนกัน ขยันเรียนและช่วยเหลืองานมากขึ้น โดยเห็นว่าสิ่งที่บุตรชายปฏิบัติ คือ การสวดมนต์ก่อนนอน และสามารถสวดมนต์ได้มากขึ้น และการอบรมของพระอาจารย์ที่ทำให้บุตรชายมีมารยาทดีขึ้น และสอนให้บุตรชายนั่งสมาธิซึ่งจะทำให้มีสติ มีความรอบคอบและใจเย็นมากขึ้น ไม่ค่อยเล่นโลดโผนเหมือนก่อน และรู้ว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรปฏิบัติ โดยที่ผู้ปกครองไม่ต้องคอยสั่งสอน

ผู้ปกครองเห็นว่าจากการอบรมของพระอาจารย์ทำให้บุตรชายของตนได้นั่งสมาธิซึ่งจะทำให้เป็นผู้มีสติ มีความรอบคอบและใจเย็นมากขึ้น ไม่ค่อยเล่น โลก โพนเหมือนก่อน และรู้ว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรปฏิบัติ โดยที่ผู้ปกครองไม่ต้องคอยตักเตือนเหมือนเดิม เพราะมาจากการที่บุตรชายของตนได้เป็นผู้ที่ได้รับการขัดเกลาเรื่องของธรรมให้เป็นผู้ที่รู้จักมีสมาธิ ซึ่งหากมีสมาธิแล้วก็จะทำให้เกิดสติและปัญญาได้ เพราะได้ผ่านขั้นตอนการคิดให้รอบคอบถึงการจะทำสิ่งใด ๆ ซึ่งจะส่งผลในเรื่องความตั้งใจในการทำงานใด ๆ ด้วย ซึ่งก็เห็นว่าบุตรชายของตนก็มีความใส่ใจในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนและมีความตั้งใจในการเรียนดีขึ้น การปฏิบัติตนต่อผู้ใหญ่ดีขึ้น มีสัมมาคารวะ และบุตรชายยังได้นำความรู้ด้านศาสนาที่ถูกต้องมาถ่ายทอดให้แก่ผู้ปกครองในบางเรื่องด้วย เช่น สิ่งที่บุตรชายถ่ายทอดคือเรื่องการทำบุญทำทานที่ถูกต่อนั้น ไม่จำเป็นแต่เพียงการทำบุญตักบาตรเท่านั้น การให้ทานต่าง ๆ จะได้รับผลดีด้วยเช่นเดียวกับการทำบุญตักบาตร โดยการให้ทานก็ไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณ แต่ขึ้นกับความศรัทธาและตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาสกว่าเรา บุตรชายเคยกล่าวว่าชอบรูปแบบการสอนของพระอาจารย์ที่โรงเรียนพุทธศาสนา ฯ มากเพราะมีการสอนที่ไม่น่าเบื่อ มีการเล่าเป็นนิทาน หรือทำให้เข้าใจได้ง่าย สนุกสนาน และทำให้เกิดความชอบที่จะเรียนวิชาที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น วิชาพุทธประวัติ ธรรมะภาคภาษาอังกฤษ

กรณีของวุฒิภาวะของบุตรชายของตนนั้น นางวราภรณ์มีความเห็นว่า ในช่วงก่อนเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นบุตรชายของตนจะคิดเพื่อนอย่างมาก จะไปไหนกับเพื่อนเสมอ โดยที่จะไม่รู้จักว่าหน้าที่ของตนเองว่าจะทำอะไร อย่างไรบ้าง มีหน้าที่การงานเช่น การบ้าน หรือการช่วยเหลือทางบ้านบ้าง ซึ่งผู้ปกครองตักเตือนก็มักจะไม่ค่อยเชื่อฟัง จะต้องได้เถียงตลอดทุกครั้ง เช่น ถ้าเพื่อนชวนไปเที่ยวที่ต่าง ๆ หรือไปชมภาพยนตร์ในวันที่ต้องออกไปเรียนพิเศษ หลังเลิกเรียนก็จะไม่กลับบ้าน ทั้งที่ควรเป็นเวลาที่จะต้องกลับบ้านแล้ว หรือ ก็ทราบมาว่าก็จะมีใครเรียนบ้าง แต่หลังจากเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้ว เห็นว่าบุตรชายของตนก็มีความคิดการตัดสินใจว่าสิ่งไหนเป็นสิ่งที่ควรหรือไม่ควรปฏิบัติดีขึ้น จะรู้จักหน้าที่ของตนมากขึ้น รู้ว่าสิ่งใดควรที่จะปฏิบัติก่อนหลังซึ่งในกรณีนี้ผู้ปกครองเห็นว่าคงจะมาจากที่บุตรของตนโตขึ้น และอีกทั้งได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อีกด้วย

โดยบุตรชายก็ได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์กับสังคมมากขึ้น เช่น การไปนั่งสมาธิ เวียนเทียน ไปทำบุญตักบาตร การบำเพ็ญประโยชน์วันสำคัญ เช่น วันแม่แห่งชาติ ก็ไปที่บ้านพักคนชรา ซึ่งการที่บุตรชายได้เข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีแก่ผู้กระทำเอง เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจสงบ รู้จักเป็นผู้ให้ เสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งจะได้ผลบุญกุศลโดยตรงแก่ผู้ปฏิบัติเอง และยังมีส่วนช่วยในการธำรงศาสนาพุทธด้วย ซึ่งในกรณีของบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในปัจจุบันตามความคิดของนางวราภรณ์เห็นว่าวัดและ

พระสงฆ์นั้นได้ลดบทบาทในด้านการให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนไป เพราะเด็กไปโรงเรียนกันหมดไม่ค่อยได้เข้าวัด ใกล้เคียงพระสงฆ์และพุทธศาสนา ทำให้พฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นในปัจจุบันเป็นไปในทางที่ไม่ดี ด้วยเหตุที่พ่อแม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนน้อยลงต้องออกไปทำงานนอกบ้านทั้งสองคน และยังมีสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่จะทำให้เด็กและเยาวชนหลงผิดไปได้ง่าย หากเด็กและเยาวชนไม่ได้รับการปลูกฝังในด้านจริยธรรมและศีลธรรมให้มากขึ้น ก็จะมีแนวทางการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย หากวัดและพระสงฆ์ได้พยายามที่จะเข้ามามีส่วนในการบริการสังคมในด้านการให้การศึกษเพิ่มเติมแก่เด็กในด้านหลักธรรมคำสอนทางศาสนาพุทธที่เป็นสิ่งที่ดีสามารถนำมาประพฤติปฏิบัติกับชีวิตทุกยุคทุกสมัย โดยให้พระสงฆ์ปฏิบัติตนอยู่ในวินัยสงฆ์ที่ดี ศึกษาพระธรรมวินัย และนำความรู้ออกมาเผยแพร่ในรูปแบบการให้การศึกษ เช่น การจัด โครงการ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์กันมากขึ้น จะเป็นสิ่งที่ดีกับเด็กและเยาวชนรวมทั้งสังคมไทยด้วย



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 14

นางกมล (นามสมมติ) อายุ 43 ปี มีอาชีพแม่บ้าน โดยนางกมลามีบุตรที่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย คือกำลังศึกษาอยู่ชั้นสูง 1 และศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 30,000 – 50,000 บาทต่อเดือน ครอบครัวทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ โดยบุตรสาวเพิ่งเริ่มเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ปีแรก โดยการที่เพื่อนบ้านเป็นผู้แนะนำให้มาเรียนเพราะมีบุตรเรียนอยู่ก่อนนั้นและเห็นว่าเมื่อเรียนแล้วลูกได้รับประโยชน์จากโรงเรียนแห่งนี้มากจึงพยายามที่จะชักชวนเด็กและเยาวชนที่ตนรู้จักให้มาเรียนให้มากที่สุด โดยที่ก่อนหน้านี้บุตรของนางกมลจะเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาแห่งนี้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโรงเรียนแห่งนี้ของผู้ปกครองคือ การที่โรงเรียนพุทธศาสนาฯ มีความต้องการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้แก่เด็ก ปลุกฝังจิตสำนึกที่ดีให้เยาวชนได้มีความคิดที่ดี เพื่อที่จะได้โตเป็นประชากรที่มีประสิทธิภาพของประเทศชาติต่อไป โดยที่มีผู้ปกครองและครูที่โรงเรียนสามัญเป็นผู้ที่ถ่ายทอดอบรมสั่งสอนด้านศาสนาและจริยธรรมให้แก่บุตรของตนก่อนที่จะมาเข้าเรียน โดยเรื่องที่จะเน้นการสอนมากคือการสอนให้บุตรเป็นเด็กที่ดี เห็นความสำคัญของพุทธศาสนา ให้ลูกเป็นเด็กที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมใช้สติในการตัดสินใจปัญหา และไม่กลัว

แรงจูงใจหรือเหตุผลสำคัญที่ผู้ปกครองคิดว่าทำให้บุตรของตนได้ตัดสินใจที่จะไปเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ คือ การที่ผู้ปกครองได้พยายามส่งเสริมให้บุตรได้ไปเรียน โดยการบอกถึงประโยชน์ของการที่ได้ไปไว้กว่าหาความรู้ อีกทั้งบุตรของตนก็ไม่อยากปล่อยเวลาว่างให้สูญเปล่าด้วย ซึ่งเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้บุตรสาวของตนจึงเริ่มไปเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ ซึ่งนางกมลเห็นว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง เพราะจะทำให้เด็กมีจิตใจสงบมีความรู้เพิ่มเติมขึ้น และจะทำให้เป็นเยาวชนที่ดีในอนาคตอีกด้วย

ในส่วนของการสนับสนุนด้านการเรียนและการทำกิจกรรมของบุตรสาวนั้น ผู้ปกครองก็ได้ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ทั้งทางด้าน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยถ้าหากโรงเรียนมีความประสงค์ให้ผู้ปกครองเข้าร่วม การที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์มีผู้ควบคุมการเรียนการสอนซึ่งกระทำโดยพระอาจารย์ ซึ่งทำให้กิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดทุก ๆ อย่างนับเป็นกิจกรรมที่ดีต่อเด็กและเยาวชน อีกทั้งเป็นการช่วยกันดำรงไว้ซึ่งศาสนาพุทธให้เจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เช่น กิจกรรมที่ผู้ปกครองเห็นว่าบุตรของตนไปเข้าร่วมแล้วเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ เพราะถ้าหากปลุกฝังให้เด็กและเยาวชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น ก็จะเป็นส่วนหนึ่งของการขัดเกลาจิตใจเพราะกิจกรรมทางศาสนามีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติทุกอย่าง เช่น การเวียนเทียน ก็จะได้รับอานิสงส์จากพระอาจารย์ถึงสาเหตุและวัตถุประสงค์ของการเวียนเทียนที่ถูกต้องตามหลักศาสนาพุทธว่าเป็นการให้ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยในทุก ๆ รอบที่เดินเวียนเทียน

ซึ่งถ้าหากเป็นเด็กหรือเยาวชนทั่วไปก็จะมีส่วนน้อยที่ตอบได้ถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงของการเวียนเทียน ก็เพียงแค่เดินตามผู้ใหญ่ไป และเห็นว่าทุกกิจกรรมที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติก็มีผลดีทั้งสิ้น ทั้งการสวดมนต์ การนั่งสมาธิ ทำให้ผู้ปกครองมีความไว้วางใจในการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ และให้การสนับสนุนบุตรอย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียน หลังจากที่บุตรสาวเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้วนั้น ทำให้บุตรเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น แต่ผู้ปกครองกล่าวว่า โดยปกติครอบครัวโดยเฉพาะนางกมลจะส่งเสริมให้บุตรเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาอยู่แล้ว เช่น การเวียนเทียน การตักบาตรเทโว การแห่เทียน เป็นต้น ในด้านการเรียนผู้ปกครองกล่าวว่าบุตรสาวไม่ค่อยขาดเรียน ซึ่งผู้ปกครองก็ไม่อยากให้ขาดเรียนทั้งที่โรงเรียนสามัญและโรงเรียนพุทธศาสนาฯ แต่ถ้าบุตรมีความจำเป็นจริง ๆ ก็คงไม่เป็นไรเพราะคิดว่าบุตรสาวมีความรับผิดชอบในตนเองค่อนข้างสูง

ในส่วนของความคิดเห็นของผู้ปกครอง ต่อบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในปัจจุบันนี้นางกมลเห็นว่าวัดในปัจจุบันโดยส่วนใหญ่ผู้คนในสังคมจะให้ความสำคัญน้อยมาก วัดควรจะมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าวัดเป็นสถานที่ที่สำคัญต่อชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะคนหนุ่มสาวโดยไม่ต้องรอให้แก่เฒ่าก่อนแล้วค่อยเห็นความสำคัญของวัดและหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยวัดต้องมีการเพิ่มบทบาทในการเผยแผ่โดยเริ่มจากวัยเด็กจะเห็นผลได้ดีกว่า และควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ถือเป็นการช่วยเหลือสังคม เช่น โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้น เพราะเห็นว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นสถานที่อบรมนิสัยของเด็กและเยาวชน ช่วยส่งเสริมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้ปกครองเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างยิ่ง

ด้านความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นในปัจจุบันนี้นางกมลเห็นว่าวัยรุ่นสมัยนี้จะยึดติดค่านิยมของการที่จะต้องแข่งขันกันทางด้านวัตถุ การแต่งกาย ซึ่งคิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควร ทำให้วัยรุ่นประพฤติตนไม่เหมาะสม การคบเพื่อนที่ผู้ปกครองท่านนี้เห็นว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นคนนั้น ๆ มีทิศทางของพฤติกรรมไปในทางใด เพราะเห็นว่าเพื่อนบางคนอาจชักจูงไปในสิ่งที่ผิด เพราะวัยรุ่นเป็นวัยจะเชื่อเพื่อนมากกว่าผู้ปกครอง การที่จะทำให้วัยรุ่นคนนั้นมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้แต่นางกมลเห็นว่า ขณะนี้บุตรสาวของตนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยดีมาก แต่ก็คงไม่ดีพร้อมไปหมด ก็จะมีบางเรื่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขคือ เรื่องการชอบโต้เถียงผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองก็เห็นว่าเป็นช่วงวัยที่วัยรุ่นจะเริ่มมีความคิดเป็นของตนเอง และต้องการแสดงความคิดเห็นในส่วนของตน โดยที่ไม่ฟังผู้ใหญ่ตักเตือนก่อน

พฤติกรรมต่าง ๆ ของบุตรของนางกมลที่ภายหลังจากการได้ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาฯ นี้แล้วนั้น ผู้ปกครองมีความเห็นว่า โรงเรียนพุทธศาสนาฯ มีส่วนช่วยในการจัดเกลาทาง

ศีลธรรมให้บุตร คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับศีลธรรมอันดีงามที่เขาไม่รู้ และจะทำให้บุตรเข้าใจในสิ่งที่ผู้ปกครองสอนได้ดีขึ้นด้วย โดยการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมที่ผู้ปกครองเห็นว่าดีขึ้น คือ ในด้านกิริยามารยาท การพูดจากับผู้ใหญ่ มีความเรียบร้อยขึ้น และทำให้ผู้ปกครองรู้สึกพอใจเป็นอย่างมาก โดยความแตกต่างที่ผู้ปกครองกล่าวว่าเห็นได้ชัดหลังจากบุตรได้ไปเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ คือ การมีความรู้ด้านพระพุทธศาสนามากขึ้น และในด้านความเข้าใจในเรื่องศีลธรรมที่ยังไม่เข้าใจก็สามารถมีความรู้ที่ถูกต้องและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ส่วนในเรื่องความสำรวมในการแสดงออกทางพฤติกรรมนั้น ผู้ปกครองกล่าวว่า โดยปกติบุตรสาวมีความสำรวมอยู่แล้ว คือ จะเป็นเด็กที่มีกิริยาค่อนข้างเรียบร้อยอยู่แล้ว แต่เมื่อได้เรียนแล้วก็รู้สึกว่า จะเรียบร้อยมากขึ้นกว่าเดิมและความคิดอ่านก็ดูเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น และเห็นว่าบุตรสาวมีวุฒิภาวะที่เหมาะสมกับวัยอยู่แล้ว เพราะได้รับการอบรมจากครอบครัวและทางโรงเรียนมาก่อนดีพอสมควรแล้ว และที่เห็นได้ชัดอีกกรณีหนึ่งและผู้ปกครองรู้สึกพอใจมากคือ การที่มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาฯ แล้วทำให้ผลการเรียนของบุตรดีขึ้น โดยกล่าวว่า เดิมก่อนหน้าที่จะมาเรียนที่โรงเรียนนี้บุตรสาวเคยมีผลการเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่เมื่ออยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แล้วบุตรสาวได้เกรดเฉลี่ย 3.55 ซึ่งผู้ปกครองถือเป็นตัวพิสูจน์ว่าการเรียนดีขึ้น ซึ่งเหตุนี้ผู้ปกครองกล่าวว่าคงจะมาจากที่บุตรสาวมีจิตใจสงบมากขึ้นซึ่งทำให้เป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้ปกครองท่านนี้เห็นว่า อยากที่จะให้วัยรุ่นให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนามากขึ้นเพราะจะได้ประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ตนเองและสังคม และไม่ อยากให้วัยรุ่นยึดติดกับค่านิยมที่ไม่ดีต่าง ๆ อีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 15

นายนิรันดร์ (นามสมมติ) อายุ 43 ปี ประกอบอาชีพในบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 35,000 บาท มีบุตร 2 คน เป็นเด็กหญิงทั้งสองคน อายุ 14 ปี และ 17 ปี ตอนนี้นำกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 5 ตามลำดับ ภรรยาประกอบอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ อยู่ที่บ้าน ครอบครัวนับถือศาสนาพุทธ ตอนนีบุตรของทั้งสองคนเรียนอยู่ที่โรงเรียนมัธยมหญิงล้วนย่านฝั่งธน บุตรทั้งสองคนเคยเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยที่มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยทั้งสองคน แต่ตอนนี้บุตรสาวคนโตไม่ได้ไปเรียนแล้วเพราะการเรียนที่โรงเรียนนั้นบุตรสาวบอกว่าหนักพอแล้ว อีกทั้งเรียนสายวิทย์ – คณิต ทำให้มีการบ้านที่จะต้องทำมาก แล้วบุตรสาวจึงขอเลิกเรียน ผู้ปกครองก็ไม่ได้ว่ากล่าวอะไร เพราะเห็นว่าเมื่อบุตรสาวของตนมีความรับผิดชอบดี และก็เคารพในการตัดสินใจของลูก เพราะตอนนี้การสอบเข้ามหาวิทยาลัยเปลี่ยนแปลงระบบการสอบ ทำให้ต้องนักเรียนต้องทำผลการเรียนให้อยู่ในเกณฑ์ดีทุกเทอมการศึกษา ตอนนีก็เหลือบุตรสาวคนเล็กที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ยังเรียนอยู่ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยอยู่ โดยบุตรสาวทั้งสองของตนก่อนหน้านั้นก็ได้เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยมาตั้งแต่เด็กแล้ว โดยที่บุตรสาวคนโตเข้าไปเรียนก่อนแล้วเพราะมีเพื่อนที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนสามัญแล้วมาชักชวนให้ไปเรียนต่อมาก็ได้ชวนให้น้องสาวของตนให้ไปเรียนด้วย โดยที่ได้รู้ถึงโครงการนี้จากโรงเรียนประถมศึกษาที่บุตรสาวเรียนอยู่ แล้วบุตรสาวมาขออนุญาตที่จะไปเรียน ซึ่งตนก็เห็นชอบด้วยเป็นอย่างดีที่จะให้บุตรไปเรียน เพราะไม่เห็นว่าจะมีข้อเสียตรงไหน มีแต่ส่วนดีที่บุตรของตนรู้จักที่จะไปเรียนไม่ว่าจะเป็นด้านใด ๆ อีกทั้งยังเป็นเรื่องของการอบรมสั่งสอนด้านศีลธรรมต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นสิ่งจำเป็นต่อเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว และอยากให้บุตรเป็นเด็กเรียบร้อย น่ารัก จึงอนุญาต และไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ตอนที่เข้าเรียน และเห็นว่าเป็นการใช้เวลาว่างในวันหยุดที่นับว่าเป็นประโยชน์ เพราะบุตรคนเล็กนั้นค่อนข้างจะเกียจคร้าน ทั้งในเรื่องเรียน และการช่วยเหลืองานบ้าน ไม่รับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเก็บสิ่งของของตนเอง เพราะว่าตนเห็นว่าเป็นลูกคนเล็กจึงไม่ค่อยได้ใช้สอยอะไร ทำให้บุตรคนเล็กติดนิสัยค่อนข้างเกียจคร้าน อยากหวังให้ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยช่วยอบรมสั่งสอนให้ดีขึ้น เพราะผู้ปกครองทั้งพ่อและแม่ต้องทำงานทั้งคู่ ไม่ค่อยจะมีเวลาในการอบรมสั่งสอนบุตร และบุตรทั้งสองของตนเป็นเด็กผู้หญิงจะต้องดูแลเป็นพิเศษ

โดยในตอนแรกที่บุตรสาวคนโตแสดงความประสงค์แก่ตนว่าจะไปเรียน และต้องให้ผู้ปกครองพาไปมอบตัวด้วยนั้น ก็ได้ทราบถึงวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงาน การเรียนการสอนต่าง ๆ ของโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยก็รู้สึกเห็นด้วยที่วัดและพระสงฆ์จะได้ทำสิ่งที่นับว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมบ้าง นอกเหนือจากการปฏิบัติศาสนกิจทั่ว ๆ ไป ซึ่งก่อนหน้านั้นครอบครัวของตนนั้นก็ไม่ได้ถือเป็นครอบครัวที่เคร่งครัดในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนามากนัก อาจจะนับว่าน้อยเลยทีเดียว เพราะส่วนมากไม่มีเวลาต้องทำงานหนักเพื่อมีรายได้เพียงพอในการดำรงอยู่

เพราะบุตรทั้งสองยังอยู่ในวัยเรียน มีค่าใช้จ่ายในครอบครัวมาก ทำให้ทั้งพ่อและแม่ก็ละเลยในเรื่องนี้บ้าง จะเป็นในลักษณะสวดมนต์ไหว้พระที่บ้าน ดักบาตรบ้างบางครั้ง คิดว่าบุตรทั้งสองได้รับการถ่ายทอดในเรื่องของศาสนาจากโรงเรียนมากกว่าที่บ้าน รวมทั้งเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาก็จะไปกับทางโรงเรียนที่จะมีการจัด เช่น มีการทำบุญตักบาตร การพานักเรียนไปเวียนเทียน เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา การนำนักเรียนเพื่อแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และการสอนให้นักเรียนสวดมนต์ การรักษาดนอยู่ในศีล 5 การนั่งสมาธิ ซึ่งบุตรสาวจะมาให้ฟัง ซึ่งตนก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่โรงเรียนจัดให้มีการทำกิจกรรมเช่นนี้ อีกทั้งที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ไม่เพียงแต่สอนในด้านของศาสนาเพียงอย่างเดียว แต่ก็ยังสอนวิชาภาษาอังกฤษ หรืออื่น ๆ อีกด้วย โดยตนเห็นว่าเมื่อบุตรไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาแล้วเห็นว่ามีเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้น ขยันเรียนและทำการงานมากขึ้น รวมทั้งการปฏิบัติตนกับผู้ใหญ่ก็ดีโดยที่ผู้ปกครองไม่ต้องคอยว่ากล่าวตักเตือนแต่อย่างใด

ด้านความประพฤติและความสำรวมโดยรวมของบุตรสาวทั้งสองของตนนั้นก็เห็นว่าลักษณะสมกับวัยรุ่นทั่วไป เห็นว่าถ้ามีการปรับตัวที่ดี ถ้าอยู่ในหมู่เพื่อนฝูงหรือคนวัยเดียวกันก็จะสนุกสนาน เฮฮาตามประสาเด็ก แต่ถ้าอยู่กับผู้ใหญ่ ครู อาจารย์ หรือพระอาจารย์ก็มีความประพฤติเรียบร้อย โดยบุตรสาวคนเล็กนั้นเป็นคนที่ถูกกล่าวชมมากกว่าบุตรคนโตแต่ก็เป็นไปในรูปแบบของการแสดงออกที่เหมาะสม จะมีความร่าเริงมากกว่า แต่บุตรคนโตจะเรียบร้อยมากกว่า ด้านความสำรวมของบุตรของตนนั้นก็เห็นว่ามีลักษณะสมกับวัยรุ่นทั่วไป เห็นว่ามีการปรับตัวที่ดี ถ้าอยู่ในหมู่เพื่อนหรือคนวัยเดียวกันก็จะสนุกสนาน แต่ถ้าอยู่กับผู้ใหญ่ ก็มีความประพฤติเหมาะสม โดยบุตรคนเล็กจะร่าเริงมากกว่าคนโต โดยบุตรคนโตจะเรียบร้อยแต่เดิมแล้ว จะเห็นชัดในกรณีของบุตรคนเล็กที่เดิมก่อนที่จะเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์นั้นจะซุกซนมาก แต่เมื่อได้รับการอบรมขัดเกลาจากพระอาจารย์ เรื่องกิริยามารยาทก็เห็นว่ามีสำรวมมากขึ้น เรียบร้อยขึ้นไม่ซุกซนเหมือนเดิมมีความรับผิดชอบทั้งในด้านการเรียนและการช่วยเหลืองานที่บ้าน โดยในเรื่องเกี่ยวกับตัวบุตรเองไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียนหรือการทำกิจกรรมใด ๆ ก็จะให้บุตรเป็นผู้ตัดสินใจเอง ไม่ได้บังคับขอร้องจะเรียนอะไรก็ได้ โดยผู้ปกครองเป็นผู้คอยให้คำแนะนำเท่านั้น ส่วนเรื่องอื่น ๆ เช่นเรื่องการแต่งกายนั้น บุตรสาวก็แต่งกายตามสมัยนิยม แต่ด้วยการที่ทั้งพ่อและแม่ได้บอกกล่าวจะให้คำแนะนำไม่ให้แต่งกายที่ดูไม่เหมาะสม เพราะเป็นเด็กผู้หญิงจะมีอันตรายมาก ดังนั้นบุตรของตนจึงไม่ชอบที่จะแต่งกายที่ดูไม่มิดชิดมาตั้งแต่เป็นเด็กแล้วจึงไม่น่าห่วงกังวลอะไร เรื่องการคบเพื่อนต่างเพศนั้นโดยที่บุตรทั้งสองเรียนอยู่ในโรงเรียนหญิงล้วนจึงไม่ค่อยมีปัญหาอะไร โดยถ้าจะมีเพื่อนที่เป็นผู้ชายก็จะมีที่ชั้นเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ แต่ตนก็เห็นว่าเด็กชายที่ไปเรียนที่โรงเรียนนี้ส่วนมากก็เป็นเด็กดี เรียบร้อย และบุตรทั้งสองก็ไม่ได้มีพฤติกรรมใด ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งไม่เหมาะสม

เวลาไปเรียนหรือขออนุญาตไปข้างนอกบ้านกับเพื่อน ๆ ก็กลับบ้านตรงเวลา และบุตรทั้งสองเมื่อไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิลาจารย์แล้วก็มีผลดีทำให้ผลการเรียนที่โรงเรียนสามัญโดยเฉลี่ยดีขึ้น

สรุปแล้วผู้ปกครองเห็นว่าการศึกษาที่บุตรไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิลาจารย์แล้ว พฤติกรรมโดยรวมของบุตรทั้งสองคนดีขึ้นเป็นที่น่าพอใจ และทำให้ผู้ปกครองไม่ได้เป็นห่วงกังวลในเรื่องใด เห็นว่าพระอาจารย์เป็นผู้อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี บุตรที่ไปเรียนของตนสามารถนำคำสอนจากโรงเรียนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี โดยเห็นว่าน่าจะมีการจัดให้มีโครงการเช่นนี้ให้มากขึ้น และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เพราะเห็นว่ามีแต่ผลดีกับเด็กและเยาวชน และเห็นว่าวัดและพระสงฆ์ที่ทำกิจกรรมเช่นนี้น่ายกย่องนับถือ มากกว่าพระที่มุ่งจะเน้นเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ หรือที่เน้นวัตถุนิยมเช่นนั้น โดยที่เห็นว่าสังคมสมัยนี้พ่อแม่มีความยากลำบากในการเลี้ยงดูบุตรมากยิ่งขึ้น เพราะมีสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นแรงช่วยให้เด็กและเยาวชนหลงไปในทางที่ผิดได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งเราต้องช่วยกันดูแลให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอน และปลูกฝังทางด้านทัศนคติต่อศาสนาพุทธให้มากยิ่งขึ้น



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรณีศึกษาที่ 16

นายรัฐ (นามสมมติ) อายุ 50 ปี อาชีพรับจ้าง ภรรยามีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้รวมประมาณ 37,000 บาท มีบุตรชายที่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย โดยเรียนอยู่ชั้นสูง 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสามัญ ซึ่งโรงเรียนสามัญที่บุตรชายเรียนอยู่เป็นโรงเรียนที่มีศาสนาประจำเป็นศาสนาคริสต์ ซึ่งผู้ปกครองได้พาเข้าเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพราะเห็นว่าอยู่ใกล้บ้าน อีกทั้งยังเป็นโรงเรียนที่มีการสอนภาษาอังกฤษได้ดีกว่าโรงเรียนอื่นในย่านนั้น จึงตัดสินใจให้บุตรชายเข้าเรียน ซึ่งตอนนี้มีบุตรชายคนเดียวจึงต้องการให้มีสังคมกลุ่มเพื่อนที่ดีจึงให้บุตรชายไปเรียนทั้งที่ค่าเล่าเรียนก็แพงกว่าที่อื่น ด้วยเหตุที่โรงเรียนสามัญที่บุตรชายเรียนเป็นโรงเรียนที่เน้นทางด้านศาสนาคริสต์ ซึ่งทำให้บุตรชายของตนจึงไม่ค่อยได้ร่วมกิจกรรมทางศาสนาพุทธในขณะที่อยู่ที่โรงเรียนเลย โดยหากเป็นเด็กที่โรงเรียนทั่วไปอย่างน้อยก็จะต้องมีการสวดมนต์ตอนเช้า หรือได้เรียนวิชาพุทธศาสนาในชั้นเรียนบ้างอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง แต่กรณีของบุตรชายคนนั้นจะไม่ได้ทำกิจกรรมเหล่านี้เลย จะมีกิจกรรมทางศาสนาคริสต์เท่านั้น ถึงแม้ว่าบุตรชายของตนจะไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาคริสต์อย่างเต็มที่ก็ตามแต่ก็จะได้ซึมซับเอาขั้นตอนหรือพิธีกรรมของทางศาสนาคริสต์มา คือจะทราบถึงรายละเอียด หรือการประกอบพิธีต่าง ๆ ของทางศาสนาคริสต์มากกว่าทางศาสนาพุทธ ซึ่งผู้ปกครองนั้นมีความเห็นว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ดีเหมาะสมกับคนไทยมากกว่า เพราะเราจะมีวิถีชีวิตที่มาจากศาสนาพุทธด้วย แนวทางการดำเนินชีวิตก็มาจากพื้นฐานทางศาสนาพุทธมากกว่า จึงต้องการให้บุตรชายได้รับการถ่ายทอดการเรียนรู้ถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและได้ใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์มากขึ้นเพราะถ้าลำพังแต่ผู้ปกครองที่จะให้การอบรมสั่งสอนอย่างเดียวคิดว่าคงไม่เพียงพอและไม่สามารทำให้ความรู้ที่ถูกต้องอย่างแท้จริงในทุก ๆ เรื่องได้เท่ากับพระสงฆ์ ด้วยเหตุนี้จึงให้บุตรชายของตนไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยก่อนที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยนั้น บุตรชายของตนได้เคยเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งอื่นมาแล้ว โดยผู้ปกครองเป็นผู้สนับสนุนและนำไปสมัครเรียนด้วยตนเอง ตั้งแต่บุตรชายอายุ 10 ปี และก็เรียนมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ฯ ทั้งสองแห่งก็มีแนวคิดและหลักการไม่แตกต่างกัน เพียงแต่โรงเรียนพุทธศาสนาฯ ที่เดิมนั้นมีขนาดเล็กกว่าและไม่รับนักเรียนในระดับมัธยมปลายเพราะมีผู้สนใจเรียนน้อยจึงรับในระดับนี้ จึงทำให้บุตรของตนต้องย้ายมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ ซึ่งก็ทำให้เดินทางไกลกว่าเดิมเล็กน้อย แต่บุตรชายบอกว่าในเรื่องการเรียนการสอนนั้นมีความพร้อมกว่า มีครู อาจารย์ผู้สอนมากกว่า และมีวิชาให้เลือกเรียนมากกว่าด้วย แต่โดยรวมแล้วก็มีวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานและหลักการสอนก็จะใกล้เคียงกันทำให้บุตรชายปรับตัวไม่ยากและรวมทั้งการที่ผู้ปกครองสนับสนุนอยู่แล้วจึงมาเรียนต่อที่โรงเรียนแห่งนี้ ซึ่งจากการมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทำให้บุตรชายของตนได้เรียนหลักธรรมคำสอนพุทธประวัติ ธรรมภาคภาษาอังกฤษ และยังเลือกเรียนเสริมวิชาดนตรีไทยด้วย แต่เมื่อโตแล้วก็เลิก

เรียนไป มาสนใจเรียนวิชาสามัญมากกว่า ซึ่งนอกจากการเรียนในชั้นเรียนแล้ว เรื่องการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ก็จะให้มีเป็นประจำอยู่แล้ว เช่น การเวียนเทียน การสวดมนต์ ฟังเทศน์ การแห่เทียนพรรษา ซึ่งบุตรชายก็มีความกระตือรือร้นและเต็มใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ทุกครั้งหากเป็นตอนเด็ก ๆ ก็จะมาแล้วให้ผู้ปกครองฟังแต่เมื่อโตขึ้นก็ไม่ค่อยแล้วแล้ว ซึ่งผู้ปกครองก็รู้สึกดีที่บุตรชายได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเหล่านี้เพราะหากไม่ได้เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาฯ ผู้ปกครองก็คิดว่ามีคงมีโอกาสน้อยกว่านี้ที่บุตรชายจะได้ไปร่วมในกิจกรรมเช่นนี้

ในเรื่องวุฒิภาวะของบุตรนั้นผู้ปกครองเห็นว่ก็ถือว่าเป็นเด็กที่มีวุฒิภาวะทั่วไปเหมาะสมกับวัย โดยเห็นว่าส่วนหนึ่งอาจมาจากการที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์เพราะเห็นว่าหลังจากเข้าเรียนแล้วในด้านความนึกคิดโดยรวมก็ดีขึ้น จากแต่เดิมนั้นเรื่องการเรียนและการเล่นบุตรชายจะไม่ค่อยรู้จักเวลาว่าควรจะใช้เวลาทำสิ่งใดบ้าง ทำให้บางครั้งการเรียนก็ตกลงไป โดยผู้ปกครองเห็นว่าเป็นเพราะบุตรชายหว่างเล่นมากเกินไป ทำให้ผลการเรียนในช่วงนั้นตกลงไป แต่หลังจากที่พระอาจารย์ได้จัดเกลาอบรมสั่งสอนแล้ว รู้จักว่าอะไรควรทำ รู้จักแบ่งเวลามากขึ้น ว่าจะต้องเรียนพิเศษ ทำการบ้าน อ่านหนังสือ แล้วเวลาที่เหลือหลังจากนั้นจึงค่อยเป็นเวลาที่เล่นสนุกสนานได้ ก็ทำให้ผลการเรียนของบุตรดีขึ้น

โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์นั้นทำให้บุตรชายของตนได้รับทั้งความรู้และแนวทางการดำเนินชีวิต ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนที่มุ่งให้นักเรียนได้รับความรู้คู่คุณธรรม นักเรียนได้รับการขัดเกลาจิตใจและมีศาสนาพุทธเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งจากการที่บุตรชายของตนนั้นเป็นบุตรคนเดียวของบิดามารดา และเป็นหลานคนโตของ ปู่ ย่า ทำให้ตั้งแต่เล็ก ๆ บุตรชายถูกตามใจถ้าต้องการสิ่งใดก็จะได้ ไม่ค่อยมีใครขัดใจ ทำให้มีนิสัยค่อนข้างเอาแต่ใจตนเอง ไม่ยอมใครและดีรู้แต่เมื่อโตขึ้นได้รับการอบรมให้มีความกตัญญู ให้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น รู้จักการให้ ก็ทำให้บุตรชายมีนิสัยที่ดีขึ้น เรื่องความสำรวมของบุตรชายนั้น พฤติกรรมการแสดงออกโดยรวมแล้วอยู่ในขั้นดี เพราะผู้ปกครองเห็นว่าในเด็กวัยนี้ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่น ในบางครั้งเด็กก็จะต้องมีการแสดงออกที่เป็นไปตามวัย ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น ก็อาจจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาแล้วอาจจะดูไม่เหมาะสมในสายตาของผู้ใหญ่ แต่ตนเองนั้นเห็นว่าเป็นไปตามวัยของเด็ก โดยที่ผู้ปกครองก็พยายามตักเตือนให้มีความประพฤติที่สำรวมที่อยู่ในกรอบของความพอดี อีกทั้งนายพัฒนาเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ซึ่งมีพระอาจารย์คอยเป็นผู้อบรมตักเตือนอยู่ด้วยก็ทำให้บุตรชายของตนมีความสำรวมเหมาะสมกับวัย การปฏิบัติตนโดยทั่วไปผู้ปกครองก็พอใจ จากการได้อยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ ซึ่งมาจากที่ต่าง ๆ กันการได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ก็ช่วยทำให้ปรับปรุงนิสัยดีขึ้น และจากการที่ผู้ปกครองให้ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ตั้งแต่อายุน้อยก็ทำให้อบรมได้ง่ายกว่า และยังมี

ความเรียบร้อยพอสมควร มีสัมมาคารวะ และก็เป็นเด็กมีจิตใจอ่อนโยน สงสารและเห็นใจผู้
ด้อยโอกาสกว่า อีกทั้งผลการเรียนก็อยู่ในชั้นพอใช้ได้ ซึ่งผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนา
วันอาทิตย์มีส่วนอย่างมากในการขัดเกลาให้บุตรของตนมีบุคลิกภาพเช่นนี้



สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 สรุปกรณีศึกษา

รายละเอียดของ กรณีศึกษา	กรณีศึกษาที่ 1 เด็กหญิงขวัญตา (นามสมมติ) อายุ 15 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ชั้นปลาย 3)
บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนาวัน อาทิตย์	<p>โดยสรุปแล้วขวัญตานับเป็นเยาวชนที่ต้องการการขัดเกลาก่อนที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์คือมีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยเหมาะสม เช่น ไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ ชุกชุนและค่อนข้างดื้อรั้น ลักษณะการเล่นโลดโผนเกินกว่าเด็กผู้หญิงทั่วไป ต้องการให้อบรมเรื่องมารยาท หลังจากเข้าเรียนแล้วก็มีความประพฤติเรียบร้อยขึ้น มีสมาธิในการทำกิจกรรมใด ๆ มากขึ้น นอกจากนั้นก็ยังทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้นด้วย เช่น สามารถสวดมนต์ได้ เข้าร่วมพิธีแห่เทียนพรรษา เวียนเทียน เป็นต้น</p>
รายละเอียดของ กรณีศึกษา	กรณีศึกษาที่ 2 เด็กชายกัมพล (นามสมมติ) อายุ 13 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ชั้นปลาย 1)
บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์	<p>กัมพลนั้นถือเป็นเยาวชนที่มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยเป็นกลุ่มของเด็กที่มีพื้นฐานไม่ต้องการการขัดเกลา คือมีความสมถะรวมทั้งความประพฤติโดยรวมคืออยู่ก่อนหน้าจากพื้นฐานทางครอบครัวทำให้ความประพฤติที่เรียบร้อย มีการปลูกฝังทางด้านพระพุทธานุศาสตร์ตั้งแต่เด็ก จากการศึกษาที่มีผลการเรียนดี รวมทั้งกิริยามารยาทเรียบร้อย ทำให้เคยเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการแข่งขันทั้งทางด้านวิชาการและด้านมารยาทด้วย การมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้เพราะต้องการศึกษาด้านพุทธศาสนาและธรรมะเพิ่มเติม และยังทำให้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา แห่เทียนพรรษา และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมด้วย</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) สรุปรณศึกษา

<p>รายละเอียดของ กรณศึกษา</p>	<p>กรณศึกษาที่ 3 นายวรพล (นามสมมติ) อายุ 16 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ชั้นสูง 1)</p>
<p>บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์</p>	<p>กรณของวรพลนั้นเป็นเยาวชนที่มีแรงจูงใจในการเข้าเรียนด้วยความต้องการเรียนเพิ่มเติมในวิชาดนตรีไทย และส่วนหนึ่งก็นับว่าเป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมต้องการการขัดเกลา มักโต้เถียงกับผู้ปกครองโดยใช้กิริยาจาที่ไม่เหมาะสม การใช้อารมณ์ทำให้มักทะเลาะกับเพื่อน ๆ บ่อยครั้ง เมื่อได้รับการขัดเกลาแล้วทำให้ได้รับการอบรมเรื่องความกตัญญูกับบิดามารดา จึงไม่มีพฤติกรรมเช่นเดิม และการคิดไตร่ตรองใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ทำให้ลดความขัดแย้งลงได้ นอกจากนั้นการได้ร่วมกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น เช่น การนั่งสมาธิ การทำบุญทำทาน เวียนเทียนยังเป็นสิ่งที่วรพลได้ปฏิบัติบ่อยครั้งมากขึ้นด้วย โดยสรุปแล้วถึงแม้จะเป็นเยาวชนที่มีความประพฤติไม่ค่อยเรียบร้อยหลังจากได้รับการขัดเกลาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็ตามแต่การมาเรียนก็ทำให้วรพลได้เรียนรู้และนำเอาหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เพิ่มขึ้น</p>
<p>รายละเอียดของ กรณศึกษา</p>	<p>กรณศึกษาที่ 4 นายอิทธิ (นามสมมติ) อายุ 16 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ชั้นสูง 1)</p>
<p>บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์</p>	<p>อิทธิเป็นเยาวชนที่ต้องการการขัดเกลาก่อนที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ คือโดยก่อนหน้าจะค่อนข้างซุกซนมาก รูปแบบการเล่นโลดโผน ก้าวร้าว หลังจากได้รับอบรมขัดเกลาโดยจากเรื่องของกรรมและบาปบุญคุณโทษ ทำให้ลดการเบียดเบียน และรวมถึงการระมัดระวังพฤติกรรมมีสัมมาคารวะมากขึ้น และยังรวมถึงมีแรงจูงใจเสริมในการต้องการเรียนวิชาพิเศษเพิ่มเติมด้วย โดยยังทำให้อิทธิได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาเป็นประจำด้วย เช่น การทำบุญตักบาตร การเวียนเทียน แห่เทียนพรรษา เป็นต้น</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) สรุปกรณีศึกษา

รายละเอียดของ กรณีศึกษา	<p style="text-align: center;">กรณีศึกษาที่ 5 เด็กหญิงธิดา (นามสมมติ) อายุ 13 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ชั้นกลาง 2)</p>
<p style="text-align: center;">บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์</p>	<p>ธิดาถือเป็นกลุ่มเยาวชนที่มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วยความต้องการเรียนเสริมเพิ่มเติมในวิชาสามัญ โดยธิดามีลักษณะพฤติกรรมบางอย่างที่ต้องได้รับการขัดเกลา คือ ก่อนหน้านั้นด้วยสาเหตุที่ครอบครัวค่อนข้างยากจน จึงมีบางครั้งที่อยู่อาศัยในวัยเด็กธิดาก็จะนำเอาสิ่งของของเพื่อนไป แต่เมื่อได้มาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้แล้วทำให้รู้ว่าไม่ถูกต้องและไม่ควรกระทำ รู้สึกสำนึกผิดในสิ่งที่ลงไป ผิดศีลธรรม โดยการมาเรียนยังทำให้ธิดามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้นด้วย เช่นการร่วมสวดมนต์ที่สนามหลวงในวันสำคัญทางศาสนา การเวียนเทียน</p>
รายละเอียดของ กรณีศึกษา	<p style="text-align: center;">กรณีศึกษาที่ 6 เด็กหญิงอัมพา อายุ 14 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ชั้นปลาย 2)</p>
<p style="text-align: center;">บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์</p>	<p>เริ่มต้นการเข้ามาเรียนด้วยความประสงค์ของผู้บิดามารดา เพื่อต้องการลดภาระผู้ปกครองในการดูแลในวันหยุด โดยก่อนหน้าที่จะมาเรียนอัมพามีความประพฤติโดยรวมคืออยู่แล้ว เมื่อมาเรียนก็ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องพุทธศาสนามากขึ้น นอกจากนั้นยังนำเอาความรู้ในการเรียนการสอนมาปฏิบัติได้ เช่นเรื่องการนั่งสมาธิให้เกิดความสงบและการแผ่เมตตา อีกทั้งยังได้มีความเห็นว่าการเรียนรู้เรื่องพุทธศาสนานั้นมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ทำให้มีความประพฤติ ความคิดดี ได้เข้าไปมีส่วนช่วยเหลือทางโรงเรียนและพระอาจารย์ในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) สรุปกรณีศึกษา

รายละเอียดของ กรณีศึกษา	กรณีศึกษาที่ 7 นางสาวสุภาวดี (นามสมมติ) อายุ 17 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ชั้นสูง 2)
บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์	นางสาวสุภาวดีนับเป็นเยาวชนที่ไม่มาเรียนโดยไม่ต้องการการขัดเกลา มีพื้นฐานครอบครัวที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างมาก ต้องการมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้โดยเห็นว่าหลักแนวคิดทางศาสนานั้นยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อคนทุกวัยเพราะจะได้เป็นการเริ่มปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่เยาวชน มีคุณธรรมได้รับประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจ ในด้านการทำให้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนานั้นเพิ่มมากขึ้นจากเดิม เช่น การนั่งสมาธิ การตักบาตร รวมถึงการร่วมบำเพ็ญประโยชน์ด้วย
รายละเอียดของ กรณีศึกษา	กรณีศึกษาที่ 8 เด็กชายธีระ (นามสมมติ) อายุ 14 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ปลาย 2)
บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์	การเริ่มเข้ามาเรียนของธีระมาจากสาเหตุที่ผู้ปกครองมีความประสงค์ต้องการให้บุตรได้เข้าไปมีส่วนร่วมและใกล้ชิดกับวัดมากขึ้นและเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยเมื่อเรียนแล้วทำให้ความคิดเห็นของธีระเกี่ยวกับพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือเห็นว่าไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด และสามารถนำเอาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในหลายเรื่องมาใช้ เช่น เรื่องของการทำตนให้มีสมาธิอยู่เสมอเมื่อประกอบกิจกรรมใด ๆ ก็จะได้รับผลดีมากกว่า รวมทั้งเมื่อมีสมาธิก็จะทำให้เกิดสติและปัญญาได้ด้วยการดำรงตนอยู่ในศีล 5 อย่างเคร่งครัด นอกจากนั้นยังทำให้ได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนา การบำเพ็ญประโยชน์อีกด้วย

ตารางที่ 1 (ต่อ) สรุปรณศึกษา

<p>รายละเอียดของ กรณีศึกษา</p>	<p>กรณีศึกษาที่ 9 เด็กหญิงนุศรา อายุ 12 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ชั้นปลาย 2)</p>
<p>บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์</p>	<p>นุศราเป็นเยาวชนที่มาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้เพราะต้องการศึกษาด้านพระพุทธศาสนา โดยมีพระอาจารย์เป็นผู้สอน นอกจากนั้นยังมีความประพฤติเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นจากการได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระอาจารย์ ทำให้รู้จักประพฤตินให้เป็นคนดี มีศีลธรรมปฏิบัติตนต่อผู้ใหญ่ด้วยความอ่อนน้อม ปฏิบัติตนต่อเพื่อนด้วยความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการให้ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น ได้เข้าร่วมพิธีทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ การรักษาศีล 5 การใช้สมาธิ สติ ยังจัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาทุกครั้ง</p>
<p>รายละเอียดของ กรณีศึกษา</p>	<p>กรณีศึกษาที่ 10 นางจันทร์ (นามสมมติ) ผู้ปกครองของเยาวชนอายุ 15 และ 13 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามลำดับ (ชั้นสูง 1 และ ชั้นปลาย 1)</p>
<p>บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์</p>	<p>เห็นว่าบุตรทั้งสองคนนั้น นับเป็นเยาวชนที่ต้องการได้รับการขัดเกลาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากเดิมที่พี่น้องมักจะทะเลาะกันบ่อยครั้ง โดยบางครั้งก็ใช้ความรุนแรงระหว่างกันด้วย ไม่มีใครยอมใคร หลังจากนั้นก็เห็นว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ลดความก้าวร้าว มีสัมมาคารวะมากขึ้น การรู้จักให้อภัยกันในพี่น้อง ไม่ค่อยทะเลาะกันเหมือนก่อนหน้านั้น ประณีประนอมมากขึ้น อีกทั้งยังดูใจเย็นขึ้น ความตั้งใจและมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น การนำเอาคำสอนของพระอาจารย์มาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ผลการเรียนโดยรวมดีขึ้นทั้งสองคน ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น ได้</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) สรุปรณศึกษา

<p align="center">รายละเอียดของ กรณศึกษา</p>	<p align="center">กรณศึกษาที่ 11 นางซูใจ (นามสมมติ) ผู้ปกครองเยาวชน อายุ 15 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ชั้นปลาย 3)</p>
<p align="center">บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์</p>	<p>ผู้ปกครองเห็นว่าบุตรสาวของตนนั้นเป็นเยาวชนที่ควรจะได้รับ การจัด กลางจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ คือหลังจากที่บุตรของตนได้เข้า เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้วทำให้มีความเปลี่ยนแปลงด้าน ความประพฤติดีขึ้น เชื่อฟังผู้ใหญ่เมื่อดักเตือนมากขึ้น ไม่ได้เถียงเหมือน ก่อน ไม่ก้าวร้าว มีน้ำใจกับเพื่อน ๆ รู้จักการควบคุมอารมณ์มากขึ้น เห็น ว่าคงจะมาจากกาที่ได้รับ การอบรมขัดเกลาเพิ่มเติมจากโรงเรียนพุทธศา นาวันอาทิตย์ และยังทำให้บุตรได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง ศาสนามากขึ้น ได้ทำบุญตักบาตร รักษาศีล ปฏิบัติตามหน้าที่ ช่วยเหลือ งานพระอาจารย์ในพิธีต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนา</p>
<p align="center">รายละเอียดของ กรณศึกษา</p>	<p align="center">กรณศึกษาที่ 12 นายพัฒน์ (นามสมมติ) ปกครองของเยาวชนสองคนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 1 ตามลำดับ (ชั้นปลาย 3 และปลาย 1)</p>
<p align="center">บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์</p>	<p>ผู้ปกครองให้บุตรทั้งสองคนมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตั้ง แต่อยู่ในวัยเด็ก เพราะต้องการให้บุตรได้มีพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือใน การขัดเกลา ซึ่งโดยก่อนหน้าที่จะมาเรียนบุตรทั้งสองคนก็ถือว่าเป็นผู้มี ความประพฤติเรียบร้อยดี ช่วยเหลืองานพ่อแม่ได้เป็นอย่างดี มีความตั้ง ใจเรียนดี เมื่อมาได้รับการขัดเกลาเพิ่มเติมจากโรงเรียนพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ที่มีการสอนมารยาทเพิ่มเติม ทำให้บุตรทั้งสองมีความประพฤติที่ ผู้ปกครองพอใจมากขึ้น รู้จักมัธยัสถ์อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ส่วนในด้านการ เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเห็นว่า เมื่อบุตรทั้งสองได้ไป เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการเข้าไปทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับ พุทธศาสนาเป็นประจำ</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) สรุปกรณีศึกษา

รายละเอียดของ กรณีศึกษา	<p>กรณีศึกษาที่ 13 นางวราภรณ์ (นามสมมติ) ผู้ปกครองของเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ชั้นสูง)</p>
<p>บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์</p>	<p>ผู้ปกครองเห็นว่าแรงจูงใจเริ่มต้นที่ทำให้บุตรเริ่มไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์คือต้องการที่จะเรียนวิชาดนตรีไทย โดยผู้ปกครองเห็นว่าแม้จะด้วยเหตุผลใดก็ตามที่ทำให้บุตรของตนไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างไรบุตรของตนก็จะต้องได้รับการอบรมหรือการถ่ายทอดด้านพุทธศาสนาและศีลธรรมมาบ้างก็นับว่าได้ประโยชน์มากแล้ว และเห็นว่าเมื่อบุตรได้ไปเรียนแล้วก็มีความขยันเอาใจใส่การเรียนมากขึ้น มีความประพฤติดีขึ้น ช่วยเหลืองานบ้านมากขึ้น มีการสวดมนต์ก่อนนอน นั่งสมาธิ ซึ่งก่อนหน้านี้จะมาเรียนนั้นก็ไม่เคยปฏิบัติเช่นนี้ และยังทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนามากขึ้นด้วย เช่น การไปนั่งสมาธิ เวียนเทียน ทำบุญตักบาตร เป็นต้น</p>
รายละเอียดของ กรณีศึกษา	<p>กรณีศึกษาที่ 14 นางกมลลา (นามสมมติ) ผู้ปกครองของเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ชั้นสูง 1)</p>
<p>บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์</p>	<p>การที่ผู้ปกครองให้บุตรมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพราะผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการเรียนพุทธศาสนา ความต้องการจะให้บุตรเป็นเยาวชนที่ดีของสังคม และเมื่อได้ไปเรียนแล้วจะเห็นว่าบุตรของตนมีความประพฤติดีขึ้นในด้านกิริยามารยาท การพูดกับผู้ใหญ่ และยังมีความรู้เรื่องพระพุทธศาสนามากขึ้นอีกด้วย และที่สำคัญผู้ปกครองเห็นว่าหลังจากไปเรียนแล้วบุตรของตนมีผลการเรียนดีขึ้นมาก เห็นว่าคงมาจากการที่ใช้หลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธมาประกอบในการเรียนมากขึ้น และเห็นว่ายังทำให้บุตรเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น โดยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีที่จะเป็นการดำรงไว้ซึ่งพุทธศาสนาผ่านทางเยาวชน</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) สรุปกรณีศึกษา

รายละเอียดของ กรณีศึกษา	กรณีศึกษาที่ 15 นายนิรันดร์ (นามสมมติ) ผู้ปกครองของเยาวชนสองคน ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 3 ตามลำดับ (ชั้นสูง 2 และปลาย 3)
บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์	<p>ผู้ปกครองต้องการให้บุตรมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากการที่เมื่อให้บุตรสาวคนโตมาเรียนแล้วทำให้เห็นผลดีจึงให้บุตรคนเล็กมาเรียนเพราะต้องการให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ช่วยขัดเกลา เพราะบุตรคนเล็กนั้นเป็นคนที่ยังจะเกียจคร้าน ทั้งในเรื่องการเรียนและการช่วยเหลืองานบ้าน ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ค่อนข้างซุกซน เมื่อได้รับการขัดเกลาจากพระอาจารย์ เรื่องกิริยามารยาทก็มีความสำรวมมากขึ้น เรียบร้อยไม่ซนไม่ซุกซนเหมือนเดิม มีความรับผิดชอบทั้งในด้านการเรียนและการช่วยเหลืองานบ้านมากขึ้น ผู้ปกครองพอใจในความเปลี่ยนแปลงของบุตรมาก ส่วนในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาก็มีมากขึ้น เช่น การไปทำบุญตักบาตร ให้นักเรียนแสดงตนเป็นพุทธมามกะด้วย</p>
รายละเอียดของ กรณีศึกษา	กรณีศึกษาที่ 16 นายรัฐ (นามสมมติ) ผู้ปกครองของเยาวชนที่กำลังศึกษา อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ชั้นสูง2)
บทบาทของ โรงเรียน พุทธศาสนา วันอาทิตย์	<p>จุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้ปกครองให้บุตรมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพราะการที่บุตรเรียนอยู่ในโรงเรียนสามัญที่มีศาสนาประจำคือศาสนาคริสต์ตั้งแต่เด็ก ๆ ทำให้ผู้ปกครองต้องการให้บุตรได้เข้ามาใกล้ชิดและเรียนรู้ทางด้านพุทธศาสนาและธรรมะเพิ่มเติม และให้เริ่มเข้ามาเรียนตั้งแต่ยังอายุน้อย ๆ ซึ่งแต่เดิมนั้นบุตรชายก็มีนิสัยที่ยังเอาแต่ใจตนเอง ไม่ยอมใครและดื้อรั้น เมื่อได้รับการอบรมจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้วก็จะให้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มากขึ้น ปรับปรุงนิสัยเดิม และยังทำให้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ เช่น การเวียนเทียน การสวดมนต์ ฟังเทศน์ เป็นต้น</p>

กลุ่มเพื่อน (Peer Group) ของเด็กและเยาวชนที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อน ของกลุ่มกรณีศึกษา โดยที่ผู้ศึกษาได้มีโอกาสรู้จักและพูดคุยด้วย พบว่า กลุ่มเพื่อนของกรณีศึกษาได้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีศึกษาว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการแต่งกาย พฤติกรรมต่าง ๆ ในลักษณะที่เดิมก็จะเห็นว่าเป็นคนเรียบร้อยอยู่แล้วก็จะเรียบร้อยยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มเพื่อน ของกรณีศึกษาที่มีความสนิทสนมกันเป็นส่วนใหญ่ โดยที่บางคนก็จะเป็นเพื่อนกันมาหลายปี ก็จะเป็นเพื่อนที่โรงเรียนสามัญ ดังนั้นกลุ่มเพื่อนจึงเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อกรณีศึกษาเป็นอย่างมากที่จะทำให้ผู้ศึกษาสามารถเก็บข้อมูล ตลอดจนมีโอกาสที่จะได้พบเห็น และสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของกรณีศึกษาได้อีกหนทางหนึ่งเพื่อใช้ในการประกอบรวมกับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาและพ่อแม่ผู้ปกครอง ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าหากต้องการศึกษาบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ในด้านของการจัดเวลาสัปดาห์เยาวชน ก็ควรจะต้องศึกษาจากมุมมองของกลุ่มเพื่อนของกรณีศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งด้วย

สำหรับความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อกรณีศึกษาที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ ในช่วงแรกที่เพื่อนของพวกเขาเข้ามาเรียนในสถาบันแห่งนี้ส่วนใหญ่ก็จะมาจากความตั้งใจของผู้ปกครอง คือให้มาเรียนตั้งแต่อายุน้อย ๆ เพราะผู้ปกครองต้องการให้พระสงฆ์เป็นผู้อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีและเยาวชนที่ดี ซึ่งในช่วงนั้นก็ทำให้กรณีศึกษาไม่ได้ขัดแย้งอะไรก็ไปเรียนตามความประสงค์และความตั้งใจของพ่อแม่ผู้ปกครอง นอกจากนี้แล้วก่อนที่จะเข้ากรณีศึกษารวมทั้งกลุ่มเพื่อน ๆ เองก็จะมีความคิดว่าการไปเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้จะมีรูปแบบการเรียน รวมทั้งผู้สอนสถานที่เรียน คงจะเป็นน่าเบื่อมาก เห็นว่าคงจะไม่แตกต่างจากการที่เวลาไปวัดหรือการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในระบบโรงเรียนที่เคยเรียนมา เพราะบางครั้งดูว่าไม่น่าสนใจที่จะเรียน น่าเบื่อและดูซ้ำซาก ซึ่งก็เคยพูดคุยกับกรณีศึกษาว่าคงจะน่าเบื่อมากหากต้องไปเรียน และก็มีบางคนที่มาบอกกับกลุ่มเพื่อน ๆ ว่าไม่ค่อยต้องการไปเรียนเท่าไร เพราะในวันหยุดต้องการจะพักผ่อนและเล่นสนุกมากกว่า แต่เมื่อเพื่อน ๆ ของพวกเขาได้ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์แล้วสักระยะเวลาหนึ่ง ก็จะกลับมาเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับโรงเรียนแห่งนี้ให้ฟังว่า พอไปเรียนแล้วก็รู้สึกสนุกและน่าสนใจ ไม่น่าเบื่ออย่างที่คิดไว้ตอนแรก ต่างจากความคิดครั้งแรกก่อนที่จะเข้ามาเรียน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนทางด้านพระพุทธศาสนา การอบรมมารยาทต่าง ๆ ตลอดจนทั้งการเรียนการสอนวิชาสามัญและวิชาเสริมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ด้วยวิชาที่โรงเรียนแห่งนี้เปิดสอนก็จะมีวิชา ดนตรีไทย นาฏศิลป์ ภาษาต่างประเทศ ซึ่งพระ

อาจารย์รวมทั้งครูอาจารย์ที่มาสอนก็จะเป็นผู้มีความรู้ในวิชาที่สอนไม่แตกต่างกันไปจากอาจารย์ที่สอนที่โรงเรียนสามัญ อีกทั้งพระอาจารย์บางรูปก็มีวิธีการสอนที่ไม่น่าเบื่อ สนุกสนาน ซึ่งหลายครั้งก็ตลกด้วย โดยพระอาจารย์จะมีการสอนที่แตกต่างไปจากโรงเรียนสามัญ คือถ้าเป็นการสอนเรื่องศาสนาพุทธก็จะใช้การรูปแบบการเล่านิทาน การเปรียบเทียบให้เด็กและเยาวชนเข้าใจได้ง่าย และจดจำได้นาน จึงทำให้เพื่อน ๆ ที่ไปเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้รู้สึกสนุกกับการเรียนมาก ส่วนใหญ่หลังจากเข้าไปเรียนแล้ว เพื่อน ๆ ก็จะไม่ค่อยขาดเรียน ถ้าหากต้องการนัดกันเพื่อทำกิจกรรมใด ๆ ก็จะต้องรอให้เพื่อนเลิกเรียนเสียก่อน ซึ่งกลุ่มเพื่อน ๆ ของกรณีศึกษาก็เข้าใจและเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีที่เพื่อน ๆ ให้ความสำคัญกับการศึกษา

ในความเห็นของกลุ่มเพื่อนที่ทำการศึกษานี้เห็นว่าหลังจากที่เพื่อน ๆ ได้เข้าไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้วก็จะรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงบ้าง เช่น เรื่องของการปฏิบัติตน มารยาท รู้ว่าอะไรควรหรือไม่ควรปฏิบัติ ความประพฤติดีขึ้น มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยขึ้น แต่ในด้านการปฏิบัติตัวกับกลุ่มเพื่อน ๆ ก็ยังสนุกสนานกันเหมือนเดิม แต่ก็จะมีเรื่องที่จะเล่าจากการไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มาให้เพื่อน ๆ ฟัง เช่น นิทานธรรมะที่เคยได้รับการสอนจากพระอาจารย์ เพื่อให้เป็นคติสอนในบางเรื่องให้นำมาปรับใช้กับชีวิต ส่วนในด้านการแต่งกาย กลุ่มเพื่อนได้สังเกตพฤติกรรมการแต่งกายของเพื่อน ๆ ที่ได้เข้าไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ก็เห็นว่ามีความสำรวมในการแต่งกาย รู้จักกาลเทศะว่าจะแต่งกายเช่นไรให้เหมาะสม รู้จักคิดในด้านการใช้จ่ายไม่สุรุ่ยสุร่าย ฟุ้งเฟ้อ ในสิ่งที่ไม่จำเป็น จะประหยัด ซึ่งหากเป็นกลุ่มเพื่อนหรือวัยรุ่นทั่วไป ก็จะนิยมซื้อสิ่งของที่เป็นไปตามแฟชั่น ความนิยม เช่น สิ่งของที่เป็นผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศที่มีราคาสูงแต่ได้รับความนิยม การเล่นเกมส์ หรือไปเที่ยวเล่นบ่อยครั้ง แต่กรณีศึกษาจะคอยบอกและตักเตือนไม่ให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยให้รู้จักประหยัด

ในเรื่องของการเรียน ในความเห็นของกลุ่มเพื่อนของเยาวชนที่ได้ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะเห็นว่ามีการพัฒนาการที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นระดับผลการเรียนที่ดีขึ้น โดยเห็นว่าการจะมาจากการที่มีสมาธิ ความตั้งใจเรียนในห้องเรียน และในการอ่านหนังสือทบทวนมากขึ้น รวมทั้งทราบว่าที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการสอนเสริมในวิชาสามัญอีกด้วย ทำให้เพื่อน ๆ เหล่านี้สามารถนำสิ่งที่ไม่เข้าใจหรือเรียนไม่ทันไปถามครู อาจารย์ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้อีกด้วย รวมทั้งการที่มีการรู้จักการแบ่งเวลาที่ต้องใช้อีกด้วย

โดยสรุปจากการที่กลุ่มเพื่อนสังเกตการเปลี่ยนแปลงในแง่ต่าง ๆ เช่น ในด้านการแต่งกาย มารยาท การเรียน ก็จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมโดยรวมแล้วก็จะเข้าไปในด้านที่ดีขึ้น ซึ่งในบางกรณีของกลุ่มเพื่อนนั้นก็มีความต้องการที่จะไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วยเช่นกัน โดย

เพื่อน ๆ ที่กำลังเรียนอยู่ก็มีการชักชวนบ้าง โดยบางคนก็ต้องการที่จะไปเรียนแต่บางครั้งก็ต้องช่วยเหลือผู้ปกครองทำงานในวันหยุด หรือไม่ก็เป็นกรณีที่อยู่ไกลจากบ้านมากไม่สะดวกในการเดินทาง แต่โดยรวมแล้วก็เห็นว่าเป็นโครงการที่ดี ไม่ได้เป็นอย่างที่มองกันก่อนหน้านี้ นั่นคือมีทัศนคติกับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไปในทางที่ดีและถ้ามีโอกาสก็ต้องการที่จะไปเรียนด้วยเช่นกัน



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสัมภาษณ์ผู้บริหารและพระอาจารย์โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งสองแห่ง

จากการสัมภาษณ์ พระมหาบุญเพ็ง จิระมโม ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย และพระอาจารย์วัชชัย วัคฺมหาธาตุวราชรังสฤษฎิ์ ในด้านการประเมินผลของการดำเนินการในความเห็นของผู้บริหารและพระอาจารย์ผู้สอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เห็นว่าปัจจุบันได้มีการเปิดการเรียนการสอนในโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นหลายแห่ง ซึ่งถือเป็นการดีที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้พุทธศาสนามากขึ้น จากกรณีที่ระบบการศึกษาคือโรงเรียนได้ออกจากวัด เด็กและเยาวชนต้องมีที่รองรับ มีที่พึ่งพิงทางด้านจิตใจบ้าง เห็นว่าควรเน้นให้มีการสอนพุทธศาสนาในโรงเรียนสามัญ โดยทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพมากขึ้น แต่ในส่วนที่โรงเรียนสามัญไม่สอนหรือสอนได้ไม่ลึกซึ้งนัก ทางโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็จะเป็นส่วนที่เสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้มากขึ้น

จากการดำเนินการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มาจนถึงปัจจุบันนั้น ผู้บริหารและพระอาจารย์เห็นว่า ในเรื่องของความตื่นตัว ความสนใจของเด็กและผู้ปกครองที่มีความประสงค์จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีมากขึ้น โดยในสายตาของพระสงฆ์จะพบว่าชาวไทยยังคงให้ความสนใจและความสำคัญกับเรื่องของศาสนาพุทธอยู่มาก ยังคงให้ความสำคัญและความนับถือกับสถาบันศาสนา อย่างในกรณีที่ผู้ปกครองมีบุตรหลานที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสามัญที่มีศาสนาประจำเป็นศาสนาคริสต์นั้น ก็นับเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองนำบุตรหลานมาเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยพระอาจารย์เห็นว่าเด็กและเยาวชนเหล่านี้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เข้าไปมีส่วนในด้านการให้การศึกษาพุทธศาสนา มาก เพราะถ้าไม่มีโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เด็กและเยาวชนส่วนนี้ก็จะไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางศาสนาพุทธ เพราะเด็กเหล่านี้มักจะเข้าโรงเรียนสามัญที่มีศาสนาประจำที่เป็นศาสนาคริสต์ตั้งแต่ยังเด็ก เพราะผู้ปกครองจะเห็นว่าสอนบุตรหลานในเรื่องของภาษาต่างประเทศได้ดี มีชื่อเสียง โดยพระอาจารย์กล่าวว่าแนวโน้มที่จะมีเด็กและเยาวชนรวมทั้งผู้ปกครองที่มีความสนใจจะนำบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันมีโรงเรียนได้ดำเนินการภายใต้การควบคุมกระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา ซึ่งงบประมาณที่ได้รับมาจากการที่ทางมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย เป็นผู้จัดสรรงบประมาณการดำเนินการ นอกนั้นก็มาจากความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป รวมทั้งผู้ปกครอง โดยพระอาจารย์เห็นว่าผู้ปกครองมีส่วนช่วยมากในด้านทุนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน ทุนทรัพย์ แรงงาน รวมทั้งอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ในการดำเนินการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยทางโรงเรียนได้

เปิดกว้างให้บุคคลทั่วไปได้มาเรียน แต่ในส่วนนี้การดำเนินงานไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่ากับกรณี การเรียนการสอนเด็กและเยาวชน

ในด้านของการดำเนินการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น ผู้บริหารและพระอาจารย์ ทั้งสองเห็นว่าผลที่ได้กับเด็กและเยาวชนในเรื่องการอบรมขัดเกลาเด็กและเยาวชนนั้นจะเห็นได้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นกรณีเด็กของเยาวชนที่เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น ผลโดยรวมก็จะ เห็นได้ว่าเยาวชนจะมีความรู้เพิ่มเติมในด้านพระพุทธศาสนา ด้านการประพฤติ กิริยามารยาท การ ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องกับพระสงฆ์ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาพุทธ ข้อปฏิบัติตน ในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ซึ่งผลที่ได้รับ เห็นว่าก็ย่อมแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล ตามแต่พื้น ฐานของเด็กแต่ละคน การทำให้เด็กและเยาวชนได้เข้าวัดเพื่อซึมซับและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสถาบัน ศาสนา อีกทั้งยังได้ความรู้เพิ่มเติมในวิชาพิเศษต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้มีการเรียนการสอน โดย ตามความเห็นของพระอาจารย์ผู้สอน ตามประสบการณ์การรับหรือผลของการเรียนการสอนในด้าน การขัดเกลาเด็กและเยาวชนนั้นจะไม่ได้ขึ้นกับเรื่องของระยะเวลาการเรียนหรือระยะเวลาในการขัด เกลาที่จะทำให้ได้ผลดีแต่อย่างใด แต่จะขึ้นอยู่กับความศรัทธาและความตั้งใจของเยาวชนแต่ละคนที่จะ ทำให้ผลในการอบรมขัดเกลาได้ดี

ด้านการดำเนินงานการให้บริการสังคมนอกเหนือจากให้การอบรมขัดเกลาเด็กและ เยาวชนที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เท่านั้น โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้ได้จัด การดำเนินงานตามคำร้องขอจากสังคมภายนอกอีกด้วย เช่นการที่มีสถาบันการศึกษาที่มีเด็กและ เยาวชนมีปัญหาในเรื่องของความประพฤติที่ไม่เหมาะสม เช่นเรื่องการชกต่อย ทะเลาะวิวาทกัน ระหว่างสถาบันโดยมีการจัดให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นตัวแทนในการอบรมขัดเกลา โดยจัดให้มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งด้านศาสนาและธรรมะ รวมทั้งด้านความ ประพฤติ การปฏิบัติตน การขัดเกลาจิตใจ โดยจะเห็นว่าหลังจากเยาวชนเหล่านี้ได้ผ่านการอบรม แล้วเยาวชนเหล่านี้จะมีจิตใจอ่อนโยนมากขึ้น ทั้งยังได้เรียนวิชาสามัญเพิ่มเติม เรียนภาษาต่าง ๆ โดย จัดให้มีการสอนตามความต้องการของเยาวชนเหล่านี้ คือมีความประสงค์จะเรียนภาษาญี่ปุ่น ทาง วิทยาลัยพุทธศาสนา ฯ ก็ได้จัดหาครูมาสอนให้ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ปกครองของเด็ก นักเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มาเป็นผู้สอนให้ ซึ่งในส่วนนี้เห็นว่าการดำเนินงานของโรงเรียนพุทธ ศาสนาวันอาทิตย์ในด้านการขัดเกลาศีลธรรมให้เยาวชนได้ผลดีมาก มีการแสดงความประสงค์ของ เยาวชนเหล่านี้ที่จะเรียนต่อเนื่องหลังจากหมดช่วงระยะการอบรมแล้วจำนวนหนึ่งด้วย

ด้านการทำให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนานั้น ทางคณะ พระอาจารย์ก็เห็นว่าเยาวชนเหล่านี้ได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาทุก ๆ ครั้งที่ทาง

โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์จัดให้มี เช่น การเวียนเทียน การทำบุญตักบาตร เป็นต้น นอกจากนั้น ยังเยาวชนที่เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ยังสามารถอาราธนาศีล รักษาศีล 5 สวดมนต์ การกราบไหว้ที่ถูกต้อง การรับการอบรมเรื่องมารยาทอีกด้วย ในด้านปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้เยาวชนไทยสนใจในการที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์นั้น พระอาจารย์เห็นว่า วิชาดนตรีไทยสามารถใช้เป็นแรงจูงใจได้มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ได้มาก นอกจากนั้นก็ยังมีวิชานาฏศิลป์อีกด้วย โดยการเรียนวิชาเหล่านี้ทางโรงเรียนได้เริ่มมีการเก็บค่าเล่าเรียนด้วย โดยคิดเป็นปีละ 300 บาท เพื่อให้เป็นค่าใช้จ่ายแก่ครูผู้มาสอน โดยทางโรงเรียนจะมีการให้เงินครูผู้สอนวิชาเหล่านี้ชั่วโมงละ 100 บาท

ด้านข้อจำกัดของโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์แห่งนี้ ทางคณะผู้บริหารเห็นว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่เรียน ซึ่งต่อไปหากมีเด็กและเยาวชนสนใจที่จะมาเรียนเพิ่มมากขึ้น สถานที่เดิมที่ขณะนี้ก็เริ่มคับแคบไม่เพียงพอแล้ว จึงต้องมีมาตรการใด ๆ ที่จะเป็นการขยายสถานที่เพื่อรองรับในส่วนนี้ ซึ่งคงจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายจึงจะสามารถขยายผลการดำเนินการของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ให้ได้รับรองรับเด็กและเยาวชนได้เพียงพอ

และจากการสัมภาษณ์ พระมหาเชาวรา ฌมปญโญ รักษาการ หัวหน้าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย และพระมหามงคล ชันติโร พระอาจารย์ของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร ในด้านผลของการดำเนินการของโรงเรียน โดยเริ่มจากในด้านของงบประมาณที่เห็นว่าถ้ามีการให้ความสำคัญกับโครงการของทางโรงเรียนมากกว่านี้ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนก็คงทำได้ดีมากกว่าปัจจุบันนี้ เพราะตอนนี้โรงเรียนได้รับงบประมาณจากกรมการศาสนาประมาณปีละ 5,000 บาท เท่านั้น นอกจากนั้นทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้จัดสรรงบประมาณมาให้ และอีกส่วนหนึ่งทางโรงเรียนจะต้องหาด้วยตนเอง โดยการสนับสนุนจากผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ เพราะนอกจากจะมีค่าใช้จ่ายที่ในการเรียนการสอน กิจกรรมเพิ่มเติมต่าง ๆ แล้ว ทางโรงเรียนได้จัดให้มีบริการอาหารกลางวันแก่เด็กและเยาวชนที่มาเรียนด้วย รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ต้องมีให้ครูผู้สอนวิชาพิเศษต่างๆ อีกด้วย แต่ที่ทางโรงเรียนก็เห็นว่าได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้ปกครองให้การช่วยเหลือมาโดยตลอด เพราะจากการที่ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ควรจะให้การสนับสนุนช่วยเหลือกัน

ในด้านของผลการอบรมขัดเกลาทางศีลธรรมเด็กและเยาวชนนั้น พระอาจารย์เห็นว่าเด็กที่เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์นั้นจะมีการประพฤติปฏิบัติตนได้เหมาะสมกว่าเยาวชนที่ไม่ได้ผ่านการเรียนเลย เพราะจากการสังเกตว่าถ้าเยาวชนที่มาเรียนแรก ๆ นั้นหากเจอพระสงฆ์การ

ปฏิบัติก็ไม่ค่อยถูกต้อง เหมาะสมเท่าไรนัก แต่หากเป็นเยาวชนที่มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้วจะสามารถเห็นความแตกต่างได้ ว่าจะมีการปฏิบัติที่น่ารักมากกว่า การเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นก็ไม่ได้มีการหวังผลในเรื่องของการที่จะให้เด็กจะต้องรู้และเข้าใจในเรื่องศาสนาพุทธอย่างลึกซึ้งแต่อย่างใด เพียงจุดประสงค์ให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้เข้ามาใกล้ชิดกับพระพุทธรูปศาสนามากขึ้นกว่าเดิม ไม่ไปใช้เวลาว่างไปในทางที่ผิด เช่น เสพยาเสพติด เที่ยวเล่นในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งหากเป็นกรณีนี้นับว่าผลการดำเนินงานของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็นับว่าน่าพอใจ นอกเหนือจากนั้นก็จะเป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนที่มาเรียนจะได้รับเพิ่มเติม เช่น การเรียนวิชาสามัญ วิชาพิเศษต่าง ๆ

นอกจากนั้นในเรื่องของความประพฤติกอรวมแล้วเห็นว่าโดยส่วนมากของเด็กและเยาวชนที่มาเรียนนั้นเริ่มจากการที่พ่อแม่ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของโครงการนี้ จึงได้ให้ความสนใจที่จะนำบุตรหลานมาฝากเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ โดยพระอาจารย์เห็นว่าหากไม่ได้เป็นกรณีของความตั้งใจของตัวเยาวชนเองที่ต้องการมาเรียนก็จะทำให้ผลในด้านการขัดเกลาที่จะได้รับ ไปนั้นก็ย่อลงไป เพราะทางโรงเรียนไม่ได้มีข้อบังคับเด็กนักเรียนอย่างเช่นโรงเรียนสามัญที่นักเรียนต้องคอยคำนึงถึงเรื่องผลการเรียนที่จะต้องออกมาในรูปของคะแนนที่จะใช้เป็นตัววัด ที่นักเรียนจะต้องเอาใจใส่มากกว่า เพราะต้องนำเป็นหลักฐานในการศึกษาหรือการทำงานต่อไปในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามก็ยังได้รับไปบ้างทางโรงเรียนก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีแล้ว ในความเห็นของพระอาจารย์นั้นเด็กส่วนใหญ่ก็มีความประพฤติเรียบร้อยขึ้นกว่าเดิม อย่างกรณีเด็กผู้ชายที่บางคนที่อาจจะดูเกรงในตอนแรก แต่หลังจากได้มาอยู่ใกล้ชิดกับพระสงฆ์แล้วก็เห็นว่าความประพฤติเรียบร้อยขึ้น โดยเห็นว่าเด็กผู้หญิงจะสอนง่ายกว่า และก็มีผลประพฤติเรียบร้อยกว่าเด็กผู้ชาย เพราะกำลังอยู่ในช่วงวัยที่คิดคะนองก็มีบ้างบางครั้งก็ต้องว่ากล่าวตักเตือน แต่พระอาจารย์ก็กล่าวว่าแต่ก็ยังดีกว่าไม่ได้เข้ามามีส่วนกับโครงการนี้เลยแน่นอน โดยรวมแล้วคณะผู้บริหาร คณาจารย์ก็พอใจในความประพฤติของเด็กนักเรียนในโรงเรียนนี้ ซึ่งเห็นว่าผลการดำเนินงานในด้านการขัดเกลาศีลธรรมเด็กและเยาวชนของโรงเรียนนี้ได้ผลที่ดีในระดับหนึ่ง

ในด้านข้อจำกัดของโครงการนี้ตามความเห็นของพระอาจารย์เห็นว่าในเรื่องสถานที่การเรียนการสอนที่บางครั้งไม่เพียงพอ เพราะต้องใช้สถานที่เดียวกับพระสงฆ์ที่มาเรียนในระดับมหาวิทยาลัยที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย และอีกด้านหนึ่งคือการที่ ขณะนี้ไม่มีมาตรการใด ๆ ที่จะออกมาเป็นรูปธรรมในการรองรับเด็กและเยาวชนที่ผ่านการเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มาแล้ว เพราะถ้ามีการนำเอาเรื่องการที่เยาวชนคนใดได้ผ่านการเรียนที่โรงเรียนประเภทนี้แล้วจะมีการพิจารณาเป็นพิเศษในการศึกษาต่อหรือการรับเข้าทำงานก็จะเห็นว่าเป็นการดีต่อเด็กและเยาวชนผู้เรียน และคงจะมีเยาวชนให้ความสนใจที่จะมาเรียนกันเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 4

บทวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

เนื่องจากสถาบันทางศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญของทุกสังคม ทั้งนี้เพราะมนุษย์ทั่วไปจะไม่เติบโตเฉพาะแต่ร่างกายเท่านั้น จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนทางจิตใจให้มีคุณธรรมและศีลธรรมไปพร้อม ๆ กัน เดิมก่อนที่เด็กและเยาวชนจะได้รับการศึกษาในโรงเรียน วัดและพระสงฆ์จะเป็นผู้ให้การอบรมและการศึกษาหลังจากนั้นวัดและพระสงฆ์ได้ลดบทบาทในส่วนนี้ไป บทบาทและหน้าที่ในการอบรมขัดเกลาศีลธรรมเป็นของโรงเรียนซึ่งอัตราส่วนของครูและนักเรียนไม่เพียงพอต่อการดูแลเอาใจใส่ได้ทั่วถึง ประกอบกับการที่ผู้ปกครองมีภาระหน้าที่และการงานนอกบ้านมากขึ้น ระยะเวลาในการอยู่ใกล้ชิดกับบุตรน้อยลงและยังรวมไปถึงปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ที่เป็นส่วนเสริมให้เด็กและเยาวชนรับสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมและบุคลิกภาพไม่พึงประสงค์ ต่อเมื่อได้มีการจัดตั้งโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ทำให้วัดและพระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการให้การศึกษาและการนำเด็กและเยาวชนกลับมาสู่วัดอีกครั้ง ซึ่งเป็นส่วนที่ผู้ศึกษาสนใจถึงบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาสนาวันอาทิตย์ในการขัดเกลาทางศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน

จากการที่ผู้ศึกษาได้เข้าไปทำการศึกษาเก็บข้อมูลภายในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาสนาวันอาทิตย์ 2 แห่ง คือ โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาสนาวันอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2542 – เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2543 เพื่อศึกษาถึงบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาสนาวันอาทิตย์ในการขัดเกลาศีลธรรมแก่เยาวชน โดยมีแนวคิดเรื่องการจัดเกลาทางสังคม (Socialization) โดยใช้โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาสนาวันอาทิตย์ซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวแทนหนึ่งของสังคมในการอบรมและขัดเกลาศีลธรรมให้เด็กและเยาวชนที่มาเรียน ผู้ศึกษาได้รับข้อมูลจากกรณีศึกษาจำนวน 24 คน ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ในบทที่ 3

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยการสัมภาษณ์เพื่อเก็บประวัติชีวิต นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และครูของเด็กและเยาวชนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาสนาวันอาทิตย์ โดยวิธีการวิเคราะห์จะมีรายละเอียดดังนี้

บทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการขัดเกลาทางสังคม

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งจะเน้นศึกษาเรื่องบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการขัดเกลาทางศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งในด้านของการวัดผลคุณธรรม จะอยู่ในรูปของตัวแปรที่นำมาวัดดังนี้ ความประพฤติและความสำรวม การแต่งกาย วุฒิภาวะ สมาธิ (ความตั้งใจในการทำงาน) ความมั่นคงทางอารมณ์และสังคม และเรื่องเพศ (ความยับยั้งชั่งใจ) จะนำมาใช้เป็นส่วนที่วัดถึงการพัฒนาทางศีลธรรม โดยมีแนวคิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) มาใช้ในการวิเคราะห์การศึกษาครั้งนี้

การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่สังคมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยตรงหรือทางอ้อม ให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธีกฎเกณฑ์ ความประพฤติและคุณค่าต่าง ๆ ที่กลุ่มนั้นได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมนั้น โดยโรงเรียนถือเป็นกลุ่มตัวแทนหนึ่งในการอบรมให้รู้ระเบียบสังคมที่สำคัญ อีกทั้งวัดและพระสงฆ์ก็เป็นกลุ่มที่มีส่วนในการพัฒนาคุณธรรม ศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เนื่องจากชีวิตของมนุษย์ไม่อาจอยู่ได้ เพื่อความหมายทางวัตถุอย่างเดียวซึ่งถึงแม้จะสร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการ แต่ก็ไม่สามารถสนองความต้องการได้แท้จริง คุณค่าทางจิตใจจึงมีความหมายต่อไป ไม่มีอุปสรรคใด ๆ ที่จะควบคุมความประพฤติของมนุษย์พฤติกรรมของสังคม ได้ดีเท่ากับระบบศีลธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวควบคุมจิตใจ

ในปัจจุบันนี้ความสำคัญของพุทธศาสนาในสังคมโดยเฉพาะวิชาที่สอนในโรงเรียนได้ให้ความสำคัญน้อยลง โดยจะมุ่งเน้นในวิชาที่เกี่ยวกับความคิดและการปฏิบัติเพื่อนำไปใช้สอบสำหรับการแข่งขันเข้าสู่การเรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการขัดเกลาหรือการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องศีลธรรมและจริยธรรมได้น้อยลง จึงมีผลกระทบต่อความคิด พฤติกรรม และบุคลิกภาพในด้านต่าง ๆ จนก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายที่ปรากฏให้เห็นในสังคม เช่น การทะเลาะวิวาทของนักเรียนต่างสถาบัน หรือ การแต่งกายที่มีลักษณะไม่เหมาะสม ซึ่งสมาชิกในสังคมบางส่วนมีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ของเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังตามบรรทัดฐานทางสังคม

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ผู้ปกครองส่วนหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญในการขัดเกลาเรื่องศีลธรรม ความประพฤติ และบุคลิกภาพที่ไม่ได้มาจากระบบโรงเรียน จึงได้เห็นถึงความสำคัญของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่จะสามารถทดแทนในกรณีดังกล่าวได้ เพื่อที่จะทำให้บุตรหลาน

ของตนมีความประพฤติ การปฏิบัติตน ตลอดจนบุคลิกภาพตามความคาดหวังของผู้ปกครอง และเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมที่ตั้งไว้

จากการศึกษาโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ทั้ง 2 แห่งนี้จะมีการจัดระบบการเรียนรู้หรือ การขัดเกลาที่เน้นในเรื่องของศีลธรรม มารยาท และการปฏิบัติตนทางสังคมเป็นหลัก แต่ก็ยังมีการ เสริมวิชาอื่น ๆ ที่ให้เด็กและเยาวชนเป็นทางเลือกอีกด้วย สำหรับการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธ ศาสนาวินอาทิตย์ เด็กจะมีการเรียนรู้และการขัดเกลาในด้านต่าง ๆ โดยที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ในการขัดเกลาศีลธรรมของโรงเรียนพุทธ ศาสนาวินอาทิตย์ ซึ่งในการวิเคราะห์เรื่องดังกล่าวนี้เนื้อหาจะอยู่ในรูปของนามธรรมยากต่อการตัด สิ้นว่าเยาวชนได้รับการขัดเกลาทางศีลธรรมมากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้มีเกณฑ์ในการ วิเคราะห์ด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านความประพฤติและความสำรวม

จากการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ทั้ง 2 แห่ง บุคลิกภาพของเยาวชนส่วน หนึ่งก่อนที่จะเข้ามาศึกษาจะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่นการมีบุคลิกภาพที่ค่อนข้างก้าวร้าว ไม่มีสัมมาคารวะ เกียจคร้าน ใจร้อนไม่ใช่เหตุผล ใช้อารมณ์ในการตัดสินปัญหาต่าง ๆ แต่หลังจาก ได้รับการอบรมขัดเกลาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์แล้วทำให้มีความประพฤติเปลี่ยนแปลง ไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พัทธา สายหู (2524 : 1) เรื่องการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการ ที่สังคมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยตรงหรือทางอ้อมให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอา ระเบียบวิธีกฎเกณฑ์ ความประพฤติและคุณค่าต่าง ๆ ที่กลุ่มนั้นได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความ ประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมนั้น โดยสะท้อนจากการศึกษากรณีดังนี้

นายวรพล กรณีศึกษาที่ 3 ในการมองตนเองก่อนเข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวิน อาทิตย์นั้นวรพล โดยกรณีศึกษามองว่าตนเองเดิมนั้นเป็นคนอารมณ์ร้อน และค่อนข้างมีบุคลิกที่ ก้าวร้าวทั้งกับบุคคลทั่วไปและกับบิดามารดา ซึ่งวรพลเห็นว่าโดยส่วนมากจะก้าวร้าวกับผู้ปกครอง มักได้เถียงโดยใช้กิริยาและวาจาที่ไม่เหมาะสม เพราะคิดว่าโตแล้วมีความคิดเป็นของตนเองไม่ต้อง ให้ผู้ปกครองคอยมาว่ากล่าว และยังเคยทะเลาะกับเพื่อน ๆ อยู่บ่อยครั้งอีกด้วย ทั้งยังเป็นผู้ที่ค่อนข้างจะฟุ้งซ่าน ไม่มีสมาธิ ทำให้บุคลิกการประพฤติตนของวรพลเป็นที่ไม่พึงประสงค์กับบุคคลที่อยู่ รอบข้าง ผลการเรียนก็ไม่ค่อยดี เป็นเหตุจากการที่เป็นคนที่ไม่มีความสมาธิ อารมณ์ร้อน ไม่ใช่เหตุผล หลังจากเข้าเรียนวรพลมีความเห็นว่าตนเองมีความคิดกว้างไกลมากขึ้นจากการได้รับความรู้เพิ่มเติม และส่งผลให้มีสภาพจิตใจดีขึ้นมากเพราะได้รับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง และนำมา ปรับใช้กับชีวิตของตนเอง ทำให้ไม่ฟุ้งซ่านสับสน ได้รับการอบรมเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดา

เด็กพฤติกรรมก้าวร้าวกับบิดามารดา มีความใจเย็นมากขึ้น ไม่ใช้อารมณ์มีเหตุผลมากขึ้น ไม่พยายามทะเลาะกับเพื่อนรู้จักการให้อภัย

นายอิทธิ กรณีศึกษาที่ 4 อิทธิเห็นว่าความประพฤติของตนก่อนหน้าที่จะเรียนเป็นเหมือนเด็กผู้ชายทั่วไป แต่ก่อนข้างจะซุกซนมาก ถ้าได้เข้ากลุ่มกับเพื่อน ๆ ก็จะซนมาก จะมีรูปแบบการเล่นค่อนข้างโลดโผนและก้าวร้าว เช่น การยิงนกตกปลา ชอบแกล้งเพื่อนซึ่งบางครั้งเพื่อนก็โกรธรวมทั้งการแกล้งสัตว์ต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเมื่ออิทธิโตขึ้นมาแล้วก็ยังมีอุปนิสัยเหล่านี้อยู่บ้าง แต่อิทธิก็เห็นว่าตอนนั้นสิ่งที่ทำไปเป็นเพียงการเล่นสนุกสนานและก็กระโดดไปตามวัยที่ยังเป็นเด็กอยู่ หลังจากเข้าเรียนแล้วเห็นว่าตนเองมีความประพฤติไปในทางที่ดีขึ้นมีความนอบน้อมกับพระสงฆ์และผู้ใหญ่มากขึ้น และยังมีสัมมาคารวะ ระวังระวังในพฤติกรรมของตนมากขึ้น การวางตนและการปฏิบัติต่อเพื่อนทั้งที่เป็นผู้หญิงและผู้ชาย และผู้มีอาวุโสกว่า เพื่อจะได้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมและยังนำหลักทางพุทธศาสนาที่ได้เรียนในห้องเรียนไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เช่น การลดการเบียดเบียน ไม่ว่าจะเป็นการรังแกผู้อื่น จากการได้เรียนรู้เรื่องกรรมคือผลของการกระทำ ทำดีก็จะได้ดี ทำชั่วก็ได้ชั่ว รู้จักเรื่องบาปบุญคุณโทษ จึงทำให้อิทธิลดพฤติกรรมส่วนที่ไม่ดีของตนไปได้

เด็กหญิงขวัญตา กรณีศึกษาที่ 1 ตอนเด็กขวัญตาเป็นเด็กที่ไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ปกครอง เป็นเด็กที่ซุกซนและค่อนข้างดื้อรั้น ซึ่งผู้ปกครองก็พยายามที่จะดัดนิสัยสอนเพราะเห็นว่าเป็นเด็กผู้หญิงต้องการที่จะให้เป็นเด็กเรียบร้อยน่ารัก โดยผู้ปกครองของขวัญตามีอาชีพค้าขายทั้งสองคนไม่ค่อยมีเวลาในการดูแลบุตรมากนักในการที่จะให้ความเอาใจใส่ในการฝึกฝนให้มีกิจกรรมายาทที่เรียบร้อย อีกทั้งขวัญตามี น้องและเพื่อนบ้านที่เป็นเด็กผู้ชายเสียส่วนมากจึงทำให้การเล่นเป็นแบบเด็กผู้ชายเสียส่วนใหญ่ โดยหลังจากที่ได้ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิลาแล้วทำให้ความประพฤติของขวัญตาดีขึ้นเชื่อฟังผู้ปกครองมากขึ้น และไม่เล่นซุกซนเหมือนเดิม จากการได้รับการสั่งสอนอบรมเรื่องมารยาทจากพระอาจารย์ซึ่งถึงแม้ว่าขวัญตาจะไม่ได้นำมาปฏิบัติตามทั้งหมดแต่ก็ทำให้มีกิจกรรมายาทเรียบร้อยขึ้นมากกว่าเดิม และยังทำให้ได้นำความรู้ที่เรียนในห้องเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิลาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย ก็จะเป็นเรื่องคำสอนให้กตัญญูเชื่อฟังบิดามารดา ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง

นางจันทร์กร กรณีศึกษาที่ 10 ที่มีบุตรเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิลาสองคน เห็นว่าก่อนเข้าเรียนบุตรทั้งสองของตนไม่ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เมื่อย่างก็จะดูโทรทัศน์ ไม่สนใจเรียน เพราะมีนิสัยค่อนข้างเกียจคร้าน ไม่ช่วยเหลืองานบ้าน และมักจะทะเลาะกันบ่อยครั้งและบางครั้งก็มีความรุนแรงถึงขั้นได้รับบาดเจ็บ และก็ไม่ค่อยมีสัมมาคารวะจนบางครั้งทำให้ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นความก้าวร้าว หลังจากเข้าเรียนแล้วผู้ปกครองมีความเห็นว่าบุตรทั้งสองมีความเปลี่ยนแปลง

ความประพฤติไปในทางที่ดีมากขึ้น รู้จักการวางตัวว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรกระทำในสถานการณ์นั้น ๆ การรู้จักแบ่งปันเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจมากขึ้น และทำให้เป็นผู้รู้จักคิดเปรียบเทียบการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และในส่วนสำคัญคือรู้จักการให้อภัยกันในพี่น้อง ไม่ค่อยทะเลาะกันมากเหมือนเก่า และยังดูใจเย็นมากขึ้น นำเอาคำสอนของพระอาจารย์มาปรับใช้กับชีวิตประจำวันทำให้มีหลักของศาสนาพุทธในการดำเนินชีวิต

นายนิรันดร์ กรณีศึกษาที่ 15 ผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ 2 คน โดยจุดเริ่มของการเรียนของบุตรทั้งสองคนนั้นมาจากการที่บุตรคนโตต้องการที่จะไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ ซึ่งถึงแม้บุตรคนนี้จะเป็นผู้ที่มีความประพฤติโดยรวมดีอยู่แล้ว แต่ปัจจัยที่ทำให้ต้องการไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์เพราะต้องการไปเรียนตามเพื่อน ซึ่งเมื่อไปเรียนแล้วก็ได้ผลดี ดังนั้นผู้ปกครองต้องการให้บุตรคนเล็กไปเรียนด้วย เพราะต้องการให้เป็นเด็กที่มีความประพฤติเรียบร้อย เพราะบุตรคนเล็กนั้นมีนิสัยค่อนข้างเกียจคร้านทั้งในเรื่องการเรียนและการช่วยเหลืองานบ้านเพราะการที่เป็นบุตรคนเล็กได้รับการตามใจมาก อยากหวังให้โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ช่วยอบรมขัดเกลาให้ดีขึ้น โดยหลังจากที่บุตรเข้าเรียนแล้วผู้ปกครองมีความเห็นว่าบุตรสาวมีความประพฤติที่เหมาะสมกับวัย มีการปรับตัวที่ดี มีความร่าเริงสนุกสนานถ้าอยู่กับเพื่อน แต่ถ้าอยู่กับผู้ใหญ่จะมีความประพฤติเหมาะสมเรียบร้อยดี โดยบุตรสาวคนเล็กที่เป็นคนที่ยกเลิกแสดงออก แต่จะเป็นในรูปแบบของการแสดงออกที่เหมาะสม และมีการเปลี่ยนแปลงด้านความประพฤติ ตั้งใจเรียนมากขึ้น ช่วยเหลือทำงานบ้าน มีความรับผิดชอบกับตนเองและหน้าที่การงานมากขึ้น ซึ่งเห็นว่าบุตรสามารถนำคำสอนจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ด้านความสำรวมของบุตรของตนนั้นก็เห็นว่ามีลักษณะสมกับวัยรุ่นทั่วไป เห็นว่ามีการปรับตัวที่ดี ถ้าอยู่ในหมู่เพื่อนหรือคนวัยเดียวกันก็จะสนุกสนาน แต่ถ้าอยู่กับผู้ใหญ่ ก็มีความประพฤติเหมาะสม โดยบุตรคนเล็กจะร่าเริงมากกว่าคนโต โดยบุตรคนโตจะเรียบร้อยแต่เดิมแล้ว จะเห็นชัดในกรณีของบุตรคนเล็กที่เดิมก่อนที่จะเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์นั้น จะซุกซนมาก แต่เมื่อได้รับการอบรมขัดเกลาจากพระอาจารย์ เรื่องกิริยามารยาทก็เห็นว่ามีควมสำรวมมากขึ้น เรียบร้อยขึ้นไม่ซุกซนเหมือนเดิม

นายพัฒน์ กรณีศึกษาที่ 12 ในด้านความสำรวม เนื่องจากบุตรชายทั้งสองของนายพัฒน์นั้นได้รับการอบรมจากผู้ปกครองอยู่เสมอว่าต้องการให้บุตรทั้งสองคนมีความประพฤติเรียบร้อย รู้จักการแสดงออกให้เหมาะสมกับสถานการณ์ให้มีความนอบน้อมกับผู้ใหญ่และประพฤติตนให้เหมาะสม อีกทั้งยังได้รับการขัดเกลาเพิ่มเติมจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ที่มีการสอนมารยาทต่าง ๆ ด้วยแล้วก็ตามให้บุตรทั้งสองมีความสำรวมที่ผู้ปกครองพอใจมาก

ด้านการแต่งกาย

จากแนวคิดเรื่องของการขัดเกลาทางสังคม สุขุม ศรีบุรินทร์ เสนอว่าเป็นกระบวนการหล่อหลอมทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจเจกชนเรียนรู้ค่านิยม ความเชื่อ และแบบแผนพฤติกรรมของสังคม โดยเด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้รับการอบรมและสั่งสอนจากพระอาจารย์ผู้สอนให้มีความคิด ค่านิยม ในด้านของความเหมาะสมในการแต่งกาย เพื่อจะได้ไม่ขัดกับวัฒนธรรมไทย ดังจะเห็นได้จากการศึกษากรณีดังนี้

นายธีระ กรณีศึกษาที่ 8 เรื่องการแต่งกายของตนเองและวัยรุ่นในปัจจุบัน ธีระเห็นว่าในบางส่วนตนก็เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในบางอย่างที่ดูมากเกินไปในด้านความเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย โดยธีระบอกว่าตนเองก็เป็นเด็กชายวัยรุ่นคนหนึ่งที่น่าสนใจในสิ่งที่วัยรุ่นทั่วไปนิยม แต่ก็จะรับมาเลือกปฏิบัติกับตนในส่วนที่เหมาะสม โดยธีระก็แต่งกายเหมือนวัยรุ่นทั่วไปคือสามารถให้เข้าร่วมกับกลุ่มเพื่อน ๆ ของตนได้ ไม่เชยจนเกินไป แต่ก็จะไม่ซ้่มากเกินไปแบบที่ธีระเห็นว่าเมื่อเดินไปแล้วตกเป็นเป้าสายตาของคนอื่น เหมือนที่วัยรุ่นหลาย ๆ คนทำอยู่ เพราะธีระเห็นว่าไม่เหมาะสมในสายตาของผู้ใหญ่และคนทั่วไป และตนเองก็ไม่ชอบด้วย อีกทั้งการที่ได้รับการขัดเกลาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยซึ่งสอนให้รู้จักความพอดี ไม่ฟุ่มเฟือย การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย

เด็กหญิงขวัญตา กรณีศึกษาที่ 1 แม้จะเป็นวัยรุ่นอีกทั้งเป็นเด็กผู้หญิงที่มักจะสนใจในด้านของแฟชั่นการแต่งกายความสวยงาม ซึ่งขวัญตาก็กล่าวว่าตนก็ไม่ได้ปฏิเสธการรับเอาเรื่องความนิยม ความทันสมัยในแต่ละช่วงระยะ เพราะเห็นว่าบางสิ่งก็ดูสวยงาม และในบางครั้งขวัญตาก็ไปซื้อหามาใช้เพื่อให้ทันสมัยเหมือนกับกลุ่มเพื่อน ๆ แต่จากการที่ตนเองได้รับการอบรมและการขัดเกลาในด้านการพัฒนาศีลธรรมจากพระอาจารย์ที่ให้มีการแต่งกายที่เหมาะสม ไม่เป็นการขี้ขลาด และการรู้จักความพอดีทั้งในเรื่องอายุ ฐานะ และด้านการแต่งกายให้ถูกกาลเทศะ ทำให้ขวัญตาเห็นว่าตนเองก็จะแต่งกายตามสมัยนิยมบ้างแต่โดยรวมจะต้องเหมาะสมและดูเรียบร้อย

เด็กหญิงอัมพา กรณีศึกษาที่ 6 ในด้านความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการแต่งกายของวัยรุ่น อัมพาบอกว่าก็มีทั้งส่วนที่ดีและไม่ดี เช่นการกล้าแสดงออกที่วัยรุ่นไทยสมัยใหม่กล้าแสดงออกมากขึ้น เช่น รูปแบบของการแต่งกายที่วัยรุ่นกล้าที่จะแต่งกายให้ตนเองมีลักษณะเด่น ให้เป็นที่สนใจของผู้คนทั่วไป โดยอัมพาเห็นว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่สามารถทำได้ แต่อัมพาเห็นว่าแต่ก็ต้องมีขอบเขต เพราะบางคนที่เป็นเด็กผู้หญิงอายุน้อยแต่กล้าแต่งกายที่ดูไม่เหมาะสม ไม่มีมิดชิด แล้วไปอยู่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถ้าเป็นกรณีของอัมพาเห็นว่าตนเองจะไม่ปฏิบัติตนเช่นนั้นแน่นอน เพราะเห็นว่าเพียงแต่งกายให้ดูสะอาด ถูกกาลเทศะ ก็เหมาะสมกับตนเองแล้ว และยังมีความเห็นว่า

ถ้าวัยรุ่นทุกคนได้มีโอกาสได้เข้ามาเรียนรู้ในหลักสูตรศาสนาสอน หรือมีโอกาสได้มาเรียนในโรงเรียน พุทธศาสนาวินัยปฏิบัติเช่นเดียวกับตนเองก็จะทำให้สังคมไทยมีปัญหาเรื่องวัยรุ่นประพฤตินไม่เหมาะสมลดน้อยลง

นายนิรันดร์ ภูมิศึกษาที่ 15 ผู้ปกครองมีความเห็นในเรื่องการแต่งกายของบุตรสาวว่าส่วนมากจะให้ลูก ๆ ของตนได้เลือกซื้อเครื่องแต่งกายเอง ไม่ได้บังคับโดยผู้ปกครองเป็นผู้คอยให้คำแนะนำในบางครั้งเท่านั้น เห็นว่าบุตรสาวก็จะแต่งกายตามสมัยนิยมบ้าง และผู้ปกครองก็ได้บอกกล่าวตักเตือนไม่ให้แต่งกายที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ดูไม่มิดชิด เพราะเป็นเด็กผู้หญิงจะอันตรายมาก ซึ่งบุตรของตนก็ไม่ชอบที่จะแต่งกายที่ดูเกินวัยและไม่มิดชิดมาตั้งแต่เป็นเด็กแล้ว ผู้ปกครองจึงไม่ห่วงกังวลในเรื่องนี้ โดยเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวินัยปฏิบัติก็มีส่วนในการอบรมสั่งสอนให้บุตรสาวของตนเรื่องกิริยามารยาทให้เหมาะสมก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่ส่งผลให้บุตรสาวของตนมีบุคลิกภาพและการปฏิบัติตนเช่นนี้

ด้านวุฒิภาวะ

จากแนวคิดของ บรูม และ เซลนิก (Broom and Selnick) เรื่องการขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องประสบตั้งแต่วัยเด็กจนถึงผู้ใหญ่ โดยการเรียนรู้ถึงค่านิยม กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ที่สมาชิกในสังคมนั้น ๆ กำหนดไว้ เพื่อให้ความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันสามารถดำเนินต่อไปได้ด้วยดี ดังนั้นการขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิต ระเบียบ บรรทัดฐาน ที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งแนวคิดนี้จะสอดคล้องกับกรณีของวุฒิภาวะ โดยเด็กและเยาวชนที่ได้รับการขัดเกลาก็ย่อมจะเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะเหมาะสมกับวัยของตน ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ สะท้อนให้เห็นจากกรณีศึกษา

นางจันทร์ ภูมิศึกษาที่ 10 มีความเห็นในเรื่องวุฒิภาวะของบุตรทั้งสองคนของตนที่กำลังเรียนอยู่ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินัยปฏิบัติ ซึ่งนางจันทร์เห็นว่าเมื่อบุตรซึ่งเป็นเยาวชนที่ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาด้านคุณธรรมและศีลธรรมจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินัยปฏิบัติ ซึ่งนางจันทร์เห็นว่ามีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมากและเห็นว่าบุตรทั้งสองนั้นถือว่าเป็นเด็กที่มีวุฒิภาวะเหมาะสมกับวัย สามารถตัดสินใจเองได้ในเรื่องที่จะตัดสินใจ มีความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ของตนดีพอสมควร

นายพัฒน์ ภูมิศึกษาที่ 12 เห็นว่าหลังจากบุตรทั้งสองคนที่ได้ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินัยปฏิบัติ ผู้ปกครองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับบุตรทั้งสองคือ ถึงแม้ว่าบุตรชายทั้งสองจะอยู่ในวัยรุ่น เมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระอาจารย์แล้วก็มีความประพฤติเรียบร้อยดี

ช่วยเหลืองานพ่อแม่ได้เป็นอย่างดี มีความตั้งใจเรียนดี โดยเห็นว่าบุตรทั้งสองคนมีวุฒิภาวะเหมาะสมกับวัยและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ โดยบุตรคนโตจะคอยดูแลน้องในเรื่องการเรียน เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบดูแลน้องแทนพ่อแม่ได้ ส่วนน้องคนเล็กก็จะร่าเริงสนุกสนานมีความรับผิดชอบพอสมควร แต่ก็เชื่อฟังพ่อแม่และพี่ชาย มีเพียงบางครั้งที่จะเอาแต่ใจตนเองบ้าง เพราะเป็นบุตรคนเล็ก แต่โดยรวมแล้วผู้ปกครองก็เห็นว่าบุตรมีความรับผิดชอบในด้านการเรียนและเรื่องต่าง ๆ พอสมควร

นางซูใจ กรณีศึกษาที่ 11 ในด้านของวุฒิภาวะของบุตรสาวของนางซูใจเห็นว่า ก่อนหน้าที่บุตรจะเข้าไปรับการอบรมจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์นั้นการตัดสินใจต่าง ๆ ของบุตรค่อนข้างจะใช้อารมณ์ของเด็กมากกว่าถ้าต้องการสิ่งใดก็มักจะแสดงความต้องการนั้นออกมาทันที โดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณประโยชน์ว่าสิ่งนั้นจะคุ้มค่าหรือไม่อย่างไร เช่น ถ้าต้องการสิ่งของเช่น ปากกาหรือดินสอที่เป็นลักษณะของเด็ก ๆ นิยมกันประเภทสวยงาม มาจากต่างประเทศ เช่น อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่นำเข้ามาจากประเทศญี่ปุ่นตามแฟชั่นของเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ถ้าเจอที่ไหนก็ต้องซื้อทันที โดยไม่คำนึงถึงราคาและความคุ้มค่าหรือประโยชน์ของสิ่งนั้น ๆ ว่าจะคุ้มค่าหรือไม่ระหว่างราคากับการใช้งาน แต่หลังจากเข้าเรียนในโรงเรียนแห่งนี้แล้วก็มีการเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อย ว่าความต้องการสิ่งของนั้นกับราคาและความคุ้มค่าในการใช้งานเหมาะสมกันหรือไม่ และบุตรสาวก็จะรู้จักช่วยผู้ปกครองประหยัดอีกด้วย รู้จักค่าของสิ่งของมากขึ้น โดยจะใช้ความคิดในการคำนวณว่ามีประโยชน์คุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งผู้ปกครองก็คิดว่าคงมาจากการได้รับการขัดเกลาบางส่วนมาจากพระอาจารย์ที่สั่งสอนให้เยาวชนรู้จักคิดให้รอบคอบก่อนทำสิ่งใด ๆ

นางวรารักษ์ กรณีศึกษาที่ 13 กรณีของวุฒิภาวะของบุตรชายของตนนั้น นางวรารักษ์มีความเห็นว่า ในช่วงก่อนเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์นั้นบุตรชายของตนจะติดเพื่อนอย่างมาก จะไปไหนกับเพื่อนเสมอ โดยที่จะไม่รู้จักว่าหน้าที่ของตนเองควรจะทำอะไร อย่างไร บ้าง มีหน้าที่การงานเช่น การบ้านหรือการช่วยเหลือทางบ้านบ้าง ซึ่งผู้ปกครองตักเตือนก็มักจะไม่ค่อยเชื่อฟัง จะต้องได้เถียงตลอดทุกครั้ง เช่น ถ้าเพื่อนชวนไปเที่ยวที่ต่าง ๆ หรือไปชมภาพยนตร์ในวันที่ต้องออกไปเรียนพิเศษ หลังเลิกเรียนก็ไม่กลับบ้าน ทั้งที่ควรเป็นเวลาที่จะต้องกลับบ้านแล้ว หรือ ก็ทราบมาว่าก็มีโรคเรียนบ้าง แต่หลังจากเข้าเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์แล้ว เห็นว่าบุตรชายของตนก็มีความคิดการตัดสินใจว่าสิ่งไหนเป็นสิ่งที่ควรหรือไม่ควรปฏิบัติขึ้น จะรู้จักหน้าที่ของตนมากขึ้น รู้ว่าสิ่งใดควรที่จะปฏิบัติก่อนหลังซึ่งในกรณีนี้ผู้ปกครองเห็นว่าคงจะมาจากที่บุตรของตนโตขึ้น และอีกทั้งได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินวาทิตย์อีกด้วย

นายรัฐ กรณีศึกษาที่ 16 มีบุตรเรียนอยู่ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเรื่องวุฒิภาวะของบุตรนั้นผู้ปกครองเห็นว่าก็ถือว่าเป็นเด็กที่มีวุฒิภาวะทั่วไปเหมาะสมกับวัย โดยเห็นว่าส่วนหนึ่งอาจมาจากการที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพราะเห็นว่าหลังจากเข้าเรียนแล้วในด้านความนึกคิดโดยรวมก็ดีขึ้น จากแต่เดิมนั้นเรื่องการเรียนและการเล่นบุตรชายจะไม่ค่อยรู้จักเวลาว่าควรจะใช้เวลาทำอะไรบ้าง ทำให้บางครั้งการเรียนก็ตกลงไป โดยผู้ปกครองเห็นว่าเป็นเพราะบุตรชายห่วยเล่นมากเกินไป ทำให้ผลการเรียนในช่วงนั้นตกลงไป แต่หลังจากที่พระอาจารย์ได้ขัดเกลารอบรมสั่งสอนแล้ว รู้จักว่าอะไรควรทำ รู้จักแบ่งเวลามากขึ้น ว่าจะต้องเรียนพิเศษ ทำการบ้าน อ่านหนังสือ แล้วเวลาที่เหลือหลังจากนั้นจึงค่อยเป็นเวลาที่เล่นสนุกสนานได้ ก็ทำให้ผลการเรียนของบุตรดีขึ้น

ด้านสมาธิ (ความตั้งใจในการทำงาน)

ในเรื่องของสมาธิ ความตั้งใจในการทำงานนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กและเยาวชนควรได้รับการเรียนรู้เพราะเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ตาม แนวคิดการจัดเถาทางสังคัม พัทธสาธุ กล่าวว่าเป็นกระบวนการที่สังคัมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยตรงหรือทางอ้อม ให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธี กฎเกณฑ์ความประพฤติและคุณค่าต่าง ๆ ที่กลุ่มนั้นได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติ ซึ่งในกรณีนี้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ให้เด็กและเยาวชนที่เรียนได้ฝึกฝนการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีสมาธิ ความตั้งใจในการทำงานเพื่อให้สามารถประกอบกิจกรรมการงานนั้นได้ผลอันดี ดังจะเห็นได้จากการศึกษากรณีดังนี้

เด็กหญิงขวัญตา กรณีศึกษาที่ 1 การเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของขวัญตานั้นทำให้เยาวชนอย่างขวัญตามีทัศนคติที่ดีกับเรื่องพระพุทธรูปศาสนาเพราะเห็นว่าการเรียนพุทธศาสนาให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ทำให้สามารถนำความรู้ในเรื่องธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อย่างเรื่องการฝึกหัดให้เป็นผู้มีสมาธิในการประกอบกิจกรรมใด ๆ ทำให้มีสติในการคิดไตร่ตรองก่อนจะตัดสินใจทำการใด ๆ มีความรอบคอบมากขึ้น และรวมทั้งความตั้งใจในการทำสิ่งใด ๆ ก็มีเพิ่มขึ้น เช่น ก่อนหน้านั้นขวัญตาบอกว่าตนเองจะเป็นผู้มีสมาธิไม่ค่อยดีถ้าจะต้องอ่านหนังสือเป็นเวลานาน ๆ ก็ไม่สามารถทำได้ ถ้าไม่หลับเสียก่อนก็อาจจะดูโทรทัศน์ แต่หลังจากเมื่อเริ่มฝึกนั่งสมาธิจากการสอนของพระอาจารย์แล้วก็ทำให้ความตั้งใจที่จะอ่านหนังสือเป็นเวลานาน ๆ ก็สามารถทำได้ดีขึ้น

เด็กหญิงอัมพา กรณีศึกษาที่ 6 ก่อนที่จะให้นักเรียนทุกคนได้เข้าชั้นเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น พระอาจารย์จะจัดให้นักเรียนมีการสวดมนต์ การนั่งสมาธิให้นักเรียนเกิดความสงบรวมทั้งมีการแผ่เมตตาทุกครั้งด้วย ซึ่งอัมพาเห็นว่าการที่พระอาจารย์ให้นักเรียนปฏิบัติ

เช่นนี้ก็เพื่อให้นักเรียนเตรียมความพร้อมที่จะเรียนในวันนั้นอย่างเต็มที่ เพราะเห็นว่าการฝึกสมาธิ จะทำให้ผู้ปฏิบัติได้เกิดความสะดวกทางด้านจิตใจเพื่อให้ได้มีการคิดไตร่ตรองถึงสิ่งที่ควรจะทำหรือ กระทบต่อไปด้วยความตั้งใจ ซึ่งอัมพาก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนทุกคน อย่างกรณีของตนเองนั้นถ้าเวลาที่มีความคิดสับสน ก็จะทำจิตใจให้สงบมีสมาธิเสียก่อนจะช่วยให้ สถานการณ์ดีขึ้นบ้าง อัมพาบอกว่าการทำสมาธิจะช่วยได้มาก และก็ทำให้มีความตั้งใจในการทำสิ่ง ใด ๆ มากขึ้นด้วยเพราะจะรู้จักคิดไตร่ตรองก่อนที่จะทำสิ่งใด ๆ

เด็กชายธีระ ภูมิศึกษาที่ 8 ในด้านของสมาธิ และความตั้งใจในการทำงานนั้นธีระเห็นว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทำให้ความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับพุทธศาสนาเปลี่ยนแปลงไป ในทางที่ดีขึ้น คือทำให้ธีระนำเอาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในหลาย ๆ เรื่อง ไปปฏิบัติ เช่นการทำ สมาธินั้นเห็นว่าเป็นสิ่งที่เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วผลที่ได้รับกับตนเองนั้นจะชัดเจนมากกว่าเรื่องอื่น ๆ เพราะเมื่อถ้ามีสมาธิทำจิตใจให้สงบแล้วจะทำให้เมื่อทำสิ่งใด ๆ ก็จะได้รับผลดีมากกว่า เช่นทำให้ ตนเองมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น มีสมาธิในการอ่านหนังสือ ตั้งใจเรียนมากขึ้นไม่คุยในห้องเรียน ตั้งใจฟังครูหรืออาจารย์สอนมากขึ้นกว่าแต่เดิม ซึ่งธีระเห็นว่าเมื่อตนเองได้เรียนรู้ถึงพระพุทธ ศาสนาอย่างเข้าใจถึงหลักธรรม คำสอน ในส่วนที่ตนเองสามารถทำความเข้าใจได้นั้น เห็นว่าจะทำ ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

นางจันทร์ดา ภูมิศึกษาที่ 10 นางจันทร์ดามีบุตรที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ สองคนเห็นว่าก่อนหน้าที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์นั้นบุตรทั้งสองซึ่งจะมีความ ตั้งใจในการทำสิ่งใด ๆ น้อยกว่าตอนนี้ คือบุตรทั้งสองจะเปลี่ยนไปบ้างคือจะตั้งใจยิ่งขึ้น มีสมาธิใน การทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นจากเมื่อก่อนที่จะไปเริ่มเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์นั้นบุตร คนเล็กจะเป็นเด็กที่ค่อนข้างจะมีสมาธิสั้น มีความสนใจในสิ่งใด ๆ อยู่ในช่วงระยะเวลาสั้น หลังจาก นั้นก็จะเบื่อและเลิกทำสิ่งนั้นไปซึ่งจะทำให้ทำกิจกรรมนั้น ๆ ได้ไม่ดีเท่าที่ควร โดยหลังจากได้รับการ อบรมเรื่องการทำสมาธิแล้วก็จะดีขึ้น เช่นหากจะต้องอ่านหนังสือก็จะอ่านได้นานขึ้น หรือมี ความตั้งใจในการทำกิจกรรมมากขึ้นและทำสิ่งนั้นได้นานขึ้นด้วย

นางวราภรณ์ ภูมิศึกษาที่ 13 ในกรณีของเรื่องสมาธิและความตั้งใจในการทำงานของบุตร หลังจากที่ได้รับการอบรมจากโรงเรียนวัดอาทิตย์แล้วเห็นว่า จากการอบรมของพระอาจารย์ทำให้ บุตรชายของตนได้นั่งสมาธิซึ่งจะทำให้เป็นผู้มีสติ มีความรอบคอบและใจเย็นมากขึ้น ไม่ค่อยเล่น โลกโพนเหมือนก่อน และรู้ว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควรปฏิบัติ โดยที่ผู้ปกครองไม่ต้องคอยตักเตือน เหมือนเดิม เพราะมาจากการที่บุตรชายของตนได้เป็นผู้ที่ได้รับการขัดเกลาเรื่องของธรรมให้เป็นผู้ที่ รู้จักมีสมาธิ ซึ่งหากมีสมาธิแล้วก็จะทำให้เกิดสติและปัญญาได้ เพราะได้ผ่านขั้นตอนการคิดให้รอบ

ขอบถึงการจะกระทำสิ่งใด ๆ ซึ่งจะส่งผลในเรื่องความตั้งใจในการทำงานใด ๆ ด้วย ซึ่งก็เห็นว่า บุตรชายของตนก็มีมีความใส่ใจในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนและมีความตั้งใจในการเรียนดีขึ้น

ด้านความมั่นคงทางอารมณ์และสังคม

ในเรื่องของความมั่นคงทางอารมณ์และสังคมนั้นนับเป็นสิ่งจำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคม หากบุคคลใดที่ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และสังคมก็จะเป็นการยากที่จะได้รับการยอมรับจากสมาชิกของกลุ่มสังคม ฉะนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมในด้านการพัฒนาตนในด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งมนุษย์ควรจะได้รับการพัฒนาตั้งแต่ยังอยู่ในช่วงวัยเด็ก ซึ่งการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ก็มีส่วนในการขัดเกลาเด็กและเยาวชนในเรื่องนี้ จาก ฌรณงค์ เติ่งประชา ที่ถือว่าการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการปลูกฝังบรรทัดฐานของกลุ่มให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ดังจะเห็นได้จากกรณีศึกษาดังนี้

นายวรพลกรณี ศึกษาที่ 3 ในด้านของความมั่นคงทางอารมณ์และสังคมนั้น วรพลเห็นว่า เมื่อได้มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์นั้นก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ตนเองที่จะมีการควบคุมอารมณ์ได้มากขึ้นเพราะได้เรียนรู้หลักธรรมต่าง ๆ เช่น การใช้สติในการไตร่ตรองไม่ควรใช้อารมณ์จากเดิมนั้นเป็นผู้ที่อารมณ์ร้อน และมีความก้าวร้าว แต่ปัจจุบันจะใจเย็นขึ้นมาก รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น รู้ว่าเวลาใดที่ตนเองจะต้องปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ กรณีของการโต้เถียงกับผู้ปกครองเมื่อขัดแย้งกันนั้น วรพลเห็นว่าแม้ในบางเรื่องจะเห็นว่าสิ่งที่ผู้ปกครองบอกกล่าวบางครั้งนั้นอาจไม่ตรงกับความคิดของตนในขณะนั้นก็จะพยายามไม่ได้เถียงพ่อแม่ อีก ก็พยายามระงับอารมณ์ไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพราะผู้เป็นพ่อแม่ย่อมจะหวังดีกับลูกทุกคน รวมถึงกรณีกับบุคคลอื่น ๆ ด้วย เช่น กลุ่มเพื่อนก็เช่นเดียวกันก็จะรู้จักควบคุมอารมณ์ของตน เพื่อจะได้ไม่โกรธเคืองกันจะพยายามหลีกเลี่ยงถ้าเกิดข้อขัดแย้งกันขึ้น

เด็กหญิงอัมพา กรณีศึกษาที่ 6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ที่อัมพาได้รับก็มีหลายกรณีด้านความประพฤติ ผลการเรียนรวมทั้งเรื่องของความมั่นคงทางอารมณ์และสังคมนั้นอัมพาจะได้รับการอบรมจากพระอาจารย์จะสอนให้เป็นผู้ให้ก่อนที่จะเป็นผู้รับ อีกทั้งยังได้รับการปลูกฝังให้รู้จักให้อภัย เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ไม่คิดริษยา พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ รวมทั้งการมีสัมมาคารวะ การวางตน การตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ก็ต้องใช้สติคิดให้รอบคอบ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์นั้น อัมพาเห็นว่าตนเองก็เป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองและมีความมั่นคงทางอารมณ์ในขั้นปกติ ก็จากการได้รับการเรียนรู้ถึงหลักธรรมคำสอนทางศาสนาพุทธ เห็นว่า อารมณ์โกรธ ความอิจฉาริษยา ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะหากเราไม่รู้จักรักษาอารมณ์ตนเอง จะทำให้

อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขไม่ได้ เพราะทุก ๆ คนต่างก็มียุทธศาสตร์ความคิดแตกต่างกันไป ถ้าแสดงออกมาไม่เหมาะสม ไม่มีการควบคุมก็จะส่งผลเสียได้ เช่น ถ้าหากโกรธกับเพื่อนแล้วไม่รู้จักรับควบคุมอารมณ์ตนเอง ก็อาจจะทำให้ทะเลาะกันและโกรธเคืองกันไปเลยก็ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่อัมพาไม่ต้องการให้เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นจึงพยายามที่จะควบคุมอารมณ์ ระวังความโกรธและอารมณ์ต่าง ๆ ที่เห็นว่าไม่ดีนั้นเพื่อจะได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี

นางสาวสุภาวดี ตรีศึกษาที่ 7 ในด้านของความมั่นคงทางอารมณ์และสังคม สุภาวดีเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์มีส่วนในการอบรมขัดเกลาให้ตนเองเป็นผู้มีความมั่นคงทางอารมณ์และสังคมดีพอสมควร เพราะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นจะต้องรู้จักที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเอง ถ้าไม่ปฏิบัติเช่นนี้ก็จะไม่มีใครต้องการที่จะอยู่ใกล้หรือคบหา เพราะหากเป็นตนเองก็คงไม่ต้องการมีคนรู้จักที่ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และสังคม โดยคิดว่าคงจะไม่ดีและทำให้สังคมนั้น ๆ ไม่สงบสุขได้ ต้องทะเลาะวิวาทกัน ซึ่งตามปกติที่สุภาวดีบอกว่าตนเองนั้นไม่ค่อยโกรธใครง่าย ๆ พยายามปฏิบัติตนให้เป็นคนร่าเริง สนุกสนาน ทำให้มีเพื่อนมากมาย ซึ่งสุภาวดีบอกว่าพยายามปฏิบัติตนเช่นนี้กับทุก ๆ คน เพราะเป็นสิ่งดีกับตนเอง

เด็กหญิงนุศรา ตรีศึกษาที่ 9 จากการอบรมสั่งสอนจากพระอาจารย์ ทำให้นุศรามีความประพฤติดี มีศีลธรรม ปฏิบัติตนต่อผู้ใหญ่ด้วยความอ่อนน้อม ปฏิบัติตนต่อเพื่อนด้วยความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักปฏิบัติต่อสังคมด้วยความเสียสละต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และการได้รับการอบรมจากพระอาจารย์ถึงการเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักการให้ รวมทั้งเรื่องของการควบคุมตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพราะเห็นว่าคงไม่มีใครอยากจะทำคนที่ไม่มี ความมั่นคงทางอารมณ์เดี๋ยวดีเดี๋ยวร้าย หากไม่รู้จักรับควบคุมอารมณ์ของตนเองการอยู่ร่วมกันบางครั้งก็จะต้องมีความคิดเห็นที่ตรงและไม่ตรงกันบ้าง ซึ่งบางครั้งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งได้ เพราะฉะนั้นเราต้องรู้จักใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ โดยนุศราเห็นว่าตนเองมีระดับความมั่นคงทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับปกติ คือสามารถควบคุมอารมณ์ได้ และมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม

นางชฎา ตรีศึกษาที่ 11 นางชฎาเห็นว่าหลังจากที่บุตรได้รับการขัดเกลาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์แล้วทำให้เชื่อฟังผู้ปกครองเมื่อตักเตือนมากขึ้น ไม่ค่อยได้เถียงเหมือนก่อน ไม่ก้าวร้าว รู้จักการควบคุมอารมณ์มากขึ้น เพราะหากเป็นก่อนนี้หากบุตรสาวกับผู้ปกครองเกิดข้อโต้แย้งกัน บุตรสาวก็จะแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น การได้เถียงเสียงดัง การเดินหรือทำเสียงดังใส่พ่อแม่ ซึ่งก็จะทำให้เพิ่มความไม่พอใจของผู้ปกครองมากขึ้น เพราะเห็นว่าเป็นเด็กไม่สมควรจะทำกิริยาอย่างนั้นกับผู้ใหญ่ และกลัวว่าจะคิดเป็นนิสัยไปกระทำกับผู้อื่นด้วย ซึ่งไม่น่ารักและไม่เหมาะสมจะดูเป็นเด็กก้าวร้าว ซึ่งในบางครั้งผู้ปกครองก็จะเข้าใจว่าเป็นช่วงวัยของบุตรที่อาจจะมีช่วงเวลาที่มี

การแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งผู้ปกครองก็พยายามที่จะตัดเตือน และภายหลังที่บุตรได้รับการอบรมขัดเกลาเพิ่มเติมจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้ว ก็คงได้รับการอบรมว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำกับผู้ปกครองและผู้อื่นด้วย ทำให้บุตรสาวก็มีการเปลี่ยนแปลงมีการแสดงออกทางอารมณ์ดีมากขึ้น

นายพัฒนา ภูมิศึกษาที่ 12 บุตรชายทั้งสองคนของนายพัฒนาที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในด้านความมั่นคงทางอารมณ์และสังคมของบุตรชายนั้นนายพัฒนาเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดีทั้งสองคน โดยบุตรชายคนโตจะเป็นผู้ที่คอยดูแลและน้องในเรื่องการเรียน ช่วยสอนและตัดเตือนน้องในทุก ๆ เรื่อง พี่น้องมีความรักกันดี เพราะพี่น้องรู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน รู้จักการแบ่งปัน น้องมีความเคารพเชื่อฟังพี่ในสิ่งที่พี่ตัดเตือน พี่ก็รู้จักหน้าที่ของพี่ที่ต้องคอยดูแลน้องและเห็นว่าบุตรทั้งสองมีการควบคุมทางอารมณ์ที่ดีทั้งสองคน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี จากการพูดคุยกับบุตรนั้นไม่เคยเห็นว่าบุตรทั้งสองคนเคยมีเรื่องทะเลาะกับเพื่อน ๆ ในเรื่องใด ๆ เพราะบุตรทั้งสองคนเป็นเด็กดีและเห็นว่ามีเพื่อนมาก

ด้านทางเพศ (ความยับยั้งชั่งใจ)

กรณีของเรื่องความยับยั้งชั่งใจทางเพศนั้น เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนรู้อยากรู้ ต้องการทดลอง และในเรื่องเพศก็เป็นสิ่งที่อยู่ในช่วงวัยที่ต้องมีการอบรมดูแล จากผู้ปกครองและโรงเรียน โดยครูอาจารย์ ซึ่งนับตัวแทนหนึ่งในการขัดเกลาเด็กและเยาวชน เพราะหากเด็กและเยาวชนเหล่านี้ขาดการยับยั้งชั่งใจในเรื่องทางเพศก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ จากแนวคิดของ จ้านง อติวัฒน์สิทธิ์ ที่กล่าวว่าการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคมกับจิตวิทยา ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็นับว่ามีบทบาทในการสั่งสอนอบรมให้เด็กและเยาวชนที่มาเรียนได้มีความคิด ความยับยั้งชั่งใจในเรื่องเพศจากการได้เรียนรู้ทางด้านศาสนาและธรรมะ โดยสะท้อนจากกรณีศึกษาดังนี้

นายวรพล ภูมิศึกษาที่ 3 ในเรื่องความยับยั้งชั่งใจทางเพศนั้น วรพลก็พยายามจะไม่คิดฟุ้งซ่านและไม่หมกมุ่นในเรื่องเพศ จากการเรียนและศึกษาเรื่องศาสนาและธรรมะ โดยวรพลเห็นว่าเพื่อน ๆ ของตนที่อยู่ในวัยเดียวกันที่เป็นเด็กผู้ชายมักจะชอบพูดคุยเรื่องลามกและจะชอบพูดคุยกันเรื่องสื่อลามกต่าง ๆ ซึ่งเพื่อน ๆ ส่วนมากจะหมกมุ่นอยู่กับเรื่องเหล่านี้ ซึ่งตัววรพลเองก็พยายามหลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยเรื่องนี้ เพราะเห็นว่าจะทำให้เป็นการช่วย ก่อให้เกิดอารมณ์ทางเพศได้และถ้าไปหมกมุ่นในเรื่องนี้มาก ๆ อาจทำให้การเรียนเสียได้

นายอิทธิ กรณีศึกษาที่ 4 เรื่องความยับยั้งชั่งใจทางเพศ จากการที่อิทธิได้ศึกษาถึงเรื่องธรรม และพุทธศาสนาก็ทำให้อิทธิเห็นว่าก่อนหน้าที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อน ๆ ของตนก็จะพูดคุยเรื่องเพศกันเป็นปกติ หรือบางคนก็นำหนังสือลามกมาโรงเรียนมาให้เพื่อน ๆ ดู ซึ่งทุก ๆ คนก็สนใจที่จะดูรวมทั้งอิทธิด้วย และอิทธิก็บอกว่าทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศเหมือนกัน รวมทั้งในบางครั้งที่เป็นไปตามสภาพวัยและร่างกายที่อิทธิก็จะรู้สึกเกิดความต้องการบ้างบางครั้ง แต่ก็ต้องพยายามยับยั้งชั่งใจ เพราะหากไปหมกมุ่นในเรื่องนี้มากก็อาจจะก่อให้เกิดผลไม่ดีต่อตนเอง ได้

นางซูใจ กรณีศึกษาที่ 11 เรื่องความสำรวมในเรื่องเพศก็เห็นว่าบุตรมีการปฏิบัติตนเหมาะสมกับวัยดี คือการคบเพื่อนจะมีทั้งเพื่อนผู้หญิงและผู้ชายก็เห็นว่าบุตรสาวของตนมีการปฏิบัติตนได้ เป็นอย่างดี ไม่แสดงออกในสิ่งที่ดูแล้วไม่เหมาะสม

นางวรารัตน์ กรณีศึกษาที่ 13 ด้านของความยับยั้งชั่งใจทางเพศนั้น ผู้ปกครองก็เห็นว่าบุตรชายของตนมีความประพฤติในด้านนี้ดี ไม่เคยเห็นว่าทำในเรื่องที่ไม่เหมาะสม เพราะผู้ปกครองจะคอยเอาใจใส่ อบรมว่าไม่ให้หมกมุ่นในเรื่องเพศมากนัก อีกทั้งยังได้รับการอบรมจากพระอาจารย์ เรื่องธรรมะ ความยับยั้งชั่งใจก็คงมีส่วนทำให้บุตรชายมีความประพฤติในด้านนี้ที่เหมาะสม ซึ่งโดย ถ้าเป็นที่บ้านก็เห็นว่าบุตรชายประพฤติตนดีไม่กระทำการใดที่ทำให้ผู้ปกครองหนักใจ แต่ถ้าไปอยู่กับกลุ่มเพื่อน ๆ ผู้ปกครองก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าบุตรชายจะมีความประพฤติในเรื่องนี้อย่างใด เพราะเด็กในวัยนี้ก็ต้องมีเรื่องแบบนี้ด้วยเหมือนกัน

บทบาทของวัดในการให้บริการสังคมในรูปของการจัดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการจัดเกลาศีลธรรมแก่เยาวชน และเห็นว่าโครงการที่วัดจัดให้มีขึ้นนี้นับเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนในยุคสมัยนี้เป็นอย่างมาก โดยเห็นว่าในเมื่อบทบาทของวัดในยุคสมัยปัจจุบันได้ลดบทบาทในด้านการให้ศึกษาลงไป บทบาทของวัดในเมืองส่วนใหญ่เป็นไปในด้านพิธีกรรมตามประเพณีการทำบุญต่าง ๆ เช่นงานศพ เป็นต้น

ซึ่งวัดและพระสงฆ์ในชุมชนเมืองได้พยายามทำหน้าที่เท่าที่จะทำได้แม้ไม่มีบทบาทต่อสังคมมากนัก และได้พยายามจะเริ่มบทบาทใหม่ เพราะสำนึกในความรับผิดชอบที่จะต้องช่วยเหลือสังคมโดยอยู่ในฐานะที่เป็นจุดยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในสังคม โดยบทบาทของวัด หรือพระสงฆ์ในเมืองเป็นไปในรูปการพยายามดึงบทบาทที่หมดไปแล้วหรือกำลังจะหมดไปให้กลับมาใหม่ ซึ่งบทบาทเดิมบางอย่างก็ไม่อาจคงไว้ได้ทุกอย่างในท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป บทบาทที่วัด

และพระสงฆ์จะทำได้ก็อยู่ในหลักการเดิมในอดีตคือ การศึกษา การเผยแพร่ การสงเคราะห์ ซึ่งการศึกษาที่คณะสงฆ์จัดทำอยู่ก็มีในรูปแบบ การศึกษานักธรรม การศึกษาภาษาบาลี ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการศึกษาที่บุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่พระสงฆ์มองไม่เห็นว่ามีความสัมพันธ์หรือจำเป็นแก่ชีวิตอย่างไร และอีกรูปแบบการศึกษาหนึ่ง คือ การศึกษาแบบใหม่ ซึ่งทำให้พระสงฆ์ได้ศึกษาวิชาการสมัยใหม่ควบคู่กันไป เช่นกรณี วิทยาลัยสงฆ์หรือมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งจะทำให้พระสงฆ์เข้าใจโลกและชีวิต และมีผลต่อการเข้าใจธรรมะดียิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้เห็นว่า วิชาการทางศาสนานั้นมีความสัมพันธ์กับชีวิตและสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งการให้บริการด้านการศึกษาแก่สังคม อันเป็นสำนึกใหม่ของพระสงฆ์ เช่น โครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศติย ซึ่งขณะนี้ได้ขยายไปทั่วประเทศ นับเป็นทางหนึ่งในการสร้างพุทธศาสนิกชนรุ่นใหม่ขึ้น ซึ่งหวังว่าจะได้เป็นพุทธศาสนิกชนที่มีคุณภาพต่อไป และการไปสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นในเมือง แต่ก็ยังมีจำนวนไม่มากนัก ซึ่งหากทางรัฐบาลและทางคณะสงฆ์จะถือเป็นนโยบายสำคัญ ก็น่าจะเกิดผลดี เพราะเป็นงานที่วัดและพระสงฆ์ได้ทำมาแล้วในอดีต ทั้งยังเกิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้ทำงานด้วยจิตใจที่มุ่งเสียสละ การให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการให้การศึกษา ซึ่งจะเท่ากับสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้ปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น หากไม่ให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมก็เท่ากับลดบทบาทพระสงฆ์จากหน้าที่ในการเผยแพรศีลธรรม โดยการให้พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการศึกษาของชาติจะทำให้เยาวชนและสังคมเห็นความสำคัญของวัดและพระสงฆ์ ซึ่งพระสงฆ์ในสังคมไทยย่อมเป็นผู้ได้รับการเคารพนับถือเลื่อมใส มีผลสะท้อนในด้านศีลธรรมของสังคม เยาวชนหรือสังคมจะเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนามากขึ้นเพราะหากศึกษาธรรมอย่างจริงจังนั้นจะเห็นว่า พุทธศาสนาไม่ขัดขวางความเจริญสมัยใหม่ และให้เสรีภาพทางสติปัญญาและเหตุผล

จากการศึกษาโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศติยนั้นจะเห็นได้ว่านับเป็นอีกบทบาทหนึ่งของวัดในการจัดให้มีบริการสังคมโดยโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ศาสนธรรมและรู้จักพระพุทธานุสตามสมควรแก่วัยของเด็ก เพื่อเสริมความรู้ และปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทยแก่เด็กและเยาวชน และนับว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศติยเป็นตัวแทนหนึ่งในการอบรมขัดเกลาเด็กและเยาวชน ตามแนวคิดการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเห็นว่าความมุ่งหมายของการขัดเกลาทางสังคมคือ เป็นตัวแทนหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดบทบาทในสังคม (Social Role) รวมทั้งทัศนคติต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทนั้น ๆ ซึ่งในชีวิตในกลุ่มสังคมจะดำรงไปได้ด้วยดีถ้าบุคคลรู้จักบทบาทของตน ซึ่งต้องอาศัยการแสดงบทบาทที่เหมาะสมในการสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ถูกต้องตามกาลเทศะและโอกาสต่าง ๆ กัน ให้เด็กและเยาวชนรู้จักการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนา รู้จักบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ได้มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษ เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งสองแห่งนั้น คือ พระมหาเชาวรา ธรรมบุญโญ รักษาการ หัวหน้าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาการ หัวหน้าฝ่ายเผยแผ่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร และพระมหาบุญเพ็ง จิระมโห ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ จะเห็นได้ว่าในด้านของวัตถุประสงค์และรูปแบบการดำเนินการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งสองแห่งจะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน ในด้านการประเมินผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เห็นว่า ปัจจุบันมีการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นจำนวนมากและได้มีเด็กและเยาวชนได้เข้ามาร่วมโครงการจำนวนมากไม่น้อย ซึ่งจะทำให้เด็กเหล่านี้ได้มีที่รองรับ มีที่พึ่งจากการได้ศึกษาพระพุทธศาสนามากขึ้น โดยเห็นว่าการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนสามัญไม่เพียงพอ หรือระยะเวลาในการเรียนการสอนอาจไม่เพียงพอ โรงเรียนสามัญอาจจะสอนได้ไม่ลึกซึ่งเท่ากับสิ่งที่พระสงฆ์ให้ ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้ทางพระพุทธศาสนามากขึ้น ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าในส่วนนี้รัฐบาลควรมีมาตรการใด ๆ กำหนดออกมาให้พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ศึกษาแก่เด็กและเยาวชนให้มากขึ้น

อีกทั้งการตื่นตัวของเด็กและผู้ปกครองที่จะให้บุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีมากขึ้น ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าคนไทย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ยังคงให้ความสำคัญศาสนาพุทธเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามมีผู้ปกครองจำนวนมากที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ในโรงเรียนสามัญที่ศาสนาประจำโรงเรียนเป็นศาสนาอื่น ก็พยายามต้องการให้บุตรได้เรียนรู้เรื่องพระพุทธศาสนา ซึ่งเห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์สามารถช่วยลดช่องว่างในปัญหาส่วนนี้ได้มาก ซึ่งหากไม่มีโครงการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นี้พระสงฆ์ก็ไม่มีโอกาสจะเข้าไปให้ความรู้กับเด็กและเยาวชนในส่วนนี้มากเท่ากับการเปิดโรงเรียนเช่นนี้ ซึ่งในส่วนนี้ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าจะมีผู้ปกครองอีกจำนวนมากที่จะนำพาบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ โดยเห็นว่าผู้ปกครองเห็นความสำคัญในการที่จะให้บุตรหลานได้รับการอบรมขัดเกลาจากพระสงฆ์และใกล้ชิดวัดมากยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นเปิดกว้างให้แก่เด็ก เยาวชนและบุคคลทั่วไปที่สามารถมาเรียนได้ทุกคนซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าทุก ๆ ฝ่ายต้องช่วยกันให้มีการจัดให้มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เช่นนี้ให้มาก ไม่เพียงแต่ในชุมชนเมืองเท่านั้น ตามต่างจังหวัดยิ่งถ้ามีการเปิดทุกวัดได้ก็จะเป็นการดีต่อเด็กและสังคมอย่างยิ่งแต่ก็เห็นว่าเป็นไปได้ยากเพราะความพร้อมของแต่ละวัดก็ไม่เหมือนกัน ส่วนในด้านบทบาทของวัดในการขัดเกลาทางศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนนั้น จะเห็นได้ชัดคือเด็กที่มาเรียนแล้วได้รับการขัดเกลาจากพระอาจารย์แล้วก็จะเป็เด็กที่มีจิตใจอ่อนโยนขึ้น อย่างไรก็ตามที่วัดจัดให้มีบริการแก่สังคมโดยโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ที่ได้จัดให้มีโครงการขัดเกลาเยาวชนที่มาจาก

สถาบันเทคนิคปทุมวัน กรณีเยาวชนชกต่อยทะเลาะวิวาทกันระหว่างสถาบัน และทางสถาบัน ต้องการให้วัดโดยผ่านทางโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์เป็นผู้อบรมขัดเกลาจิตใจให้เป็นเยาวชนที่ดี ทางโรงเรียนก็ได้จัดให้เยาวชนเหล่านี้ได้เรียนธรรม และยังสอนเพิ่มเติมในวิชาต่าง ๆ ที่เยาวชนต้องการเรียนรู้ เช่น วิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่น ทางโรงเรียนก็ได้มีการติดต่อผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ในการมาสอน ซึ่งหลังจากทางโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ได้อบรมขัดเกลาเยาวชนเหล่านี้ก็นับว่าได้ผลเป็นอย่างดี มีเยาวชนจำนวนมากไม่น้อยที่มาสมัครเรียนต่อเนื่อง และเยาวชนเหล่านี้ก็มีความประพฤติดีขึ้น ให้การช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดี

สิ่งที่นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินการของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์สามารถดำเนินต่อไปได้นั้น ผู้บริหารเห็นว่ามาจากความศรัทธาของพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องเริ่มที่พ่อแม่ผู้ปกครองก่อนแล้วจึงขอให้บุตรหลานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาพระพุทธศาสนา และเห็นว่าความศรัทธาเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา โดยเห็นว่าในเรื่องผลการดำเนินการของการขัดเกลาเด็กและเยาวชนนั้น ไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับระยะเวลาของการที่เด็กหรือเยาวชนมาเข้าเรียน แต่จะขึ้นอยู่กับความตั้งใจและความศรัทธาในแต่ละบุคคล แต่การให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามาได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์นั้นก็ทำให้เด็กและเยาวชนต้องได้รับผลจากการอบรมขัดเกลาศีลธรรมบ้าง ซึ่งจะดีกว่าที่ไม่ได้ให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเช่นนี้เลย

ในด้านการทำให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาอย่างเพิ่มมากขึ้นอย่างแน่นอน คืออย่างน้อยเด็กและเยาวชนที่มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ก็สามารถอาราธนาศีลได้ รักษาศีล 5 สวดมนต์บทต่าง ๆ ได้ รู้จักการกราบไหว้อย่างถูกต้อง ในเรื่องมารยาทก็อาจจะดีขึ้น ส่วนในกรณีของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนสนใจที่จะเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ก็อย่างเช่น การสอนดนตรีไทย นาฏศิลป์ ภาษาต่างประเทศ วิชาสามัญ เหล่านี้ก็นับว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์

สรุปแล้วถึงแม้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในปัจจุบันจะลดน้อยลง แต่ในสังคมสมัยใหม่นั้นก็ได้มีความพยายามของวัดและพระสงฆ์ที่จะมีการปรับบทบาทมาสนองตอบบริการแบบใหม่ ซึ่งสังคมต้องการ แต่ถ้าเทียบจำนวนของพระที่เข้ามามีบทบาทใหม่ ๆ เหล่านี้ก็จะเห็นได้ว่ามีจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพระภิกษุสงฆ์และวัดในเมืองไทย แต่ก็นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการพยายามของสถาบันศาสนาที่จะเข้ามาช่วยให้สังคมไทยดีขึ้น ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้จะเห็นว่า ถึงแม้ว่าผลของการดำเนินการของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์อาจจะไม่ได้รับผลในการเป็นสถาบันที่ช่วยในการขัดเกลาเด็กและเยาวชนอย่างเต็มที่ เพราะเด็กและเยาวชนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียน

เรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็มีด้วยหลายสาเหตุและปัจจัย แต่เพียงความตั้งใจเดิมของวัดและพระสงฆ์ที่เริ่มก่อตั้งโครงการ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นที่ต้องการที่จะกลับมาเป็นสถาบันที่ให้การศึกษแก่เด็กและเยาวชน และการทำให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสได้กลับมาใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์เหมือนในอดีต ซึ่งก็นับว่าผลในส่วนนี้ย่อมได้รับอย่างเห็นได้ชัด และสิ่งอื่น ๆ เช่น ความรู้ที่ได้จากการเรียน การนำเอาหลักธรรมความรู้ไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันนั้นก็นับว่าเป็นผลอีกส่วนหนึ่งที่เด็กและเยาวชนเหล่านั้นจะได้รับ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนไทย

ในด้านการศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนไทย จากการวิจัยเด็กและเยาวชนที่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นจะเห็นได้ว่าทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น เพราะโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทุกแห่งจะมีการจัดการเรียนการสอนให้เยาวชนที่เข้าเรียนได้เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาทุก ๆ คน โดยการเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาพุทธทุกกิจกรรมเหล่านั้นก็ถือว่าเป็นอีกวิธีทางหนึ่งในการที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใช้ในการเป็นส่วนหนึ่งในการขัดเกลาทางศีลธรรมให้กับเด็กและเยาวชนที่ปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้น ตามแนวคิดของ สุขุม ศรีบริรินทร์ ที่เสนอว่าการขัดเกลาทางสังคม คือ กระบวนการหล่อหลอมทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจเจกชนเรียนรู้ความชำนาญพื้นฐาน ค่านิยม ความเชื่อ และแบบแผนพฤติกรรมของสังคม อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้เยาวชนได้ร่วมเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ได้ช่วยกันชำระไว้ซึ่งศาสนาพุทธสืบต่อไป โดยจะเห็นว่าหากเด็กและเยาวชนเหล่านี้ไม่ได้เข้ามาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้แล้ว จำนวนหรือลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาจะน้อยกว่าอย่างแน่นอน โดยสะท้อนให้เห็นจากการศึกษากรณีดังนี้

เด็กหญิงขวัญตา กรณีศึกษาที่ 1 การเข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นทำให้เยาวชนอย่างขวัญตา ทำให้เกิดความคุ้นเคยกับศาสนสถาน การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอย่างถูกต้อง รวมทั้งการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อพระสงฆ์อีกด้วย อีกทั้งการที่โรงเรียนมีการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา เช่น การให้นักเรียนทุกคนแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ เช่น การสวดมนต์ การเข้าร่วมในพิธีแห่เทียนพรรษา การเวียนเทียน เป็นต้น ซึ่งขวัญตาเห็นว่าหากไม่ได้มาเรียนที่โรงเรียนนี้ก็จะไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเช่นนี้

นายอทธิ กรณีศึกษาที่ 4 พระอาจารย์ได้จัดให้อทธิและเพื่อน ๆ ที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำอีกด้วย เช่น การ

ทำบุญตักบาตร การเวียนเทียน การแห่เทียนพรรษา และหากมีกิจกรรมใด ๆ ที่จัดขึ้นโดยต้องการความช่วยเหลือจากนักเรียน อธิการีก็จะมีส่วนเข้าไปช่วยเหลือพระอาจารย์ในการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในพิธีต่าง ๆ เหล่านั้น และยังได้รับแนวคิดและเหตุผลต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมนั้นอย่างถูกต้องด้วย เช่นการเวียนเทียนก็เพื่อจุดประสงค์ให้ชาวพุทธที่ปฏิบัติรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัย การทำบุญตักบาตรเพื่อให้รู้จักการให้ และช่วยธำรงพุทธศาสนาผ่านทางพระสงฆ์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ นับว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมอีกด้วย

เด็กหญิงธิดา ตรีศึกษาที่ 5 การเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์พระอาจารย์พยายามที่จะสอดแทรกการเสริมสร้างค่านิยม เพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และในหลาย ๆ ครั้งที่ธิดาได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับโรงเรียนพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหรือไม่ ธิดาก็จะรู้สึกเต็มใจที่จะช่วยเหลือ ในด้านกิจกรรมทางศาสนาที่ธิดาเคยปฏิบัติ เช่น การสวดมนต์ที่ห้องสนามหลวงในวันวิสาขบูชา การเวียนเทียนซึ่งจะปฏิบัติเป็นประจำ การแห่เทียนพรรษาซึ่งทางวัดจัดขึ้นและโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ก็จะให้เด็กนักเรียนเข้าไปร่วมเดินขบวน เพื่อให้ประชาชนได้ให้ความร่วมมือในกิจกรรมทางศาสนา

นางสาวสุภาวดี ตรีศึกษาที่ 7 ในด้านการทำกิจกรรมทางศาสนาที่ทางโรงเรียนจัดให้มีขึ้นนั้น สุภาวดีกล่าวว่าก็จะทำด้วยความเต็มใจ เช่น การเดินขบวนแห่เทียนพรรษา การตักบาตรเทโว นั่งสมาธิ เป็นต้น ซึ่งก็ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่เป็นสิ่งที่ดี และรวมถึงการบำเพ็ญประโยชน์ เช่น การเก็บขยะ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สุภาวดีรู้สึกดีที่จะทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบไม่ทิ้งขยะลงบนถนน

เด็กหญิงนุศรา ตรีศึกษาที่ 9 การมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ทำให้นุศราได้เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น คือนุศราได้เข้าร่วมพิธีทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์จากพระสงฆ์ การรักษาศีล 5 การใช้สมาธิ สติในการกระทำสิ่งใด ๆ เช่นการเรียน ซึ่งจะแตกต่างจากโรงเรียนสามัญที่จะไม่มีการทำกิจกรรมเช่นนี้เลย อีกทั้งการที่โรงเรียนพุทธศาสนาแห่งนี้ได้จัดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาทุกครั้ง เช่น การแห่เทียน การเวียนเทียน การสวดมนต์ที่ห้องสนามหลวง รวมทั้งยังได้เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ การช่วยกันจัดสถานที่ดูแลความสะอาด ช่วยกันจัดนิทรรศการต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป โดยการจัดหาหลักฐานและรูปภาพที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และทุกครั้งที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนุศราก็จะรู้สึกและดีใจและภูมิใจที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้

นางชอุใจ ตรีศึกษาที่ 11 ผู้ปกครองเห็นว่าการที่บุตรได้ไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์ทำให้นุศราได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น ได้ทำบุญตักบาตร รักษาศีล

ปฏิบัติตามหน้าที่ ช่วยเหลืองานพระอาจารย์ และเข้าร่วมพิธีต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนา เพราะโดยปกติโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์จะนำนักเรียนเข้าไปร่วมกิจกรรมเหล่านี้เป็นประจำ ซึ่งผู้ปกครองเห็นว่าหากบุตรของตนไม่ได้เข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์แห่งนี้การเข้าไปมีส่วนในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ก็คงไม่มากเช่นนี้ เพราะที่โรงเรียนสามัญไม่มีการจัดกิจกรรมเหล่านี้ รวมทั้งผู้ปกครองหรือครอบครัวก็คงไม่ได้ทำให้บุตรมีส่วนในกิจกรรมทางศาสนาได้เป็นประจำ เหมือนกับทางโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์จัดให้มีขึ้น

นายพัฒน์ กรณีศึกษาที่ 12 นายพัฒน์เห็นว่ากิจกรรมทางศาสนาที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้นนับเป็นประโยชน์กับเยาวชนที่ได้เข้าร่วม เห็นว่าเริ่มจากการให้นักเรียนได้เข้าแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนาโดยให้เด็กนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าไปช่วยจัดนิทรรศการให้ความรู้ต่าง ๆ แก่บุคคลทั่วไป โดยเป็นในรูปแบบของการจัดโดยเด็กและเยาวชนทำให้สามารถเข้าใจได้ง่าย การสอนให้เด็กนักเรียนนั่งสมาธิ สวดมนต์ เวียนเทียน เป็นต้น ซึ่งผู้ปกครองเห็นว่าหากบุตรของตนไม่ได้เข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์แห่งนี้ก็จะไม่ได้รับความรู้ด้านพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนต่าง ๆ มากเท่านี้ เพราะเวลาเรียนที่โรงเรียนสามัญเกี่ยวกับพุทธศาสนาเท่าที่ทราบจากบุตรนั้นน้อยมาก

นางวราภรณ์ กรณีศึกษาที่ 13 บุตรชายของนางวราภรณ์ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์กับสังคมมากขึ้น เช่น การนั่งสมาธิ เวียนเทียน ไปทำบุญตักบาตร การบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญเช่น วันแม่แห่งชาติ ก็ไปที่บ้านพักคนชรา ซึ่งการที่บุตรชายได้เข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีแก่ผู้กระทำเอง เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจสงบ รู้จักเป็นผู้ให้ เสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ได้ผลบุญกุศลโดยตรงแก่ผู้ปฏิบัติเอง และยังมีส่วนช่วยในการธำรงศาสนาพุทธอีกด้วย

นายนิรันดร์ กรณีศึกษาที่ 15 นายนิรันดร์คิดว่าบุตรทั้งสองได้รับการถ่ายทอดในเรื่องของศาสนามาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์มากกว่าจากที่บ้าน รวมทั้งเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่จะไปกับทางโรงเรียนที่จะมีการจัด เช่น มีการทำบุญตักบาตร การพานักเรียนไปเวียนเทียนเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา และการสอนให้นักเรียนสวดมนต์ การรักษาดนอยู่ในศีล 5 การนั่งสมาธิ ซึ่งตนก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ได้จัดให้มีการทำกิจกรรมเช่นนี้

ปัจจัยอื่นที่มีส่วนส่งเสริมให้เยาวชนไทยสนใจพุทธศาสนา

กรณีของปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมให้เยาวชนไทยศึกษาพระพุทธศาสนา จากการที่เด็กและเยาวชนมักจะมีความเชื่อว่าเรื่องของศาสนาเป็นเรื่องของคนแก่หรือผู้ที่เป็นผู้ใหญ่เท่านั้น อีกทั้งการที่เยาวชนส่วนหนึ่งเห็นว่าเรื่องศาสนาเป็นเรื่องน่าเบื่อ ล้าสมัย ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนหลาย ๆ คน จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของการศาสนาพุทธและการได้ศึกษาถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง รวมทั้งการที่บทบาทของวัดในปัจจุบันในด้านการให้การศึกษากับเด็กและเยาวชนได้ต่างไปจากอดีต ได้ลดบทบาทในส่วนนี้ไป ทำให้เด็กและเยาวชนไทยไม่มีความจำเป็นที่ต้องเข้าวัดและใกล้ชิดกับพระสงฆ์ในด้านการเป็นตัวแทนในการอบรมขัดเกลา พัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมเหมือนในอดีต ก็เป็นเหตุให้ความสนใจในพุทธศาสนาของเด็กและเยาวชนลดน้อยลงไป ซึ่งทางโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็ได้ทราบถึงปัจจัยนี้ที่จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของโรงเรียน ดังนั้นทางโรงเรียนจึงได้จัดให้มีการเพิ่มแรงจูงใจที่จะเป็นจุดเริ่มต้นให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยการจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาสามัญ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส รวมทั้งการเปิดสอนวิชาดนตรีไทย และนาฏศิลป์ เป็นต้น ซึ่งวิชาเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนสนใจที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และมีเยาวชนอีกจำนวนหนึ่งที่ได้ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้รวมทั้งการสอบถามคณาจารย์ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปัจจัยหลักที่ทำให้เด็กและเยาวชนสนใจที่จะมาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็มาจากความศรัทธาของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานได้เข้ามาเรียนรู้พระพุทธศาสนา ได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระอาจารย์ และได้ให้เยาวชนได้ใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์ เพื่อช่วยในการอบรมขัดเกลาทั้งทางด้านคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งนับว่าเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย ดังสะท้อนให้เห็นจากการศึกษากรณีดังนี้

นายวรพล กรณีศึกษาที่ 3 เหตุจูงใจที่ทำให้วรพลตัดสินใจมาเรียน คือโดยปกติวรพลชอบที่จะใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการเรียนดนตรีไทย และเพื่อนที่คบกันอยู่นั้นก็เล่นดนตรีไทยอยู่ด้วย และวรพลทราบว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการสอนวิชาดนตรีไทยด้วย และโรงเรียนก็อยู่ใกล้บ้านด้วย ทำให้วรพลตัดสินใจมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ด้วย

นายอิทธิ กรณีศึกษาที่ 4 อิทธิเริ่มเข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยการที่มีเพื่อนที่เรียนอยู่โรงเรียนเดียวกันเป็นผู้ชักชวนให้อิทธิมาเรียน โดยเพื่อนได้บอกกับอิทธิว่าไม่เพียงแต่เรียนเรื่องธรรมและศาสนาเท่านั้น แต่มีการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ด้วย เช่น วิชาภาษาอังกฤษ

วิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งทำให้อิทธิพลใจที่จะมาเรียน เพราะอิทธิพลที่ต้องการที่จะเรียนวิชาเหล่านี้เพิ่มเติม เพราะมีผลการเรียนในวิชานี้ไม่ค่อยดีนัก และเห็นว่าไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเรียนด้วย

เด็กหญิงธิดา ภูมิศึกษาที่ 5 ด้วยฐานะทางบ้านที่ค่อนข้างจะยากจนโดยธิดาทราบว่ามี การเรียนการสอนเช่นนี้ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ นอกเหนือจากการสอนวิชาธรรมะแล้วยังมี การเรียนการสอนพิเศษเสริมในวิชาสามัญด้วย และธิดาก็ต้องการที่จะมีกิจกรรมเพิ่มเติมเรียนพิเศษ เสริมจากการเรียนที่โรงเรียนสามัญ อย่างเช่นเพื่อน ๆ หลายคนของธิดาที่ชั้นเรียนปฏิบัติกัน ประกอบกับเป็นการเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และการเดินทางก็สะดวก และเห็นว่าบรรยากาศ ภายในวัดก็สวยงามน่าเรียน จึงให้ผู้ปกครองนำมาสมัครเรียน

นางสาวสุภาวดี ภูมิศึกษาที่ 7 โดยเหตุผลที่สุภาวดีตัดสินใจเลือกที่จะมาเรียนที่โรงเรียน พุทธศาสนาวนอาทิตย์ คือการได้เรียนวิชาสามัญเพิ่มเติม คือ สุภาวดีต้องการที่จะเรียนภาษาอังกฤษ และฝรั่งเศส ซึ่งก็เรียนอยู่ที่โรงเรียนสามัญอยู่ โดยเฉพาะวิชาภาษาฝรั่งเศส เพราะหากไปเรียนวิชา เหล่านี้ที่โรงเรียนสอนพิเศษทั่วไปจะมีค่าใช้จ่ายมาก หากมาเรียนที่นี่ก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

นางวราภรณ์ ภูมิศึกษาที่ 13 บุตรชายของนางวราภรณ์เป็นผู้มาขออนุญาตผู้ปกครองที่จะ เรียน โดยได้บอกรายละเอียดเรื่องการเรียนการสอนว่ามีวิชาธรรม วิชาสามัญ และวิชาพิเศษ เช่น คนตรีไทยอีกด้วย ซึ่งนางวราภรณ์เห็นว่าคนตรีไทยคงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้บุตรชายต้องการมา เรียนที่โรงเรียนแห่งนี้

เด็กหญิงนุศรา ภูมิศึกษาที่ 9 สาเหตุหลักที่นุศราตัดสินใจมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนา วันอาทิตย์ เพราะต้องการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาโดยที่มีพระอาจารย์เป็นผู้สอน พระอาจารย์และ ครูผู้สอนให้ความรู้ดี และมีความตั้งใจจริงในการสอน สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปก็สวยงามและการ เดินทางก็สะดวก และยังมีน้องมาเรียนพร้อมกันด้วย

นางจันทรา ภูมิศึกษาที่ 10 ภูมินี้ผู้ปกครองคือมารดาเป็นผู้แนะนำให้บุตรสาวของตนมา เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ เพราะได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของโรง เรียนตามที่นางจันทราคิดไว้คือต้องการให้เยาวชนของชาติได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักของพระพุทธ ศาสนา และให้ปฏิบัติตนเป็นคนดี และยังต้องการให้บุตรของตนได้พบปะกับเพื่อน ๆ จากต่างโรง เรียนได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันโดยเริ่มให้บุตรคนโตไปเรียนก่อนซึ่งก็ไม่ได้บังคับบุตรแต่ อย่างไม่ใด โดยถามความสมัครใจก่อน หลังจากนั้นก็ให้บุตรคนเล็กที่ต้องไปกับมารดาเพื่อส่งพี่สาวไป เรียนให้เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาด้วยกัน

นางซูใจ กรณีศึกษาที่ 11 ผู้ปกครองต้องการให้บุตรสาวได้รับความรู้ด้านพุทธศาสนาเพิ่มเติม และให้ได้รับการอบรมด้านศีลธรรมและจริยธรรมเพิ่มเติมจากพระสงฆ์ จึงมีความสนใจที่นำบุตรมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งในความเข้าใจของผู้ปกครองนั้นเห็นว่าเป็นโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้เรื่องธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยปัจจัยหรือแรงจูงใจหลักที่ทำให้บุตรของตนมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่วนหนึ่งก็มาจากการที่ผู้ปกครองต้องการให้บุตรมาเรียนและอีกส่วนที่สำคัญคือความสนใจของตัวผู้เรียนเองด้วย โดยทั้งผู้ปกครองและบุตรมีความต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับพระพุทธานามมากยิ่งขึ้น โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้อบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี มีศีลธรรมและได้รับการปลูกฝังให้มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาตั้งแต่ยังเป็นเด็กจะได้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีและเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

นายพัฒน์ กรณีศึกษาที่ 12 นายพัฒน์มีความคิดว่าจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตรงกับความต้องการของตนจึงให้บุตรมาเข้าเรียน โดยนายพัฒน์เป็นผู้ที่นำบุตรมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วยตนเอง เห็นว่าเป็นโครงการที่ดีมาก นอกจากจะไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนและยังมีอาหารกลางวันจัดให้เด็กรับประทานโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายด้วย ซึ่งบุตรทั้งสองคนก็เต็มใจที่จะมาเรียน

นางกมลลา กรณีศึกษาที่ 14 กล่าวถึงแรงจูงใจหรือเหตุผลสำคัญที่ผู้ปกครองคิดว่าทำให้บุตรของตนได้ตัดสินใจที่จะไปเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ คือ การที่ผู้ปกครองได้พยายามส่งเสริมให้บุตรได้ไปเรียน โดยการบอกถึงประโยชน์ของการที่ได้ไปไขว่คว้าหาความรู้ อีกทั้งบุตรของตนก็ไม่ต้องการปล่อยเวลาว่างให้สูญเปล่าด้วย ซึ่งเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้บุตรสาวของตนจึงเริ่มไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งนางกมลลาเห็นว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง เพราะจะทำให้เด็กมีจิตใจสงบมีความรู้เพิ่มเติมขึ้น และจะทำให้เป็นเยาวชนที่ดีในอนาคตอีกด้วย

นายรัฐ กรณีศึกษาที่ 16 ด้วยเหตุที่โรงเรียนสามัญที่บุตรชายเรียนเป็นโรงเรียนที่มีศาสนาประจำเป็นศาสนาคริสต์ ซึ่งทำให้บุตรชายไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในขณะที่อยู่ที่โรงเรียนเลย จึงต้องการให้บุตรชายได้รับการถ่ายทอดการเรียนรู้ถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและได้ใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์มากขึ้น เพราะถ้าเพียงแต่ผู้ปกครองที่จะให้การอบรมสั่งสอนด้านพุทธศาสนาอย่างเดียวคงไม่เพียงพอและไม่สามารถให้ความรู้ที่ถูกต้องอย่างแท้จริงในทุก ๆ เรื่องได้เท่ากับพระสงฆ์ ด้วยเหตุนี้จึงให้บุตรชายของตนไปเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

สรุปบทบาทขององค์กรทางศาสนาโดยผ่านโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาต้องการทราบถึงบทบาทของวัดในการให้บริการสังคมซึ่งในการศึกษานี้เน้นผ่านการศึกษาบทบาทของวัดผ่านทางโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านองค์กรทางศาสนาในสังคมไทยมีมานานแล้ว โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะมีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ทั้งในลักษณะเป็นครั้งคราวหรืออาศัยอยู่ในวัด โดยคอยปรนนิบัติพระและศึกษาเล่าเรียน อ่าน เขียน ทั้งภาษาบาลี ภาษาไทย ตามสติปัญญาและความสามารถของแต่ละคน อีกทั้งยังฝึกฝนวิชาชีพที่สามารถเป็นความรู้ติดตัวต่อไป ขณะที่ใช้ชีวิตในวัดก็ได้รับการขัดเกลาทางสังคมทั้งวิชาความรู้ ศีลธรรม จรรยา มารยาท ควบคู่กันไป แต่เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปบทบาทขององค์กรศาสนาได้ถูกลดในด้านการให้การศึกษาไป เมื่อในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นมาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกลับมาได้ใกล้ชิดกับองค์กรทางศาสนามากขึ้นโดยผ่านโครงการนี้ ซึ่งการศึกษานี้ก็ต้องการทราบถึงบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านการตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชน 3 กลุ่มดังนี้ การตอบสนองของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถือเป็นผู้ที่มีความสมถะ มีความประพฤติเรียบร้อย มีจิตใจที่มุ่งฝึในด้านความต้องการเรียนรู้ธรรมะอย่างแท้จริงอยู่แล้ว การตอบสนองกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้มีพฤติกรรมที่ต้องการการขัดเกลาโดยผ่านทางโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และในกลุ่มสุดท้ายตอบสนองเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษใด ๆ นอกเหนือจากสองกลุ่มข้างต้น โดยการสรุปบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนในกรณีนี้ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการที่ผู้ศึกษาเข้าไปทำการศึกษาที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งสองแห่ง คือ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จากการเข้าไปสังเกตแบบทั่วไป การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาด้วย ซึ่งผลจะมีดังนี้

1. การตอบสนองของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถือว่าเป็นผู้ที่มีความสมถะ มีความประพฤติเรียบร้อย มีจิตใจที่มุ่งฝึในด้านความต้องการเรียนรู้ในด้านธรรมะอย่างแท้จริงอยู่แล้ว ซึ่งจากการศึกษานั้นพบว่าในด้านของการตอบสนองความต้องการในด้านนี้ของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้นั้นเห็นว่า สามารถตอบสนองความต้องการได้เป็นอย่างดี จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการพูดคุยกับเด็กและเยาวชนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นเห็นได้ว่ามีเยาวชนจำนวนหนึ่งที่มาเรียนที่โรงเรียนประเภทนี้ด้วยความต้องการของตนเองและผู้ปกครองในด้านของการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในด้านพุทธศาสนาและธรรมะอย่างแท้จริง และโดยพื้นฐานของเด็กกลุ่มนี้นั้นจะมาจากครอบครัวที่จะมีผู้ปกครองที่เป็นผู้ปลูกฝังลักษณะบุคลิกภาพของเยาวชนกลุ่มนี้ ให้เป็นผู้ที่มีความสมถะดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

โดยกลุ่มเยาวชนที่เข้ามาใช้บริการจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาวันอาทิตย์ในกรณีนี้จะเป็นเด็กที่มีความลักษณะเรียบร้อย ทั้งด้านพฤติกรรม การปฏิบัติ การแต่งกาย การพูดจา มากกว่าเด็กคนอื่น ๆ ซึ่งผู้ศึกษาได้พูดคุยกับเยาวชนส่วนนี้ในบางประเด็นจะพบว่า จะเป็นเยาวชนที่มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาวันอาทิตย์ตั้งแต่เด็ก ๆ ก็จะเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาเลยเป็นส่วนใหญ่ โดยการมาเรียนที่โรงเรียนก็มาจกความเต็มใจพอใจของเยาวชนเองด้วยและเมื่อมาเรียนแล้วก็จะรู้สึกพอใจมาก ทั้งการเรียนธรรมะและการเรียนภาคปฏิบัติและเยาวชนกลุ่มนี้มักจะจะได้เป็นตัวแทนของโรงเรียนสามัญในด้านการเป็นผู้นำสวดมนต์ในชั้นเรียนโรงเรียนสามัญ รวมถึงการที่ได้เป็นตัวแทนการเข้าประกวดตอบปัญหาธรรมะ เป็นตัวแทนของโรงเรียนไปประกวดมารยาทไทย เช่น การกราบไหว้ การสวดมนต์ต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เยาวชนกลุ่มนี้ก็จะเป็นส่วนที่ตั้งใจจะเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาวันอาทิตย์โดยไม่ได้อมาจากสาเหตุหรือแรงจูงใจอื่น จะมาจากพื้นฐานทางครอบครัวที่มีส่วนทำให้เยาวชนกลุ่มนี้มาเรียนด้วยความตั้งใจที่จะได้รับการอบรมขัดเกลาจากพระอาจารย์ผู้สอน อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากความศรัทธา ความตั้งใจจากพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยเยาวชนกลุ่มนี้จะผ่านการอบรมขัดเกลาผ่านมาจากสถาบันครอบครัวให้เป็นเด็กที่มีความสมณะ เรียบร้อยอยู่แล้ว โดยพระอาจารย์เห็นว่าการมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาวันอาทิตย์ถ้ามาจากพื้นฐานของความศรัทธาแล้วก็จะได้รับผลจากการขัดเกลาได้เป็นอย่างดีมากขึ้นอีก

2. การตอบสนองกลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่ต้องการการขัดเกลาโดยผ่านทางโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาวันอาทิตย์ จากการที่ผู้ศึกษาได้ไปทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและรวมถึงการพูดคุยสัมภาษณ์ด้วยนั้นจะพบได้ว่า มีเยาวชนส่วนหนึ่งที่เห็นได้ว่ามีบุคลิกภาพ พฤติกรรมที่ยังต้องการการขัดเกลา ก่อนหน้าที่จะมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาวันอาทิตย์ จากการพูดคุยกับพระอาจารย์ผู้สอนเห็นว่า ถึงแม้เด็กและเยาวชนทุกคนจะได้รับการอบรมขัดเกลาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาวันอาทิตย์เท่า ๆ กัน ทั้งทางด้านศีลธรรม การปฏิบัติตน ความประพฤติก็ตามแต่การได้รับไป คือเห็นว่าเป็นพื้นฐานของเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน บางคนมีพื้นฐานที่ต้องการจะเรียนรู้ได้หรือได้รับการขัดเกลาอย่างเต็มที่ และจะเห็นว่าถ้าจะทำให้บทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาวันอาทิตย์กับเด็กกลุ่มที่มีความสมณะเป็นพื้นฐานอยู่แล้วนั้นมีประสิทธิภาพมากกว่า โดยพระอาจารย์ได้ยกตัวอย่างว่าในกรณีของเยาวชนบางคนและผู้ปกครองนำมาฝากให้เรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาวันอาทิตย์ทั้งสองแห่ง ได้บอกกล่าวพระอาจารย์ตั้งแต่ตอนเริ่มต้นแล้วว่าต้องการให้พระอาจารย์ช่วยอบรมขัดเกลาในด้านความประพฤติที่เห็นว่าผู้ปกครองไม่สามารถที่จะเป็นผู้ขัดเกลาได้ เพราะจะไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ปกครองแล้ว เช่นเรื่องชุกชุกมาก หรือไม่ค่อยเรียบร้อย ประพฤติตนกับผู้ใหญ่ไม่เหมาะสม ไม่ค่อยตั้งใจเรียน มีสมาธิสั้น เป็นต้น เหล่านี้จะเห็นว่าจะเป็นกรณีที่พ่อแม่ต้องการให้โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศาวันอาทิตย์เข้าไปมีบทบาทในด้านการขัดเกลาแทนสถาบันครอบครัวในส่วนนี้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กผู้ชาย นั่นคือจะมีพื้นฐานที่ต้องการการขัดเกลามากกว่ากลุ่มเด็กผู้หญิง ซึ่งเด็กผู้หญิงจะอบรมได้ง่าย

กว่า จะมีความประพฤติกโดยรวมน้อย สอนง่ายกว่า เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์มากกว่าเด็กผู้ชาย โดยเยาวชนส่วนนี้จะผ่านการขัดเกลาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วก็เห็นว่าจะทำให้เด็กกลุ่มนี้มีความประพฤติ การปฏิบัติตนและบุคลิกภาพ ที่จะให้เป็นไปตามความคาดหวังจากการขัดเกลาทางศีลธรรมของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ว่าเมื่อได้รับการขัดเกลาไปบางส่วนแล้วก็ควรจะมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในระดับที่น่าพอใจขึ้น แต่กรณีนี้พระอาจารย์ก็เห็นว่าส่วนหนึ่งของผลการขัดเกลาที่จะมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้นจะต้องมาจากพื้นฐานที่เคยได้รับการเรียนรู้มาจากวัยเด็กจากครอบครัวทำให้เป็นการยากที่จะให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นตัวแทนในการขัดเกลาเยาวชนส่วนนี้ เพราะเห็นว่าบางส่วนนั้นถึงแม้จะได้รับการขัดเกลามาบ้างแล้วนั้นแต่ก็ยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น เด็กผู้ชายบางคนก็ยังวิ่งเล่นบนบริเวณทางเดินของอาคารเรียนทำให้เกิดเสียงดังลงมาถึงบริเวณชั้นล่างที่เป็นชั้นที่เป็นห้องทำงานของพระสงฆ์และพระอาจารย์ หรือการใช้คำพูดที่ไม่สุภาพระหว่างอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หรือยังมีการเล่นตลกคะนองในบริเวณโรงเรียนที่เป็นเขตวัดอยู่ โดยเห็นว่าเยาวชนกลุ่มนี้เป็นกรณีศึกษาที่เห็นได้ชัดในกรณีกลุ่มที่ต้องการการอบรมขัดเกลาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นอกเหนือจากครอบครัวด้วย ซึ่งก็เห็นว่าเยาวชนกลุ่มนี้ต้องอาศัยระยะเวลาในการให้การขัดเกลาที่สามารถทำให้เป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของสังคมได้ และในส่วนของกรณีที่นอกเหนือจากบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการขัดเกลาเด็กและเยาวชนที่เข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้วยังมีกรณีที่ทางโรงเรียนจัดให้มีโครงการการอบรมขัดเกลาเยาวชนจากสถาบันการศึกษาที่ส่งเยาวชนเหล่านั้นมาเพื่อให้พระสงฆ์เป็นผู้อบรมขัดเกลาทั้งทางด้านศีลธรรมและพฤติกรรม ด้วยสาเหตุที่ก่อนหน้านี้เยาวชนเหล่านี้มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม มีการทะเลาะชกต่อยกันระหว่างสถาบัน ซึ่งก็นับว่าเป็นอีกส่วนหนึ่งของบทบาทโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการอบรมขัดเกลาเยาวชนที่ต้องการได้รับการขัดเกลาเพิ่มเติม และผลจากโครงการนี้ก็นับว่าได้รับผลเป็นอย่างดี เยาวชนกลุ่มนี้มีความประพฤติดีขึ้นและยังมีอีกส่วนหนึ่งที่แสดงความประสงค์จะเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่อเนื่องด้วย

3. การตอบสนองเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษใด ๆ นอกเหนือจากสองกลุ่มข้างต้น คือ จากการศึกษาคั้งนี้พบว่าเด็กและเยาวชนที่มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้งสองแห่งนั้น นอกจากเป็นกลุ่มที่มีจุดประสงค์ต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาและธรรมะแล้ว ก็ยังมีส่วนที่มาเรียนเพราะส่วนหนึ่งที่ผู้ปกครองเห็นว่าจะให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นผู้อบรมนิสิต ให้เป็นผู้ที่มีลักษณะ บุคลิกภาพที่เป็นไปตามสังคมต้องการให้เด็กและเยาวชนเป็นอย่างที่คิด นอกจากเยาวชนสองกลุ่มนี้แล้วจะพบว่ายังมีเยาวชนส่วนหนึ่งที่มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วยสาเหตุอื่น ๆ อีกด้วย เช่น เห็นว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นจะเป็นสถาบันที่สามารถเข้ามาเรียนวิชาพิเศษอื่น ๆ เพิ่มเติมโดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เพราะถ้าไปเรียนพิเศษใน

สถาบันกววิชาทั่วไปก็จะมีค่าใช้จ่ายสูงซึ่งครอบครัวชาวชนคนนั้น ๆ ไม่สามารถสนับสนุนในส่วนนี้ได้ อีกทั้งยังมีวิชาที่ต้องการเรียนเพื่อเสริมเป็นความสามารถพิเศษ เช่น ดนตรีไทย ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นในการเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์น้อยมาก นอกจากนั้นยังมีเรื่องของการมาเรียนเพราะต้องติดตามผู้ปกครองมาที่วัดในวันหยุดเป็นประจำจึงมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์เพื่อใช้เวลาช่วงนั้นให้เป็นประโยชน์ ซึ่งนอกจากจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแล้วยังมีอาหารกลางวันจัดไว้ให้นักเรียนทุกคนและยังรวมถึงผู้ปกครองได้รับประทานด้วย เพราะส่วนหนึ่งของเยาวชนส่วนนี้จะเป็เด็กที่มีฐานะค่อนข้างยากจน เมื่อมีโครงการเช่นนี้จึงนับเป็นโครงการที่สามารถตอบสนองความต้องการของเยาวชนในวัยนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นก็ด้วยสาเหตุอื่น ๆ คือมาเรียนตามเพื่อน โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์อยู่ใกล้บ้านอีกทั้งวัดยังมีสถานที่สวยงามนำมาเรียน ผู้ปกครองต้องการลดภาระในด้านการดูแลในช่วงวันหยุด รวมทั้งกรณีที่เยาวชนส่วนหนึ่งมีศาสนาประจำโรงเรียนเป็นศาสนาคริสต์ทำให้ไม่ค่อยได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนา มากพอ จึงทำให้ผู้ปกครองให้บุตรกลุ่มนี้มาเรียนเสริมที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ เหล่านี้ถือเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นความต้องการของเยาวชนเหล่านี้ที่มาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทั้งสองแห่งนี้

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการทราบถึงบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในด้านของการขัดเกลาศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชน สำหรับการศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ในรูปแบบของประวัติชีวิต (life history) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม (Observation) ซึ่งผู้ศึกษาได้ต้องการทราบถึงบทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ถึงขั้นตอนการเรียนการสอน บทบาทของพระอาจารย์ ครู อาจารย์ที่มีส่วนในการขัดเกลาศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ รวมทั้งการสัมภาษณ์ ผู้ปกครอง และกลุ่มเพื่อน ของเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ด้วย

อนึ่งตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า วัดมีบทบาทต่อชุมชนไทยสมัยใหม่ในการเข้ามีส่วนร่วมในการบริการสังคม คือเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปบริการที่สังคมต้องการจากพระและวัดก็เปลี่ยนไปด้วย ส่วนใหญ่ของบริการที่สังคมได้จากวัด เป็นบริการเชิงพิธีกรรม เช่น การจัดงานศพ การทำวัตถุมงคล วัดและพระสงฆ์อยู่ในระหว่างการปรับบทบาทโดยได้มีการจัดกิจกรรมบริการสังคมในด้านการสงเคราะห์ เช่น มีพระสงฆ์ที่เข้ามาทำงานด้านเอดส์ ด้านการสงเคราะห์คนยากจน ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้จะมุ่งเน้นด้านบทบาทของวัดในการให้บริการสังคมด้านการศึกษาและเผยแพร่ โดยผ่านทางโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ซึ่งก็นับว่าเป็นการให้วัดและพระสงฆ์กลับมามี

บทบาทในการมีส่วนร่วมในการให้การศึกษา ซึ่งจะเท่ากับการสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้ปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นนับเป็นอีกบทบาทหนึ่งของวัดในการจัดให้มีบริการสังคม โดยโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ด้านศาสนธรรม และรู้จักพระพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัยของเด็กเพื่อเสริมความรู้ และปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทยแก่เด็กและเยาวชนเหล่านี้ อีกทั้งให้เด็กและเยาวชนรู้จักการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนา รู้จักบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

ในด้านของผลการดำเนินการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจุบันนี้เยาวชนรวมทั้งผู้ปกครองมีความสนใจและความตั้งใจในการที่จะนำพาบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาที่มีพระสงฆ์เป็นผู้ที่ได้รับการเคารพนับถือ เลื่อมใส และยังมีผลสะท้อนในด้านศีลธรรมของสังคม ถ้าหากว่าเด็กและเยาวชนได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์เพิ่มมากขึ้น เยาวชนหรือสังคมก็จะเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนามากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาก็พบว่าเด็กและเยาวชนที่ได้เข้ามาเรียนแล้วได้ผ่านการอบรมขัดเกลาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้ว โดยรวมแล้วก็จะเป็เด็กที่มีความประพฤติและมารยาทที่ดีขึ้น การได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเพิ่มมากขึ้น แต่ในกรณีของตามความเห็นของผู้บริหารของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เห็นว่า ถึงแม้ว่าผลของการดำเนินการของโรงเรียนในด้าน การอบรมขัดเกลาศีลธรรมเด็กและเยาวชนจะไม่ได้ผลอย่างเต็มที่นัก แต่ผลในด้านของจุดประสงค์ของการก่อตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตั้งแต่เริ่มนั้นก็เพื่อที่ที่ต้องการจะกลับมาเป็นสถาบันที่มีส่วนในการให้การศึกษาแก่เยาวชน และการทำให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสกลับมาใกล้ชิดวัดและพระสงฆ์เหมือนในอดีต ซึ่งในส่วนนี้ได้รับผลอย่างชัดเจน และสิ่งอื่น ๆ เช่น ความรู้ที่ได้จากการเรียน การอบรมขัดเกลาทางศีลธรรม ความประพฤติ และการนำเอาหลักธรรมความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นก็นับว่าเป็นผลอีกส่วนหนึ่งที่เด็กและเยาวชนได้รับ

บทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้ง 2 แห่งนี้ จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีบทบาทในการขัดเกลาทางศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อ 2 ที่ตั้งไว้ว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีส่วนในการขัดเกลาทางศีลธรรมเยาวชนไทย เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากการที่เด็กและเยาวชนที่ได้เข้าไปศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น โดยที่อาศัยมุมมองจากตัวเด็กที่เป็นกรณีศึกษา (key informant) บิดามารดา หรือผู้ปกครอง (family) และกลุ่มเพื่อน (Peer Group) เป็นส่วนตัดสินใจในลักษณะการเปลี่ยนแปลงก่อนจะเข้ารับการศึกษาและหลังจากเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนนี้ จากการตัดสินใจบทบาทของโรง

เรียนพุทธศาสนาวินัยที่มีต่อการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) จะเป็นการมองในรูปของนามธรรมจะเป็นเรื่องที่วัดกันได้ยาก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีเกณฑ์ในการวัดดังนี้

ด้านความประพฤติและความสำรวม จะพบว่าก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนแห่งนี้ ส่วนหนึ่งของกรณีศึกษาจะเป็นผู้มีอารมณ์ร้อน มีความก้าวร้าวกับบุคคลอื่น ๆ ตลอดจนมีการโต้เถียงและการใช้วาจาไม่สุภาพด้วย หรือบางกรณีก็จะมีพฤติกรรมซุกซน ไม่เรียบร้อย รวมทั้งเรื่องของความเกียจคร้านในด้านความรับผิดชอบทั้งเรื่องการเรียนรู้และการช่วยเหลืองานบ้าน แต่หลังจากเข้ารับการศึกษาแล้วเด็กและเยาวชนเหล่านี้จะมีพฤติกรรมเปลี่ยนไป มีความสุภาพเรียบร้อยขึ้น มีสัมมาคารวะ มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับวัย มีการใช้เหตุผลมากขึ้น ไม่คิดฟุ้งซ่าน ทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น และยังมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นด้วย และในด้านความสำรวมก่อนหน้าที่เด็กและเยาวชนจะได้มาซึ่งการขัดเกลาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินัยนั้น ก็มีบุคลิกภาพหลายอย่างที่แสดงออกในสิ่งที่ผู้ปกครองเห็นว่าไม่เหมาะสม ไม่สำรวมทั้งทางด้านคำพูดหรือกิจกรรมรยาทในบางเรื่อง เมื่อได้ผ่านการเรียนจากโรงเรียนพุทธศาสนาวินัยแล้วเห็นว่าบุตรหลานของตนมีความสำรวมเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ได้ดีมากขึ้น

ด้านการแต่งกาย จะพบว่าก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาส่วนใหญ่จะแต่งกายตามแฟชั่น ตามเพื่อนในกลุ่มบ้าง แต่โดยรวมแล้วเด็กและเยาวชนเหล่านี้จะได้รับการอบรมขัดเกลาจากทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งได้รับการอบรมจากพระอาจารย์บ้าง ก็ทำให้เยาวชนเหล่านี้มีความคิดเห็นรวมทั้งลักษณะการแต่งกายที่เหมาะสมคืออยู่แล้ว สามารถแยกแยะว่าสิ่งไหนควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติ และมีทัศนคติในด้านการแต่งกายอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมกับวัย

ด้านวุฒิภาวะ ซึ่งจะพบว่าก่อนจะได้รับการศึกษา เยาวชนส่วนหนึ่งที่ยังมีวุฒิภาวะไม่เหมาะสมกับวัย ขาดความรับผิดชอบ ไม่รู้จักหน้าที่ของตน เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองตักเตือนก็ไม่ค่อยเชื่อฟัง แต่หลังจากได้รับการศึกษาแล้วเด็กสามารถตัดสินใจได้เหมาะสมกับวัยของตนเอง มีวุฒิภาวะสมกับวัย รู้จักการแบ่งเวลาของตนเองได้เหมาะสม รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ซึ่งส่งผลในเรื่องของผลการเรียนที่ดีขึ้นอีกด้วย

ด้านสมาธิ (ความตั้งใจในการทำงาน) ก่อนที่จะได้รับการศึกษาพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่จะมีสมาธิในการตั้งใจต่อการทำงานหรือหน้าที่ในระยะเวลาสั้น จะชอบคิดสิ่งต่าง ๆ ไม่มีการจดลำดับความคิดว่าจะทำอะไร จนทำให้ความสามารถหรือการตั้งใจทำงานมีน้อยลง และการตั้งใจเรียน การอ่านหนังสือสั้นลง แต่เมื่อได้รับการอบรมขัดเกลา และการฝึกฝนด้านการทำสมาธิแล้วก็ทำให้เขา

ชนเหล่านี้มีสมาธิมากขึ้นทำให้เพิ่มความตั้งใจในการทำงาน การอ่านหนังสือ มีสติคิดรอบคอบมากขึ้น คิดก่อนว่าสิ่งไหนควรจะทำหรือไม่ อย่างไร

ด้านความมั่นคงทางอารมณ์และสังคม จากผลของการได้รับการปลูกฝังจากการเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นทำให้ได้รับการเรียนรู้ถึงหลักธรรมคำสอนทางศาสนาพุทธ เห็นว่า อารมณ์โกรธ ความอิจฉาริษยา ให้มีด้านของความมั่นคงทางอารมณ์และสังคมให้รู้จักการควบคุม เพื่อจะทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างดีในสังคม ทำให้เยาวชนส่วนใหญ่จะพยายามควบคุมอารมณ์ของตนเอง ซึ่งจากเดิมหากมีข้อขัดแย้งกับบุคคลใด ๆ ก็อาจจะไม่รู้จักระเบียบการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ก็ต้องเกิดความขัดแย้ง โดยภายหลังเมื่อได้รับการเรียนรู้ถึงสิ่งที่เยาวชนควรปฏิบัติกับพ่อแม่ผู้ปกครองและคนรอบข้างก็ได้มีการปฏิบัติตนให้เป็นคนที่น่าคบหา

ด้านทางเพศ (ความยับยั้งชั่งใจ) เห็นว่าก่อนหน้านั้นเด็กและเยาวชนก็มีความอยากรู้ต้องการทดลองในเรื่องทางเพศ และมีการปฏิบัติตนไปตามช่วงวัยของความตึกคะนอง มีการพูดคุยกันในเรื่องทางเพศในระหว่างกลุ่มเพื่อน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดการช่วยทางเพศได้ ซึ่งเมื่อเด็กและเยาวชนได้มีการจัดการอบรมและได้รับความรู้ทางศาสนา ธรรมะ แล้วก็ทำให้มีการปรับปรุงพฤติกรรม ไม่พยายามที่จะคิดหมกมุ่น มีการยับยั้งชั่งใจ เพื่อไม่ให้เสียการเรียน

ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้กรณี โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนามากขึ้น ผู้ศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนที่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น โดยที่ทางโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทุกแห่งจะจัดให้การเรียนการสอนให้เยาวชนที่ได้เข้ามาเรียนได้เป็นผู้มีส่วนในกิจกรรมทางศาสนาพุทธทุก ๆ คน โดยการเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาพุทธทุก ๆ กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมนั้น ทางโรงเรียนถือว่าเป็นวิธีทางหนึ่งในการที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการขัดเกลาทางศีลธรรมให้กับเด็กและเยาวชนที่ปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้น อีกทั้งยังถือว่าการที่เยาวชนได้เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาเหล่านี้จะได้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีและช่วยเป็นผู้ธำรงศาสนาพุทธให้รุ่งเรืองต่อไป

โดยกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่เยาวชนที่เรียนในโรงเรียนแห่งนี้จะเป็นกิจกรรมในลักษณะการได้ร่วมแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การสวดมนต์ การทำบุญตักบาตร การนั่งสมาธิ ฟังเทศน์ฟังธรรม การเข้าร่วมพิธีสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียน การแห่เทียนพรรษา และผลที่ได้รับอีกทางหนึ่งจากการที่เด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา คือ การได้ใกล้ชิดกับวัดแลพระสงฆ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และนอกจากการที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะทำให้เยาวชนไทยเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์อีกด้วย

เช่น การไปที่บ้านพักคนชรา ในโอกาสวันแม่แห่งชาติ การเก็บขยะ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยจัดนิทรรศการให้ความรู้ต่าง ๆ แก่บุคคลทั่วไปในวันสำคัญทางศาสนา

โดยสรุปแล้วตามกรณีสมมติฐานนี้ โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ทำให้เยาวชนไทยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์จะมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนามากกว่ากรณีหากเด็กและเยาวชนเหล่านี้ไม่ได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนแห่งนี้อย่างแน่นอน

และตามสมมติฐานข้อสุดท้าย มีปัจจัยและแรงจูงใจอื่นที่ทำให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ผู้ศึกษาพบว่า จากการที่เด็กและเยาวชนมักจะมีเชื่อว่าเป็นเรื่องของศาสนาเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ หรือคนแก่เท่านั้น อีกทั้งยังเห็นว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อ ล้าสมัย ซึ่งนับเป็นเหตุให้เยาวชนไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของศาสนา การได้ศึกษาถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง รวมทั้งในปัจจุบันบทบาทของวัดในด้านการให้การศึกษากับเด็กและเยาวชนได้ต่างไปจากอดีต การที่สถาบันศาสนาโดยวัดและพระสงฆ์ได้จัดตั้งโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้ ด้านศาสนาพุทธ เพื่อเสริมความรู้และปลูกฝังศีลธรรม ทำให้ทางโรงเรียนได้กำหนดการเรียนการสอนเพิ่มเติม นอกจากที่วิชาที่เกี่ยวกับวิชาธรรมะและศาสนาพุทธเท่านั้น แต่ทางโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ด้วย เช่น วิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาดนตรีไทย และนาฏศิลป์ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า นอกจากความต้องการของเด็กหรือเยาวชนที่ต้องการจะเรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมแล้ว ยังมีปัจจัยและแรงจูงใจอื่นที่ทำให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์อีกคือ ความศรัทธาของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานได้เข้ามาเรียนรู้พระพุทธศาสนา ได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระอาจารย์ และจะได้ให้เยาวชนได้ใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์ เพื่อให้ขัดเกลาให้เป็นเยาวชนที่มีคุณธรรม ศีลธรรม รวมทั้งการที่ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นการให้บุตรหลานใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า เยาวชนที่มาเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ส่วนใหญ่จะมาจากความตั้งใจศรัทธาของพ่อแม่ผู้ปกครองที่เป็นผู้นำบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์แต่ก็ต้องเป็นไปตามความสมัครใจของเด็กและเยาวชนด้วย เพราะถ้าหากไม่ขึ้นกับความตั้งใจของเด็กและเยาวชนเองแล้ว ก็คงเรียนไปได้ไม่ต่อเนื่องนัก

ส่วนกรณีแรงจูงใจอื่นที่ทำให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์นั้นก็ด้วยเหตุผลความต้องการที่จะเรียนเพิ่มเติมในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์จัดให้มีขึ้นโดยส่วนใหญ่ก็จะเป็น การเรียนเพิ่มเติมในวิชาสามัญ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยา

ศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และอีกจำนวนหนึ่งเพื่อต้องการเรียน วิชาดนตรีไทย และนาฏศิลป์ กรณีส่วนประกอบอื่น ๆ ที่รวมเป็นปัจจัยและแรงจูงใจที่ทำให้เด็กและเยาวชนสนใจมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์คือ การที่โรงเรียนไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียน อีกทั้งยังมีการให้บริการอาหารกลางวันแก่นักเรียน และการที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์อยู่ใกล้บ้าน การต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์จึงมาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้

โดยสรุปแล้วเด็กและเยาวชนที่เข้ามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ก็มาจากหลายปัจจัยและแรงจูงใจ แต่ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็ตามที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้มาเข้าเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ได้นั้น ก็นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ทำให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับสถาบันศาสนาคือวัด และพระสงฆ์ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินการของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์แล้ว

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

หากจะมีการศึกษาถึงกรณีโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ในอนาคต ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะทำการศึกษาถึงในด้านของระดับการให้ความสำคัญ หรือความสนใจในโครงการโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ในด้านของความแตกต่างของเขตพื้นที่ที่ตั้งของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์คือในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เน้นผู้ศึกษามุ่งทำการเก็บข้อมูลในกรณีของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ที่มีขนาดใหญ่และตั้งอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ผลการศึกษาในด้านของผลการดำเนินการที่ตอบสนองให้คนในชุมชนเมืองที่มีพื้นฐานความต้องการการบริการจากโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ตามผลการศึกษากครั้งนี้ ถ้าหากจะมีการศึกษาครั้งต่อไป คือควรจะทำการศึกษาถึงโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ที่ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่เมือง เพื่อดูถึงผลการดำเนินการที่จะตอบสนองความต้องการการได้รับบริการในรูปแบบเดียวกันกับโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ที่ตั้งในพื้นที่เมืองใหญ่หรือไม่ มีความแตกต่างกันอย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรณีการ์ ภู่งประเสริฐ. อัครมนโพนทศน์ของเขวชนนในโรงเรียนพุทธศานนวันอาทิตย์. วิทยา
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2518
- ก่องแก้ว เจริญอักษร. การพัฒนาบุคลิกภาพตามแนวพุทธ : เอกสารประกอบการสอนวิชา
2704350 สันติวิทยา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- คณิงนิตย์ จันทบุตร. สถานะและบทบาทของพระพุทศานนในประเทศไทย. กลุ่มประสาน
งานศานนเพื่อสังคม. ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2532.
- งามพิศ สัตย์สงวน. สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2538.
- จันงค้ ทองประเสริฐ. โรงเรียนพุทธศานนวันอาทิตย์. แม่บ้าน. (8 ตุลาคม 2527) : 97 – 99
- จันงค้ อดิวัฒนสิทธิ์และคณะ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาราช
วิทยาลัย, 2532.
- ชุตินมา อ่อนละม้าย. สภาพการจัดการศึกษาพระพุทศานนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล.
กรุงเทพมหานคร. โครงการเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
2538.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. รายงานการวิจัยเรื่องจริยธรรมของเขวชนนไทย. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.
- ทิสนา แชนมณี. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.
กรุงเทพมหานคร : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2542.
- ทิสนา แชนมณี. รูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- นินิ เอียวศรีวงศ์. พุทศานนในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ
โกศลคิมทอง, 2543.

- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. บทบาทของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีต่อเยาวชน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509
- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. การขัดเกลาทางสังคม. เอกสารประกอบการบรรยายจิตวิทยาสังคม
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- พระปัญญานันทมณี. การนำเด็กเข้าหาพระ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพการพิมพ์,
2519.
- พูนฤดี สุวรรณพันธุ์. ปัจจัยทางครอบครัวและโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนา
ของนักเรียนในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน. สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์,
2537
- พัฒนา ชูเชื้อ. การศึกษาเรื่องการอบรมพุทธศาสนาและความคิดเห็นของเขที่มีต่อพุทธ
ศาสนาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุ
ศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528
- ยิ่งรัก นำใจทหาร. สภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์. วิทยา
นิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2539.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง
กรุ๊ปจำกัด, 2532.
- สารคดีพิเศษ : โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วิถีของเด็กเข้าวัดที่น่าจะได้ผล. ประชาชาติราย
สัปดาห์ 2, (12 มิถุนายน) : 36 – 41
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2540.
- สุภาวดี คุณวัฒน์. ทัศนคติของนักศึกษาระบบศรัทธาต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์. วิทยา
นิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521
- สุมน อมรวิวัฒน์ และคนอื่น ๆ. การศึกษาเชิงมานุษยวิทยาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถี
ชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร : หน่วยปฏิบัติการภาควิชาประถมศึกษาคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- สุมน อมรวิวัฒน์ และคนอื่น ๆ. การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร :
โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สุมน อมรวิวัฒน์. แนวทางการพัฒนาค่านิยม และคุณธรรมของเยาวชนไทยปัจจุบัน.
กรุงเทพมหานคร : สมาคมครูสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2533.

สลิลา วรรณัจฉริยา. การศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อศาสนา.
 วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์บัณฑิตศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2512

สุวลักษณ์ ศิวรักษ์ และคนอื่น ๆ. บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต.
 กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา, 2525.

สุวิมล เอกอรุ. สภาพและปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528

อดิศักดิ์ ทองบุญ. การสอนจริยธรรมให้เด็ก. ครูปริทัศน์ ฉบับความรู้ลึกเกี่ยวกับเด็ก.(2522) :
 60 – 62

อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา.
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

อรรถพล อนันตวรสกุล. สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต ภาควิชา
 มัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539

ภาษาอังกฤษ

Broom and Selznick. Sociology : A Text with Adapted Reading / Harper & Row Publishes,
 1977.

Piaget, J. The Moral Judgement of the Child. London Harcourt Brace, 1932

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4 ด้านหน้าของอาคารเรียน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รูปที่ 5 พระมหาบุญเพ็ง จิระมโฆ ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
และพระอาจารย์ธวัชชัย



สถาบันส่งเสริมการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 6 กิจกรรมที่โรงเรียนเด็กนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ร่วมกันในวันปัจฉิมนิเทศ



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 7 งานวันกิจกรรมปัจฉิมนิเทศปีการศึกษา 2543
ของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 8 พิธีมอบประกาศนียบัตร โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 9 ภาพการฝึกซ้อมการรำเพื่อร่วมกิจกรรมของเด็กและเยาวชน
ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 10 พระมหาเขวรา ธรรมปญฺโญ รักษาการหัวหน้าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
มหามกุฏราชวิทยาลัย



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 11 งานกิจกรรมวันปัจฉิมนิเทศ ปีการศึกษา 2543 ที่ผู้ปกครองและเยาวชนเข้าร่วม
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 12 พิธีมอบประกาศนียบัตร ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 13 เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 14 ภาพกิจกรรมของเด็กและเยาวชนในงานอนุสรณ์ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวจุฑารัตน์ ไพศาลโรจนรัตน์ เกิดวันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2517 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อในสาขามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี 2541



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย